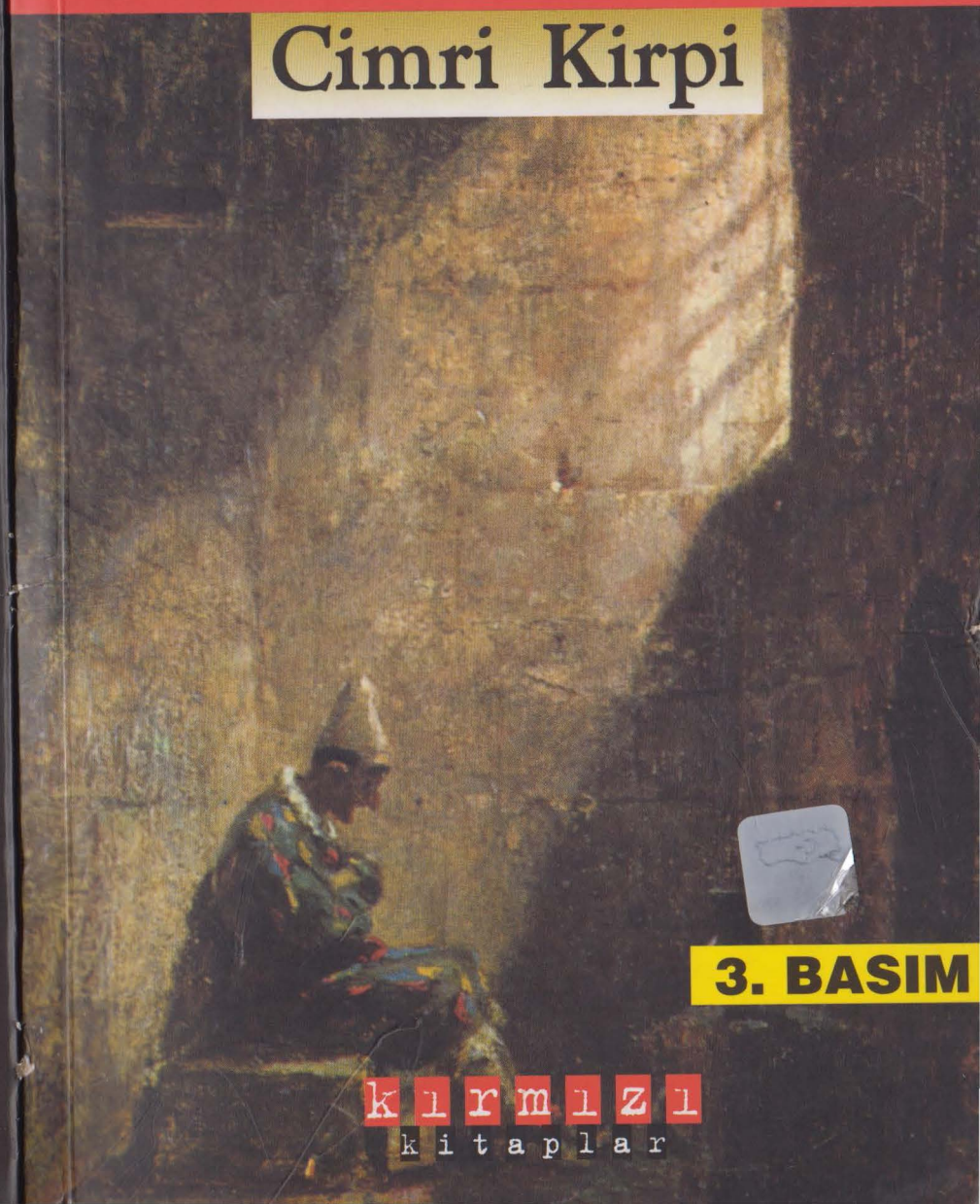
vecdi çıracıoğlu

Cimri Kirpi

3. BASIM

kırmızı kitaplar

kırmızı vecdi çıracıoğlu • Cimri Kirpi

Vecdi Çıracıoğlu

Bursa'da, 9 Aralık 1953 tarihinde doğdu. Bursa Erkek Lisesi'nden (1973) sonra İ.T.Ü Metalurji Fakültesini bitirdi (1979). Lisanslı sporcu olarak uzun yıllar futbol oynadı. Yerleşmiş olduğu -İstanbul'un o zamanlar şirin bir Boğaz köyü olan- Rumelihisarı'nda balıkçılık yaptı. Yurdun çeşitli kentlerinde kurulu demir-çelik dökümhanelerinde mühendis ve yönetici olarak çalıştı.

1999'dan itibaren "Serseri Standartları Sempozyumu" başlığı altında Öküz dergisinde yayımlamaya başladığı yazılarında Rumelihisarı'nda yaşayan bilge serserileri anlattı. Çeşitli edebiyat dergilerinde öyküleri ve gazetelerde röportajları yayınlandı. "Kara Büyülü Uyku" adlı romanıyla, Can Yayınları İlk Roman Ödülü'nü, ilkinin verildiği 1999 yılında ellibeş dosyanın arasından kazandı.

PEN Yazarlar Derneği ve T.Y.S üyesi.

kırmızı kitaplar

08.04.2002

Kürşat... Yüksel...

Hoş-çakal

sevgilerle

Tüm anların kardeşliğine...

Vedat

Kırmızı Kitaplar
Yeni Romanlar: 1
Vecdi Çıracıoğlu / Cimri Kirpi
vecdihisar@hotmail.com

Yayına Hazırlayan
Derviş Şentekin

Kapak: Ali Sultan
Düzelti: Sevinç Özarslan
Kapak Resmi: Carl Spitzway
Baskı: Kilim Matbaası (0212 612 95 59)
Birinci Basım: Mart 2002
İkinci Basım: Mart 2002

ISBN: 975-6550-02-3

Bu kitabın yayın hakları
7 Renk Basım Yayım ve Filmcilik Ltd. Şti.'nindir.

7 Renk Basım Yayım ve Filmcilik Ltd. Şti.
Mahmutbey Cad. Kırçıklar İş Mrkz. Bahçelievler/İstanbul
0212 299 05 00
kirmizikitaplar@mynet.com.tr

Fortuna carca est.
Talih kördür.
Laelius de Amicita.

Birinci an

Hava yeni düşmüştü. Bir devenin bir gün boyunca gidebileceği yol katedilmiş, iki yüz deveden oluşmuş Frenk kervanı, güneş batımıyla beraber boz rengini kızıla, ardından siyaha dönüştüren nehrin yanında, günlük molasını vermek için durmuştu. Develerden yükler indirilip, atlarla beraber nehirde sulanırken, akşam yemeği için hazırlıklar yapıldı. Ateş yakılması için uygun bir yer seçildi. Frenk kervanı, yol göstericinin öncülüğünde ilk defa böyle uzun bir yola çıkmıştı. Önlerinde Çin'e kadar uzanan bir yol vardı. Konstantinopolis'e kadar kalyonlarla getirip, sonrasında develerle yollarına devam ederlerken, doğuda yaşayan bir insana her zaman cazip ve çekici gelen mallarını da uğradıkları kentlerde satıyorlardı.

Kervanın gençleri, bellerinde palalarıyla çevreden çalı çırpı ve odun toplamak için kollarını sıvadılar. Bu işi severek yapıyorlardı. Çünkü, yemekten sonra özlemle, yaşlı yol göstericiden o gecenin hazine, savaş ve aşk masallarından hangisini dinleyeceklerini merakla bekliyorlardı. Gündüz, akşamın öyküsünün ısrarla sorulmasına karşın masalcı, anlatacağı masalın konusunu söylemezdi. Masalın şiirini ve büyüsünü bozmamak kervan masalcılarının şanındandı.

Şimdi ticaret yoktu. Dinlenme zamanıydı. Geceyi geçirmek için konaklandığında, karanlığın içinde ortaya çıkan görüntü, uzaktan geçenlere ne kadar ilginç gelse de, esas olan, kervanın içindeki hareketliliğin önemiydi. Bir yanda yiyecekler hazırlanırken, kervandaki çocuklar ve yetişkinler, yaşlı yol göstericisinin çevresinde halka olup, dinleyecekleri masalın konusunu

çoktan merak etmeye başlamışlardı.

O, Alp Dağları'ndan Hint nehirlerine, Kafkaslar'dan Çin'e kadar uzanan geniş coğrafyada konuşulan bütün dilleri biliyordu. Kervan seferlerinde masallarını anlatmaya başladığında, ülkesine dönmüş Avrupalı bir gezginin, gizemli Doğu hakkında anlatacaklarını dinlemeye gelenlerden daha fazlasını çevresinde topluyordu. Her akşam anlatacağı değişik masalları nereden buluyor ve aklında nasıl tutuyordu? Anlatırken, aynı zamanda seyrettiriyordu da... Dinleyenler, derin hayallere dalıyor, boş boş baktıkları karanlık içinde olayları ve kahramanlarını yaşatıyorlardı. Kendini, anlattıklarının merkezine yerleştirerek kahraman yapıyor, böylece anlattığı her masalda hayal gücünün biraz daha gelişmesine olanak tanıyordu. O, yol göstericiliğinin dışında, bir hayal taciriydi de!..

Herkes yemeğini yemiş, harlanan ateşin çevresinde toplanmıştı. "Bu akşam" dedi, ağır ağır konuşarak, "Bu akşam, sizlere hüzünlü bir aşk masalı anlatacağım. Yolculuğumuzun başından bu yana anlattığım hazine, kahramanlık ve savaş masallarını bir yana bırakıp, bir nehrin denize olan aşkını anlatacağım."

Ortalığa hâkim olan sessizlik, dudaklarının hafif aralığından dökülen bu sözcüklerle bozuldu.

"Vakti zamanında masal bu ya, Göktanrı, Yertanrı'ya âşık olur. Sevişirler. Göktanrı, Yertanrı'ya tohumlarını bırakır. Sonucunda Yertanrı gebe kalır. Göktanrı, zamanla Yertanrı'nın bağrına bıraktığı tohumları, yağdırdığı yağmurlarla sulamış, esintilerle serinletmiş, güneşle ısıtarak, karanlıklarında besleyerek büyütmüştü...

Güneş batmış, ay çıkmış. Ay batmış, güneş çıkmış. Bu batış ve çıkışlar kaç kere olmuş bilinmez, Yertanrı'nın bağrı olan Toprakana'nın içinde duyulan kıpırtılar zamanla yerini artan tepinmelere bırakmış, gün geçtikçe de tepinmeler dayanılmaz sancılar içinde kabarmalara dönüşmüştü. Toprağın kabarma-

sıyla başlayan doğum, yarılmalarla devam etmiş, Göktanrı, soğuk bir kaynak suyuna atılmış bir karpuzun çıkarttığı çatırdamalarla huysuzlanırken, durmaksızın çakan şimşeklerle gözlerini kamaştırmış ve ortalığı birbirine katmış. Yeryüzünü sele boğan, bir adım ötesini göstermeyen yağmur, çok önemli bir doğumun habercisi olmuş. Bilirsiniz, her varlık kendi yavrusunu doğuracaktır şüphesiz.

Toprakana, içinde barındıramayacağı kadar acar bir yavru taşıyordu. Onu yeryüzüne salıvermenin artık zamanı gelmişti. Toprakana'nın karnında bir delik açıldı ve büyük bir toz bulutu ortalığa yayıldı. Sonra toprak, çakıllar, kumlar, taşlar, güçlü ve kulakları sağır eden ıslıklarla bu delikten dışarıya fışkırdı. Ardından ince toz gibi su zerrecikleri, savruldukları gökyüzünden toprağa doğru zarif kanatlı kelebekler gibi süzülerek konmaya başladı.

Serinlik, ilk su zerreciklerinin toprağa düşmesiyle kendini belli etmeye başladığında, ortalığı birbirine katan fırtınalar, yağmurlar ve şimşekler, yerlerini uzaklardan duyulan zarif bir su sesine terk etmişti. Toprakana bir erkek tanrı doğurmuştu: Oğultanrı... Oğultanrı, Toprakana'nın bağrından yeryüzüne çıktığında, ilk başlarda toprakla uğraştığından bulanık bir renge sahipti. Zaman geçtikçe rengi durulmaya, berraklaşmaya yüztuttu ve kendi halini aldı.

Kış yerini bahara bıraktığında, Toprakana'nın ortaya çıkardığı ve zirvesinde karların hiç erimediği ulu dağdan akan sular onun genişlemesine yol açmış, küçük dereler halinde ona kavuştuklarında, beraberlerinde getirdikleri kızıl mille, Oğultanrı'nın o ana kadar boz olan rengini kızıla çevirmişti. Oğultanrı, çok geçmeden genişledi, kendine yeni yataklar arayarak yol buldu, uzamaya başladı. Bunlarla yetinmedi. Yol açmak istediğinde toprağı yarıyor; taşları, ağaçları önüne katarak bir süre sürüklüyor, güçleri kalmayınca da, onları bir yana iterek,

hedefi olan denize ulaşmak için dolu dizgin yol alıyordu. Yeryüzünün tüm engelleri onun için yaratılmıştı sanki. Her şey onu yoldan alıkoymak istemesine karşın, o yılmadan ilerliyordu denize doğru."

Masal anlatıcılığıyla ünlenmiş, çok yer gezmiş yaşlı yol gösterici, anlattığı aşk masalına kendine özgü renkler katarak çevresindekilere sunuyordu. Bir süre sonra nefeslenmek ve biraz su içmek için duraksadığında, dinleyicilerdeki suskunluğun uzaması, onun anlatıcılığındaki ustalığın tartışılmaz göstergesiydi. Devam etti masalını anlatmaya:

"Masal bu değil mi? Artık zamanı gelmiştir ve gelişmiş, serpilmiş Oğultanrı, Irmaktanrı'nın kızı Sinopes'e âşık olur. Sinopes deniz kenarındadır. Oğultanrı denize ulaşmadan buluşmak, gerekirse ayaklarına kapanarak aşkını, sevgisini sunmak için dağların eteklerinden, ovalardan kendine bir yol seçer. Denizin yanında oturan Sinopes'in ayaklarından denize dökülmek, sonsuz yaşamında en büyük arzusu olarak kalacaktı şüphesiz.

Güzeller güzeli bakire Sinopes'e daha önceleri kimler talip olmamıştı ki? Hiçbir ölümsüzü kendine yaklaştırmamış ve bakire kalmaya ant içmiş Sinopes, davranışlarıyla, uyandırdığı saygıyla karşısındaki aşk dilencilerinin gönüllerini kırmadan, her birini zamanında başından savmayı başarmıştı. Bütün bunları duyan Oğultanrı'nın umutsuzluktan bedenindeki güç tükenme aşamasına gelmiş. Düşünceli, durgun, umutsuz aşkıyla geniş bir vadiden geçerken Şafaktanrıçası'nın oğlu Boreas tarafından görülmüş. Boreas, en sevdiği oyun olan havada takla atarak yaptığı hırçınlıklarını bir yana bırakıp, yaklaşarak sormuş: 'Nedir bu halin?' Oğultanrı, görmeden âşık olduğu Sinopes'e olan sonsuz tutkunluğunu, umutla umutsuzluk arasındaki kaygılarını anlatarak ardından eklemiş: 'Sinopes'e yaklaştıkça bir karamsarlık kaplıyor içimi. Ya beni de reddederse?'

Boreas, isterse ona yardımcı olabileceğini, bu güzel yüce aşkın mutlu sonla noktalanmasına katkıda bulunmaktan mutluluk duyacağını söylemiş. Oğultanrı buna deliler gibi sevinmiş. Ve Boreas, Oğultanrı'nın kahramanlığının simgesi olan kızıl renkli suyundan alıp, kanatlarının kıvrımlarına yerleştirerek, olanca hızı ile uçarcasına gitmiş Sinopes'in ülkesine. Sinopes, bir billur tanesi gibi parlak ve açık bir havada, sıcaktan bunaldığı için elbisesinin önü açık serinleme çabasındaymış.

Sinopes'e yaklaştıkça, hızını ve sertliğini bir yana bırakıp, püfür püfür bir melteme dönüşen Boreas, Oğultanrı'nın aşk iksiri kokan renkli suyunu damlacıklar halinde başına ve göğsüne serperek serinletmiş. Sinopes, güzel ve tatlı bir rüyadan uyanırcasına silkinip doğrulduğunda, bedeninde olduğu gibi ruhunda da bir ferrahlık duymaya başlamış. Başlamış ama, Oğultanrı'dan gelen içtenlik dolu evlenme önerisini duyunca şaşırıp, hareketsiz kalakalmış.

Güzel pembe yanakları al al olmuş. Belli etmemiş, ama içten içe üşümekten kaynaklanan titremesini de bedeninin uç köşelerinde hissetmiş. Boreas, söyleyeceklerini ürkütmeden anlatmış Sinopes'e, ama etkileyiciymiş sözleri... Önce, ne diyeceğini, nasıl davranacağını bilememiş ve uzun bir süre duraksamış güzeller güzeli Sinopes. Yere bakan yüzünü, güzel ve etkileyici kiraz karası gözlerini Boreas'ın gözlerine çevirmiş. Gözbebeklerine kadar işlemiş olan kararlılığını tekrar yinelemiş. Daha önce gelen ve saygı sınırlarını aşmayan evlenme önerilerini hatırlatmış Boreas'a. Hatırlatmış hatırlatmasına, ama o da duymuş Oğultanrı'nın ne yaman set tanımaz bir yiğit olduğunu.

'Ben' demiş, 'Hayatımın sonuna kadar bekâretimi korumak kararındayım.' Sonra, bakışlarını tekrar yere indirerek, 'Eğer evlenmek isteseydim bana uygun eş bir tek o olurdu. Çünkü, köken olarak aynıyız. Hamurumuz Sutanrı mayasıyla yoğrul-

muştur. Ona evet diyemediğim için ne olur kırılmasın, gücenmesin. Sonsuza kadar yaşayacak ve görecek ki, ölümsüzlerden gelen evlenme önerilerini kabul etmeyeceğim. Teşekkürlerimi ve mutluluk dileklerimi iletmenizi diliyorum sizden' demiş.

Boreas, sessizce dinlediği bu sözlerden sonra, Sinopes'in bakireliğini sonsuza kadar sürdüreceğini kararlılığından çok iyi anlamış. Konuştuklarının aynısını geri döndüğünde Oğultanrı'ya, dili döndüğünce, olumlu bir yanıt alamamanın üzüntüsü ve ezikliği ile aktarmış.

Oğultanrı, onurunun zedelendiğini duyumsamış benliğinin her yanında. Boreas'a sonsuza dek sürecek minnetlerini, saygılarını sunmuş. Sonra çaresiz oradan ayrılmış ama durak-samadan kararını vermiş: Yöneldiği Sinopes'e değil, geldiği yöne geri dönerek, uzağından denize ulaşacak...

Keskin bir dönüşle, geniş bir yay çizerek, Sinopes'e uzak bir yerden denizle buluşmuş. Kırılan kalbi hiçbir zaman onarılmayacaktı. Üzgün ve boynu bükük Oğultanrı, içine çökmüş inanılmaz bir ağır yükle, binlerce yıl ağlaya ağlaya, gürül gürül çağlayarak akıp gitmiş..."

Gökyüzünün ortalarına doğru yaklaşan uyuyan güzel ay, bulutların arasından sıyrılarak, nehrin siyaha çalmış rengini parlatmaktaydı. Nehir, kendi masalını ilk kez dinlercesine suskundu. Öyle ki, üzerine konan bir sineğin, durgun suyun üzerinde çıkarttığı halkalar, ateşin çevresinde toplanıp kervan yol göstericisinin anlattığı masalı dinleyenler tarafından rahatlıkla görülebiliyordu...

Gökyüzü, uçsuz bucaksız ve yeni doğmuş bir tay gibi saftı. Yaşlı yol göstericinin anlattığı hüzünlü aşk masalıyla beraber doğan ay, saf gökyüzünün içinde mola vermiş kervanın üzerinde durulmaz bir güçle kayarak uzaklaşıyordu. Ay ve onu barındıran gökyüzü... Kervan ve onu barındıran yeryüzü... Gecenin o vaktinde her şey böylesine saftı. Nehrin yanında ko-

naklamış Frenk kervanının ortasında yanan büyük ateşin üzerinde, böceklerin bir önceki hali olan kelebekler isyan edercesine uçuşuyordu. Dinlenmek için arada susan yaşlı masalcının başlattığı sessizliği, ateşe atılan çalı çırpıların çıkarttığı çatırtılar kelebeklerin vızıltıları bozuyordu.

Masalcı anlatmaya devam etti:

"Karşılık göremeyen aşkı için Oğultanrı, kanlı gözyaşlarını hâlâ akıtıp durur. Onun suyundan içenler, az da olsa tuzlu olduğunu bilirler. Ona bu tadı veren, ardından denize cömertçe akıttığı çaresiz yüce aşkın kekremsi ve kutsanmış gözyaşlarıydı. Oğultanrı'nın denize kavuştuğu günden itibaren başka nehirler de denize kavuşmak istemiştir. Çünkü, denize kavuştuklarında tanrılaşacaklarını, o günden sonra, artık çok iyi biliyorlardı...

İnsanlık, Oğultanrı'nın gözyaşı tadında olmasının nedenini anlamamış, öğrenmemiş olsa da, ilk zamanlar ona 'tuzlu su' anlamına gelen bir ad vermeyi bilmişlerdi: Halys. Onu, bugün de çok seviyorsak, çevresinde yarattığı bereket kadar, belki de ondan çok sonsuza kadar aşkına bağlı kalacağını bilmemizdendir. Çünkü, aslolan aşktır ve o, her şeydir."

Bilginin sönmeyen ışığı ateş, karanlık içinde masal dinleyenlerin gözlerine parlak ve güzel bir vahşilik yansıtıyor, gece böylesine sürüp gidiyordu. Bir süre sonra, uzaktan garip fısıltılar, ateşin çevresinde toplananlara kadar geldi.

Önce usul usul gelen bir davul sesi duyuldu. Ardından zil sesleriyle karışık sipsilerin ince, saflıktan uzak, yüzyıllardır ezilmişliğin verdiği acıları barındıran müziği ortalığa hâkim oldu. Sesler, uzaktan raks ederek, kervana uzanıyordu. Ateşin çıkarttığı alevler tuhaf, tuhaf olduğu kadar da etkileyici müziğin ritmine uyarcasına, parlak aya adanmış kıvrak bir dansa başladı.

Rum topraklarının çeşitli yerlerinden kopup gelerek, bir

süredir Karamani bayrağı altında toplanan ezik, aç ve yoksulluğa terk edilmiş Kızıl Türkmen boylarının cengâverleri, ateş sahiplerinin olanları anlayamadıkları bir anda kervanın çevresini çoktan sarmışlardı. Cengâverlerden birkaçı atından inmiş, çalınan müziğin eşliğinde oynamaya başlamıştı. Aya ve parlaklığın tüm güzelliğini yansıttığı nehre adanmış, alışılagelmemiş acılarla dolu bir danstı bu. Cengâverler, yüzlerine kırmızı, siyah kök ve toprak boyalar sürmüş, atlarının sağrıları kabaca çizilmiş hayvan motifleriyle bezenmişti. Küçük çocuklar korkarak annelerinin kucaklarına kaçtı.

Kervandakilerin bilmediği ve ilk kez yaşayacağı talan buydu... Selçukilerle yapılan anlaşmalar gereğince önlem almamış olsalar da, kervanbaşının korktuğu başına gelmişti. İçinden, o anı kurtarmak için mallarının yarısını vermekle yollarına devam edebileceği umudu geçtiğinde, kaçınılmaz son çoktan başına gelmişti.

Ay, onu doğuran anasının bağrında olanları gördükten sonra, artık uyuyan güzel değildi! Güneş doğduğunda bütün kervan yağmalanmış, cengâverler, kervandaki eşya ve malların yanında, yaşlılar dışında herkesi paylaşıp, esir almışlardı. Genç ve sarı sarı oğlanlar, kadınlar ve çocuklar bilinmeyen sonlarına doğru çoktan yola çıkmıştı.

Kervanbaşı düşündüklerinde yanıldığını, talancılara karşı koyup, iki yüzü keskin gaddar balta, teberin ensesinde çıkarttığı tok sesi duyduğunda anladı.

Türkmenler, esir pazarında işe yaramayacak olan yaşlı hayvanlar dahil herkesi, gidecekleri uzun yolda ayak bağı olmaması için, acımasızca öldürdü. Bir kısmını ise sağ bıraktılar, ki bunlar işe yaramayanlar arasından seçilmiş şanslı ve Selçukilere olan biteni anlatacak olanlardı. Sağ kalanlar, böyle bir kin ve vahşeti hiç ummamışlar böyle bir şey yaşamamışlardı. Korku, tüm benliklerini sarıp sarmalamış ve sonun-

da kilitlemişti. Ayın parlaklığı altında aldığı teber darbesiyle yaşamının son ânlarını geçirmekte olan masalcı, anlattığı masalların önemini, geceye ve ölüme, hatta uykuya bile meydan okumak olarak geçirdi aklından. Tıpkı bazı kervan gecelerinde, gizemli Doğu'nun "Arap Geceleri" masallarındaki, büyük kılıçlı kötülerin düşmanı, iyilerin dostu, masal kahramanlarını uzun uzun anlatarak, geceyle gelen ölümü dize getirmesi gibi. Teberin keskinliğini ensesinde hissettiği o an, karanlık gökyüzünde, parlak bir tabak gibi gördüğü ayın karanlık yüzüne gitmeye hazırlandığı sıfır zamansızlıktı. Yaşamda, üzerine bal sürülmüş hiçbir can alıcı silah yoktu ki...

Beyaz sakalı titremekteydi. Bu gece dize getirme, onun şimdiye kadar bilmediği ve tatmadığı bir güçle yenilgiye uğratılmıştı. Geçmişte anlattığı masal kahramanlarını hikâyelerin karışık labirentinde ölüm onu bu biçimde yakalamıştı.

Parturient montes: nascetur ridiculus mus.
Dağlar doğuruyor, gülünç bir fare doğdu.
De Arte Poetica.

İkinci an

Karamani Mehmet Bey'in babası Karaman Bey, yaşamının ilk yıllarında Ermenak ve çevresinde kömürcülük yapan bir Türkmenmiş. Çoluk çocuğunun geçimini bu yolla sağlar, odun kömürünü yakın dağlardan, katırlara yükleyerek Karaman'a çekermiş.

Hıristiyanların zaman ölçüsü olan miladi takvim 1256 yılını gösterirken, Karaman Bey, Moğolların ikinci kez Rum'u işgali sırasında çıkan kargaşalıkları fırsat bilip, kendi gibi ormanlarda yaşayan Ağaç Eri Türkmen boylarıyla bir topluluk meydana getirmişti. Bunlar, ekip biçmeyi bilmeyen ve temel geçim kaynakları olan hayvancılıktan uzaklaştırılmış yoksul aşiretlilerdi. Devlet otoritesinin zayıfladığı zamanlarda silahlanarak, yol kesip, eşkıyalık yapmaya başladılar. Eşkıyalık, yerleşik halka yönelik tarla ve bostanlara verilen zararların ardından köyleri basmaya, yol kesmeye, halkın mal ve erzakını ellerinden zorla almaya kadar vardı. Zenginlerden, beylerden aldıklarını fakirlere, göçerlere dağıtıyorlardı. Karaman Bey'in çevresi çok geçmeden, kendisinin de anlayamadığı bir biçimde büyüdü. Değişik Türkmen boyları, yaptıklarını duyuyor, talebi olmasa da kendisine güç gönderiyordu.

Selçukilerin o zamanki garip ve talihsiz Sultanı, Karaman Bey'i sözlerle itaatine çekip, emirlik unvanı ile önünü açarak, yol vermişti. Bu, onun, o ândan itibaren saygı ve büyüklük noktasına gelmesine neden oldu. Karaman Bey ve kardeşleri, bir süre sonra, Selçukilere bağlılık yemini taşımalarına karşın, elde ettikleri bu zenginlik ve ihtişam ile isyan hakkına sahip olduklarına inandılar. Aynı takvim 1261 yılına geldiğinde, Karaman

Bey, kardeşleriyle birlikte, istilacı Moğolların yaylakta bulunmalarından istifade edip Konya üzerine yürümüş, ama Gevele Kalesi civarında yaptıkları savaşta çok kalabalık olan Selçukilerin bozgununa uğrayarak dağılmıştı.

Ulu, mutlak, hata yapmaz görünen babası, savaş alanından kaçmış, amcaları ise yakalanarak Türkmen tutsakların arasına üzüntü ve alçaltı zincirleriyle katılmıştı. Mehmet Bey, o zamanlar çocuktu... Amcaları, azap çekmeleri için Konya içindeki pazaryeri ve sokaklarda boyunlarındaki zincirleriyle, başıboş sokak köpekleri gibi gezdirirlerken, sıradan insanlar, dilenciler ve esnaf tarafından enselerine tokat, kıçlarına tekme vurularak aşağılandılar. Yapılan işkencelerden iki gün batımı sonrasında kentin iç kapılarından birinin önüne kurulan sehpaya asıldılar. Ardından, Konya sarayının burcunda çarmıha gerilip, ileri gelen emirlerinin oklarına hedef tahtası oldular. Selçukiler, kazandıkları bu savaşın hazırlanan fetihnamesini güvenilir ulaklarla, "Al haberi git kabarı kabarı" diyerek, ekte muştularıyla Rum kentlerine gönderdi.

Mehmet Bey, babasının neden kaçtığı sorusunun cevabını bulamadan önce, amcalarının asılarak öldürülmesinin acısını yaşamıştı. Onları, ibret olsun diye herkesin gözleri önünde astıklarında, ilmiğin boğazları sıkıp, deriye sürtünmesinden çıkan yanık kokusu, aklından hiç gitmiyordu. Karamaniler, kentin zaptı için çağıran ve yurtlarını seven kişiler olarak tanınmış ileri gelenleri de amcalarıyla birlikte asmışlardı.

Eceliyle ölen babasının kendisine bir vasiyeti vardı: "Konya İç kapısında amcalarının asıldığı yerde, zamanı geldiğinde, beş katı insan asacaksın... Ama, kesinlikle oklara hedef tahtası yapıp, ölü bedenlere acı vermeyeceksin!.." O günden sonra Mehmet Bey, babasına savaş alanından neden kaçtığını ve amcalarının nasıl yakalandığını hiçbir zaman sormadı.

Üçüncü an

İsa'nın doğumundan 1275 yıl sonra, Rum Selçuki İmparatorluğu, başlarına geçen sultanların beceriksiz ve güçsüzlüğü nedeniyle karışıklıklar içerisindeydi. Yer yer başkaldırılara sahne olan Rum toprakları, tarihinin en karanlık zamanlarını yaşıyordu. Selçuki veziri Pervane'nin, Moğollarla oynadığı gizli oyunlar yüzünden Sultan, Konstantinopolis'e, Bizans İmparatorluğu'na sığınmıştı. Kendinden sonra tahta çıkacak olan şehzade, vezir Pervane tarafından boğdurularak öldürülmüş, yerine çocuk yaşta başka bir şehzade geçirilmişti.

Böylece Pervane, Moğollarla ilişkilerini daha da ileri götürüp, bu destekle baskısını arttırmış, Rum'un bağrı Moğolların keskin kılıç ve ağır gürzlerinin acımasızlığına bırakılmıştı. Rum'daki bazı Selçuki emir ve beyleri, üzerlerine kurulan baskıdan ve Müslüman olmayan Moğollardan nefret ettikleri için yurtlarından kaçarak, Şam'a gittiler. Mısır Memlûk Sultanı Baybars'tan, Moğollarla işbirlikçi Selçukilerin hâkimiyetine son vermek için aman dileyip, yardım istediler. Selçuki emir ve beylerden teşvik gören Baybars, Rum üzerine yürüdü. Kayseri'ye kadar geldi. Kenti aldı.

Bir süre sonra umduğu yardımı göremeyince geri döndü. Bunu haber alan Moğol Hanı, büyük bir orduyla Divriği'ni aldı ve Elbistan üzerine yürüdü. Çocuk Sultan ve veziri Pervane de Moğol Hanı'nın yanına gitti. Başkent Konya'ya emirlerinden Mikail'i vekil olarak bıraktı. Sultan'dan uzun bir süre haber alamayıp, Konya tahtının valilikle idare edildiğini anlayan Karamani Mehmet Bey, Selçukilerin durumundan yararlanarak, çevredeki Türkmen boylarını yeniden bayrağı altında topluyor, diğer yandan da çıkacak kargaşada bir yolunu bulup, Selçuki tahtını ele geçirmek arzusunu besliyordu.

Dördüncü an

Atının üzerinde geçmişi düşünürken, geçtiği bozkır aklına geldi. Yaz sıcağında kıraç toprakta tuz parçalarının ışıl ışıl parlayıp yandığı bozkır... Toprağın üzeri büyük bir alevle yalanmış gibiydi. Güneş, toprakla öpüşmüş, onu kavurmuştu. Bir süre boz ufukta, ötelerde bir göğün olamayacağı kadar uzaktaki gökyüzünü seyredip, bu yalnızlıkta kendini ve beraberindekileri karıncalara benzetti. Küçük bir kara nokta gibi yalnız ve hamarat karıncalara...

Dünya başkalaştı ve daldığı, düşüncelerinden, taştan, topraktan sıyrıldı. Gökyüzü farklılaştı. Çevresini üzüm bağları, ağaçlar sardı. Bağlar, beyaz ve kıraç duran topraktan fırlamış yeşil yün yumakları gibiydiler. Geçtikleri yerlere nazaran buraları yeşilliklerle menevişlenmişti sanki. Büyü gibiydi bu; kuraktan sonra yeşil yapraklar... Değişen dünyaya ve bu büyüye daldı gitti.

Parlak yeşil, kehribar sarısı ve ballı üzümlerinin rengini, umutsuz aşk kurbanı peri padişahı kızının ağlamaktan kör olan gözlerinden alan ve bu asmalardan yapılan süçük şaraplarıyla tanınan Rumdiğin köyünde bir koşuşturma vardı. Önemli konuklar bekleniyordu ve tüm hazırlıklar tamamlanmıştı. Geniş sofalı ve on odalı yeraltı saray yavrusu, yapılacak toplantı için halı, kilim ve yastıklarla döşenmişti. Birçok kuzu ve iki deve kesildi; iki mutfak, iki güneş batımı süresince aralıksız çalıştı. Hazırlıklar ne kadar kusursuz yapılırsa yapılsın, konuklar doğal olarak rahat edeceklerdi. Çünkü güneş ortalığı yakıp kavursa da, mağaralar insanı ürpertip, serinletirdi. Yazın serin, kış geldiğinde ise sıcak olan ve düşmandan korunmak için orada yaşayanlara Yaradan'ın sunduğu bir nimetti bu mağaralar.

Mehmet Bey savaş istiyordu. Ama, ona göre savaş, birçok insanla oynanıyor olsa da zevkli bir oyun değildi. Az ve akıl-

lı insanla oynanan bir oyun, daha zevkli ve dertsiz olmalıydı. Tıpkı satranç tahtasının üzerine dizilmiş taşlar gibi. Savaş oyununu daha küçük bir çocukken çok acı tatmıştı. Acılar amcalarının yakalanıp öldürülmesinin dışında, babasının kaçmasından da kaynaklanıyordu. Babası, oynadıkları oyunun tahtasını terk etmişti. Şahtı babası ve onun gözünde mat olmuştu. Küçük oyunda yenilmişlerdi, ama daha o zamanlar kendi kendine, "Bir oyun oynama hakkımız daha olacak mı?" diye sormuştu.

Vezir, at, kale, subay ve piyonlarını iyi seçmeliydi. Hele hele piyonlarını... Onlar çok önemliydi. En önde savaşan onlardı ve sadece bir adımlık sürülürlerdi. Muhafız kıtalarından seçilmiş birlik, iktidarı simgeliyordu. Kırlardan seçilmiş bakımlı atlara binmiş süvarilerin vücutlarını sarmalamış zırhlar güneşin altında parlıyordu. Sandıklardan yeni çıkarılmış ve ilk kez kullanılıyormuşçasına katlama yerleri çizgi halinde belli olan kaftanlar, tertemiz boyalı kızıl çizmelerle anlamlıydı. Bu anlam, iktidara aday olmaktan geçiyordu.

İkindi vakti, uzaktan gelen davul, zil ve bağlama sesleri beklenenlerin geldiklerini belli etmeye başlamıştı. Mehmet Bey, yanında muhafızları ve bir kısım hizmetkâr köleleriyle köye geldi. Muhafızlarını, yerüstüne kurulan geniş çadırlarda bırakarak, yanında getirdiği divan üyeleri ve bazı akıl hocalarıyla yamaçtaki geniş bir delikten mağaraya girdiklerinde, büyük ve ortası delik yuvarlak taş kapı itelenerek arkalarından kapatıldı. Toplantının yapılacağı geniş ayvana gidene kadar kapı kapatmalar, değişik yerlerde, üç kez yinelendi. Her kapının üzerinde bir üst kattaki mağaraya açılan kızgın yağ dökme delikleri vardı. Bu, düşman için alınan önlemlerden ikincisiydi. İlki ise, yuvarlak taş kapının ortasına açılmış kargı deliğiydi. Küçük mağara odalar, köylülerin ileri gelenlerinden birkaçının bildiği, o kadar çok karmaşık yollarla bir-

birlerine bağlanmıştı ki, bilmeyen biri yolunu kaybettiğinde, oradan gün ışığına çıkması olanaksızdı. Gizli yollar, köyden çok uzaklarda bir yerden yeryüzüne çıkıyordu ve çoğunda, düşmanlarından kaçarken arkalarında bıraktıkları tuzaklar vardı.

Konukların rahatı sağlandı.

Çok büyük çabalarla uzak dağlardan getirilen kar buzlu şıralar ikram edildi. İçerisinin serinliğinden ayak uçlarına, gerekebilir diye, ter emici kerrake üstlükler bırakıldı. Başta Mehmet Bey olmak üzere bir kısmı bunları sırtlarına aldılar.

Herkes hazırdı.

Mehmet Bey'in akıl hocaları, divanının bazı önemli üyeleri, çevreden gelmiş bazı Türkmen beyleriyle beraber, Karamani yandaşı Hıristiyanlar, onun konuşmaya başlamasını bekliyorlardı.

Mehmet Bey, şırasını gargara yapıp boğazını temizledikten sonra konuşmaya başladı. Kendinden emin gözüküyordu. Sakindi. Kısa bir girişten sonra, sadede geldi:

"Artık, bizlere Memlûklardan bir fayda gelmeyecektir. Bunu çok iyi biliyorum. Kurda sormuşlar, 'Ensen neden kalın?' diye. O da, 'Kendi işimi kendim görürüm' demiş. Bizim de böyle kendi işimizi kendimiz görmemiz gerekiyor. Çünkü, Memluklu Baybars'ın Mısır'a geri döneceği haberleri kulağıma gelmektedir. Bu geçici dünyada amacımıza ulaşmamız için, bir sultan bulup, başsız Selçukinin tahtına oturtmamız gerekmektedir. Bize kucak açıp, benliğimize kavuşturan, bugünlere getiren İzzeddin Keykavus'tan aman dilememiz yararımızadır. Bizans'a, düşmanlarımızın kötülüklerinden sığınmıştır. Bizim Selçuki hanedanından tek dostumuz odur. Bize emirlik vermiştir bilirsiniz."

Yutkundu. Ara vermesini fırsat bilen bir hizmetkâr önceden doldurulmuş kupayla yeni şıra getirdi. Bu ara, söyleye-

ceklerini toparlamasına yetti. Mehmet Bey, şırayı bir dikişte bitirdi, konuşmasına devam etti.

"Bizanslı melikü'r-rum Vasilyus'a elçi gönderip, yanına sığındıktan sonra düşkün bir halde yaşayan Sultanımızın oğullarından birini isteyelim. O da bu isteğimizi kabul ederse, amacımıza ulaşmış oluruz. Selçuki'yi görüş ve amaçlarımız doğrultusunda yönlendirebiliriz. O zaman, durumumuz büyüklüğün doruğunu, gücümüz de yıldızların son noktasını aşıp, Yaradan'ın âlemine varır! Bilirsiniz, oraya hiçbir mahluk ulaşamaz. Ama biz, gökyüzünün en son noktasının sağ yanındaki ağaca sırtımızı ancak bu şekilde yaslayabiliriz!"

Beşinci an

Güneş on kez batmış, ay on kez çıkmıştı. Hâlâ mağaradaydılar. Geçen sürede Bizans'a gönderilen ulaktan bir haber alınamadı. Mehmet Bey, bunun böyle olacağını çok iyi biliyordu. Bizans, Selçuki kazanının daha fazla kaynayacağını bilse de, elinde bulundurduğu her şehzade gelecek için kullanacağı en büyük silahlardan biriydi.

Düşündükleri bir bir hayata geçiyordu. Bizans yolu tıkanmıştı. En güçlü tatarlarıyla gönderdikleri mektuba, olumsuz bir yanıt bile gelmemesi onun için sevindiriciydi. Kendi düşünceleri doğrultusunda hareket edecek, sözlerinden dışarıya çıkmayacak bir sultana ihtiyacı vardı. Selçuki tahtına oturtacağı sultanı iplerin ucunda kukla gibi oynatması gerekirdi. Evet, kendine bir saray kuklası gerekiyordu. Bu, ister Selçuki, ister Türkmen, isterse de Bizanslı olsun, hiç fark etmezdi.

Bütün bunları aklından geçirirken, diğerleri hâlâ kara kara düşünerek gerçek bir sultan peşindeydi. Bu soruna nasıl bir çare bulabilirlerdi? Mehmet Bey'in akıl hocalarının bile düşünemediğini, huzura nereden ve nasıl geldiği bilinmeyen, uzun kara pelerin ve entarili, omzuna kara bir karga tünemiş, uzun siyah saçlı bir adam düşünmüştü. Mehmet Bey'in aklından geçenleri adeta okumuşçasına mavi gözleri ışıldıyordu. Orada bulunup da biraz aklı olanın, onun, bu ışıltılı gözlerini gördüğünde mecliste bulunmasının nedenini anlamaması olanaksızdı.

Oturduğu yerden kalkarak iki adım attı ve Mehmet Bey'in önünde eğildi. Yaklaşıp etek öpecekken, bir el işaretiyle engellendi. Karalara bürünmüş adam, söze karıştığı için bin bir özür diledikten sonra, konağında yaşayan ve konuştuğunda herkesin saygıyla dinlediği bilge birinin, bir sultan kadar görgülü ve erdeme sahip olduğunu söyledi. Ve, bu bilgenin zamanında kaybolan, İzzeddin Keykavus'un oğullarından Siyavuş

sandığını ekledi. "Bana göre" dedi ve sustu. Bunu özellikle yapmıştı. Herkesin onu merakla dinlediğini çok iyi biliyordu.

"O, babasını hatırlıyor, annesini hiç hatırlamıyor. Sürekli yollarda dolaşmış. Adının Zırzır olduğunu söylese de, anlattıkları ve bilgisiyle kesinlikle sultan eğitimi aldığı kaçınılmaz bir gerçek. O, Keykavus'un sarayında zamanında kaybolan ve nerede olduğu bilinmeyen Siyavuş'tur. İşte... Alın size bir sultan!.." diyerek sözlerini bitirdi.

Mehmet Bey'in gözleri ışıldadı. Söyleyemediklerini, karşısına çıkan garip kıyafetli yarasa-karga karışımı bir adam söylemişti. Sevincini belli etmemesi gerekiyordu. Aradığını bulmuştu ama, üzerine hemen atlamamalıydı. Sınarcasına, "Kimsin ve nerelisin?" dedi. "Bana Taki derler. Aslen Sıvas'lıyım. Kızılırmak'ın suladığı verimli toprakların köylerinden biri olan Avanos'tan geliyorum" diye yanıt verdi. Mehmet Bey'in ilk aklına gelen bu meclise nasıl girdiğiydi ama orada bulunanların zihinlerini karıştırmak işine gelmezdi. Bunu sezen Taki, tekrar söz alıp Zırzır'ın yeteneklerinden uzun uzun söz etti.

Mehmet Bey ve çevresindekiler ağız birliği etmişçesine, önce birbirlerine baktılar, ardından başlarını hafif hafif sallayarak onay verdiler. Rahatlamışlardı. Ne biçimde ve nasıl olursa olsun, önlerinde dağ gibi dikilen sorun çözülerek, büyük engel aşılmıştı. Böylece kendilerini amaçlarına ulaşmış gördüler. Kabullenseler de, kabullenmeseler de, bir sultan olarak, kukla piyon bulunmuştu.

Taki'nin aklından, o günden sonra kargaşa pastasından payına düşecek dilim geçti. Güney sahilleri denizinin mavisini almış gözlerinin içi daha fazla gülüyor, ağzı neredeyse, uzun saçlarından görünmeyen kepçe kulaklarıyla birleşiyordu.

Altıncı an

Yeraltı meclisinde bu olaya şahit kara karga, dedesinden kalma zamanın olayların anlatıldığı sarı deftere şunları yazarak devam etti:

"Bir zamanlar, bülbül ile karga aynı bahçede yaşarmış. Her ikisinin de bir yuvası varmış. Karga, her zaman bahçenin içinde sessiz gezinir, arada bir dışarıya çıkıp dolanırmış. Neşeli bülbül ise, gül bahçelerinde aşk konulu destanları söyler, şakır dururmuş.

Bülbül, bir gün kargaya, 'Güzel söz söylerim. Senin yüzün çirkin, benimki güzeldir' demiş ve kargayı üzüp, oradan uzaklaşmasına sebep olmuş. Hayatından hoşnut mutlu bülbül, onun yerine yerleşmiş.

Karga üzgün, bülbül neşeliymiş. Yaramaz bir çocuk bahçenin dışında bir kapan kurmuş. Ve nasıl olmuşsa olmuş, iki talihsiz; karga ile bülbül, bir tane darıya tutkulanarak tuzağa düşmüş. Karga, bülbüle, 'Ey bülbül! Ne oldu? Dut zamanı geldi de, susuya mı çekildin? Sonunda sen de şakımayı kestin...' demiş.

Bu yolda; ister bülbül olsun, ister karga.

Kaderin karşısında; ister yanan bir meşale olsun, ister kandil.

İlk günde; ister yoksul olsun, ister zengin.

Son günde; ister sultan olsun, ister dilenci...

Yedinci an

Obalıların ovalarda birleşme zamanıydı artık.

'Her şeyin benzeri birbirini çeker' sözü bir kez daha doğrulanıyordu. Uç'un Türkmenleri, önce kendi aralarında, daha sonra da, Rum'un okuma yazma bilmeyen diğer Türkmen obalarıyla birleşerek Karamanilere katılıyorlardı. Başka topluluklarda pek rastlanmayan karşı gelme, isyan gibi itaatsizlik özelliklerine sahiptiler. Ne zaman bir haksızlıkla karşılaşsalar, oba çözüp, bütün kış ürettikleri kilim ve halıları hurç yaparak yollara düşüp, elde edebildikleri kadar da silah kuşanırlardı.

Hava karardığında, sefere çıkmış Karamani ordusunun iki yanında yürüyen yayaların taşıdıkları kandil ve yanmış iri çıra parçalarının havadaki hareketli ışığı, orduya güç ve moral kaynağı oluyordu. Öncü birlikler, arada bir arkalarına dönüp baktıklarında, dere yanındaki sazlıkların aralarında kıpırdaşan ateşböceklerini görür gibi oluyorlardı. Topraktan çıkardıkları, çok eskilere dayanan gözyaşı şişelerine topladıkları, sessiz ve yoksul bozkır akşamlarının aydınlığı ateşböcekleri, şimdi, sebatın simgesi olarak yol göstericiydi!

Yumurtasından yeni çıkmış, parıldayarak kaymaya çalışan gümüşi bir yılan yavrusu, öncü birliklere yakılan anızların arasından yaklaşıyordu. Ateşböceklerinin üzerine gümüş tozları serpiştirilmiş bir yılan yavrusu, zaman akıp geçtikçe üzerine yansıyan ay ışığının altında büyüyerek yoluna kararlı bir şekilde devam etmekteydi.

Güneşin doğup batışına, ayın çıkıp yerini tekrar güneşe bırakana kadarki sürede yol alan birliklere, nereden geldikleri belli olmayan diğer Türkmen boylarının katılımları geniş kollar oluşturmaya başlamıştı. Yazın sıcak günleri kendini daha göstermemişti. Tırıs giden atların çıkardıkları toz ve terden, içinden geçtikleri köyler ısınmaktaydı! Kızıl külah, çarık ve

çizmeli, kimi ise üzerlerine siyah halı ve kilim örtünmüş insanlardan oluşan bu birlikler; bozkırlardan, yanlarında taşıdıkları sazları havalandırıp, türkü avaz ederek bir anda ortaya çıkıyorlardı. Bozkırın çoraklığı içinde, boz insanlar, bozlak söylüyorlardı. Bozlak bir feryat türküsüydü. Yüreklerini haykırıp, ölçüsüz bir maya tutturarak, alçakgönüllü bir hoyratlıkla içlerinden nasıl geliyorsa öyle çığırıp, katılacakları birliğe gidene kadar yüksek sesle aynı türküyü tekerliyorlardı.

Üzerinden geçtikleri geniş yayla ve düzlükler, Selçukilerin, Moğollara Rum'un kapılarını açmadan önce özgür yaşayıp, hayvanlarını otlattıkları, serpildikleri yerlerdi. Kış gelip de, yayladan düze indiklerinde, nehirlerin suladığı geniş ovalara yayılıp, buz gibi pınarlardan su içmeleri, derelerde yunmaları, çullarını yıkamaları, yünlerini eğirmeleri ve genişleyen dere sularının durgunlaştığı kıyılardaki söğüt ağaçlarının gölgelerinde kuzu çevirip, obalarını kurmaları artık rüyalarında bile göremedikleri hatıralardı. Melemeyen kuzularının boyunlarındaki çıngıraklar bile çalmaz olmuştu!

Geniş çayır ve mümbit toprakları, anayurtlarında bırakıp Rum'a kaydıklarında, Moğolların önünden kaçmışlardı. Arkalarında amansız bir izlemeyle yine onlar vardı. Rum'dan öte yoktu!.. Nereye gideceklerdi? Şimdi toparlanma zamanıydı... Şimdi, ileriye değil onları kovalayanların üzerine, geriye gitme zamanıydı...

Türkmen boylarının, cömert, samimi ve oldukça basit yaşayan dervişlerinin arkasında Karamanilere katılımları sürüyordu. Afşar, Bayat, Arapkir, Karaman, Çemişkezek, Hınıs, Bozcal, Teke, Dulkadir, Ustaca, Çepni, Kaçar, Turgutlu ve bozkırın tüm boz ulus Türkmenleri... Şarkpare, Ortapare ve Yüdepare olarak üç gruba ayrılmış Uluyörükler... Araç gereç olarak yoksul olan bu boylar, geçmişinde her zaman çıkmış ve her an çıkabilecek isyanlara gebe olan Rum'da, kadın ve çocuklarını, her ge-

çen gün eksilerek tükenmekte olan hayvanlarını bir yana bırakıp, kızıl cengâver dervişlerin ardı sıra, bir içdenize akan nehirler gibi, aynı sancak altında toplanıyorlardı. Senelerdir yaşadıkları nasıl bir zulümdü ki, onları, dağları bile delebilecek kudrete sahip büyük bir aşkla, biraraya toplamıştı. Aşk; isyan etme, hakkını arama, karşı gelme güdülerini harekete geçiren, önüne set konulmaz geniş bir nehir gibiydi. Dağlardan akan dereler birleşmiş, aşk nehri olmuş ve derinliği, genişliği belli olmayan bir obruğun içine dolmaya başlamıştı!.. Tüm coşkusuyla akan nehrin önüne kim set koyabilirdi ki? Nehir, karşı konulmaz bir güçle işte böylesine akıp gidiyordu...

Şimdi, her şeyleri olan hiçbir şeylerini yanlarında taşıyarak, mutlu bir yaşamın hedefi olan Selçukilerin başkenti Konya'ya akın vardı. Öndekiler arkadan gelenlere baktığında, üzerlerinden bulutlar geçiyordu. Parça parça, beyaz bulutlar... Ve bir damla yağmurun düşmediği bozkırda nasıl ve nereden çıktığı belli olmayan parlak bir gökkuşağı onları kutsuyordu!

Ucu bucağı belli olmayan uzaklara baktıklarında, bir Bizans cam sürahisinin dip maviliğine bürünmüş gökyüzüyle bozkırın birleştiği yerde, rengi yeşile çalmış boz dağlar görünüyordu. Susuzluklarını, rastladıkları tek tük göçebe obalardan, sessizliğin ortasında yalnızlığıyla baş başa kalmış suat kuyuların yetersiz sularıyla sağlıyorlardı. Bağırları yanıyor, terlemiş yüzleri kavruluyordu. Önlerine çıkan yoksul köyler, tulumlara doldurulmuş, yer ve göğün içinde evrenin özü olan sularını onlara verdikleri gibi ellerinde bulunan ve ancak kendilerine yetecek kadar yiyeceklerini de tüm içtenlikleriyle sunuyorlardı. Sunma bu kadarıyla da kalmıyor eli, tara, tarası yoksa bir yaba, yabası yoksa kalın bir sopa tutabilecek yaşa gelmiş genç erkeklerini vermekle son bulup, göz pınarlarında yaşları kurumuş anaları bırakıyordu.

Su, üzerinde yetişen ve yaşayan insanlık için kutsal sevgi

duygusuydu. Toprak ise, geçmiş ve umudun yayıldığı bir akış ortamı... Sabrıyla üretken ve kucağındaki su, içindeki ateşle cömertliğin belirtkesi olan toprak; o yılda seyrek ve yarısı kuraklıktan telef olmuş ekin vermişti. Sağlam olanlarına zarar vermeden yanlarından geçtiler. Zarar vermeme, aldıklarına karşı saygıyla yapılan bir geçit töreni gibiydi

Yanları sıra götürdükleri obaları ve bunları taşıyan deve, katır ve merkepler ordunun hareket kabiliyetini zayıflatarak, ağır yol almalarına sebep oluyordu. Yanlarından geçen güruha başlarını kaldıracak kadar dermanları kalmamış ve kıraç yüzleri toprakla aynı renge sahip köylüler, karasabanın yarım yamalak yardığı toprağa bir yandan tohum atarken, bir yandan da, "Kurda, kuşa, karıncaya... Kurda, kuşa, karıncaya..." diye mırıldanıyordu. Kuru toprak gibi kıraç ve çatlak dudaklardan dökülen bu sözleri, başta Mehmet Bey olmak üzere tüm birlikler, geçip gidene kadar duydu. Diz boyu yokluk, açlık ve bir o kadar da paylaşmanın bu denli iç içeliği onları duygulandırdı. Bu, bindikleri hayvanların üzerlerinde yorgunluktan iki büklüm olmuş vücutlarına güç vererek dirilmelerine neden oldu. Geçtikleri nehirlerin kenarlarında dinlendiler. Suyun bahşettiği görünmezliğin verdiği güçle verimlilik kazanan topraklarda yetişmiş meyve ağaçlarının yola taşmış dallarındaki üvez, hünnap ve elmaları toplayıp yollarına devam ettiler. Bu meyveler; bahçe sahiplerinin, yoldan gelip geçenler için göz hakkı olarak dallarında bıraktıklarıydı...

Başını kabuğuna çekmiş birçok bilge kaplumbağa onları selamladı!

Sekizinci an

Güneşin çıkıp battığı gökyüzünden, bulutlar geçmez olmuş; rüzgârların, üzerindekileri süpürdüğü topraklar, bir cam yüzeyi gibi düzdü. Mevsim, bir türlü yaza dönmüyor, günler uzadıkça uzuyordu. Bulutlar gözyaşlarını kesmiş, ağlamaz olmuştu! Hava, yavaş yavaş ama şaşmaz bir kararlılıkla değişirken, ancak masallardaki peri padişahlarının ülkelerinde ya da daha ılıman bir ülkede yaşanabilecek yağışsız bir yaz gününün öğle namazı vaktine takılıp kalmış bir gökyüzü, dünyayı kuşatmıştı sanki...

Türkmen boyları ve Karamani Mehmet Bey'in ordusu Konya surlarının önüne geldiğinde, kapılar çoktan kapatılmış, arkalarından destekle güçlendirilmişti.

Selçukiler, çıkan karışıklıktan ötürü, güçlerinin büyük bir bölümünü Karahisar'a çekince, kentte yeterli kuvvet kalmamıştı. Sultan vekili Mikail, bundan ötürü surlardan çıkıp, savaşmak istemedi. Surların dışına toplanan birlikler savaş düzenlerini daha önceden kararlaştırdıkları biçimde aldığında, herkes başının üzerinden geçen sineğin vızıltılarını duyabilecek kadar bir sessizlik içindeydi. Dayanıklı surlar üzerinde yoğun bir koşuşturma göze çarpmaktaydı. Selçukiler, kuvvetlerinin önemli bölümünü iki önemli kapı, Atpazarı ve Çaşnigir'e yığarak, daha fazla destek vermişlerdi. Kuşatılanların merakla bekledikleri anda ziller çalmaya başladı. Zil şakırdamalarını davulların kalın derilerine vurulan tokmakların ağır gümbürdemeleri destekledi.

Karamaniler ayrı, Türkmen boyları ayrı bağırarak ortalığı velveleye verdiler. Merkeplerin üzerinde yan oturmuş kimi Türkmen âşıkları yüzlerinde alaycı bir tavırla bağırarak sazlarını var güçleriyle çalıyorlar, ortalığı saran gürültüden, çığırdıkları avazları çevrelerinde bulunanlara bile duyuramı-

yorlardı. Çiftenara, davul ve zillerin sesleri birbirine girmiş, havada çarpışır olmuşlardı! Kent kapılarının üst ve taş aralarındaki küçük oyuklara yuva kurmuş kırlangıçlar, ortalığa yayılmış, çığlık çığlığa uçuşuyorlardı. Kentin içinde ve dışında olanların yüreklerinde meraklı bekleyişten kaynaklanan telaş; havada zikzak çizerek uçanlarla aynıydı! Tüm canlı varlıklar ürkmüştü...

Frenk kervanı baskınından sağ kalıp, kalın surların ardına sığınanlar, yaşamlarında ilk kez gördükleri bu manzara karşısında birbirlerinin yüzüne aval aval baktılar. Ardından, toplanan kalabalığın panayır kurmaya mı yoksa savaşmaya mı geldiğini birbirlerine sormadan edemediler. Rum'a yabancı biri için böyle düşünmek olağandı.

Aradan iki güneş batımı geçti. Kuşatanların çıkardığı gürültü, baştaki şiddetini bir nebze azaltmıştı.

Mehmet Bey, dik başlı, cesur, söyleyeceklerinden fazla konuşmayan, boyu bosu yerinde üç elçi hazırlattı.

Atpazarı kapısından Karamani sancağını başları üzerinde açarak giren elçiler, Baybars'ın Moğolları yenip, Kayseri'de tahta çıkarak hutbe okuttuğunu, adına para bastığını ve Konya'yı almak için de Karamani Mehmet Bey'i gönderdiğini bildirip, yakında bir Selçuki şehzadesi olan Siyavuş'u kente getirip, sultanlığını tüm Rum'a ilan edeceklerini vekil Mikail'e ilettiler:

"Sultan İzzeddin Keykavus'un oğlu Siyavuş yanımızdadır. Onun sultan soyundan olduğu konusunda güvenilir kişiler şahitlik etmektedir. En kısa sürede ona olan bağlılık bildirilmeli ve el öpme şerefi kazanılmalıdır. Eğer Siyavuş'un Selçuki soyundan olup olmadığı hakkında bir şüpheniz varsa, bize, bu kutlu hanedanın güvendiği kimselerden ve saray hocalarından gönderin. Onlar Siyavuş'un durumunu sağduyu terazisinde tartıp, hakkında gerekli araştırmayı yapsınlar. O zaman,

eğer soyu kesinlik kazanırsa, bizim ve sizin ona uyup bağlanmaktan başka yapacak bir şeyimiz kalmaz. Yok eğer yalancıysa, onu yanımızdan uzaklaştırmak ve ayrıca sözlerimizi geri almak konusunda hiçbir şüphe göstermeyiz." Ardından, Mehmet Bey, kentin ileri gelenlerinin Siyavuş'u kabullenip, onanması gerektiğini de buyurup, kente girdiklerinde kendilerine en kısa sürede baş eğmelerini belirtti.

Elçiler geri döndüklerinde, Mikail'in kapıları açmayacağını ve sultan olarak Selçuki tahtına oturtulacak olan Siyavuş'un düzmece, başıboş biri olduğunu ve onun olsa olsa bir "Cimri"* olabileceğini bildirdiler.

"O, hakkı olmadığı bir makamı işgal edebilecek kadar hırslı ve haksızsa, bir Cimri olabilir. Konya'da Selçukilerin başına asla bir Cimri geçemez. Kolaysa gelin, tahta oturtun."

Bu sözler, Mikail'in elçilere söylediği son sözlerdi.

Elinde çok az bir askeri kuvveti olmasına karşın, zaman geçirmeden onları denetleyip, Mehmet Bey'in saldırısına karşı savunma durumuna geçti.

Mikail'in, elçilerine kulak asmaması Mehmet Bey'in işine geldi. Hücum emri verildiğinde, "Bu savaşa kefenlerimizi bayrak yaparak geldik" dercesine beyaz bayrak taşıyan Türkmenler, yılların getirdiği ezilmişlik ve yoksulluğu üzerlerinden atma şansının verdiği hırsla öyle saldırdılar ki, Atpazarı kapısının taşları arasında kollarını açarak kente gelenleri kutsayan iki melek kabarmasının gülümseyen yüzü hemen asıldı!

Saçları atkuyruğu örülü, başlarında taç bulunan iki mermer melek, öfkeli yüzleriyle, önlerine yığılmış hırçın konuklarının üzerinden uçup gitmek ister gibiydiler. Beraberlerinde

*) 1. Ayaklanmasıyla büyük bir ün kazanan Cimri'den sonra, devlete karşı ayaklananlara, bu kelimenin Arapça imlaya göre çoğulu olan "e câmire= Tâifeler, insan takımları. şekli bir terim olarak yazarlar tarafından kullanılmıştır.

2. Çingene: 1. Arsız, 2. Pek cimri (T.D.K Türkçe Sözlük 1969, 5.Baskı)

getirdikleri kurbağa biçimli koçbaşlarıyla kapılara vurup sarsarlarken arkalarındakiler de kuledekileri ok yağmuruna tuttu. Kalenin burçlarından kapının altındakilere kaynar su döküldü. Yüksek kapı ve kulelere dayanan merdivenlerle tırmananlar; atılan iri taş ve oklardan paylarına düşeni yeterince aldı. Kuşatanlar bu biçimde fetih yolunda bir süre inat ettilerse de, geri çekilmek zorunda kaldı. Mikail, ölü ve yaralılarını toplamaları için izin verdi. Ne de olsa onlar da Müslümandı!..

Kentin bu biçimde düşmeyeceğini anlayan Mehmet Bey, daha akılcı davranmasının gerekliliğine inanarak, harp divanını topladı. Bir süre tartıştılar. Divanın yaşlı bilgesine en son başvurduklarında o, yapılması gerekenleri bir bir anlattı ve sonunda:

"Sabırlı olmayı öğrenin. On kere ölçün, bir kere kesin" diye nasihatta bulundu.

Kızıl toprağı sulandırarak balçık haline getirdiler ve kalın iki manda derisi arasına koyarak dövdüler. Kaynar suyun içinde bekletilerek yumuşatılan eğrilmiş kamışları birbirlerine ekleyerek derilere çerçeve yaptılar. Böylelikle üç tane geniş ve okların delemeyeceği, kaynar su ve iri taşların etkili olamayacağı kalkana sahip oldular. İki kapıya, kalkanların altında dört Karamani cengâver ellerindeki çıra ve odunlarla yaklaşıp, ok ve mancınıkların himayesinde, başta Atpazarı olmak üzere, kalın ahşap kapıları sırayla yakacaklardı. Sonra ver elini şehrin bağrı!..

Surlardan göz gözü görmeyecek biçimde sağanak bir ok yağmuru boşandı. Öyle ki, küçük mancınıklarla atılan taşlar, döküldüğü yere değdiğinde fokurdayan sular, yuvarlanan kayalar, okların arasına karışarak yönlerini değiştiriyordu.

Kalkanlardan birini yedek tutup ikisiyle Atpazarı kapısına "Allah... Allah... nidalarıyla seğirttiler. Kapıya gelene kadar önde bulunan iki cengâver düştü! Arkada bulunanlar öne çı-

kıp, kalkanın kamışını kavrayarak yollarına devam etti. Kalkana atılan taşlar sekerek çevrelerine düşerken, altındakilerin sendelemelerine neden oluyordu. Okların bir kısmı kalın manda derisini delip, sıkıştırılmış şarabi çamurda kalıyor, hedefe eğik gelenler ise kayarak ya toprağa saplanıyor ya da saray cambazları gibi yerde takla atıyorlardı!

Kapının içeri doğru iki adımlık giriş boşluğuna sığındılar. Kalkanların üzerine yağan sayısız okun çıkardığı tok ses, altındakilerin kulağına, cennete gitme mertebesine ulaşanların, içeri girmeden kulaklarında yankılanan müzik nameleri gibi geliyordu! Geniş kalkan büyük bir kirpi durumundaydı artık: Oklu kirpi!.. Kuru ot, çalı çırpı ve odunları tutuşturup yakmaları, ömürleri kadar uzun gelmişti.

Kenti kuşatanlar, kapıdan beyaz duman çıktığını gördüklerinde sevinç çığlıkları attı. Saz şairleri sazlarını tekrar havalandırdı. Davullar çalındı, çiftenaralara vuruldu, ziller şakırdatıldı...

Beyaz dumanlar yerini al alevlere bıraktığında, kentin dışındakiler, develi, atlı ve yaya olarak hazırlandılar.

Dudaklarındaki seğirme, ölmeye hazırlanan bir insanın dua mırıldanması gibiydi. Kimse kimsenin ne söylediğini, hatta her dudağın sahibi bile ne mırıldandığını bilmiyordu.

Belki Kuranıkerim'den okunan bir sure, belki, neden orada olduğuna dair bir son an hayıflanması ve bunun için kendi kendine küfretme. Belki de herhangi başka bir şey.

Dudaklar sadece kıpırdıyordu, o kadar...

Atpazarı kapısı, buzun üzerine çizilmiş bir resim gibi yok olmuştu. Mehmet Bey, kapının yanmış olduğunu görünce daldığı düşüncelerden sıyrıldı.

Üst kitabesinin yanındaki iki melek heykeli ve kule aslanı siyah ise bürünmüş Konya kapısından hışımla giren birlikler, kalkanın altındaki cansız bedenlerin üzerlerinden atladı. Hiçbiri, o an onların yaptığı fedakârlığın büyüklüğünü anlayacak ya da ölümlerine üzülecek durumda değildi.

Savaşçılar çok kısa bir sürede kentin içlerine, en uç köşelerine kadar yayıldı. Çaşnigir kapısını yakmaya gerek kalmadı. Uğraş verilmeden arkadan açıldı ve dışarıda bekleyenlere bir tepsi börek gibi sunuldu!

Tarih, 1277'yi gösteriyordu ve Kurban Bayramı'nın arifesiydi. Başkent Konya böylece Karamanilerin eline geçti. Şimdi talan zamanıydı. Çok geçmeden büyük bir yağma başladı. İstilacılar, ileri gelenlerin konaklarını, tüccarların mallarını ele geçirdiler. Mehmet Bey'in emir ve uyarılarına karşın hanlardaki kıymetli mallar, altın-gümüş ve diğer mücevheratla dolu çarşı, pazar ve evler talan edildi.

Korumaya çalışmış olanların gözünde Konya, güney sahilleri denizinde fırtınaya yakalanmış dalgaların arasında umarsız çalkalanan bir gemiye benziyordu.

Onuncu an

Kalkanların altında cansız yatanlar, az önce dinledikleri kalkan üstü müzik namelerinin aslını, çevresi çiçeklerle donatılmış büyük bir havuzun yanındaki huri ve gılmanlarla dinlemeye başladıklarında, bedenlerine bulaşmış kanların hâlâ temizlenmediğinin farkında bile değillerdi. Mahzun ve melül birbirlerine bakıyorlar, konuşmak istiyorlar ama tüm uğraşlarına karşın ağızlarından tek bir ses bile çıkmıyordu. Cennette sanki bir karabasanın girdabındaydılar.

Cennete giren herkes kümelenmiş ve mutluydu... Şişman, gür sakallı ve başında takke bulunan azametli bir adam çevresine toplananlarla bulutları seyrediyordu. Başka bir köşede ise, saç ve sakalı uzun, nahif bir adam vardı ki, çevresinde bir yığın insan toplanmıştı ve bir nefeste gelenleri diriltip ait olduğu kümeye gönderiyordu. Uzaklardan gelmiş, bitkin, içi geçmiş gönüllere mutluluk üflenerek, canlılık katılıyor ve görünmeyen bir yerde ölmüş canlara yeni hayatlar bağışlanarak geldikleri yere geri gönderiliyordular. Onlar, geldikleri yerde işledikleri günahların cezasını bu biçimde ödeyerek cezalandırılan kötü talihlilerdi!

Geniş cennet bahçeye serpiştirilmiş iri gül ağaçları eğilerek kendi boyunlarını öperken, menekşeler dallarını birbirlerine sarmalıyorlardı. Yılanlar bile bir köşeye çekilmiş, burma baklava gibi birbirlerine dolanarak sevişiyordu. İşte böylesi bir ortamda, her yaratık kendi cinsiyle gezintiye çıkıyor, seven sevgilisiyle oturup, âşıklar aynı yastığa baş koyuyorlardı. Bitmeyen bir bahar mevsimi yaşayan cennet, Atpazarı kapısının önünden gelenler ve bu uğurda düşenler için yaşadıkları mutlu bir rüyaydı sanki!..

Tarih, kendini cennette bile tekrar ediyordu.

On birinci an

Tarih tanığı karga, defterine Atpazarı kapı duvarının üzerine bulaşmış ise, tırnaklarıyla kazıyarak Hakani'den imzalı iki mısra yazdı:

"Senin gördüğün o ülkenin Mısır'ı (kent) yıkıldı.
Duyduğum o cömertlik Nil'i serap oldu."

Animula vagula blandula
Hospes comesque corporis
Quar nune abibis in loca
Pallidula, rigida, nudula.
Bedenin konuğu ve arkadaşı
Belli belirsiz küçük ruh
Şimdi solgun
Soğuk ve çıplak yerlere gideceksin.
Hadrianus.

On ikinci an

Korkuyorum.
Çünkü yalnızım.

Bu, terk edilmişlik duygusuyla ürperti veren bir yalnızlık. Benim gibi yalnız olan korkumla karşı karşıyayım. Çevrem, baktığım ve görmek istediğim her yer zifiri karanlık. Gözlerim alışmasına karşın, yine de çökmüş siyahi durağanlıktan korkuyorum. Sırtımı arada bir taş duvara yaslıyorum. Dışarının yakıcı sıcaklığı bile sırtımı dayadığım kalın duvarın soğukluğunu hâlâ yok edememiş durumda. Gündüzün yakıcı sıcağına inat, geceler çok soğuk geçiyor. İçimden bir güneş geçti, ardında gölgesi kaldı. İçimin titremesi ve üşümem belki bundandır.

Sultan değilim artık, yenilginin küçük düşmüşlüğünü yaşıyorum. Yapabileceğim bir şey yok. Varlığımın yalın tekdüzeliğiyle hareketlerim kısıtlı. Konuşamıyorum. Yapabileceğim, duvarı ve onu ören taşları tek tek okşamak. Bunu, beni içeride tutan gücün ne olduğunu kendime anlatmak ve kendimce hatırlanmak için istiyorum. Taşları sevmeye başladım. Dokunuşlarım, belki cılız bir umuttur. Karanlık içinde gözlerimin anlatmakta güçlük çektiği ancak parmaklarımın anlatabileceği

bir umut... Taşların arasında belki bir çatlak bulur, oradan geçer ve özgürlüğüme kavuşurum! Taşları zamanla keşfedecek ve onların dilinden anlayacağım. Tıpkı, her birinin keşfi gereken, insan bedenleri gibi.

Her macera, umulmadık şekilde başlar ve sona erer. İnsanın yaşamında bir kez çılgınlık yapmasında sakınca yok ki!.. Teklif edilen sultanlıkla bir maceraya, bir neşeli oyuna başladığımı çok iyi biliyordum. Her şey çok kısa sürede gelişti. Zaman uzasaydı bu macera zaten başlamazdı ki... Gerçek olan kendimi kandırdığımı bilmem. Gün ölüp yenisini doğurduğunda yine aynı dokunmayı ve keşfetme çabasını göstereceğim soğuk taşların yüzeyinde. Başparmağımla onları sırayla tıklayacağım! İnce bir taş mı? Arkasında boşluk var mı? Çatlak mı? Onu sınayacağım. Ta ki, umudumu tüketene kadar. Umudun insanı terk eden son yaradan olduğunu artık biliyorum.

'Ne zaman gelecekler?' diye bekliyorum. Bekleyiş benliğimi çıldırtasıya kemiriyor.

Gelmiyorlar; bunu, şaha kalkan korkumu daha da azdırmak için yapıyorlar.

Bütün kötü şeyler yalnızlıkla sonuçlanırmış...

On üçüncü an

Uçsuz bucaksız bozkırı, yağmur çoktan unutmuştu. Önce, dağlardan köpüre köpüre akan nehirlerin suları çekildi. Ardından, nehirleri besleyen derelerin diplerindeki çakıl taşları, çömertçe beyazlıklarını sundu! İnsanlar, onların kuruyup yok olmalarını acı dolu gözlerle seyrediyordu. Ağlamaya çalışsalar da ağlayamazlardı. Çünkü, kuyuları gibi gözleri de kuruydu. İçinde yıkandıkları, hayvanlarıyla beraber sularından içtikleri, çamaşırlarını yıkadıkları pınarlar yataklarından çekilmişti. Önce çimen ve çiçekler, ardından nehirlerin kenarlarındaki ağaçlar kurudu. İnsanlara kızan gökyüzü, arada onlara acıyarak, rengini karartıp, şimşeklerini çaktı. Ama, sonra, nazlı nazlı gözyaşlarıyla koyverdiği damlalarını tam yere düşürecekken buharlaştırıp, yukarı çekerek, insanlarla eğlenmeye başladı. Bozkır, bu alvere artık alışmıştı. Onu en çok kızdıran, her oyundan sonra üzerine salıverilen ve bir adam boyunu geçmeyen sayısız hortumlardı. Nispet yaparcasına üzerinde dans eden rakkaselere çok kızıyordu ama yapacak bir şey yoktu. Elden ne gelirdi ki...

Toprak kavrulurken, ekinler boyun büktü, kurudu. İnsanlar toplu halde yurtluklarını terk etmeye başladılar. Bu göç, kalanlara ne su bıraktı ne de yiyecek. Yaşlılar ve çocuklar bir bir ölüyordu. Sıcak öylesine kavuruyordu ki, gölgede oturmak bile imkânsızlaşmıştı.

Bozkırda yükselen büyük bir kayaya oyulmuş mağarada hareketsiz oturuyordum. Kaç gündür yediklerim, bir avuç dolusu hiç kadardı! Kıpırdamamam, yediklerimin bedenimde kalmasına ve gücümün kaybolmamasına yarıyordu. Zaman geçtikçe açlık, beni de hâkimiyeti altına almaya, gücümü tüketmeye başlamıştı. Yorgunluktan, bağdaş kurduğum yerde bir sağa, bir sola sallanıyordum. Başım dönüyor, gözüm kara-

rıyordu. Ayağa kalksam, yıkılabilirdim.

Bir ara ayak sesleri duyup gözlerimi açtım. Mağaranın ağzında pırıl pırıl parlayan beyaz elbiseler giymiş bir ihtiyar vardı.. Ayaktaydı. Gündüz olmasına karşın arkasında karanlığa asılmış yuvarlak bir ayna gibi dolunay vardı. Ay ışığı altında parıldayan yaşlı adam çıplak ayağını yere vuruyordu. Bir elini çenesine dayamış, öbür elinin kuru parmaklarıyla ileriyi işaret ediyordu. Yerimden doğrulup, gösterdiği yere baktığımda şaşırdım. Hayret ederek, emin olmak için gözlerimi yumdum, açtım. İleride, benim o zamana kadar görmediğim bir yeşillik peydahlanmıştı. Kayalara oyulmuş merdivenlere dikkat ederek, mağaradan aşağıya indim. Evet yeşildi... Hem de nasıl bir yeşil?.. Yeşil güzellik, yavaş yavaş kendine çekti beni. Sarmaşık dolanmış ağaçların sarmaladığı koruluğun içinde kaynak pınarlı bir yeşillik... Serap mıydı bu? Gördüklerim, inanılmaz bir güç ve canlılık vermişti vücuduma. Yeşil titremlerinin sarmaladığı ağaçlara tünemiş, uzun kuyruklu rengârenk kuşlar ötüyor, varlığımın ürkütmediği kaz ve kuğular suda kanat çırparak oynaşıyordu.

Hayal görüp görmediğimi anlamak için kendime bir çimdik attım. Hayal değildi. Onca açlık ve susuzluktan sonra, neşem yerine gelmişti. Belime sarılı zilleri postumun üzerinden çıkarttım ve şıkır şıkır çalarak oynamaya başladım. Zilleri bıraktım, maşa çaldım. Maşayı bıraktım, tekrar zilleri şıkırdattım. Postu ve üzerimdeki eşyalarımı çıkarıp, suya girdim. Yavaş yavaş, doyasıya içtim.

Neşeyle suyun içinde çimerken, kuş sesleri yok oldu. Yüzen hayvanlar bir bir terk ettiler suyu. Bir an çevremde benden başka bir canlının olmadığı hissine kapıldım. Sudan çıkarak, giyinip kuşandım. Biraz yürüdükten sonra yerde, o güne kadar görmediğim büyüklükte ayak izleri gördüm. Bunlar hangi canlının izleri olabilirdi? Çamurdaki izler tazeydi ve elim is-

temsiz, belime astığım kamaya gitti.

Elimde kama, izleri takip etmeye başladım. İleride iri bir yaratık gördüm. Küçük bir dağ kadardı. Ne olduğunu anlayamadım. Çünkü, o güne kadar böyle bir şey görmemiştim. Kendi kendime, "Bu da nedir? Bozkırda böyle bir dağ yoktur ki, hareket etsin" dedim. Dağ hareket eder miydi? Böyle bir şey nerede görülmüştü? Korktum. Biraz daha yaklaşınca dehşete düştüm. Rengârenkti. Yeşil, beyaz, turuncu, mor, billur ateş şarabisi, çimen yeşili. Kıpırdadıkça renkler birbirine karışıp, bir cümbüş içinde dalgalanıyordu. Dağın gözleri vardı. Az sonra ağzından ateş saçmaya başladı. Karşımda, büyük bir yılan çöreklenerek kıvrılmıştı. Babil'in Asma Bahçeleri gibi erişilmez yüksekte son bulan kocaman başındaki geniş ağzını açtıkça, iri dişlerinin arasından çıkan alevler çevreyi ısıtıyordu.

Uzaktan esen kuru bozkır rüzgârı içinden bir ses, "Yıllar yılı bir kahraman çıkıp yılanların padişahını öldüremedi. Bize ettiği kötülük o kadar çok ki... Onu yok etmelisin. Kahraman olmalısın... Eğer onu öldürmezsen insanlar ser sebil kalacak. Bozkır yalnızlığından, düzlüğünden, ıpıssızlığından kurtulamayacak. Yaşamın beti bereketi kalmayacak."

"Korkma" diyordu. "Korkma, onu öldürebilirsin. Onu öldürürsen, insanlar suya kavuşacak." Elimdeki kamayla bir nara atarak yılana doğru atıldım.

Korkuyla, sıçrayıp uyandığımda zindanın gerçek efendisi, fare irisi cardonlardan biri başımın üzerindeydi. Hızla yattığım taş zeminden fırlayarak kalktım, yakalayarak duvara savurdum. Atkuyruğu saçımın ucundan bir tutam koparmıştı. Bunu neden yaptı? Verilen o kötü yemekten kendilerine düşen payı almamış mıydılar? İnsanların kıkırdaklarını afiyetle yediklerini biliyorum. Burnumu ve kulaklarımı yemediğine şükrettim. Dikkatli olmam gerekiyor!

Çok yorgunum. Üzerine çöken ağırlıkla zindanın zeminine

serdiğim bedenim kollarını kaldıracak güce sahip değil. Zindanda geçirdiğim ilk geceyi tavan deliği karardığında anladım. Yarım yamalak, arada daldığım uykularda gördüğüm karabasanlar, bir nebze de olsa zindandan uzaklaşmama neden oluyor. Yılanların padişahı ejderhalara savaş veriyorum!

Uyanık kalıp, başıma gelecekleri adım adım görerek yaşamak istiyorum. Uykuda olmanın çaresizliğiyle ve bedenimi saran, 'Bir şey yaptılar mı?' korkusuyla uyanıp, uzun süre titriyorum. Uyanıp gözlerim karanlığa alışıncaya kadar, birinin parmak ucuyla bana dokunacağını hissediyorum. Sonumu kendi kendime hazırladığım ve bundan hiçbir zaman yüksünmeyeceğim kötü gerçekle birlikteyim: Yalnızlık ve karanlık...

Daha dokunmadılar. Oynadığım neşeli oyuna karşılık ödeyeceğim bedelin ağırlığını çok iyi biliyorum. Er geç dokunacaklar.

Her neşeli oyun mutlu bitmezmiş. Bir oyun oynayarak yenildim. Belki de oyunu kazanmanın yolu, hiç oynamamaktan geçiyordu. Çok insan öldü. Başarsaydık ne olurdu? Kazanmadan kaynaklanan gururumun önüne kim geçebilirdi ve kim set koyabilirdi zaferime? Kazansaydım onlara acır mıydım? Acımazdım... Onlar da bunun için acımasız davranıyor ve şimdilik gelmiyorlar. Küf ve sidik kokan zindanda, korkak ve sahte yüzümü görmek, hakaret etmek için muhakkak gelecekler.

Ben düzmece değil miyim?.. Düzmeceyim... İsmimi Cimri koyup, bütün Rum'da tellallar bağırtıp, davullara tokmak vurdurmadılar mı?.. Hutbe okutup, sikkemi kestiklerinde, üzerine bastıkları "<" işaretinin ne anlama geldiğini şimdi çok iyi anlıyorum. İçi kadife kaplı küçük çeviz kutunun içinde, görmem için getirdikleri ve o zaman bir anlam veremediğim bu işaret düzmece olduğumun belirtisi değil de ne?.. Beni böyle muştuladılar!.. Sultanlığımın düzmece kalıcılığını bu biçimde sundular...

Cimri... Ne gülünç?..

Yaşamımda, har vurup harman savurarak hiçbir şeye sahip olmadım ki!.. Bir insanın bir şeylere sahip olabilmesi için nekes ve gaddar olması gerekmiyor mu? Başkasına zarar vermeksizin kâr etmek olanaksız değil mi? Allah'ın varlığına yapılan ibadeti çok geride bırakıp unutmama karşın, utanmasam yalnızlığımla baş başa kaldığım şu anda çoktan ona yalvarmaya başlayacağım. Bu geri dönüş, korkuma korku ekliyor. Yaradan, kötülüklere neden izin veriyor? O, mutlak değil mi? Sürekli "Ne zaman?" sorusunu kendi kendime sordurtmaları, yaptıkları en büyük işkence!.. Bunun farkındayım. Gelmemek ve dokunmamak daha sonra yapacakları başka işkencenin küçük hazırlıkları...

Beni tanıyorlar... Soyum belli değil ya... Düzmeceler korkak olur... Korkuyla yaşamanın korkunç bir şey olduğunu biliyorlar. Bunun için ben de onların bildiğini biliyorum. Korkacağımı sanıyorlar... Hayır korkmayacağım.

Dokunma biçimlerini bilmiyorum... Satranç tahtasında yaptığım aptalca hamlenin karşılığını benden nasıl alacaklarını da bilmiyorum... Bilmiyorum ama hissettiğim biçimler yok değil.

Çekik gözlü ve sarkık bıyıklı Moğollar elbet gelecek. Gelip gidenin varlığını anlayabilmek için, düşündüklerime ara verip sessizliğe kulak kabartıyorum. Taş merdivenlerde hâlâ tık yok!..

Biliyorum... Sessizliği korumak ve bu sessizlikle beni daha çok korkutmak için ayaklarına keçe sarıyorlar.

Dokunulma korkusundan, ancak öteki bir varlıkla sıyrılabilirim. Ötekinin, insan olması, en çok arzu ettiğim... Korkumun yenilip içimden çıkması ve korkumu korkutmam, bu davetsiz konukların yerine bir insan koymamdan mı geçiyor? Yalnız olduğumu biliyorum ve bir başkasını arıyorum. Bu

kaygı, sadece insanlara mı ait? Ancak, burada birkaç cardon ve böceklerden başka canlı yok...

Taş duvara yaslanıp, zamanın bir türlü geçmediği loş karanlıkta çevremi saran duvara bakıyorum. Tarih sahnesinde bir türlü ortadan kaldırılamayan suskun tanık taşlar... Yığın yığın, üst üste konulduğunda üreyen duvarların askerleri, zindanın gerçek gardiyanları... Sonsuzluğa dayanmak için, dibinden bakıldığında, gökyüzünü delerek bir gözün alamayacağı kadar yukarılara tırmanan kale duvarlarının ve kulelerin köleleri; taşlar... Zindanın duvarını ören her taş, yenilip perişan olmuş bir ordunun esir alınmış, başı eğik askerleri gibi sessiz ve yalnız.

Her şey şu anda zindanın taş duvarları arasında, bedenime, ne zaman dokunulacağı belli olmayan yalnız korkumun, tersine dönerek tekrar içime girmesine bağlı. Korkumu içime alıp sindirdiğimde, bana verebileceği zararı da yok edeceğim. Buna inanıyorum. Yenildim ama, şatafatlı Sultan elbisem hâlâ üzerimde. Oynadığım yorucu, zor oyunun izlerini taşıyor. Saray soytarısının albenili rengarenk elbisesi...

İçimden gelen gülme isteğine karşı koyamıyorum. Zindanın güldürücü gücü çok kuvvetli...

Neşeli oyun, olağan bir gecede onu tanımakla başlamıştı. Onunla karşılaştığım ilk günü, şu an gerçek olan zindan gibi, o kadar canlı hatırlıyorum ki...

İlk kez gittiğim han, nedenini bilmediğim bir güçle beni kendine çekmişti. Kunt tahta kapısını açıp içeriye baktığımda, kesif süçük şarabı kokan ılık hava, dışarısının temiz havasıyla çarpışmış, savaşı kazanan temiz hava yüzümü hafif okşamayla yalamıştı. Handa bulunanların yüz ifadeleri "Çabuk gir" diyordu. Rüzgâr kaçamak gözüyle içeriye bakarak kolaçanını çekerken, içkilerini içip yarenlik edenlerin belki de içleri ürperdi!

Kapıdan adımımı atar atmaz, burasının bir karpuz sergisi hanı olduğunu anlamıştım. Beni ilk kez gören hancı dikkatle süzdü. Giysilerimin orada bulunanlardan farklı olması, önce çekingen davranmasına yol açtı. Önemsemeyen ve olağan bir tavırla inadına ben de onu süzdüm. Önce bir şeyler söylemek istedi. Ardından eğilerek selam verdi. Önümden yürürken, içkimi içip, rahat edebileceğim kemerli bir odası olduğunu söyledi. Beni diğer müşterilerinden ayrı tutmak ister gibiydi. İçeride bulunanlardan farklı ve hiç de hoş olmayan bir görüntü sunduğum için herkes dönüp bana bakıyor, arkası dönük olanları, arkadaşları dürterek, kaş göz işaretleriyle birbirlerine gösteriyordu.

Çevrede, oğlanların her türlü hizmeti verdiği bu handan başka bir mekan yoktu. Taş döşemeli avluyu geçerek, kemer tavanlı bir odaya alınmıştım. Tabanı, kapının bulunduğu duvar dışında, üç yanı tahta sedirlerle boydan boya döşenmiş, sedirlerin üzerlerine geniş halılar katlanarak konulmuştu. İçi saman dolu iri kilim yastıklar, sedirlerin duvarla birleştiği yerlere dizilmiş, gelen müşterilerin çizmelerini çıkartıp, rahat etmelerini sağlamak amacıyla, sedirin orta yerine gelecek biçim-

de yere ince tabanlı zarif terlikler bırakılmıştı. Devamlı çıplak ayakla dolaştığım için terliğe gerek yoktu. Sedire oturdum. Terliklere baktım. Bazılarının topukları içe doğru aşınmış, yamuktular!

Kemer odanın kapısı yoktu. Oturanları rahatsız etmeyecek tarzda duvara gömülmüş iki ocak, yarı geçmiş yanıyor, onların üzerinde bulunan çıkıntıdaki yan yana dizilmiş kandiller odaya hüzünlü bir loşluk veriyordu. Kandiller ilgimi çekti. Koku yapmamalarından onları işinin ehli birinin yaktığını anlamıştım. Bir tanesini alıp içine baktım. Yarısından fazlası keten tohumu yağıyla dolu ve pamuk fitili uzun, yumak halinde yanındaydı. Titiz bir adam olduğu anlaşılan han sahibi, aynı titizliği, başka hizmetlerde de gösterecek miydi? Merak ettim!

Postuma astığım boynuz boru nefiri, zillerimi, dilenci kabım keşkülümü ve çifte ağız abanoz saplı teberimi üzerimden çıkartarak yanıma bıraktım. Üzerime sarmaladığım ayı postunu, ön ayaklarını boğazımdan, arka ayaklarını da belimden çözerek çıkartıp, yastıkla sırtım arasında topladım. Üzerimde belime dolanmış koyun postu kalmıştı.

Odaya, belinden kopçalı, bol şalvarlı, büyük çıplak ayaklı bir oğlan girdi. Ellerinin üzeri siğillerle kaplı, avuçları nasırlıydı. Kafasındaki yaralar, saçlarının özensiz kazınmasındandı. Yaraların bir kısmı kahverengi kabuklarını dökerek rengini kırmızıya bırakmıştı. Onu, karpuz sergisinin kelek karpuzlarından biri olarak algıladım ve aklımdan geçene güldüm.

Bir insanın varlığından hiç rahatsız olmadan, önce elindeki dövme çelik küskü ile ocaklardaki yarı sönmüş ateşi karıştırdı. Kasnak kalıplar yardımıyla sıkıştırılarak biçimlendirilmiş deve gübresini içine yerleştirdi. Ve sonra, ateşi üfleyerek harlandırdı. Üzerine süksük odunlarını dizerek kule yaptı. Taş hanlar geceleri soğuk olurdu. Kısa bir süre içinde, kış konuğu ateş, odanın ısınmasını sağlamıştı. Oğlan, ateşin üzerinde ellerini

ovuşturup, bir süre ısınmaya çalıştı. Odada yalnızmışçasına rahat hareket ediyordu. Yüzüne bir daha dikkatli baktım. Uzun kirpiklerinin altındaki gözleri karaydı.

Han dolu ama gürültüsüzdü. Kemer odanın kapısından avluyu rahat görebilecek biçimde, sedire, bir bacağımı kıçımın altına alarak oturdum. Önüme yuvarlak ve alçak bir masa koyup, üzerine de bir testi süçük ve meyve dolu kâse yerleştirdiler. Bu hizmeti veren oğlanlar, odaya ilk gelip ateşi harlandırandan çok farklıydı. Ayakları çıplak değil, bakımlıydı. İçe doğru basan ayaklarına yemeni giymişlerdi.

Toprak maşrapama süçük doldurup içmeden önce oturduğum yerden kalkarak kapıdan dışarıya baktım. Avludan yukarı odalara çıkan merdivenlere sırayla süçük fıçıları yerleştirilmişti. Kara halktan insanlar, bu fıçıların yanına oturmuşlar, baş başa vererek fısıltılarla konuşmaktaydılar. Ellerindeki küçük timlerle dolaşan genç oğlanlar, kâh kemer odadakilere, kâh merdivendekilere içki taşıyorlardı. Kuş beyinli, kız bacaklı kibar oğlanlar, tazeydiler! Bu topraklarda normal yaşayan akranlarından farklı bir görünümleri vardı. Benzer yanları ise, çekik gözleri, terleyen burunları ve ince belli narin bedenleriydi...

Yanındakilerle hanın kapısından girdiğinde siyahlara bürünmüştü. Yere kadar uzanan siyah kaftanının belinde, hâkimiyet sembolü gümüş tokalı bir kemer vardı. Gecenin ilerlemiş bir zamanı olmasına karşın, güneş ışığından kamaşan gözlerinin ağrımaması için at kıllarından, sık örgü bir gözlük takmıştı. Uzun siyah saçlarıyla bir yarasayı andırıyordu. İki kulak memesinde de, iri incili altın zincir küpe vardı. Uzun ve düz siyah saçlarının alnına dökülen kâhküllerinin altında parlamakta olan çekik mavi gözlerini, çıkık elmacık kemikli yanaklarındaki iki gamze süslüyordu. Giysileri, yüzündeki anlam ve tavırlarıyla, yanında bulunanlardan farklılığı hemen belli oluyordu. Omzuna tünemiş kara karganın arada bir başını okşamaktaydı.

Hancı, yeni gelenlere yer bulabilmek için sağa sola seğirtti. Bütün odalar dolu olacak ki, yanıma gelip, "Kusurumu bağışla. Asil beyleri konuk edebilmek için odam kalmadı. Siz, tek oturuyorsunuz. Eğer izin verecek olursanız, sizin gibi güzel beyimin yanına gelen beyleri alayım. Beyler, beyin yanına yakışır! Ne olur beni bahtiyar ediniz" dedi. Konuşurken yalan söylediği ve ikiyüzlülüğü her halinden belliydi. Ayrıca bey olmadığımı da çok iyi biliyordu. Bu kılıkta, yaşamını gezerek ve köy köy dilenerek geçiren bir insan nasıl bey olabilirdi? Yüzüne sertçe baktıktan sonra, bir süre düşünüyor gibi yaptım. Odama gelmeleri işime gelirdi. Çünkü, Yarasa ilgimi çekmişti. "Buyursunlar..." dediğimde, "Tanrı senden bin kere razı olsun, tuttuğunu altın etsin" diyerek, yerlere kadar eğildi ve yeni müşterilerinin yanına koştu. İçimden, "Adamın yaptığı işe bak!.. Bir de Tanrı'nın adını ağzına alıyor" diye geçirdim.

Odaya girdiklerinde, sedirin ortasından yana çekildim. Yeni gelen konuklara karşı bu saygı hareketim; ellerinin içini öpüp alınlarına götürerek vermiş oldukları selamla karşılık gördü.

Önlerindeki alçak yuvarlak masa üzerine zaman geçirilmeden içki testisi, maşrapaları ve meyve dolu bir çanak konulmuştu. Daha sonra bunların yanına, tandırdan yeni çıkartılmış olduğu, ağzını kapatan hamurun yanından buharının tütmesinden anlaşılan küp kebabı getirdiler. Geniş bir çanağın içinde küpün ağzı kırılarak açıldı. Ani kırma, kekik ve diğer dağ otlarının buharıyla yemeğin güzel kokusunu kemer odanın taş duvarlarına kısa sürede sindirdi.

İçkiler toprak maşrapalara doldurulmuş, içindeki kutsanırcasına, öpülüp alınlara değdirilmişti. Bana döndüklerinde, çocukluğumdan bu yana büyüklerimden gördüğüm bu hareketi tekrarlamıştım. Küp kebabından atıştırıp, derin süçük yudumları aldıktan sonra kendi aralarında konuşmaya başladılar.

Kısa bir sessizlik oldu.

Yanındakilerin her halinden konuşmasını bekledikleri belliydi. Yarasa, takındığı ağır ve ağır olduğu kadar da sevimli olmaya çalışan bir ifadeyle konuştu, "Biz erkeğiz... Çünkü, hayvanlara benzeriz. Hayvanlar, yalnızlığı sever ve öyle yaşar!" Konuşmaya ani ve sert bir biçimde başlamasını garipsemiştim. Konuşacaklarını daha önceden bilmenin rahatlığı içindeydi. Hana gelmeden önce, başka bir yerde yarım kalan konuşmasına devam ediyordu. Ötekiler meraklı gözlerle dikkat kesilerek, kulaklarını dört açmış dinliyorlardı. Ona karşı saygılıydılar. Yarasa'nın onların üzerinde etkisinin büyüklüğü belliydi. Arada verdiği suskunluk, konuşmasına devamın arzusuydu. Kaşları çatık, konuşmasına devam ettiğinde, çevresine çok önemli bir konuda ders veren bilge bir din adamı ciddiyetindeydi.

"Din, aşkı günah saydığından, sevdanın önemini ve yüceliğini göklere çekerek yok etmeye çalışmaktadır. Bu sevda, karşı cinsimize olduğundan daha fazla kendi cinsimize göstereceğimiz şefkat, sevgi ve bağlılıktan geçer. Kadının yüceltilmesini, gâvur dediğiniz benim gibi İsa'nın çocukları bile tehlikeli bulmaktalar. Onlara güvenmeyip tehlikeli görmekteler. Ben diyorum ki, kadınların size yaklaşarak, sevgi ve bağlılık dolu kucaklamaları nehirlerde, göllerde balık yakaladığınız kınnaptan örme ağların yırtıklarına benzer... Sevildiğinizi ve sevdiğinizi sandığınız o garip sığınma hissiniz, o yırtıkların geniş olanlarından hiç ummadığınız birgün süzülüp sizden ayrılır. Üzülmemek için onlara bel bağlayıp güvenmemeniz gerekir... Kan kusup, daha sonra kızılcık şerbeti içtim demeyin...

Söyleyeceklerini toparlamak için susmuştu. Yüzünde, 'Kadınlar için daha aşağılayıcı sözleri nasıl bulup art arda sıralarım'ın sıkıntısı seziliyordu. Zaman geçirmeden ekledi:

"Rüzgârların sallamakta olduğu bataklık sazlarına güvene-

rek dayanmayın. Kadınların sizlere sunduğu güzellik, tarlalarda kendi kendine biten yabani otlar gibidir. Tarlayı sürdüğünüzde, nasıl kendi kendilerine peydahlanırlarsa, o şekilde hayatınıza girerler."

Konuşmasına ara verip, maşrapasında kalan süçüğünü bir dikişte içmiş, yeniden doldurmuştu. Birkaç üzüm tanesini ağzına atıp, bir yere yetişmek derdindeki bir insanın acelesiyle, maşrapayı tekrar soluksuz dipledi. Derin bir "ohh!" çekip, elinin tersiyle ağzını sildikten sonra hancıyı çağırdı. İçeriye Hızır gibi giren hancının kulağına fısıltıyla bir şey söyledi. Avucuna, küçük bir kese bıraktı. Dışarıya çıkıp, odanın ateşini harlandıran eli siğilli ateşçi oğlanı çağıran hancı, "Çabuk yukarıya çık ve köşe odanın ocağını harla... Yeni süçük ve meyve götürsünler. Prenses de hazırlansın... Koş... Bak, hâlâ aval aval yüzüme bakıyor" diyerek, kıçına bir tekme attı.

Yarasa, taş kemerli odadan çıkıp, kapının dışında beklemeye başladığında omzundaki kargası hareketsizdi. Bir ara kapıdan içeri başını uzatarak, beraber geldiklerine kendini beklemelerini söyledi. O ana kadar ilgisiz göründüğü bana dönerek, "Sizinle bu akşam konuşamadık" dedi. Başıyla yanından kalktığı arkadaşlarını gösterip, "Onlardan yerimi yurdumu öğrenin. Konuğum olun. Konuşmam umarım sizi sıkmamıştır" dedi.

Ses tonunda ve tavırlarında kendisine bir bilgelik yüklemenin ağırlığını göstermeye çalışıyor ve yeni bulduğu bir mürit adayını etkileme yolunun bu ağırlıktan geçtiğini sanıyordu. Konuşma ihtiyacı duymuştum. Yavaş ve tane tane, "Prensesi tanımıyorum ama şöhretini biliyorum" dedim. "Ne yapalım?" diye yanıt veren Yarasa, göz kırparak, "Hayat!.. dedi ve odadan çıktı.

Ardında bıraktıklarına kim olduğunu sordum. Bana en yakın oturan, "Ona Taki derler... Sıvaslı Taki" yanıtını verdi.

Sessizlik oldu. Sessizliğin, kendimi tanıtmam için olduğunu hissederek, "Bana da Zırzır derler... Sadece, kalender Zırzır" dedim.

Bir kolunu, Prenses'in beline dolamış, merdivenlerde oturanlara çarpmamaya özen göstererek, ağır ağır yukarıya çıkarken, öbür eliyle gene kargasını okşuyordu. Kargaların uzun yaşadıkları aklıma geldi. Uzun yaşadıkları gibi akıllıydılar da. İçimden, karganın onun yanında ne olaylara şahit olduğunu düşününce gülmeye başladım. Canım o ana kadar bir avuntu istemesine karşın, sonra vazgeçtim. Çünkü, serginin en olgun ve güzel karpuzu Prenses'ti.. Onu bu akşam Taki kesecekti!..

Başımın tepesinde bıraktığım atkuyruğunu avucumun içine alarak ucuna kadar sıvazladım ve aynı avucumla, alnımdan süzülerek, kazınmış kaşlarımın üzerinden gözlerime girmeye çalışan ter damlacıklarını sildim. Nemlenmiş avcumun içini uzun zamandır tıraş görmemiş kafamda birkaç kez gezdirip sıvazlayarak, terimi yedirdim.

İçmekten buğulanmış gözlerim, yukarı çıkarlarken ayaklarına takılmıştı. Taki'nin Türkmen yapımı keçe çizme ve Prenses'in yemeni topukları içe basıyordu!.. Prenses'in dolunayına hayran hayran baktım. O an, "en güzel suç, Adem ile Havva'nın cennetten kovulmasına neden olan suçmuş. Yoksa, insan nesli nasıl üreyecekti? Yarar sağlayan yanlışlar bazen iyi olaylara da neden oluyorlarmış" diye düşündüm.

Derinden acı vermeye çalışıyorlar... İşte yine metal sesi gelmeye başladı... Sürekli şakırdayan zincir sesi çok uzaklardan geliyor. Tam uykuya dalacağım anda, kaynağı belli olmayan, bu sesle yerimden fırlıyorum. Bu ses, belki ruhuma inen düşselliğimi tekrar bedenime kazandıracak bir kahraman olacak.

Ses yaklaşıp, sonra ağır ağır uzaklaşıyor.

Anlamını biliyorum, "Her an gelebiliriz!" Bunu bildiğimi bildikleri için yapıyorlar. Ve onların bildiğimi bilmeleri ile eğlendikleri gözlerimin önüne geliyor. Bu tür oyunlara karşı, sessiz olup, telaşa kapılmamalıyım. Şakırdayan zincirin bir insan vücuduna dokunmadan çıkacak inilti, sızlanma, haykırma! Bunu da biliyorum. Bir canın yanmasıyla içten gelen bir ses duymak istiyorum. Evet, bir ses duymak istiyorum ama yok... Çıplak ıssızlığa şakırdayan zincirin sesi egemen. Acaba sesin kaynağı Mahmut'un zinciri mi?

O da kesildi. Şimdi, sessizlikte sadece sineklerin çıkardığı vızıltılar duyuluyor. Zindanın zemini üzerine yayılmış samanların arasında gezinen böcek ve kirli çanağa konan sineklere özeniyorum. Sinekler, canları istediğinde havalanıp zindanın tepesinden sızan kör deliğin çevresinde dönerek dışarıya süzülme şansına sahipler.

Gözlerimi tekrar kapatıyorum.

Uyumak için değil. Umutsuzluk göz kapaklarımı ağırlaştırıyor, gözlerimi örtüyor. Belki kapattığım gözlerimin perdesi ardında, kısa bir süre içinde yaşadıklarımı görürüm ve soğuk taş zindanda yalnız olmadığımı düşünüp, ruhumu dinginleştiririm. Zindana uğramamaları ve yalnızlığımla baş başa bırakıp, beni kendimden korkar hale getirmeleri, duyduğum acıyı aşağılamaktan mı, yoksa onların bana gösterdiği incelikten mi kaynaklanıyor? Bilmiyorum...

Hiçbir şey bilemiyorum... Ellerime bakıyorum.

Tırnaklarımı her kemirişimde dokunulmanın biraz daha yaklaştığını hissediyorum. Ölüm, tırnağın parmağımın ucunda uzamak istemesindeki küçük inat gibi engelsiz yaklaşıyor. Her gün, küçük de olsa, uzayan bir tırnak ucu kadar ilerliyorlar.

On altıncı an

Taş konağın bahçesindeki hazırlıklar sona ermişti. Akşam yaşanacak içki âlemini bekleyen çardak, konuklarını bir bayram süslemesiyle bekliyordu. Konakta dört hizmetkâr, bir o kadar da avuntu olarak kullanılan yinçek oğlan vardı. Yinçek oğlanlar, ortalıkta pek gözükmezlerdi. Üstleri başları temiz, elleri ve ayakları bakımlıydı... Gecelerin sessiz akışında, azgın iştahlara karşı yerine getirdikleri hassas görevlerinden başka hiçbir işle uğraşmayıp, yumuşak ve narin ellerini, sıcak sudan soğuk suya bile sokmazlardı!

Hizmetkârlar, bütün gün uğraşarak, konağın çevresindeki karşılıklı ağaçlara gerdikleri iplere çaput parçalarıyla, içlerinde mum bulunan fenerler asmışlardı. Çaput parçalarının rengârenkliğini, kök boyalarla bezenmiş fenerler tamamlıyordu. Şüphesiz, akşam çöktüğünde, içindeki mumları yakacaklardı.

Taki, yapılan tüm hazırlıkları büyüğünden küçüğüne kadar kontrol etti. Onun için konukları önemliydi. Hizmetkâr oğlanlara son kez bir şeyler söyledi. Sonra ortadan kayboldu. Gitmesini fırsat bilen oğlanlar, yorgunluk atma bahanesiyle, birer maşrapa süçük doldurarak içtiler. Birbirlerini uyarmalarına karşın, "yan cebime koy" dercesine, ikincileri de doldurduktan sonra, oğlanlardan biri, "Gecenin önemli konuğu garip bir adammış ama yakışıklıymış" dedi. Baygın sesle diğeri, "Ona göz koyma!" dedi. Ardından, "Onun avuntusu belli, sen ancak avucunu yalarsın" diyerek, konuşmasına devam etti. Ortada gülünecek hiçbir şey yokken, kahkahalarla gülmeye başladılar. Biri gülüyor, diğerleri, onun gülmesine bakarak, gülmeye başlıyordu. Bu böyle sürdü.

On yedinci an

İlk kez Taki'ye gidiyordum. Yaptığım uzun yürüyüşten sonra tarif edilen köyün meydanına geldiğimde, ileride geniş bir nehir, çamurlu sularını nereye kadar götüreceğini bilmezliği içinde gürültüyle akarak kıvrılıyordu. Yanımda Mahmut, aradığım konağı ve sahibini köylülere sorduğumda tiksintiyle karışık, korkulu bir yüz ifadesiyle karşılık verdiler. Onların bu haline güldüm. Hakları vardı. Karşılarında baş, kaş, bıyık, sakal ve vücudunun her yerindeki kılları kazınmış, ayı postuna bürünmüş, yanında yavru ayısıyla, zil ve zincir sesleri çıkartarak yürüyen garip, garip olduğu kadar da korkulu bir yaratık görmüşlerdi. Az yürüdükten sonra aradığım konak göründü. Yüksek bir tepeye çıkıp baktığımda gördüğüm, ağaçların arasında sarı kesme taşlar kullanılarak, düzgün bir işçilik ve özenle yapılmış olduğuydu. Kalın ve yüksek bir duvarın çevrelediği konağın damı, pişmiş topraktan yapılma düz horasan kiremitlerle örtülmüş, hemen altında da, belli aralıklarla serpiştirilmiş su akaçları sıralanmıştı. Zincirle göğsüme asılı öküz boynuzundan yapılmış nefiri çıkartıp uzun uzun üfledim. Sonra, tükürüğümün aktığı balık ağzı işlenmiş geniş ve dar üfleme ağzını, postuma sildim.

Konağın kapısına geldiğimde, içeriden genç bir hizmetkâr çıktı. Nefes nefese kalmış Mahmut'u görüp korkuyla duraksadı ve tiz bir ses çıkararak, gelinlik bir kız edasıyla, içeriye kaçtı. Mahmut, yorgundu ve kimseyi korkutacak durumu yoktu. Dili bir karış dışarıda, hırlamaklı, göğüs kafesi demirci körüğü gibi inip kalkarak nefeslenmekteydi. İçeriye kaçan oğlana korkmaması için bağırdım. Onunla ilgilenmesi, oyun oynamaktan öteye gidemezdi. Kapının yanından başını uzattı. Gülümseyen yüzümden cesaret almış olacak ki, korka korka da olsa yaklaşıp başını okşadı. Elimden zinciri alıp, bir yere bağ-

layacağını söylediğinde, gölgelik olmasını uyardım. Oğlana belimden çıkarttığım abanozdan yapılma, üzerinde Sakal-ı Şerif dualı ince dişli tarağı uzatıp, "Terini sildikten sonra iyice tımarla, kaşağı bittikten sonra su ver, yalnız içine pekmez katmayı unutma" dediğimde, başını aşağı yukarı oynatarak yüzünden hâlâ gitmeyen korkuyla söylediklerimi onayladı.

Hava ılıktı. Taki'nin daveti için güneş doğmadan yola çıkmış, yürüyerek, kolay geçmeyen bir yolculuk sonunda konağa varmıştım. Yolculuğun uzun sürmesine, yorulan Mahmut'u belli aralıklarla beklemem neden olmuştu.

Bahçe kapısından içeri girdim. Konağa giden yolun iki yanına dizilmiş büyük küplerin arasındaki iri güller neredeyse ağaca çalmıştı. Küçük taşlarla döşenerek hazırlanmış yol, gül ağaçlarının eğilerek selam vermeleriyle bir tüneli andırıyordu. Yeşille kapatılmış ve aralarına çeşitli renklerin serpiştirilerek yapıştırılmasıyla donatılmış, güzel kokulu bir tünel!.. Rengârenk açmış güller küplerin üzerine eğilmiş, ortalığa hoş gelen bir koku yayılmıştı. Güller gülüyordu ve dikenleriyle birlikte yaşadıkları güzelliği, tüm bahçenin güzelliğine yeğ tutar gibiydiler!

Dışardan sessiz ve hareketsiz görünen konağın geniş bahçesindeki çardağa belime doladığım zincire bağlı zilleri şıngırdata şıngırdata yaklaştığımda, gelen seslerden birden fazla insanın olduğunu anlamıştım. Çardağın yanındaki taş konağın damına tünemiş güvercinlerin insan seslerine karışan gurklamalarına benim çıkardığım zil sesleri karışıyordu. Çardak; üzüm asmaları, yaban gülleri ve sarmaşıklarla kaplıydı. Asmalardan sarkan kara üzümler, soluk renkli yaban gülleriyle çevresini süslediği çardağa dışarıdan bakan birinin içeridekileri göremediği, ama içeridekilerin dışarıdan gelenleri çok rahat izledikleri bir ortam yaratmıştı. Billur mavi gök kubbenin altında, çok hoş çiçek ve baharın nazik kokuları yayılmaktaydı.

Yaklaştım. Sahibini göremediğim, ama tanıdık bir ses, "Hoş geldiniz, sefalar getirdiniz... Nerede kaldınız, gözlerimiz yollarda kaldı" dedi. Bu, Taki'nin sesiydi. Onu karpuz sergisi hanında gördüğümden bu yana yedi güneş batımı geçmişti. Birkaç basamak çıkıp çardağa girdiğimde, daha önce handa yanında gördüğüm yandaşlarına başkalarının da eklendiğini fark ettim. Taki, ev sahibi olmanın önceliğiyle selam verdi. Öbürleri de ayağa kalkıp onu izledi.

Yürüyüş sırasındaki molalarda ayaklarımı yıkamama karşın, toz-toprak içindeydi. Ayı postumu çıkarttım ve çardağın yanına serdim. Üzerimde taşıdıklarımı içine koyarak sarmaladım. Yanıma sadece macun haline getirdiğim afyonu koyduğum yudumluğumu aldım.

Kargası omzuna tünemiş ve ilk gördüğüm gecedeki siyah elbiseleri yine üzerindeydi. Gözlüklerini takmış, küpeleri kulak memelerinden sarkmıştı. Örülü uzun saçları omzu üzerinden kalbine doğru bırakılmıştı. Eteğinin altından görülen sandaletlerinden iki ayağının kınalı başparmakları çıkmıştı. Bazı parmakları birbirinin üzerine binmiş, yamuktular. Göz kırpması kadar kısa bir süre içinde ayaklarına baktığımı hissetti. Onları, üst üste koyarak sonra da, eteğinin içine çekerek saklamaya çalıştı. Ayak parmaklarından utanmıştı. Bir organından utanmasını garipsemiştim. İnsan, kendinden olan bir şeyden utanır mıydı?

"Çok yürüdünüz, yorgun musunuz?" diye sordu. "Yürümek şanımdandır. Ata da binerim, ama şimdilerde hep yürüyorum. Biz yürürüz! Yürürken de adımlarımızı eşit atarız. Ata binmek, rahat kullanmak ve kullanırken üzmemek, zorlamamak güzel bir kadınla yatağa girmek gibidir. Onu memnun etmek zordur! Ne kadar uzun yürürsem o kadar rahatlarım ve kendimden arınırım" dedim. Çardakdakilere tuhaf gelen bu cevabıma Taki gülümsedi. Başını sallayarak, "Sizinle anlaşaca-

ğımıza emindim zaten!" dedi.

Oğlanlardan biri zor taşıdığı içi su dolu yayvan bir kap getirip ayaklarımın dibine bıraktı. İki ayağımı teker teker kaldırıp içine soktu. Dizlerine çökmüş, bekliyordu. Pürüzsüz yüzünde, kara gözleri iri ve sürmeli, kaşları rastık çekiliydi. Gözlerinin, benimkilerin içindeki hareketsizliği önemli konuklara hizmet etmekten haz duyduğunun ilk göstergesiydi. Hareketsiz dik bakan gözlerinden rahatsız olup, çevreme baktığımda kimsenin bizimle ilgilenmediğini gördüm.

Geniş çardak, alçak ve rahat sedirle çevriliydi. Sedirin arkasında oturanların sırtlarını dayayarak rahat etmelerini sağlayacak yumuşak, büyük minderler düzülüydü. İçimden "sıcak yaz akşamlarında burada serin serin ne güzel uyunur?" diye geçirirken, ayaklarımı genç oğlanın rahatlatıcı ellerine bıraktım. Yıkadı ve peşkirle iyice kuruladıktan sonra keçe terlikleri giydirdi. Çardaktan çıkarken, son bir kez dönerek baktı. Taki, bu kez bakışlarını kaçırmadı. Göz göze geldik.

Akşam olup hava karardığında konağın duvarındaki çıkıntılara konulmuş kandil, çim ve çiçekler arasına serpiştirilmiş mumlar ve konukların ruhuna yön veren fenerler, çevrenin çehresini birden değiştirdi. Sıcak havada insanların içi serinledi. Herkes bir anda başka bir dünyaya gitmişti sanki. Gökyüzü ışıl ışıldı. Konağın bahçesi ve çardak başka bir dünyadan gelen ışık huzmeleriyle dolmuştu. Buna dolma demek yersizdi, boğulmuştu! Ortalığı, inanılmaz ve gerçekdışı bir renk cümbüşü sarmalamıştı. Hizmetkâr ve yinçek oğlanlar ortaya çıkmış, ağaçların, fenerlerin arasında dolaşıyorlardı. Fenerlerin asılı olduğu iplere değmemek için eğildiklerinde, giydikleri ince tül elbiseleri içindeki narin ve ince bedenlerini, bu renk dünyası içinde, çardakdakilere sunuyorlardı. Çevre dağlar, taş konak ve hatta gökyüzünün mumu yıldızlar, kalın ve renkli bir perdeyle kaplanmıştı. Renkli dünya sabah olunca, gerçe-

ğiyle tekrar sarmalanacaktı. Havuzun ortasında pişmiş topraktan yapılmış küçük şelale, gizemli ışıkların aydınlığında çevresine sihirli su zerrecikleri serpiştiriyordu.

Önümüzdeki alçak masada bir tek kuş sütü eksikti! Tepsilerin içinde çeşit çeşit leziz yiyecekler bekliyordu. Av kuşları, nehir balıkları kızartılmış, nar çiçeği gibi açmıştı! Çanaklardaki meyveler üst üste konularak o kadar sanatkârane süslenmişti ki, görenin yememesi imkânsızdı. İncir, kavun, elma, şeftali, iri taneli üzümler çardaktakileri çağırıyordu!

Uzak köşesinde, iki oğlan hizmetkâr, ki bedenleri taş çatlasa on beş bahar görmüştü, ayakta hazır bekliyordu. Kollarını göğüslerinin üzerinde çaprazlama kavuşturmuşlar, konukları kolluyorlardı. Biri masanın uzağındaki bir yerden bir şey almaya kalksa, hemen araya girip, konuğun kolunun eli boş havada kalmasına neden oluyorlardı. Taki, mutlu ve hoşnut görünüyordu. İçoğlanlarını ne kadar iyi yetiştirip eğittiğini karşısındakilerin gözlerinin içine bakarak tartmaya çalışıyor, sonra yüzündeki gülücüklerle başını sallayarak bu başarısını onaylıyordu.

Kimi bağdaş kurmuş, kimi ise bir bacağı dizden kırık, diğer bacağını kıçının altına alarak oturan konuklar, her hareketleriyle bana saygıda kusur etmediklerini gösteriyorlardı. Saygı, hafif tebessümlü yüzlerin gözbebeklerindeki sahte gümüşlemelerle pekişiyordu. Masada köpüklü buhsun ve kızıl süçük şarabı vardı. "Buhsun içmeyi tercih ederim" dedim ve ardından ekledim, "sonra süçüğe dönebilirim. Hava biraz serinlesin de... Karışık içtiğimi söylemem onları şaşırtmamıştı. Çoğu karışık içiyordu.

Hizmetkâr, çardağın dışına çıkarak konağın duvarına iri dövme bir mıh ile tutturulmuş, at ayağı derisinden tulum çıkarılarak yapılma küçük içki kesesi butığın altındaki küçük tahta tıpayı açarak, pişmiş toprak bir güğümü buhsunla dol-

durdu. "Buhsun, butığın içinde bu sıcak havada at sidiği gibidir!" diye düşündüğümde, konuklardan biri aklımdan geçenleri okumuşçasına, "Güğüm çatlak. Güneşin altına koyup sızdırıyoruz. Buhsunu, ter, buz gibi soğutur." Ardından öbür oğlana dönüp, "Kar getir!" dediğinde, oğlan, kirişinden fırlayan ok gibi çardaktan fırladı. Az sonra maşrapama köpüklü buhsun doldurulmuştu. Öteki hizmetkâr, kış aylarında ayakla tepilerek, kalıp haline getirilmiş kar parçasını ucu kancalı bir demir çubuk yardımıyla çekerek getirmişti. Kar, bir taranın sırtıyla kırıldı. İki küçük parça, ibrikteki suyla yıkandıktan sonra maşrapamın içine atıldığında, buhsun köpürüp, hışırtı çıkardı. Küçük hava kabarcıklı hışırtı hoşuma gitmişti.

Üç maşrapa içtim. Arada üzüm tanelerini atıştırıp, havadan sudan konuşuyorduk. Taki'nin ne zaman söze gireceğini merakla bekliyordum. Belki de susarak, konukların kendi aralarında konuşup yorulmalarını bekliyordu! Hizmetkâr oğlan bir maşrapa daha buhsun doldurdu. İçine atılan buz parçalarını elimin başparmağıyla maşrapanın dibine doğru iteleyip, yüzeye çıkışlarını izledim. Ne kadar kararlıydılar! Hışırtılar, eridiklerinde bitti. Onların yüzeye çıkmak için çabalarını hep merak etmişimdir.

Taki, omzuna tünemiş kargasına küçük tabaktan bir parça ceviz içi verdi. Uzun çıkan 'gak' sesiyle herkes sustu. Bu, konuşma sırasının sahibine geldiğinin ve konuşulacakların daha ciddi olması gerektiğinin habercisiydi. Onun, handaki konuşmasından daha uzununu yapacağından kuşkum yoktu. Kendinden emin bir bilge tavrı takınarak konuşmaya başladı:

"Bu akşam konuşmaya, zevkten başlayacağım. Zevkin geçici olduğunu sanmayın. Geçici zevk yoktur. Sürekli ve kalıcı zevkler vardır. Sessiz ve hareket halinde olan zevkler... Sessiz zevkler; acılar, iç yakıcı ıstıraplar veren geçici zevklerdir. Hareket halindeki zevkleri ise akıllı bir insan, anlayışlı bir araştır-

ma yoluyla elde eder. Acı olan yerde zevk de vardır. Ve yaşamak başlı başına bir zevktir. Acı olmazsa zevk kendini hissettirmez. Acı önlenebilir mi? Sorarım size... Acıya katlanamayan ânlar uzun süreli olamazlar...

Ona göre akıllı insan, kanatlarının altına giren, acıya katlanması gerekenler ise, esir pazarlarından aldığı her çeşit hizmeti veren oğlanlardı. Kadınlara ne zaman sıra geleceğini merakla bekliyordum. Konuşurken çevresindeki insanların yüzlerine baktım. Çoğu onu dinlemiyordu bile... Her zaman aynı şeyleri dinlemekten sıkıldıkları, hareketlerinden ve hatta gözlerinden belli oluyordu. Onların orada bulunmalarının nedeninin; yemek, içmek ve yeni bir konuğun onuruna verilecek eğlenceden kaynaklandığını kendim gibi biliyordum.

Maşrapalar beraber kaldırılıp, yudumlar derin bir iştah ve hazla alınmıştı. El tersleriyle ağızlar, gömlek uçlarıyla da ıslak el tersleri silindi. Taki devam etti:

"Kadınlar, erkeklerin kanat açıp uçmasını istemezler. Çünkü, ruhları kuşların ruhlarıyla yıkanmaz!" Duraksadı ve ardından gözleri daldı.

Yüzünde, suya düşmüş bir insanın, dışarıya çıkmasının olanaksızlığını anladığında, ölümü yakınında hissetmişliğin ifadesi vardı. Bu anlaşılmazlığın altında büyük bir öfkenin yattığı belliydi. Burnundan gelen bir solumayla, "Kadınlar zehirlidir!.." diye bağırdı.

Herkes, kapatıldığım zindanın ağır kapısı gibi kilitlenmiş, yemeklerin verdiği zevkten kaynaklanan şapırtılar da kesilmişti.

Alnında biriken teri siyah pelerinin eteğine sildikten sonra sözlerine devam etti:

"Bana göre bir kadının kötülüğü yanında her kötülük bir kum tanesi kadar küçük kalır. Erkeklerin rahatını bozmak istemeyecek kadar şirinlik maskesinin altına saklanmış ciddi bir

kadın bile huzur bozmak için bütün habis güçleri benliğinde toplamak arzusundadır." Öfkesi yatışmış, sözcükler ağzından tane tane dökülmeye başlamıştı, "Bir kadına, 'yanımdan çekil hayvan', dediğimde, korkulduğundan gurur duyar olduğunu bilmeniz gerekir. O, aldırışsızdır. Bundan da kesinlikle etkilenmez. Gözlerimi kapattığımda bile bunları görüyorum. Bırakın görmeyi, en azından hissediyorum. Duygularımın beni yanıltığını hiçbir zaman yaşamadım. Bir kadın, benliğinin, kendi kuruntularından daha tehlikeli olduğunu da bilir... İşte düşman, o anda ve sonrasında hoşnut ve mutludur. Yapacağını yapar ve sinsice geri çekilir..." dedi ve durdu. Nefeslenerek sesini yükseltti, "Düşmanlara karşı savaş!.. Düşmanlara karşı savaş!..

Sessizlik, Taki'nin konuşmasına ara vermesiyle başlıyor devam ettiğinde bozuluyordu. Usta hatipliğiyle insanları büyülüyordu. Etkileyici konuşmasıyla, dinleyenlerin, ruhlarıyla beraber bedenlerini de ele geçiriyordu. Teslimiyet kaçınılmazdı. Cümleleri tartıyor ve anlamlarına göre, ya açıkça ya da kapalı kuruyordu. Arada bir durması ve çevresine bakınması, dinleyenlerin tepkilerini yüzlerinden izlemek içindi. Bakınma, bir tavşan kadar hızlı ve bir çekirge kadar atikti. Derin mavi gözlerini diktiği insanın, ruhunu teslim etmekten başka kurtuluşu yoktu.

Sessizliği fırsat bilip konuşma cesaretini göstererek, "Yaşamımda sevgiden korkmadım. Çünkü, zararını görmedim" diyerek söze girdim. Çevresindekilerin susup, bir kelime bile konuşmadan, mum gibi yerlerinde oturmalarının nedenini anlamıştım. Sinirlenmişti. Onu kızdırmıştım. Bir anda harla yanan ateşin parlaması gibi yerinden hışımla kalktı ve bir süre sonra yine ateşin ferinin kaybolması gibi yerine oturdu. Kulağımdaki halkayı çıkardım ve "Çok sıkışıp kendime hâkim olamadığım zamanlarda beni kurtaran işte budur!" diyerek, sağ kula-

ğımdaki altın suyuna batırılmış bronz mengüş halkayı Taki'ye uzattım. Bir yüzüme, bir elimdekine 'Bu nedir?' gibisinden bakıyordu. "Düşman dediğin kadınlardan korunmak için, küçükken, sünnet olduğumda, organımın ucunu şişle delerek takmışlardı. Çok sık olmasa da arada bir gerektiğinde takıyorum ama, zorlanıyorum.

Davetliler, yüzüme aval aval bakıyorlardı. "Sade suda kaynatılmış tahıl çorbasına bir şey katılmaz! Eğer katarsan, bu, nefsinle yaptığın mücadeleden yenik ayrılmanın ifadesidir, diyen dervişlerden farklı düşünmüyorum," dedim.

Herkes nefesini kesmiş beni dinliyordu.

"Hayvan yetiştiririz. Yerleşiklerimiz, tarla eker biçer. Zanaatkârlarımız vardır. Demir döveriz. İncik boncuk yaparak, satıp para bile kazananımız, evlenenlerimiz de vardır. Çoluk, çocuğa karışırız. Ben... Ben, nasıl ortaya çıktım sanıyorsunuz. Zembille gökten mi indirdiler beni? Benim de bir annem vardı.

Çoğumuz, günü o gün yaşayarak, bir ertesi günü ise geldiğinde düşünürüz. Başı hoş ve boşuzdur. Yaşamımızda çoğunlukla yollardayız... Duraksız ve uzun bir yoldur bizimki... İbadet bizde yol, yol ise bir arınmadır. İnsanın yumuşak huylu ve sakin olmasının özünde sürekli yürümek vardır. İnsan yürümekle içini olgunlaştırır. Yaradan'a, yarattığı için şükür, sazlı sözlü cümbüş ve rakstır. Raks, kutsal semalarımızdır. O, Yaradan'ın aydınlığının güzel yüzlü delikanlılarda tecelli etmesidir.

Kadına gelince; o, güçlü ve etkin bir varlıktır. Gerçeklik, düş ve varlık olarak korku uyandırabilen ve korkulan bir yaratıktır." Taki'ye dönerek, "Canavar olarak adlandırmak, sen ve senin gibiler tarafından düşünülmüştür. Canavar, insanlar için, kadın olsun, erkek olsun hiç fark etmez, korkulan bir canlıdır. Ama unutmamak gerekir ki, onu da Yaradan bu biçimde yaratmış ve dünyaya salmıştır. Kadın yaşamın zemininde yer

alır, ama bir halı, kilim değildir ki, üzerine basılsın" dedim.

Sakin ve söylediklerimi duymamışçasına diğer konuklara dönüp: "Zehirli kadından bahsetmiştim. Seni sokarak, sevgi diye damarlarına akıttığı zehrin tadı, bir şeftali kadar sulu, bir portakal dilimi kadar emdirici ve tatlı gelebilir. Zehrini oya inceliğinde ipek iplik ile sana işlediğinde, aya baktığında yarısını kaplayan karanlığı önce aydınlık olarak algılar, sonra tamamını görür gibi olursun. Bu çok tehlikelidir, sakınman gerekir. Unutmayın ki, en kötü erkek, en iyi kadından daha iyidir. Çünkü, dişi yılanların zehri, erkek yılanlarınkinden daha ölümcüldür" dedi. "Az sonra, içki ve gecenin yemeğiyle devam ederek eğlencemize bakacağız. Hava kararadı. Geç kalmayalım" diye sözlerini sürdüren Taki'nin ağzından kadınları aşağılayacağı son sözcük de döküldü:

"Bir erkeğin eline bir kadın eli değdiyse, o el artık zor temizlenir. Kadın elinin değdiği et parçası hemen kesilmelidir!" Çardaktakilerin gözlerinde küllenmiş cansız ateş, eğlence sözüyle kuvvetlenmiş, Taki'nin konuşmasıyla noktalamıştı. Kadınlar hakkındaki bu düşünceler, "En iyi kadın doğmayan kadındır!" sözünü aklıma getirdi. Evet, bu durumda kadınlar hiç doğmasındı!

Masanın üzerini dolduran çeşit çeşit yemek o kadar kısa sürede nasıl bitirildi anlayamamıştım. Bir oğlan tarafından alçak masaya, kapaklı büyük bir bakır tencere getirilip ortasına yerleştirildiğinde, kapağının kenarı hamur ile kapatıldığını gördüm. İçimden, "Taki'nin konuşması uzun süreceği" için böyle yaptıklarını düşünürken, göz göze geldik ve maşrapalarımızı havaya kaldırarak ağzımıza götürdük. Köpüklü buhsunun dudaklarımda bıraktığı tat, ilk içtiğim maşrapadakinden daha değişik geldi. Maşrapa onu belki yaşlandırmıştı!

"Artık kızıl süçüğe dönebilirim" dedim. Bir el işaretiyle yeni maşrapa önüme geldi. Kızıl süçük, deve derisi tulumdan

testilere, oradan da maşrapalara dolduruldu, tazelendi. Maşrapalar öpülüp, alınlara götürülerek diplendi. Bir yudum aldım. Yavaş içip, sakıngan davranmalıydım! Gecenin uzun olduğu tekrar aklıma geldi. Maşrapaları boşalanlar yeniden doldurarak tazelediler. Tencerenin kapağındaki kurumuş hamur temizlenip, kapak açıldığında içinden, oturanlara hoş gelen bir koku yükseldi. Buhar gitmiş, içindeki etler elle tutulabilecek duruma gelmişti. Masadakiler, tencerenin kendilerine en yakın yerindeki et parçalarını avuçlayarak, hiç konuşmadan yiyorlardı. Ağız kenarlarından akan yağları kol ağızlarına silip, nefes almadan yemelerini sürdürdüler. Anlaşılan içtikleri onca içki, o kadar yemelerine karşın acıktırmıştı. İştahın bu denli sınırsız saldırganlığı beni şaşırtmıştı. Bunu gören Taki, "Yavaş olun boğulacaksınız, sahura mı kalktınız?" diyerek, yarı ciddi yarı şaka takıldı. Ağızları dolu, garip sesler çıkararak gülmeye başladılar. Müslümandılar ama, yaşadıkları bu hayatla dinlerine zıttılar. Bazılarının ağzından et parçaları önlerine saçıldı. Taki, "Yeter artık pislik yapmayın" dedi ve bana dönerek, "Bunlar adam olursa köpekler de şaha kalkar!.. Ne kadar anlatırsam anlatayım, akılları yemek ve oynaşta" deyip, önümdeki kâseye iki parça eti yavaşça bıraktı.

Geyik boynuzu saplı keskin bir bıçak yardımıyla eti parçalayıp ağzıma attım. Dağıldı. Lezzetli tadı yabancı değildi. Tandır ekmeğini suyuna banarak, ilk parçayı hemen bitirdim.

Diğerine başlayacağım sırada Taki, "Kızartırken kadayıf hamuruna bularız ki, yağı sızmasın... Önce sirkede biraz bekletir sonra kekikle iyice ovalarız. Kirpi etini sirkede biraz fazla bırakmak gerekir. Yoksa yumuşatamazsın. Yemek içim tam mevsimidir." dediğinde, elime aldığım öbür et parçasıyla donup kaldım.

Çocuktum. Babam daha ölmemişti. O köy senin, bu köy benim; dağ, ova, bozkır dolaşıp duruyorduk. Babam, köylerde kurulan toylarda zilli maşa çalarak mani ve türkü okuyor, ölü çıkmış evlerde ise ağıt yakıp, parayla ağlıyordu. Az dirhem az gözyaşı, çok dirhem çok gözyaşı!

Dağ köylerinden birine yaklaştığımızda, kudümlerin seslerinden orada toy olduğunu anlayıp sevindik. Toy evi ağaçların ardında, kerpiçtendi. Konuklar, ipekböcekleri için yetiştirilen bodur dut ağaçlarının altına serilmiş kilimlerin üzerine yayılmıştı. Babam, "Hazreti Ali aşkına Hazreti Ali aşkına." diyerek, boynuna zincirle asılı keşkülü uzattı. Toy sahibi, birkaç dirhem attıktan sonra, "Şöyle yanda oturup, önce karnınızı bir doyurun. Sonra müziğe eşlik edersin" dedi.

Postları serdiğimizde babam sırtını ağaçlardan birine yasladı. Toy erkekleri, dutluk gölgeliğinin altında, daha sonraları öğrendiğim, o yöreye özgü kumlak şarabını yudumluyorlardı. Çok geçmeden canım sıkıldı ve aralarda koşuşan çocukların arasına katıldım. Kılık kıyafetim onlardan çok farklı olduğundan ellerindeki çomaklarla beni dürterek yokluyorlardı. Sıcak ve soğukta hep aynı kıyafetle yaşadığımızdan, mahzun bir gariptim. Başım genelde yere eğik dolaşırdım böyle kalabalıkların içinde. O gün, kendilerinden farklı bir görünümüm olmasına karşın, çocuklar beni nedense sevmişti. Kıştan kalma buz çukurlarına sarkıtılmış ekşi boza verdiler. Ekşimiş bozalar, daha sonraları içtiğim süçüklerin, geçmiştekilerin ilkiydi! Toy evi artık yükünü almıştı.

Evin içinden gelen, kadınların çıkardığı çalgılı eğlence sesleri kulaklarımızı tırmalarken, bir köşede, meşe korlarının üzerinde kazığa geçirilmiş ve içine sebzeli buğday pilavı doldurulmuş bir kuzu, başındakinin dikkatli ve yavaş çevirme-

siyle cızırtılar çıkartarak kızarıyordu. Ucuna bir bez parçası sarılı çubuk, erimiş kuyruk yağına batırılıyor ve ateşin üzerindeki yarı kızarmış kuzuya emdirilerek sürülüyordu.

Evi, dutluğun yanından başlayan, göz alabildiğine geniş ve uzun kavun bostanı çevirmişti. Çevre, tarladan gelen hoş kokularla doluydu. Bir ara babam, önüne konulmuş çanak içindeki kavunlardan birini alıp bana dönmüş ve "Bak...Bak, bunun küçük olduğunu görüp bir işe yaramadığını sanma. Bununla bir tim dolusu köpüklü buhsun içilir" dedikten sonra onu ellerinin arasında ikiye kırıp, çevremizi saran güzel kokuya bir yenisini katmıştı. Merakla izleyen gözlerimin soran bakışlarından olacak, "Şimdi senin kafan da bunun gibi küçük. Zamanla gördüklerinle, yaşadıklarınla dolarak büyüyecek" demişti. Küçük aklım bir şey anlamamış, "Benim kafam kavun mu? İçinde çekirdekler mi var? Onlar mı büyütecek kafamı?" demiştim.

Söylediklerimi duyabilenler gülmüştü. Babam, genelde, insanlar gülünmeyecek bir şeye güldüklerinde, yine gülmek zorundaydı. Çünkü, sonunda yemek ve keşkülün içine atılacak birkaç dirhem bahşiş vardı. Gülmelerinden utanmış olacağım ki o an, onlar gibi büyük adam olmayı çok arzulamıştım...

Sıra babamdaydı. Maşa çalmaya başlamış, yanık sesiyle mani okuyordu. Önce kendi sesiyle bir dörtlük uçuruyor, ardından karşısında biri varmışçasına sesini değiştirerek başka bir dörtlükle kendine yanıt veriyordu. Okuduklarını artık ezberlemiştim.

Çocuk canım sıkılmıştı.

Ayağa kalkıp, küçük kalbim yalnız ve kendinden emin arada kavun başımı elleyerek, diğer çocuklardan ayrı, toy evinin bahçesinde dolaşmaya başlamıştım.

Evin arkasına geldiğimde, iki büyük küpün önünde, elindeki çatal değnekle bir şey yapmaya çalışan, kel bir adam gör-

düm. Yanına yaklaştığımda gülümsemişti. Ağzını hâlâ unutamam. Tek tük kalmış dişleri, çarpık ve kararmıştı. Ellerim belimin arkasında kenetli, yaptığı işe bakmaya başlamıştım. Adam işini yaparken ciddiydi. Önündeki küplerden birinde, üstleri dikenlerle kaplı bir yığın top vardı. Elindeki çatal dalla dikenli topları önce dürtüp, sonra çatala geçirerek küpten çıkartıyordu. Önce ne yaptığını anlayamamıştım. Sonra, çatalın ucundakinin top halini almış bir hayvan olduğunu; bir mercimek tanesi kadar küçük parlak gözleri, yarı açılmış ağzındaki sivri dişleri ve küçük burnunu fark ettiğimde anlamıştım.

Öteki küpün içinde, buhar çıkan kaynar su vardı. Adam, yakaladığı dikenli topu, küpün kenarıyla sıyırıp, kaynar suyun içine bıraktığında, tiz bir ses duyuluyordu. İşte o ses, sadece edep yerlerimi örten kuzu postunun dışındaki çıplak vücudumu titreterek, yeni çıkmaya başlamış kıllarımı diken diken etmişti. Sürekli çalışma, öbürleri için de devam etti. Dikenli toplar, kaynar suyun içine düştüklerinde, zoraki açılıyor, nefes alabilmek için kafalarını sudan çıkartmaya çabalıyordu. İstemsiz, yan yana sıralanarak, kendilerini bekleyen kaçınılmaz sona karşı belki de bir dayanışma örneği gösteriyorlardı!

Bu işi büyük bir keyifle yapan adam, enselerine çatallı değnek ile bastırarak onları hareketsiz bırakıp, keskin bir bıçakla başlarını gövdelerinden ayırıyordu. Delikli yarım sukabağı ile gövdeleri suyun içinden toplayıp, yayvan bir selenin içine doldurarak işini bitirdi. Daha sonra, göğüs ve bacakları çizip, derileri tulum çıkararak yüzdü. Küçük kazıklara, büyüklüklerine göre en az iki tane olacak şekilde dizip, ilerideki düz alanda yere saplayarak, üzerlerine ağızları yere gelecek biçimde çömleklerle kapattı. Bütün bu işler çok kısa bir zamanda yapılmış, alan ters kapatılmış çömlekle dolmuştu. Çömlekler çalı çırpı ve manda tezekleri ile örtülerek ateşe verildi. Bir süre sonra ateş büyüdü, tam geçerken tazelendi ve ardından kendi

haline bırakıldı.

Ateş geçmişti. Toy hizmetkârları, ellerine aldıkları keçe parçaları ile sıcak küpleri kaldırdıklarında, altlarından nar gibi kızarmış, lezzet kokan, küçülmüş et parçaları ortaya çıkmıştı. O günden sonra, önüme konulduğunda onları yemekten başka bir şey düşünmediğim pişmiş etlerin, böylesine garip yollarla yenir durumu geldiğini anlamıştım.

Dalmışım.

Karışık duygular içerisinde, olup biteni anlamaya çalışırken, omzuma bir el dokundu.

Korkarak geri döndüm.

Babamdı.

Sormadan, "Kirpi" dedi.

"Kendini korumak için Yaradanı'nın bağışladığı dikenler bile onu insanların vahşiliğinden kurtaramıyor... Ne zavallı bir yaşam. Değil mi?"

Bunları söylerken, uzaklara bakıyordu. Gördüklerimi sığdıramadığım küçük aklıma o an nereden gelmişti? Kirpilerle ne kadar ilgisi vardı. Ve şimdi bile anlayamadığım, aklıma geldikçe kendi kendime güldüğüm sorum, tüm masumiyetimle dudaklarımın arasından çıkmıştı:

"Baba, maydanoz ve soğanlar toprakta mı yetişiyor?"

On dokuzuncu an

Garip, garip olduğu kadar da anlamsız bu soru, gördüklerimi anlamaya çalışırken laf olsun diye mi dökülmüştü ağzımdan? Bunun cevabını, zindanın soğuk taş zemininin üzerinde bile veremiyorum. Arpacı kumrusu gibi düşünürken, "Ah!.. Keşke hep çocuk kalsaydım" diye içimden geçiriyorum.

Yirminci an

Elimden tutup, dut ağaçlarının altına giderken duraksayarak uzun bir süre yüzüme bakan babam, "Her şey topraktan gelir ve oraya gider. Bu böyle döner gider. Döner gider" demekle yetinmişti.

Yıllar geçti. Babamın bu sözlerini hiç unutmadım. Onlar, önceleri çocuk beynimde yankılandı ve sonra, bir yerlere çarpıp, etkisini zamanla kaybederek köşelere savrulup duruldu.

Gerçek, zamanın çocuğuymuş, kendini savunup nefret doğururmuş...

Müzik sesiyle kendime geldiğimde, Taki gülüyordu. "Ne oldu, bir anda derin hülyalara daldın. Arada sırada bana da olur. İnsanın ruh sağlığına iyi gelir, korkma!" dediğinde, bakışlarım çanağın içindeki pişmiş yağlı kirpilere gitti. Çanak silinip süpürülmüştü! Taki'nin çanağına baktım. Temizdi. "Ben" dedi, "ben, yemem. Yüz yüze çiftleşenlerden nefret ederim. Mundardır onlar bana göre."

Anlamamışçasına suratına aval aval bakmış olmalıyım ki, gülerek konuşmasına devam etti. "Kirpiler dikenlidir ve dikenleri batmaması için yüz yüze çiftleşirler. Tıpkı bir kadının kendini erkeğe sunması gibi."

Bir canlı, derisi yüzülürken ne hisseder ve yaşardı? Derisi yüzülen, yüzen, yüzeni seyredenler neler hissederdi? Bunu, Taki ve öbürleri düşünmüşler miydi acaba? Sadece yere bakmakla yetinip, "İnsanın yaradılış nedenini düşün! İki ayrı cins olarak neden yaratıldık? İki zıttın olmaması içimizdeki şeytanın işine yarayacak, her zaman ortaya ve öne çıkmasına bir neden sağlayacaktı. O zaman da insana gerek kalır mıydı yeryüzünde, bunu bilemem ama aynı cinsler her zaman şeytanla iyi geçinirler. Dost olmaları o kadar kolaydır ki... Karşı cinse, bir kadına karşı çıkmak, aynı cinslerin içindeki şeytanın onları etkilemesidir. Bu, zamanla erkekte, kendine güvenin ortaya çıkmasına neden olur. Kadından nefret etmek, kadınların doğasında olan güzelliğin, çekiciliğin parıltısından, ışımasından korkmaktan ileri gelir. Bu korku da şüpheden kaynaklanır. Şüphe, şeytanın sana bahşettiği güvenin öncüsüdür. Karşı cinsten şüphe edersin, ona karşı kötü davranırsın, onun ışığından korkarsın. Kuduz köpek gibi sudan ve güneşten nefret edersin ama gözünü kamaştıracağını bile bile her sabah güneşe bakıp, bir gün daha yaşadığına şükredersin. Etmiyor mu-

sun? Unutma! Hazinedeki elmasların da sahteleri var. Her cam, elmas değildir."

Susarken, birden gülmeye başladı. Bu, gülmenin dışında her şeye benziyordu. Kahkaha değildi. Zoraki çıkan bir sesti. Yüzüne bakarak; "Niye gülüyorsun?" diye sordum. "Şeytana... Şeytana gülüyorum. O benim içimden hiç çıkmayacak galiba, ne dersin?" dedi. Konuşmamı, anlatmak istediklerimi başka yöne çekmeye çalışıyordu. Yüzünü yere indirdi! Bir süre daha sustu, sonra başını kaldırarak, "Zaman her şeyin merhemidir. Her derde devadır. Bunu sana anlatmamın anlamı yok" deyince, sinirlendim. "Zaman çok hızlı ve sen onu yakalayacağını, dizginleyeceğini ve karşısına geçip hesap verebileceğini mi sanıyorsun? Eğer öyle sanıyorsan, yanılıyorsun. Nehirleri düşün... Bir an önceki, bir ay batımı önceki, bir kar yağışı önceki aynı nehir mi? Akan her şey aynı kalmaz. Tıpkı ömürler gibi..."

Çalpare, ney, nefir ve sipsi çalan müzisyenler çardağın dışında bir köşede yerlerini aldı. Sipsinin, dinleyenleri yaşamlarından uzaklaştıran ve hayallerinde olmak istedikleri yere gönderen tiz sesi, yeni düşmüş karanlıkta diğer müzik aletlerinin eşliğinde yankılanırken, çardakta oturduğum yerin karşı köşesinden iki oğlan kıvrıla kıvrıla raks ederek yaklaştılar.

Raks eden iki oğlan; kuraklık, özgürlük, sıcaklık, cesaret, uçarılık ve hüznü hareketlerine hapsetmiş gibiydiler. Müziğin ince nağmeleri, gözlerinde, yarı açık dudaklarına sıkıştırdıkları dillerinin ucunda ve sonra ayak parmaklarında dolaşıyordu. En küçük hareketlerinde büyük bir yangına neden olacak bir kıvılcım gizliydi. İki gövdenin çarpışmasıyla harlanacak ve sonsuz yangını başlatacak olan bir kıvılcım...

Bir söğüt dalı gibi narin belden aşağılarını örtmeye çalışan tülden şalvarların içinde bir şey yoktu. Yere, çiçeklerin arasına gelişigüzel serpiştirilmiş kalın mumların, arkalarından verdiği

ışık, tüllerin saklamaya çalıştığı vücut hatlarının görünmesini sağlıyordu. Cinlerinin cirit attığı yerlerde tek bir kıl bile yoktu. İbrişim çekilerek tüm kılları temizlenmişti. Aynı kılsızlık, özenle kazınmış ve yağlarla parlamış kafalarında da görülmekteydi. Yüzleri tül peçe ile örtülmüştü. Şalvarlarının sapan ipliğinden örme uçkurları göbek altından bağları bürük püsküllerle süslenip, bellerine iki kez dolandırılmıştı. Paçaları da aynıydı. Bileklerinin az yukarısından kopçalarla bağlanmıştı.

Parmaklarının uçlarından, ayak parmaklarına kadar bedenlerini titreterek kıvırıyorlardı. Raksla çardağın ortasına kadar ilerlerlerken, dizlerine kadar bitişik inen bacakları, dizlerinden itibaren iki yana açılıyor ve çıplak ayakları içe basıyordu. Taraklı ayaklarının taban tozu, parmak uçlarına yakılan kınaya karışmıştı.

Çardaktakiler, içtikleri kızıl süçük şarabı ve aç kurt gibi saldırdıkları yağlı kirpi etinin verdiği uyuşuklukla oturdukları yere daha da gömülmüştü. Bu uyuşukluktan sıyrılmak isteyenler, gözlerini faltaşı gibi açarak ortada dönen oğlanlara dikmiş, kalakalmışlardı. Bakışları, oğlanların bedenlerini delerek, üzerine kara perdeler çökmüş dağlara doğru uzanır okçulluktaydı. Mumlara baktım. Utanmadan eriyip gidiyorlardı...

Yudumluğumun içinden afyon macunumu çıkardım ve bir parçasını ağzıma atıp, çiğneyerek yuttum. Postumun yanına gittim. İçine sardıklarımı bir yana koyarak, yerden aldım ve bedenime sarmaladım. Küçük zeng çanlarımı belime dolayıp kısa meydan aynası şişlerimi postuma sokarak, ortama gereken hareket için hazırlığımı tamamladım.

Bir elimde zilli maşa, diğerinde tef, sipsinin müziğine eşlik etmeye başladım. İçtiklerim ve afyon etkisini göstermeye başladı. Nasıl oldu anlayamadım, oğlanların yanında buldum kendimi. Beraber oynuyorduk.

Oğlanlar rakslarını kusursuz yaparken, önce ağaçlardaki

yapraklar, ardından uzak tepe ve vadilerdeki çimenler onlara eşlik ettiler. Nehir ve göllerdeki sular kabardı. Sular, oğlanların parmak ve göbeklerindeki ritme uyarak salınıyordu. Ardından, çevremdeki bu uyuma, iki ve dört ayaklı hayvanlarla havadaki kuşlar da katıldı.

Alt dudağım, bir at çenesi gibi uzamış, dişlerimi görüyordum. Alt damağımın içi yeşildi!.. Dişlerimin etleriyle birleştiği yerler siyahtı ve alt çenemin içi tamamen çimenlerle kaplıydı. Uzaklardan bir şimşek çakıyor, büyüyerek yaklaştığında gözümü alarak, ardından yok oluyordu. Bu çakmalar kararlılıkla bir süre devam etti...

Elimdekileri bırakmış, zenk ve madeni halkaların çıkardığı ürpertici seslerle yetiniyordum. Seyredenler dehşete düşmüşlerdi. İnsan şeklinde, arka ayaklarının üzerine kalkmış garip bir yaratık ortalıkta dönüp duruyordu!

Aklım başımda değildi. O an, bir hayvan haline dönüştüğümü ya da onu ele geçireceğini varsayan ölü bir adamın gölgesi olduğumu düşünüyordum. Seyredenlere göre tuhaf bir yaratık olan ben, yabani bir hayvan ve anlaşılmaz hareketleriyle garip çığlıklar atan, karnından konuşan, yeryüzüne ait olmayan bir çılgındım. İnsan olmaktan çok, insanlığımın kişileştirdiği bir başka yaratıktım... Belki bir ağaç, bir kuğu, bir ayı, bir kurt, bir dağkırlangıcı ya da bir dağkeçisi gibi... Onlar gibi olabilmek için, postlarına, maskelerine bürünmek yetmiyor. Davranışlarını da benimsemek gerekiyor. Ben de öyle yapmıştım.

Zilleri yere bıraktım. Sıra meydan aynası şişlerimdeydi. Onları çardağın zemininde, topaç gibi çevirip, ayılama bir raksla dönüyordum. Şişlerden birini koluma sapladım. Biraz daha zorlayarak ucunu arkasından çıkarttığımda ortalıkta çıt yoktu. Herkes koluma bakıyordu. Yerdeki ikinci şişi, diğer koluma sapladım. Bu kez tek hareketle arkasından çıkarmıştım.

İkisinden de bir damla kan çıkmadı. Kan çıkarmama, bizim şanımızdandır... Bana, zeminden yukarıda uçuyormuşum gibi geliyordu.

Döne döne kendimden geçerek sonunda yere serildim. Yerime zorla oturttuklarında, oğlanlar hiçbir şey olmamışçasına ortalıkta kıvırmaya devam ediyorlardı. Üzerimdeki postu tekrar çıkarttılar. Müzik tekrar başladığında şişleri kolumdan çıkartıp, avucuma döktüğüm süçükle delikleri ovaladım. Girip, çıktıkları yer uyuşmuştu. Takatım kalmamış, ara ara başım önüme düşüp raks edenleri çift görmeye başlamıştım. Biri asıl, diğeri hayal! Önüme kayan başımı ani bir hareketle kaldırıyor, göz kapaklarımı açabildiğimce aralayarak, ayılmaya çalışıyordum, ama nafile. Taşıyamadığım başım öylesine ağır gelmeye başlamıştı ki...

O sırada konuşmasından bir şey anlamadığım genç bir oğlan, konağın köşesinden çardağa doğru gelmeye başladı. Herkes ona bakıyor, o ise, önünden başka bir yere bakmıyordu. Saçları dibinden kazınmış olmasına karşın, sarışın olduğu belliydi. Ağlamaktan çevreleri morarmış mavi gözleri, bu morluğun içinde nazar boncuğu gibiydi! Üzerindeki uzun beyaz etek, çıplak ve kirli ayaklarını gizleyemiyordu. Kirli ayaklarının parmak uçları diğer akranları gibi kınalıydı. Bir eli sürekli, kazınmış kafasını ovuştururken, öbür eliyle de tuttuğu uzun bir sopayı yere vurup, "Nehirler denize kavuştuklarında, nehirler denize kavuştuklarında" diyerek aynı cümleyi tekrarlıyordu. Sabit bir noktaya bakıyordu. Bu haliyle kör bir şapel papazı gibiydi. Belki de elindeki sopayı yere vurup, yol bulan kör bir dilenci!..

Müzik durdu, raks sona erdi. Kayıtsız gözlerle onu izlerken Taki, "Frenk kervanına yapılan yağmada, kızıl Türkmen dervişler esir olarak ele geçirmiş. Önce Karamani Mehmet Bey'e götürmüşler. O, esir pazarına göndermiş, oradan aldım" dedi.

Genç oğlanın Frenkçe konuştuğunu anlamıştım. Taki konuşmasına, "Getirildiği ilk günden beri böyle. Aynı sözcükleri tekrar ederek, deli divane sürekli dolaşıp duruyor. Esircilere sordum, ne konuşup ne anlatmak istediğini, bilmiyorlarmış. Mehmet Bey'in yanına getirildiğinde de böyle olduğunu söylediler. Pişman oldum ama aldık bir kere... diyerek devam etti.

Frenk oğlanı, taş konağın köşesini döndü ve sayısız kere konağın çevresini aynı sözleri tekrar ederek dolandı. Daha sonra hizmetkâr oğlanlardan biri koluna girip götürmek istediyse de, vahşi bir dağkedisi gibi dişlerini göstererek, yüzüne tükürükler saçtı, çemkirdi. Oğlan geri çekildiğinde, koşarak gözden kayboldu. Bir kez daha gelir mi diye bekledim. Gelmedi.

Şaşırmıştım. Frenk oğlanının varlığı beni biraz olsun kendime getirmişti. Çardak boşaldıktan sonra, suskunluğu, konukları kastederek, Taki bozdu:

"Çoğunun evi köyde. Yollarını dört gözle bekleyen karıları bana düşman. Sanıyorlar ki, kocalarını ayartıyorum. Görüyorsun işte, kendi cinslerine karşı içlerinde karşı koyamadıkları bir arzu var... Ne yapayım? Düşündüklerimin ve söylediklerimin yanında yer aldıklarını her fırsatta söylüyorlar, ama benden olmadıklarını o kadar iyi biliyorum ki? Ben de aslında onlardan değilim. Burada sadece anlık zevklerini tattılar. Aslında bu durumları beni eğlendiriyor."

Hiçbir şey duymuyordum. Artık kaldıramayacak kadar ağırlaşan başım önüme düşmüştü. Taki, "Haydi, kalkmaya çalış" dediğinde, iki oğlan kollarıma girmiş, çekiştirerek konağa sürüklüyorlardı. Ayakta sallanıyordum. "Postum!" dedim. "Postum nerede?" Taki, dürülmüş postumu verirken, "Sabah çorbamızı geç içeceğiz. Keyfine ve eğlenmene bak" dedi. Yüzündeki hince gülümsemeden ve "keyfine bak" sözünden ne anıştırmak istediğini, esrimiş aklımla anlamazlıktan geldim. Koltuğumun altına aldığım postumu öbür elimle okşarken,

"Bu" dedim, "bu, benim yatağım.

Kalacağım odaya geldiğimde, oğlanlar kolumdan çıkmış, kıkırdayarak gülüyorlardı. Odanın taş duvarları karşılıklı halı ve nakışlı çarşaflarla kaplanmıştı. Duvardaki kandillerin çıkarttığı parıltılar, halıların üzerinde oynaşıyordu. Terlikleri ayaklarımdan çıkartıp, serilmiş keçenin üzerinde bir süre ayakta dikilip, duvardaki halı motiflerini seyrettim. Sabırla dokuyanları düşündüm. Çevrelerinde olup bitenlerle ilgilenmeyen ve vurdumduymaz insanlardı. Özendim... Küçük dünyalarında mutluluklarını, düşlerini ve yapmak istediklerini odanın duvarlarını kaplayacak kadar dar karelere sığdırmışlardı!..

İpek yüz olarak kullanılan kumaşla kaplı döşeğin ayak ucuna oturduğumda, gömüldüm. Hallacın onu yeni attığı belli oluyordu. Döşeğin duvar yanına minderler dizilmişti. İki baş yastığının çevresini süsleyen püsküller, yarı loş odada kandil ışığının gösterdiği çabayla yer yer parlamaktaydı. Postumu döşeğin yanına bıraktım. Odanın bir köşesine istiflenmiş denklerin yanında bir karaltının kıpırdadığını hissedip döndüğümde, karaltı iki adım öne çıktı. Korkmuştum. Yanıma biraz daha yaklaştığında toparlandım. "Korkmayın" dedi. Kandillerden birini alarak geldi ve ayaklarımın dibine çöktü. Açık göbeğine doğru tuttuğu kandilin yüzüne verdiği aydınlıktan onu tanımıştım. Kandili yere bıraktı. Konağa geldiğimde ayaklarımın rahatlaması için bir kap içinde su taşıyan, pürüzsüz iri sürmeli gözlü oğlandı. Ayaklarımı bacaklarının arasına aldı. Küçük avuçlarıyla sırasıyla ovuşturdu. Tabanlarımdan başlayan rahatlama yukarıya doğru ilerlediğinde, ensemde uyuşmalar, karıncalanmalar başlamıştı... Göz kapaklarım düşecekken, irkildim. Omuzlarından tuttum ve silkeleyerek, Hayır" dedim. "Hayır, istemiyorum. Beni yalnız bırak. Yalnız kalmak istiyorum...

Ona karşı bu davranışım, evlenme hülyasıyla yanıp tutuşan yaşı geçkin bir kızın yıllar sonra muradına erip de, gerdek odasında reddedilmeyi yaşaması gibiydi. O ana kadar gülümseyen yüzünde, güney sahili denizlerinde fırtına çıkmadan önceki durgunluğu ve ardından, patlayacak fırtınayı görür gibiydim. Yüzündeki değişim, alnındaki kırışıklıkla başladı. Sonra, gözbebeklerindeki pırıldamaların eşliğinde gözpınarlarında biriken yaşlar sicim gibi yanaklarına aktı. Çenesinde başlayan buruşuk titreme ardından tüm bedenini sararak devam etti. İç çekmeler, derin hıçkırıklarla yerini, sarsılarak ağlamaya bıraktığında, içimden yatıştırmak gelmedi. Düşündüğüm gibi oldu. Bir süre sonra, ağlamayla birlikte hıçkırıklar da düzgün aralıklarla kaybolarak duruldu. Karabulutlar dağıldı. Güneş yeniden ortaya çıktı! Deniz, fırtınadan önceki konumuna dönmüştü!

Bir süre onu süzdükten sonra, başımı kemerli odanın en uç noktasına çevirdim. Taki'nin "Rahatına bak" derkenki anlamlı gülümsemesi, ardından kollarıma girerek beni odama getiren iki oğlanının yılışık kıkırdaması, konağın en gözde oğlanının bana sunulmasındandı. Onu silkeleyip, kendimden uzak tuttuğum için utanmıştım. "Acizliğimi gören var mı?" diye içimden geçirip, aralık kapıya baktım. Umulmadık köşelere göz gezdirdim. Oğlan, tedirginliğimi anlamıştı. Başını iki yana sallayarak, "Efendim Taki, öyle şeylere kesinlikle izin vermez. Gözetleyeni duyar ya da görürse affetmez."

Bir süre sessizlikten sonra, "Eğer beni kovarsan, onurum kapanmayacak bir yara alır, kırılır. Çünkü, kovulma, sana karşı görevimi yerine getiremediğim anlamına gelecektir. Günlerce, konaktaki gözdeliğime erişememiş oğlanlar tarafından alaya alınacağım. Sahibim beni hor görecek. En kötüsü, ceza olarak, kenef her pislendiğinde, bal döküp yalatacak kadar ovdurup temizletecek. Beni anla, beni kovma... Güneş doğmadan

benim buradan ancak ölümü çıkartırsın. Ver elini ayağını öpeyim" diyerek, konuşmasına devam etti.

Kapandığı ayaklarımdan doğrulurken gözlerini silip, "Senin avuntunum... Sana avuntu olarak ikram edildim... Er kişi avuntusuna böyle mi yapar?.. Beni anlaman gerekir. Beni ister iste, ister isteme. Son sözüm budur" dediğinde, başı tekrar önüne düştü.

Ona acımıştım... "Uykum var... Hem de çok uykum var... Ayaklarımı tekrar yıka" dediğimde, yerinden hızla kalkmış, daha önceden getirdiği leğen ve ibriği ayaklarımın altına çekmişti. Oturduğum döşekte, vücudumu geriye saldığımda, kemer tavan bir alçalıp, bir yükselmeye başladı. Bu, birkaç kez devam etti sonra yerini karanlığa bıraktı.

Kendime geldiğimde, nerede olduğumu hatırlamaya çalıştım. Terlemiştim ve midemde bir yanma vardı. Döşekte yalnız olmadığımı anladım. Yanımda birisi yatıyordu. Gecenin sonunda ayaklarımı yıkayan oğlandı. Ben yatakla şiltenin arasında, o ise dışarıdaydı. Yarı açık ağzının yanından çıkardığı ince bir inilti ile uyuyor, arada derin iç geçiriyordu.

Loş karanlıkta ayak parmaklarımın yordamıyla terlikleri düzeltip ayağıma geçirdim. Sonra konağın başmaklığına çıktım. Başmaklığın sonunda boydan boya yerini almış bir ocak, kalın odunlarla doldurulmuş harıl harıl yanıyordu. Günün ağarmasına çok az bir zaman kalmıştı. Dolaşmaya başladığımda, konağın yapım şeklinin bir haç olduğunu anladım. Çarmıhın tam ortasında durup, çevreme göz gezdirdiğimde ilgimi çeken; ocağın haçın uzun ayağının dibine yapılmış olmasıydı. Bir süre öyle kaldım. Anlayamadığım, haçın baş tarafının Kabe'yi mi, yoksa Kudüs'ü mü gösterdiğiydi? Konağı, kesinlikle Müslüman olmayan bir usta yapmıştı. Dininin sembolünü, kalıcı eserinde gösterirken, kesme taşları üst üste koyduğunda, aralarda bıraktığı kâğıt inceliğindeki derzden de ustalığını

açıkça sergiliyordu. Haçın kısa çatak ucundaki tahtaboşun bostan kapısını açarak dışarıya çıktım. Gecenin yerini alan sabah ayazı yüzümü yaladı. Çok uzakta, tepesinde hiçbir zaman erimeyen karlarıyla bağrı yanık ulu dağ tüm ihtişamıyla durmaktaydı. Aydınlanmaya başlamamış tan, ayın verdiği parlaklıkla perdesini oluşturmuştu. Gecenin artığında, az ileriden gelen çavlan sesini dinledim. Daha sonraki günlerde bu sesin kaynağını, köylüler tarafından balık yakalamak için büyük taşları, azgın bir at gibi koşan nehrin içine doldurarak yaptıkları bağlağıyı gördüğümde öğrenecektim. Uzaklardan gelen sabahın habercisi kuşların sesine, şarıltıyla beraber, güvercinlerin sabahı karşılama gurklamaları karışıyordu.

Gökyüzü aydınlanmaya başlamıştı. Akşamın sessizliğinde üzerine yapışmış ağır lacivert ve siyah boyalar, tam karşımda duran dağın karlı tepesinden eteklere, oradan da bulanık kızıl akan nehrin üzerine düşüp, yavaşça aydınlığın bağrına gömülüyordu. Ay ana, muhteşem parlaklığını nasıl ortaya çıkarmışsa, şimdi sıra güneş babadaydı. Ters yönden sıcak ve bulanık kızıltısının ucunu gökyüzüne vererek sessiz bir yavaşlıkla çoktan gözükmeye başlamıştı.

Hava aydınlanmaya başlamasına karşın, soğuk ve ürperticiydi. Titredim. Tahtaboştan içeriye girip, ahşap kapısını kapadığımda, odaların birinden gelen ağlama sesini duydum. Yaklaştıkça ses büyüyordu. Aralık kapıdan içeriye baktım. Sesin sahibi Taki'ydi. Büyük yatağının yanındaki küçük bir dolabın önünde diz çökmüştü. Boğuk hıçkırıkları arasında, "Ana... Anacığım... Anacığım... sözcükleri zar zor duyulmaktaydı. İnliyordu. Meraktan, odanın loşluğunda gözlerim karanlığa daha çabuk alışmıştı. Dolabın yukarıdan aşağıya açılan kapağını masa olarak kullanıp, üzerine ağaç kütüğünden oyulmuş küçük bir insan gövdesi oturtulup, kumaş torbadan yapılmış bir kadın başı bu gövdeye ince iki kamış yardımıyla tutturul-

muştu. Kum dolu kadın başındaki yüz çizgilerine siyah boyayla mutluluk gölgeleri verilmiş, yanakları da kızıl kök boyadan yapılmış allıkla süslenmişti. Taki, ağlamayı kesti ve derin bir iç çekerek, önünde bulunan kadın başına belli aralıklarla tokat atmaya başladı. Baş, tokat darbeleriyle eğiliyor, kesilince de sallana sallana ilk durumuna geliyordu. Tokatlama ve ara vermeler art arda devam etti. Bir süre sonra, Taki, küçük bir çocuğun annesinin elini sıkı sıkıya kavraması gibi sağa sola sallanan başı tutarak okşadı. Elini çekemiyordu. Çektiğinde sanki dünyası başına yıkılacakmış gibiydi!

Oyuncak kadın başı... Atılan seri tokatlar... Ardından eliyle onu sıkı sıkıya kavraması... Yeniden tokatlar... İçi kum dolu bez surata inen tokatlar... O an, bir tokatlayıp, bir tuttuğu kadın kafasına elleriyle ne kadar güçlü yapışırsa, kafa sahibinin kendisi kadar huzursuz olacağını biliyor gibiydi. Bu, yeni aydınlanmakta olan odasında, gözyaşlarının süzüldüğü yüzündeki ifadeden de çok açık görünüyordu.

Mutlu kukla kadın başıyla oynayan Taki'nin durumu, şaşırtmıştı beni. Kapının aralık ağzından geriye çekildim. Duvara yaslanarak bir süre öyle kaldım.

Taş duvar, sırtımdan tüm bedenime soğuğunu vermeye başladığında anlam veremediğim duygular yumağıyla oradan uzaklaşmıştım.

Kutsal anne her zaman bilinirmiş...

Yirmi ikinci an

Gün ışımağa başladığında, ilk kez üç kişi geldi. Dokunmadılar. Hareketleriyle konuştular. Ellerindeki sopayla işaret ederek, üzerimdeki giysileri çıkarmamı istediler. Sopalar dokunma araçları olamazdı. Çünkü kısaydılar.

İsteklerini yerine getirdim. Çabuk hareketlerle şatafatlı Sultan elbiselerimi çıkartarak ayaklarının dibine attım. Hareketlerime, eski Roma zindanlarındaki gladyatörlere sunulan esir kadınların umarsız zarif hali hâkimdi! Çıplaklığımdan utanmadım. Hareketsizdiler ve hayret, biraz da şüphe dolu bakışlarla süzüyorlardı. Değersiz bir çul durumuna düşen sultan giysilerimi toplayıp dışarı çıkarken, pis yüzleriyle suratıma tiksintiyle bakıyorlardı. Meymenetsiz suratlı insanlardan hep çekinmişimdir!

Şimdi yine çıplak ve kendimle baş başayım... Tanımadığım anamdan ilk doğduğum andaki gibi çıplak ve her yeni doğan gibi eşit...

Taş zindanın soğuğunu bedenimde hissetmeye başlayıp "Beni sürekli çıplak bırakacaklar" diye düşünürken, vücudumu tamamen örtecek kadar geniş, soluk kahverengi kalın bir çulu, kapıyı açarak içeri attılar ve ses çıkarmadan gittiler. O kadar sessiz davranıyorlar ki, oradan uzaklaşmadan, kapının yanında bir yerde bekleyip, hareketlerimi izliyorlar gibi geliyor bana. Bunun bir sanı olduğunu biliyor ama kurtulamıyorum.

Çul abamın ortası, başımın rahat geçebileceği biçimde kesilerek oyulmuştu. Bir dokunuştan kaçarcasına, başımı bu delikten geçirdim. Çul, temaslardan beni koruyabilecek bir zırh gibi. Onu sevdim!..

Eteklerimin yere değecek kadar uzun olması hoşuma gitti. Gülümsemekle yetindim. Onları bacaklarımın arasında toplayıp, ayaklarıma önden ve yandan baktım. Davranışlarım Ta-

ki'nin taş konağındaki oğlanlarınkine benziyordu. Kendimden ürktüm. Sonunun nerede noktalanacağını bilmediğim bu oyunda, beni sultan yapanlar bu kılıkta görselerdi, gene de sahneye iterler miydi? Kendi kendime konuşmanın bir anlamı yok! Galip değilim ve Yaradan bu durumda beni duymamazlıktan gelir..

Ayaklarım...

Ayaklarım, sünnet çocuklarınınki gibi... Dünyada tek yer kaplayan varlığımın tabanları kara ve kara kadar da soğuk!

Paçavra bir harmani altında çoğu zaman bilgelik yatarmış! Ne yapalım, sağlık olsun. Buna da şükür!

Levis est fortuna: cito reposcit quod dedit.
Talih oynaktır, verdiğini çabucak geri ister.
Publilius Syrus.

Yirmi üçüncü an

Konağı, haremi, malları yağmalanan Mikail, kentin düştüğünü ve hiçbir çıkış yolu kalmadığını anladığında, yaşamında yapmadığı bir işi ilk kez yaptı: Kaçtı. "Savaş bir hiledir" sözünü, başına geldiğinde daha iyi anlamış oldu.

Kaçarken, sarığının ucunu çenesinin altından dolandırıp, tanınmamak için yüzünü örttü. Üzerindeki elbiseleri değiştirmemişti. Şehre girenleri şaşırtmak ve aldatmak için kalabalık ve kargaşalık ortasında işgalcilerdenmiş gibi, yüksek perdeden bağırarak:

"Vekil nerede?.. Vekil nerede?.." diye, ortalıkta seğirtiyordu.

Kimsenin şüphe etmediği yakın bir dostunun evine sığınıp, orada bir süre saklandı. Sonra, kendinden başka çok az insanın bildiği, kalenin arkasındaki dehlizin ağzına geldi. Yoksul Türkmenler ve Karamani cengâverleri ekin tarlalarını istilâ eden çekirge sürüleri gibi kentin her yanına dağılıp, önce kervancı ve tacirlerin yanalak olarak kullandıkları depolarını boşalttılar. Ardından, saray ve konak kapılarına kalın ağaç gövdeleriyle vurarak menteşelerini gevşettiler, baltalarla parçaladılar. Bütün bunları yaparken, ağızlarından garip ve ürkütücü sesler çıkarıyorlardı. Talandan, çarşı ve pazar yerleri de kendilerine düşen payı aldı. Yağmacıların keseleri doldu. Keseleri olmayanların da, belden kopçayla bağlanmış şalvar ve çakşırların içine sokulmuş üstlüklerinin içi kese görevindeydi. Rüyalarında görebilecekleri kadar altın, gümüş ve mücevherat topladılar. Altın sırmalı kıymetli Mısır kumaşları, pahalı ve eşi benzeri bulunmaz ipeklileri top top alarak, başlarına ve terle

karışık tozun bulandığı kirli vücutlarına sardılar. Ortalık panayır yeri gibi bir anda rengârenk olmuştu. Kızıl ve kara çarıklı, külahlı ve çoğu baldırıçıplak Türkmenler, kentin zengin beylerinin konaklarından ele geçirdikleri elbiseleri giydiler.

Mikail, iki adamıyla, üzerine çöken felaketin pençesinden kurtulmak için, ustaca düşünülmüş bir hile ve zekâyla dehlizden çıktı. "Gücü yetmeme durumunda kaçmak, peygamberlerin sünnetidir" sözünü unutmamıştı. Bu söz, bulunduğu durumda edebileceği en anlamlı duaydı. Selçuki Devlet Erkânı'nın bulunduğu Tokat'a at sürdü. Arkasına baktığında kentten yer yer yükselen dumanların perdesinde, atının nallarının altından savrulan tozu gördü. Gözleri yaşardı.

Havada asılı leş yiyici, kusursuz ve şaşmaz haberci akbabalar, sıcaktan mavi rengini beyaza dönüştürmüş gökyüzünde, geniş daireler çiziyordu. Herhangi bir tepeden bakıldığında, manda sidiği rengindeki bozkırda, arkasından ince bir toz bulutu çıkartarak, atını hızla sürdüğü görülebilirdi. Buğu ve seraplar, atının yere vuran gölgesiyle, ortadan bir kaybolup, bir çıkarak alay edercesine oynuyordu. Kuru ve yakıcı rüzgârın önüne kattığı çakır dikenleri toplaşarak, çevresinde savrulmaya başladığında, "Beni bu halimle ancak çakırdikenleri raks ederek karşılarlar" diye içinden geçirdi.

Soluklanmak ve at değiştirmek için Kaymaz Kervansarayı'na girdi. Oda açıp, yemek hazırlamak istediler. Reddetti. Kervansaray avlusunun ortasındaki havuzda ellerini yıkarken, nedenini kendinin de bilmediği bir hisle, içinden namaz kılmak geldi. Abdest alıp, atının terkisinde dürülü küçük halıyı çıkararak, kıbleye gelecek biçimde yaydı. Kavuğunu, yere serdiği mendilin üzerine özenle yerleştirip, iki rekât namaza durdu. Sonunu avuçlarıyla yüzünü ovuşturarak bitireceği sırada, kervansarayın taçkapısındaki çörtenlere yuva yapmış kırlangıçların kaygıyla havalandıklarını gördü. Yüzünü gök-

yüzüne kaldırdı. Batmak için var olan güneş, bozkırın üzerine çökerttiği kızılla karışık koyu sarı rengini, laciverte bırakmak üzereydi. Avluya giren bir sürü ayak sesiyle çıktığı yolculuğun sonuna geldiğini anladı. Sezar'dan Sezarcı, en şiddetli Karamani ve Türkmen düşmanı yakalanmıştı.

Karamani çerilerini gördüğünde, acele etmedi. Namazını bitirdi ve seccadesini dürüm yaparak topladı. Hareketleri yavaştı, çevresine bakmıyordu. Atını değiştirmeye gerek kalmamıştı. Kervansarayın yeni konukları çevresini sarmışlar, şaşkın şaşkın bakıyorlardı. Çünkü, umduklarından daha kolay yakalanmıştı. Üzerine çekidüzen verip, kavuğunu başına oturtmadan önce takkesini düzeltti. Atına binerken hâlâ yarım kalan duasını mırıldanıyordu. Çerilere yaklaştığında da konuşmadı. Çevresini saranları yarıp, kervansaraydan çıkarak, geldiği yöne, Konya'ya atını sürdüğünde, iki adamı ve çeriler onu izlemeye başlamıştı.

Yirmi dördüncü an

Erkânıyla sarayın yarı kapalı avlusuna ilerleyen Karamani Mehmet Bey'in gözlerinin önünden bir türlü gitmeyen, Türkmen boylarının inanmışlığın verdiği şiddetle saldırışlarıydı. Fetih sırasında Atpazarı kapısından içeriye yalın kılıç girerken bir ara arkasına baktığında, güruhun peşi sıra aktığını görmüştü. İnanmak nasıl bir duyguydu ki, insanlar tek bir insanın peşinden ölümü hiçe sayarak sürükleniyordu? Biriktirilmiş kin ve hırsa hayret etti. Çoğunun elinde değil bir kılıç, eski bir saldırma, kör bir gaddare bile yoktu. Düşmana karşı kullandıkları az sayıda kılıç, gürz, teber ve gaddareleri camdan yapılmış gibi, görünüşte ilk darbede kırılacakmış hissi verip, ellerinde iğreti duruyordu. Çoğu, kentin kapısına, hayvan güttükleri ve aynı zamanda silah görevini de üstlenen kalın sopalar ve yabalarla dayanmışlardı. Donanımları yoktu ama inançları vardı. İnançları; ezilmişliğin, yoksulluğun karşısına dikilen ve inanmasalar da inanmak zorunda oldukları inançları...

Görünüşleri perişandı. Türkmen boylarının çoğu yayaydı. 'Ne üstlerinde var ne de başlarında' sözü, ayakları için de geçerliydi. Çoğunda değil çizme, çarık; keçe bile sarılı değildi. Yalın ayaktılar. Çıplak ve kanayan bir sürü ayak, kıraç Rum toprakları üzerinde izler bırakarak yürümüştü. İtaatsizliklerini taşıyan başlarına, nedenini, Rum'a dışarıdan gelen birinin kesinlikle anlayamayacağı, kırmızı ve On İki İmam'ı simgeleyen, on iki sarım bulunan külah geçirmişlerdi. Vücut önemsizdi ama, baş asla... Parmakla sayılacak kadar merkep, katır ve atlara çeşitli saz çalıp şiir okuyan yaşlılar binmişti. Bakımsız hayvanların yürüyecek mecalleri kalmamış, ölmek üzereydiler. Bir at ya da katır ön bacaklarının dizleri üzerine çökse, mundar olmaması için hemen boğazı kesilip kanı akıtılıyordu. Hangi boyun hayvanıysa, o boyda mola verilen yerde bayram havası esiyordu. Çünkü, aç midelere sade suda haşlanmış et girecekti!

Mehmet Bey, Türkmen boylarının, Moğolların önünden yıllar-

dır sürülerek alıştıkları verimli topraklardan göçe nasıl zorlandıklarını hatırladı. Kadın ve çocuklarıyla perişan, aç ve susuzdular. Çocukluğunda hep göç masallarıyla büyümüştü. Eşyaları, çadırları ve geçim kaynakları olan hayvan sürüleriyle, uzun araları bin bir güçlüklerle katetmişlerdi. Yaşlıları bu zorunlu göçe dayanamamış, hayatlarını kaybetmişlerdi. Bebekleri için de durum aynıydı. Bu, yıllardır yaşadıkları dayanılması zor bir zulümdü. Göçte ve Konya cenginde yaşamlarını yitirenler için, 'Onların yeri cennetlik' diye içinden geçirdi. Bütün bunları, garip bir ikircimlik duygusuyla düşünürken günah işleyip işlemediğini de merak ediyordu. Peşinden sürüklediği Türkmen boylarının, ilk iman edenlerin yanında donanım bakımından bir hiç olduğunu biliyordu. Ama, inanç bakımından onların imanlarından arta kalır bir yanlarının olmadığını da çok iyi biliyordu. Türkmenlerin imanları, ezilmişliğe karşı duydukları derin hınçtan kaynaklanıyordu. Karamani çerileri, Türkmenlerin yanında cesaret bakımından zavallı kalıyorlardı. Sadece sayıydılar!

İlkler, heyecanı, bağlılığı, cesareti ve bir şeye olan inancın imanıyla her zaman bir mucize yaratabilirdi. O, sadece akıla dayanan bir öğretinin kurulmasının, bu tür mucizeler olmadan imkansızlığına inanıyordu. Hedef, önderin çevresine topladığı yoldaşlarına eğitim yoluyla İslam'ın o ilk müminlerinin imanını kazandırmaktı.

'Bana, ölümü ardında bıraktığı bir sevgili gibi özleyen ve hiçbir yaratılandan korkmayan bir savaşçı topluluğu gerekli. Bütün bunların dışında, kalpleri nasıl cesaretle yüklüyse, beyinleri de akıl ve bilgi ile dolu olmalıdır. Ölüme aşık oldukları gibi ilime de aşık olmalılar. Kalemi kılıç gibi tutacaklar, kılıç ve kargıları nasıl bileyleyerek sivriltiyorlarsa, kalemlerini de öyle sivriltip kağıda saplayacaklar! İşin doğrusu, kalemlerinden kan damlamalı, kılıçlarından ilim akmalıydı... Ölümün peşinden koşup, yalvarırlarken, çağırdıkları bakire ölümün onlara, önce öğren sonra gel, dediğini hissetmeleri gerekir. Önce ilim, bilgi ve sonra ölüm... Benim ordum böyle olmalı' diye içinden geçirdi. Ardından İslam dininin, elde kılıç

iman aşkına ölenlere ödül olarak cennetin güzelliklerini vadettiğini düşündü. Türkmenlerin böyle bir dertleri yoktu. Öyleyse onları bu denli ölümü hiçe sayarak atılganlaştıran güç neydi? Bunu, tekrar açlığa ve sefalete bağladı.

Cennetteki zevkleri tadabilme Müslümanların hakkıydı. Yeşil çimenlerin ve çayırların üzerinde dolaşacaklar, ayakları çiğlerin nemleriyle ıslanacaktı ki, bu onlara büyük bir haz verecekti. Hafif şırıltılarla adeta konuşurçasına akan derelerin yanında dinleneceklerdi... Çevrelerinde çiçekler açıp güzel kokular her yanı sardığında, enfes yemek ve seçilmiş meyvelerle besleneceklerdi... Kara gözlü ve olağanüstü güzellikteki huriler kendilerine sırça köşklerde hizmet edecekler; tüm isteklerini yerine getirmelerine karşın erdemlerini ve bekaretlerini ebediyen koruyacak olan bu huriler, onlara altın testiler içinde sarhoş etmeyen şaraplardan ikram edip, şarkılar söyleyerek, günlerini bolluk ve sınırsız mutluluk içinde geçirmelerini sağlayacaklardı! Cennette verilen hizmette sonsuzluk hakimdi...

Yeni bir yaşam için aslanlar gibi dövüşenler, kendilerine emredilen her şeyi sevinç ve onurla yerine getiriyorlardı. Hatta şehit düşen bazılarında, sanki kendilerini bekleyen cennetteki zevkleri düşündüklerinden dudaklarında bir gülümseme vardı. Bu dünyada onlara rahat, huzur yoktu. Hiç değilse öbür dünyada olsundu. Ölüm onlar için bir hiçti. Bu güzel vaadlere inanç, Peygamber Muhammed'in ölümüne kadar alabildiğine savaş alanlarında yinelenmişti. Ne yazık ki, bu inanç günden güne azaldı. Müminler gerçek, elle tutulur, gözle görülür hedefleri; sadece sözcük ve masallardaki ruhani hedeflere yeğ tutmaya başladılar. Bu, onların dinden uzaklaştıklarını mı gösteriyordu? Asla... Ne yazık ki, kimse öbür dünyadan gelip, her şeyin peygamberin vadettiği gibi olup olmadığını bu dünyada anlatmamıştı ki!..

Mehmet Bey, kendini Muhammed ile eşleştirdiğinde, onun kendinden daha şanslı olduğunu rahatlıkla görebiliyordu. "Tövbe estağfirullah..." demekle yetindi.

Mikail, saraya elleri arkasından bağlı getirildiğinde avluyu, makamı yüksek Karamani yandaşı kentin ileri gelenleriyle, Türkmen bey ve komutanlar doldurmuştu. Ardından Mehmet Bey girdiğinde sessizlik oldu ve herkes yarı beline kadar eğilerek selâm verdi. Yenilmiş olmasına karşın başını dik tutmaya çalışan Mikail'le göz göze geldi. Vakit geçirmeden, "İtler de kuyruklarını dik tutarlar. Sen kimsin ki, hâlâ yüzünü yere indirmezsin?! Ey, Erdehilli Bekir'in kölelerinden Mikail, şu haline bak. Felsefe ve divan işleri için eğitim alıp, yüksek devlet kademelerinde bulunman kimin umurunda?! İlim ve kültür meclislerinde yüksek itibar görmen, Siyavuş'u, Cimri olarak karalamana yetmez... Sen kimsin ki be adam?" dedi.

Mehmet Bey'in sesi, zafer kazanmışlığın verdiği gururla yüksek perdeden gürlüyor, dolu avlunun duvarlarında çın çın ötüyordu. Boynu bükük Mikail, "Mevlana Celaleddin'in en yakın dostuyum" demekle yetindi. Ona sığınması, kurtuluşu için son çabalarından biriydi. Sesi, cılız boynu gibi çıkmıştı. Kavuğu boynunu dar ve kısa gösteriyordu. Mikail'in boynu, bu sözlerden sonra, emsallerinden az büyük kavuğunu taşıyamadı. Mehmet Bey, sık ormanlarda dibi güneş görmeyen ağaçlarda biten mantarlara benzetti onu. Mantarın, ağaçların dibinde yetişen bir asalak olduğu ve yumuşak kafasının gövdesinden rahatlıkla koparılabileceği aklına geldi. Düşüncesi gülünçtü. Bir fetih yaptığını anımsadı, ciddileşti. "Evet" dedi, "onun dostusun. Dostu olduğun gibi, Pervane ve öbür kan emicilerin de dostusun. Onlarla bolluk içinde yaşarken, açlıktan ölen insanları bir kez bile düşündün mü? Kölelikten gelmiş olmana karşın, geldiğin yeri, çıktığın deliği biliyor musun? Seni çıktığın deliğe tekrar soktuğumda, çok sevdiğin arpalığın olan Konya'ya kaç kere gidip geleceksin, biliyor musun? Dünyanın kaç bucak olduğunu o zaman görürsün! Sen karışık ve karanlık zamanların sultan vekilisin. Gerçek Cimri sensin!" diyerek sözlerine devam

etti. "Rum'un bağrını, kapılarını Moğollara açtınız. Ne kadar da geniş kucağınız ve kalbiniz varmış? İnsan olan, yurdunun anahtarını başkasına kendi eliyle teslim eder mi? Kanımızı tenimize yapışan sülükler gibi emdiler, yediler bitirdiler. Kesmedik bir ağaç bile koymadılar topraklarımızda. Yakmadık bir orman, ev, yanalak bırakmadılar köylerimizde. Kundaktaki bebekleri bile kestiler. Kestiler ki, büyüdüklerinde onlara karşı bilenip, kılıç kuşanıp savaşmasınlar diye.

Bağıra bağıra bunları söylerken, gözünün önüne Konya'nın iç kapılarında asılmış amcalarının hayali geldi. Cesetlerinin sonunun ne olduğunu bilmediği amcaları, boyunlarına geçirilmiş ilmiğin ucunda sallanarak dönen cansız bedenleriyle, çocukluğundan bu yana aklından hiç çıkmıyordu. "Sonra" dedi, "Sonra, soyunuzu, sopunuzu, geldiğiniz yöre ve dilinizi bile unuttunuz. Unuttuğunuz gibi unutturdunuz da!.." Yanına kadar sokulup, eliyle omzunu kakalayarak, "Toprağını nasıl koruyorsan, dilini de öyle korumalısın... Ama, sizde nerede o yürek, o yiğitlik? Yurdunu başkalarına peşkeş çekerek hazinesine hazine katan bir adam, dilini nasıl korur?!" Bir süre konuşmadı. Sonra düşünceli ve gözleri yere çevrili devam etti: "Siyavuş tahta çıktığında Rum Selçuki yurdunda Türkçe resmi dil olarak ilan edilecektir. Ve, devletin tüm idaresinde Türkçe kullanılacak!" Bunları söylerken, Türkmenlerin Arapça ve Farsça bilmediklerini çok iyi biliyordu. Böylelikle Rum'da Türkçe kullanan bir divan katipliği kurulmuş olacaktı. Mehmet Bey, Konya'yı alıp Selçuki'ye hakim olma yolunun dilini değiştirmekten geçeceğini hocalarından daha önceleri öğrenmişti.

Mikail, "Selçuki divanında kalem sahibiydim. Devlet denilen kara kaplı büyük defterin sayfalarına yazı yazdım! Kabul ediyorum. Ama onlara olan itaatim, irademin dışında gelişmiştir. Diğer açgözlü insanlar gibi ortaya getirilen mallara saldırmadım. Bütün bu işlerden uzak durdum. Ben, hamurun içinden peygamberimizin kutsal sakalı şerifi nasıl çekilip çıkarılırsa, onun gibi, bu kötü hamurun içinden çok kolay çıktım" dedi ve ekledi: "Sonra, sonra ilahi adaletle, her tehlikeli durum karşısında zarar görmeden dirlik içinde kaldım."

Yirmi altıncı an

Zamanların tanığı karga, ağzındaki kıymetli bir boncuk tanesiyle yuvasına geldi ve onu diğer kıymetli eşyalarının yanına koyarak, deftere şunları yazdı:

"Sen kimsenin şarabını içmedikten sonra,
sana şarap gibi kim baş ağrısı verir?"

Karga, kalemi soğumadan devam etti:

"Halkın çiğnediğini gördüğün o lokmanın içindeki buğday tanesi, çekirgenin, kuşun ve devenin önündeydi.

Tane, değirmen taşının yükünü, tandırın sıcağını gördü ve sevdi. Sonra, insanın fena değirmeninin taşları arasına girdi.

Şimdi söyle bakalım, onu, Yaradan'dan başka kim korudu?"

Karşılıklı tartışma tüm hararetiyle devam ediyordu. Mehmet Bey, Moğolları kastederek, "Onlarla" dedi, "birlik olup, yurdunu satıp, yoldaşlarımı öldürmediniz mi?"

"Anlattıklarınla benim hiçbir ilgim yok. Konya'da sultan vekiliyim o kadar. Sana karşı da savaşmadım.

"Öyleyse kapıları neden kapattın? Bak, ne kadar insan öldü? Bunun hesabını vereceksin!"

Ses tonunu değiştirmeyen Mikail, "Sana karşı kılıç kuşanıp üzerine yürüyen ve yoldaşlarınızı öldüren Ermenek komutanıdır. Halka zulüm yapan ve isyanına set koyan odur. Moğollardan, üzerine yürümek için yardımcı kuvvet alan da odur. Kentin kapılarını kapatmaktan başka bir suçum yok" dedi.

Mehmet Bey, salonda bulunanları şaşırtacak kadar sakin konuştu:

"Sen soysuz bir insansın. Köle devşirmesi olman bunu gösteriyor. Soyun sopun belli değil. Belli olsa, şu ana kadar beraber oturup kalktığın ve topladığın vergileri beraber paylaştığın insanları bir çırpıda canını kurtarmak için satmazdın. Canını kurtarmayı bile bir yana itip, önce, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkı olan hazineni kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyorsun. Senin gözünü altın bürümüş. Canının değeri bile ondan sonra geliyor."

Mikail, o an nedendir bilinmez, Mehmet Bey'in Rum asıllı olduğunu yüzüne vurmadı. "Hazinem yok" demekle yetindi.

Mehmet Bey, sinsice gülümseyerek, "Var mı, yok mu göreceğiz bakalım? Sana, yerini söyletmesini öyle güzel biliyorum ki: Buna önce şaşıracak, sonra sevineceksin. Çünkü, yıllardır hazineni toplamak için demir kanatlarına aldığın insanlara aynı biçimde davrandın. Zorla topladığın her altın için tabanlarına bir değnek... Şiddetin tadına bir de sen bak bakalım. Ne-

ler hissedeceksin. İstersen bunu sende ikiye katlayalım. Söyle bakalım. Ne dersin?" Sonra sözlerine gülerek, "Yoksa sana karşı cimri mi davranıyorum?" Diyerek devam etti. Mikail son bir güçle, "Siz" dedi, "Selçuki Sultanı'nın yaptığı antlaşmayla himayesindeki Frenk kervanına saldırıp, soydunuz. Eşyalarını yağmaladınız, çocuk, kadın ve genç oğlanlara bile el koydunuz. Bunları Türkmen aşiret beylerine yaptırdınız... Çapulculara yaptırdınız. Esas çapulcu sensin. Rum yollarında bir zamanlar, 'Başında altın tepsi, Uç'tan uca gitsen bir şey olmaz' denirdi. Ya, şimdi? Kendi soyunun nereden geldiğini unuttun galiba. Daha düne kadar babanın dağlardan kömür çektiğini ne çabuk unuttun? Onu kim eşkıya yaptı? Her şeyi ne çabuk unuttun?" dedi.

Bunları duyduğunda Mehmet Bey'in yüzü kızardı ve ağzından, "Rezil adam, rezil adam" sözleri döküldü. Bir şey söylemeden bir süre ayakta dikildi. Çevresindekiler 'şimdi ne olacak?' diye ondan bir söz ya da bir hareketi merakla bekliyorlardı. "Size yeni bir Sultan getirdim: Siyavuş. İzzeddin Keykavus'un oğlu" dedi. Başka bir şey konuşmadı. Yorgundu. Arkasına dönüp dinlenmek için avludan çıkarken, Mikail'in zindana atılmasını buyurdu.

Yirmi sekizinci an

Kör hemcinslerini besleyip yuvasına dönen merhametli karga, gün sonu deftere şunları yazdı ve defteri rafına koydu:

"Dediler: 'Hapis oldun.'

Dedi ki: 'Hapis olmanın zararı yok.'

Kınında paslanmayan bir kılıç bu dünyada var mı?"

Yirmi dokuzuncu an

Karamaniler, çevreye ve makam sahibi kimselere fermanlar çıkartarak kendi saflarına çağırdılar. Artık her yönden insanlar, türlü hediye ve armağanlarla onlara katıldı. Fakir Türkmenler; ipekli, kadife, attabi ve kutnu kumaşlarla süslenip, seçildikleri Divana geldiler. Giydikleri, alışmadıkları bu kıyafet içinde iğretiydiler. Birbirleriyle şakalaşarak iki büklüm olana kadar katıla katıla gülüyorlardı.

Devlet makamlarının bir kısmı, gösterdikleri yararlıklardan ötürü diyet olarak, Türkmen beylerine verildi.

Mehmet Bey, iki yanı hücrelerle bezenmiş soğuk zindanda işkencenin yapılacağı siyasetgâha doğru ilerlerken, Mikail'in taş duvarlarda çınlayan canhıraş haykırışları, hücrelere yeni kapatılmış Karamani düşmanı yüzlerin gerilmesine neden oluyordu. Yüzlerine sinen korku, hiç çıkmayacakmış gibiydi. Öteki mahkumlar sakin ve sevinçliydi. Tahta yeni bir sultanın çıkacağı zindana çabuk yayılmıştı. Bu, değişmeyen Selçuki iktidar yasalarına göre hutbeden sonra çıkacak af yasası demekti.

Mikail'in giydiği şatafatlı elbiseleri ve kavuğu çıkartılarak, duvarın dibine gelişigüzel atılmıştı. Uzun donunun paçaları falakacılar tarafından dizlerine kadar sıyrılmış, zemine yatırılmıştı. Sırtındaki ince mintanı kirliydi. Ayakları bileklerinden birbirine bağlanıp, kalın bir sopanın ortasına tutturulmuş, tabanları, karşısında duran iri cüsseli falakacı başının yüzüne dönüktü. Yerde iki yana açılmış kol bileklerine basılarak hareket etmesi önleniyordu. Parmak uçlarına kan oturmuş, morarmıştı.

Mehmet Bey, siyasetgâha girdiğinde, Mikail'in dillere destan hazinesinin yerini söylemesi için gereken gerçek falaka henüz başlamamıştı. Az önce sadece küçük bir yoklama geçilmişti! Falakacı başı iki yana açılmış ellerinin arasına aldığı sopayı bir iki kez yay şekline getirerek esnekliğine baktı. Mikail'in ayak tabanlarında alıştırdığı sopası; kabuğu soyulduktan sonra, ateşe gösterilerek güçlendirilip, soğuk kaynak suyunda bekletilmişti. Tarihin en çok acı veren, kilitli ağızları açtıran, dilsizleri bülbül gibi öttüren, yardımcısı artık görevine hazırdı! O görünüşte, basitliğinin tam zıttı, bir insan vücuduna derin acılar veren önemli bir sopaydı.

Mikail, az sonra başlayacak olan falakanın tadını çok iyi biliyordu. Yatırıldığı siyasetgâhta, geçmişte yaptıkları gözlerinin önüne geliyor, tabanları patlamış falaka yiyenlerin iliklerinin

her noktasına kadar nasıl bir acı duyduğunu yüreği titreyerek hissediyordu. Sıcak demirci maşasıyla burulmuş yüreğine kan gelmiyordu artık! Mehmet Bey'in gözüne ilk çarpan kan oturarak morarmış elleri oldu ve üzerlerine basılmaması, yan duvarlardaki halkalara bağlanmasını buyurdu. Ardından başıyla işaret verdiğinde, kızılcık sopa, tabanlarına seri inip kalkmaya başladı. Yılanları deliğinden çıkartacak bir çığlık ortalığı kapladı. Kulaklar uğuldadı, yürekler daraldı. Kendinden çıkan, burularak yeni hadım edilmiş bir camızın böğürtüsüne benzeyen sesini duyduğunda, hâlâ yaşadığını hatırlayıp, acısıyla baş başa kaldı. Sopa, tabanları okşamaya devam edip, her değdiği yerde ince şarabi bir iz bırakıyordu. Sayısız kere inip kalktı ve görevini yerine getirdi. Artık çizeceği yer kalmadı. Manda dalağı gibi kızaran tabanlara kan oturdu, şişti.

Bileklerini çözerek ayağa kaldırıp, dik tuttular. Bıraksalar yıkılacaktı. Kollarına iki kişi girip, zıplatmaya başladı. Bu, tabanlarda kanın aynı yerde birikmesini önleyip, derisinin patlamamasını sağlayan, çok eskilerden bu yana bilinen basit, basit olduğu kadar da en iyi tedavi şekliydi. Kanın oturmasıyla terlemiş tabanlarına siyasetgâh zemininden toz bulandı. Sürekli ve zoraki zıplatma sürerken, bir kap getirildi. İçindeki suya bol kaya tuzu katılarak karıştırıldı ve eritildi. Ayakların kabın içinde bir süre beklemesi gerekiyordu.

Mikail, iki kişinin arasında, yarı baygın önüne düşmüş başını ani bir hareketle arkaya gerdi. Bu hareketi ense kemiklerini kıtırdattı. Başta, birçok kere bu işi yapmış falakacı başı, Mehmet Bey ve yanındakiler şaşarak, birbirlerine hayretle baktılar. Herhangi bir insandan rahatlıkla çıkabilecek bu küçük yaşam belirtisi onları afallatmıştı. Bu sesi arada rahatlamak istediklerinde, parmak ve enselerinden çıkartırlardı. Kaynağının, falakaya yatmış bir insan olduğuna önce şaşırmış, sonra yerinde olmadıkları için içlerinden kısa bir dua geçmişlerdi.

Şaşkınlık çabuk geçti. Falaka yeniden başladı. Mikail'in sesini birilerine ya da bir yerlere duyurabilecek gücü kalmamıştı. Parçalanmış beyni, yeniden hızlanıp inen sopalarla daha da küçük parçalara ayrılıyor, vücudundaki her gözenekten ter fışkırıyordu. Zaman akıyordu ve sakladığı hazinesi hakkında bir kelime bile kurumuş mühürlü ağzından dökülmemişti. Mehmet Bey, dayanıklılığını kölelikten gelmesine bağladı. Ataları da köleydi ve dayanıklı olurlardı!..

Taban derileri artık dayanamamış patlamıştı. Kan... Tuzlu su... Zıplatma... Ardından tekrar falaka... Bu sayısız tekrar, izleyenlerin canının sıkılmasına yol açtı. Kimi, gördüklerine dayanamayarak, dışarı çıkıp geziniyor, kimi ise sezdirmeden karanlık bir köşede kusuyordu. İki güneş batımı önce kanı su gibi akıtıp, gırtlak gırtlağa bir savaşla kenti ele geçirenler onlar değildi sanki!

Mehmet Bey sinirlendi. Önce çevresindekilere baktı, sonra tüm hırsını yakınında bulunan Mikail'in kavuğuna bir tekme savurarak çıkardı. Hiddetinden o kadar şiddetli vurmuştu ki, kavuk havalandı ve Mikail'in falakaya bağlı ayaklarının arasından geçti, duvara çarptı, yere düştü. Siyasetgâhtakiler sarımlarından kendi kendine sökülerek, Mikail'in başına doğru açılmış kavuk dürümüne bakakaldılar. Dikkatli bir çift göz, Mikail'in bu kadar zor ve kötü durumda olmasına karşın, açılmış kavuğuna merakla bakmak için büyük bir çaba gösterdiğini fark ederdi. Bunu, biri dışında kimse fark etmedi: Kızıl Hamit...

Hamit, Mikail'in gözlerinde yediği falakanın verdiği acı dışında başka bir acının dolaştığını sezdiğinde, yerinden hareketlendi. Çözülmüş kavuğun yanına gitti, yere eğilerek ellerinin arasında yoklamaya başladı. Sarığın ucunda bir düğüm buldu. Düğümü açınca mumlu kumaşa sarılmış bir kâğıt parçası ortaya çıktı. Kâğıt, Hamit'in gözünde, altın tozuna batırıl-

mışçasına pırıl pırıl parlıyordu. Mikail, uçup giden yitirdiği umuduyla, göz kapaklarını sıkı sıkıya yummuştu. Artık her şey bitmişti. Çünkü, canından çok değer verdiği hazinesinin yerini gösterir kâğıt, sakladığı kavuğunun dürümü içinden düşmanı Karamanilerin eline geçmişti.

Kâğıt, Mehmet Bey'e uzatıldığında, falakanın kesilmesi emrini verdi. Ardından, Mikail'in sabah ezanından önce, amcalarının asıldığı iç kapıya yandaşlarıyla beraber asılmasını buyurdu.

Mehmet Bey'e göre, Selçukilerin karanlık dönemi yöneticisinin gözyaşları ve kan bulaşmış hazinesi önünde duruyordu. İnsanlığın süsleri, saklandığı yerden gün ışığına çıkarılmış, ayaklar altına serilmişti. Fildişleri donuk ışıldıyor, altınlar şakırdıyordu.

Getirilip önüne serilen hazineye baktı ve içinden, "hey gidi ömrümün varları" diye geçirdi. Altın ve gümüş kaplar, sürahiler, bardaklar... Gümüş takılar, inci gerdanlıklar, kemerler, çeşitli dönemlerde kestirilmiş altın ve gümüş sikkeler, mumluklar ve çeşit çeşit bir sürü ziynet eşyası...

Mikail için her biri, özel bir değere sahipti ve bu, şüphe götürmeyen bir gerçekti. Şimdi onlar el değiştirmişti. Mehmet Bey'in gözleri sabit bir noktaya takıldı. Bir insanın bu kadar değerli şeyi, geçici yaşamında biriktirmesine şaştı. Hazine biriktirip saklamasını, tek tek değil de tümünün bir değer taşımasına ve bu değerin kalıcılığına duyduğu güvence bağladı.

Mehmet Bey için, sahibi olduğu, Türkmen boylarının katılımıyla pekiştirdiği ordusu gibi bir yığındı hazine. Topladığı kurutulmuş meyve ve gezici cenk mutfaklarındaki tahılları düşündü. Ordusu ve kileri... Ele geçirdiği hazinenin onlar gibi yenilmezliği ve bozulmazlığı karşısında arada sırada düştüğü hayrete bu kez kapılmadı. İnsanlar o güne kadar tahılın varlığına, dolayısıyla açlığa yenilmemiş miydi? Tahıllar gibi, hazine de bozulmuyor, aksine çoğalıyordu. Evet, hazine bir yığındı! Kenti kuşattığında, fetih için arkasından ölümü hiçe sayarak koşan insan yığını gibi! Alnı kırıştı... Sakindi ve öyle görünmesi gerekiyordu.

Mikail'in debdebeli zamanlarındaki üst düzey ilişkileri, çevresindekilerin gösterdikleri nezaket, Selçuki içindeki politik gücü... Hele hele bir köle devşirmeliğinden gelmesinin bi-

linmesine karşın, bunun ona hiçbir zaman hissettirilmemesi, Mehmet Bey'in eline geçen, cansız, soğuk ve o kadar da sessiz, hissiz, ama anlaşılmaz derecede önüne geçilmez bir çekiciliğe sahip, ışıl ışıl parlayan hazineden kaynaklanıyordu

Mikail, hazineyi sahiplenmiş, fırsatını bulduğu her gün biraz daha üzerine ekleyerek çoğaltmıştı. Bütün bunları yaparken onu elinden alacak birinin varlığını düşünmüş müydü? Hazinenin yeni sahibi Mehmet Bey, bu soruyu aslında kendine sormuştu. Hazinenin sahibi güçlü bir insan olabilirdi ama onu ele geçirebilecek, sahibiyle eşit güçte sahip birileri her an ortaya çıkabilirdi. Hazinenin insan toplulukları gibi bir yığın olduğunu düşündüğünde canı sıkılmıştı. Ne zor işti şu baş olmak!..

Bir ordu barındırdıkları için, düşmanları nasıl bir tehlike oluşturuyorsa, zorla ele geçirdiği her hazine, kazandırdığı onca itibar ve onura karşın tehlikeyi de beraberinde taşıyordu. Çünkü, bir savaş verilerek, çeşitli gizli oyunlar oynanmıştı. Bu, önemli ve iddialı bir kavgaydı! Kavga, ayaklarının dibine yığılan hazine için birinci neden olmasa bile, sonunda onu elde etmek, dokunmak ve ardından okşamak kaçınılmaz bir dürtüydü. Bu, tarih sahnesinde kendinden önce de hep böyle olmuştu, bundan sonra da böyle olacağı gerçekti.

Mehmet Bey, Mikail'in hazinesini büyük bir gizlilik içinde saklamasını, yerini yediği falakaya karşın söylememesini ve direterek baygın duruma düşmesini hatırladı. "Hazine, çokluğundan saklanıyor herhalde" diye geçirdi içinden. Bu düşüncesinde bir saflık yatıyordu. Bunu, kendisi de sezdi. Kavuğuna tekme atıp yuvarlamasaydı, belki hazinenin yerini öğrenemeyecek ve Mikail, yediği sopalara dayanamayıp bu dünyadan göç edip gidecekti. Elleri çenesinde, gözlerinin ucuyla baktığı hareketsiz ve değerli hazinenin en büyük özelliğinin gözle görülemeyen çekiciliğinde ve anlaşılmaz geriliminde

yattığını anlamıştı. Ne gariptir ki, kendi mal varlığı ve küçük de olsa var olan hazinesi, bu hissi duymasına sebep olmamıştı. Gizlilik, hazinenin korunması için gerekli olan bir ön hazırlıktı. Gizliliğin ve sonunda ortaya serilmenin çekiciliğiyle, yayması gereken ihtişam arasında anlaşılmaz bir ilişkinin gerilimli varlığını artık çok iyi biliyordu.

Ganimeti saymak için sülalesinden üç sayman geldi. Tutanak hazırlayacaklardı. Mehmet Bey'in gözleri, sayıma altın sikkelerden başlayan saymanın şehvet dolu gözlerine takıldı. İnanılmazdı. Gözlerindeki ifade, sikkelerin sayıldıkça artacağını söylüyordu sanki! Bu, ona yazdan hazırlanıp, kışın içilen çeşitli şurup tükenmezlerini hatırlattı!

Altın konuşurken artık başka söze gerek yoktu.

Düşüncelerinden Kızıl Hamit'in hızla yanına gelmesiyle sıyrıldı. Hamit, Mikail'i sarayın tahtaboşundan rahatlıkla görebileceği kentin iç kapısına astıklarını söyledi. Mehmet Bey, konuşmadan ayağa kalktı, pencereyi açtı. Baharla yeni ısınmakta olan bozkır sıcağı yüzünü yaladı. Uzaklardan hafif esen yelle burnuna gelen koku, ölüm kokusu gibiydi. "Konuştu mu? Bir şey söyledi mi?" diye sordu. Hamit, sadece "Allah hepinizin belasını versin" diye bağırdığını söyledi.

Mehmet Bey, ancak kendinin duyabileceği fısıltıyla, "Kendini ölümün karanlık bağrına salmadan önce, belki içinden küçük bir umut geçmiştir. İnsanın canı zor çıkar. Tıpkı umut gibi. Ah! O küçük umut. Küçük umut yok mu?.. İdamlık bir insanı beklerken delirten o tehlikeli umut... Kim bilir? Belki de ipin kopmasını ummuştur. İp kopacak ki, ayakları yere değsin. O andaki bu temas idam edilen için büyük bir haz olmalı..."

Yere temas etmeyi, bir ânlık o meşum değmeyi, amcaları da ummuş muydu? İp koptuğunda nasıl bir haz duyardı asılan ve o an içinden neler geçerdi?.. Ya ip kopmazsa. O an, umutsuzluk baş gösterir... Bu, çok kez böyle olur. Umut taşıyan umutsuzluk ne kadar sürer? Hamit, konuşma ihtiyacından olacak, "Buranın halkı idama alışmış. Çoluk çocuk sabahın köründe alana toplandılar. Ellerinde çıkınları, yiyecek bile getirmişler. Cellat da işinin ehliydi hani! Boynunu, ayağının altına koyacağı hamam peykesinin yüksekliğini, ipin uzunluğunu iyi hesaplamış. Yalnız... Vicdansız, ipi yağlamayı unutmuş. Hemen koştu ve bulduğu suyla ilmiği ıslatarak yumuşattı" dedi.

Anlatırken büyük bir haz duyan Hamit, heyecanlıydı. Parmaklarını şaklatarak, "İşte" dedi, "işte... Bu kadar kısa sürede iş bitti. Cellat onu üzmedi. Onu üzmediği gibi, izlemeyi gelenleri de üzmedi. İnsanların yüzüne baktım da, hiçbir anlam gö-

remedim. Yüzlerinde bir sevinme ya da üzülme emaresi yoktu. 'Şu iş bitsin de gidelim' der gibiydiler. İdam seyretmeleri, her gün yaptıkları olağan işlerden biri gibiydi. Ne bileyim? Elini yüzünü yıkamak, yemek yemek, çarşıya pazara gitmek, çocuğunu emzirmek gibi işte... Eğer iş uzun sürseydi, toplananlar cellattan nefret edebilirlerdi. Mikail'i ipin ucunda titreyip, sallanırken gördüklerinde, dudakları arasına sıkışmış dualar, ipin ucunda sallanan için değildi elbet... Her biri, ilmiğin kendi boynuna geçirilmediğine şükredip, dua ederek meydandan ayrıldı.

Mikail, boynuna geçirilmiş ilmiğin ucunda sallanıyor kendi ekseninde dönüyordu. Falakaya yatırıldığı ayaklarının patlamış tabanlarının morluğundan belliydi. Üzerine çıkarıldığı ve sonra altından çekilen küçük, hamam suyundan rengi uçmuş peyke yan devrilmiş, ayaklarının dibinde duruyordu. Seyretmeye gelenler dağılmış, çevrede kimse gözükmüyordu. Sadece uzakta dikilen birkaç kişi, kayıtsız bakıyordu.

Boynu kırıldığı ândan itibaren gerilen ayakları ilk konumunu koruyordu. Tabanlarındaki pıhtılaşmış kana, kasıklarından akan şeffaf bir sıvı karışmıştı.

Kararlı bir köpek yaklaştı ve önce kokladı, sonra kanı pıhtılaşmış tabanları yalamaya başladı. Ayaklar ekseninde döndüğü için ona zorluk çıkarıyordu.

Corvus corvo nigredinem obiicit.
Karga, karganın siyah rengini kınar.

Otuz üçüncü an

Taki'nin taş konağına yerleşmiştim. Bazı geceler tartışmalarımız kırıcı oluyor ve içki masasının üzerine çöken bozkır kokusunun sarhoşluğu kayboluyordu. Bir gün öncesinde birbirimizi kırmışsak, ertesi günün akşamı, ne kadar içkili olursak olalım, tartışmalarımızda kantarın topuzunu kaçırmamak için ayık kalmaya çalışıyorduk. Üç güneş batımı böylesine ağır geçti. Beni kaybetmek istemiyordu. Dostluğumu kazanmıştı ve bundan ötürü düşündüklerini anlatırken, mutlak kabullenmemi istemiyordu. Bundan, geçen bu kadar kısa zamana karşın, emindim.

Otuz dördüncü an

Güneş batmaya başlayıp dört ayrı renk, sessizlik içinde aynı anda tepelere yansırken, köyün tek camiinden okunan akşam ezanı sessizliğin içinde yankılanırdı. Ezan okumaya çalışan müezzinin derinden gelen çatallaşmış sesiyle, gökyüzüne hâkimiyetini kuran bu dört renk, tepelere yayılır, sonra hava çökerdi... Hava çöktüğünde yalnızlığım, göğüs kafesimin içine sıkışıp kalmış ve uzun süredir çıkmak için çabalayan yırtıcı bir kuşun umarsız pes etmesi gibi durağanlaşırdı. Ağır lacivert boyalar yanına öbür karanlık renkleri de alarak bir kardeşi, bir sevgiliyi sarmalarcasına uzaktaki ulu dağın eteklerinden nehrin iki yakasının arasına gerilmiş tahta köprü üzerine akar ve onun az ilerisindeki taş konak karanlığın sessizliğine gömülürdü. Sonra ay, yavaş yavaş ortaya çıkmaya başlayıp, dağın kar parlaklığındaki sızıntılarını nehrin üzerine dökmeye başladığında güneş, tepesi düz bir tümseğe yapılmış Çeç'in arkasına yavaşça inerdi. Çeç, çok eskilerde oraya neden yapılmıştı? Heybetini ortaya çıkaran, buralarda bulunmayan o kadar iri taşları nereden bulup yığmışlardı? Altında ne vardı ve neyi gizliyordu? Aklımı kurcalayan bu soruları şu an zindanda bile o kadar çok merak ediyorum ki...

Gecenin birinde yanıma aldığım süçük timiyle tırmandım. En uç kaya parçasına oturup, avucumdaki hayat çizgisi gibi ilerleyerek karanlık ufukta yok olan nehri seyrettim. Altımdaki Çeç'i düşündüm. Sabaha karşı tan ağarırken, neden oraya yapıldığının cevabını, kendi kendine göstererek vermişti.

Ay, Çeç'in arkasına doğru yol alırken önüne çıkan bulutları kesip, ortadan bir kayboluyor, bir çıkıyordu. Ters yönden güneş de kendini hissettirmeye başlamış, çevreyi saran tepelerin rengini önce boza, ardından kızılla karışık maviye dönüştürmeye başlamıştı. Güneş ufuktan yarım doğduğunda ay,

tam karşısından yarım olarak batmaktaydı. Bir yanımda yarısı ufuktan çıkmaya çalışan gece süpürücüsü güneş, öbür yanımda batmakta olan, gecelerin kandili ay... Başımı yukarıya, gökyüzüne kaldırdım. Kervankıran yıldızı Çeç'in tam üzerindeydi. Ortada üç memeli bir kadın vardı. Yeni aydınlanmakta olan günün içinde, yatmış bir kadının göğsünün ortasında tek memesi; iki yanında iki küçük meme daha. Ve onları tam tepeden seyrederek kutsayan kervankıran yıldızı... Gözümün önünde hiçbir hattatın çizemeyeceği büyüklükte bir üçgen vardı. İşte o an Çeç'in neden oraya yapıldığını anladım. Altında ne vardı? Bilmiyorum ama, ay batarken aynı anda güneşin çıkması ve Kervankıran yıldızının onlara yukarıdan eşlik etmesi, aralarındaki büyük ve geniş bir alana sığan beraberliğin göstergesiydi. Bu, o güne kadar hiç görmediğim ve anlayamadığım başka tür bir karındaşlıktı!..

Sabahın, insanın içini ürperten havasını içime çekerek taş konağa dönerken, bir şeyi bulmanın ve öğrenmenin hafifleticiliğiyle çok mutluydum. Çeç'in oraya neden yapıldığını artık biliyordum. Yığmasının altında ne gizliydi? Evet, ne gizliyordu yığmasının altında?

Otuz beşinci an

Gökyüzü bir cam billurluğunda parlamakta, yeni gelen bahar, sırasını sıcak ve kurak günlere bırakmamak için direnmekteydi. Meyve veren ağaçlar çoktan çiçek açmış, bazıları da yapraklanarak kendilerini yeşil rengin titremlerine bırakmışlardı. Nehir, dağlardan akan kar suları ile beslenerek yazın çektiği yatak sularını, tekrar kazanmıştı. O, şimdi gelişen ve kabaran suların kıyısında kendiliğinden boy atmış yeşilliklerıyle mutluydu.. Tomurcuk ve yapraklarını açarak hayat bulmuş ağaçlarını içine aldığından sonsuz bir sevecenlikteydi. Yaz gelip de, kavurucu sıcaklar başladığında, onlardan uzaklaşmasını üzüntü ve acıyla seyredecekti. Bu, her yaz yaşadığı acı gerçekti... Söğüt ve kavaklar onun gülleriydi. Onlarla, havaların ısınması ve soğuması sırasında birbirine âşık iki sevgilinin darılıp barıştıkları gibi cilveleşiyordu. Hiçbir nehir, kıyısındaki ağaçlarla bu kadar al gülüm ver gülüm yaparak gönül eğlendiremezdi!

Çevre tepelere yürüyüşe çıkarak dağların arasından, vadilerin, ovaların içinden sıkışma ve istemsiz zorlamayla yol alışını, güneş batıp karanlık çökene kadar, bin bir hülyaya dalarak, çok kez seyretmiştim. Kışın bitimiyle yüksek dağ ve tepelerin eteklerinden süzülen sular, kızıl kil topraklarını beraberinde getirerek, o zamana kadar kirli ve bulanık olan rengini kızıla dönüştürüp kabartıyordu. Göz alabildiği kadar uzanan bu kızıl yılan hiçbir engel tanımadan, sıkışık duran tepelerin ardından kıvrılarak bir yerlere akıyordu. Suyunu sıkıştırması kim bilir ne kadar öncelere dayanıyordu? Ve daha ne zamana kadar devam edecekti? Yanından her geçişimde bu soruları kendime hep sormuştum.

Otuz altıncı an

Zindanda bunları düşünürken, zaman hiç geçmiyor gibi. Zamanı bilmek istesem de öğrenemem ki... Karanlık, uzun ve kısa zamanın aracı!.. Zamanı durduran, sonra akışını sağlayan o... Akışı yavaşlatan ve hızlandıran da hep o. Karanlığın kardeşi ışık da benim gibi yalnız. Evet herkesin bir ışığı var ve her ışığın da bir yalnızlığı...

Kubbe tavandaki delikten çıkan ışığı görüp, duymadığım sesleri bir duysam... Kendime soruyorum: "Ne görüyorum, ne duyuyorum?" Bir hiç... Sadece kubbenin içini görüyorum; kadınsı, insanları kendine çeken kubbe... Bakıyorum. Kubbe, zindanda olduğum gerçeğini belirliyor. Zindanın tavanı kubbe değil de düz olsa, belki üzerime yıkılabilir!

Tepedeki delikten içeri sızan biçimler, zindanın sabah sisinde saklanıp, ardından duvarlarda biçimleniyor. Duvarlar bir garip. Önceleri onlardan nefret ediyordum, şimdi onlara alışmaya başladım. Onları seviyorum artık. Bu, bir tür bağlanma galiba. Oynadığım güzel ve neşeli oyunun birbirinden ayrılmaz parçalarından biri...

Otuz yedinci an

Güvercinlerden başka bir canlıya yaklaşmayan Frenk oğlanı, taş konağa getirildiğinden bu yana yapmadığı bir şey yaptı. Bir insana yaklaştı.

O sabah konaktan nehre doğru yürüyüşe çıkmıştım. Bir süre yürüdükten sonra izlendiğimi fark ederek, geriye dönüp baktığımda onu gördüm. Attığım adımlar kadar adımını ayarlıyor, durdukça duruyor, sanki bir iz bırakmamak istermişçesine ardımdaki adımlarıma basıp arayı koruyarak beni taklit ediyordu.

Yola saçılmış at pislikleri vardı. Merak edip, nehre giden bu yolda, benden önce kimin ne kadar önce geçtiğini anlamak için onları elledığimde, morarmış gözlerini dört açmış, merakla beni izliyordu. İçimden, "Yaptığımı anlamaya çalışıyor" diye geçirdim. Göçer insanların yaptıkları, yedikleri, içtikleri, giydikleri ve her şey ona ters, hem de garip geliyordu. Yaşadıkları onun için çok kötü bir kâbus olmalıydı.

Nehrin yanına geldiğimde, biraz geride duruyordu. Gözlerini bana dikmiş, öylece bakışıyorduk. Elimle yanıma gelmesini işaret ettim. Gözlerini yere, ayaklarının önüne indirdi. Sonra yavaş adımlarla yaklaştı. Çekingenliği her halinden belliydi. Elindeki sopayı baş parmağının tırnağı ile çiziktiriyordu. Bir süre durdu ve sopayı nehre vurarak, her zaman söylediği cümleleri bağırmaya başladı. Yoruldu. Omuzlarımı kaldırarak ellerimi iki yana açtım ve alt dudağımı kıvırarak, "anlamadım" işareti yaptım. Boynu bükük, yüzüme aval aval bakıyordu. Sakinleşti ve sopayı bir iki kere daha suya vurduktan sonra, nehrin Çeç'in kenarından kaybolan sonunu işaret etti.

Otuz sekizinci an

Taki'yle yürüyorduk. Olanları anlattım. İlk kez bir insana yaklaştığını söyledi. Ardından, "Burada, geldiği yerdeki kadar çekti. Ne kadar uyarsam ve dövsem, oğlanların ettikleri ezanın önüne geçemedim. Getirildiği ilk günden itibaren ezdiler. Dilinden anlamamamız, öbür oğlanların işine yaradı. Nasıl olsa derdini anlatamıyor diye görmediğim ve olmadığım zamanlarda verdiler köteği!.. Verdiler sopayı!.. Korkusundan altına da işiyor. Sidikten yatağı çürüdü" dedi. "Peki" dedim, "kendini düşün. Sen hiç ezmedin mi onu?"

Taki, sustu ve başını önüne eğdi. Konuşmayı değiştirmek istediği her halinden belli oluyordu. Hemen ekledi, "Nehri ve karayla birleştiği sonunu göstermekle ne anlatmak istiyor acaba?" "Bilmiyorum. Ama, ona karşı insanca davranırsak belki öğrenebiliriz." Ardından, "Belki kurtulacak!" diye ekledim. "Nasıl kurtulacak?" "Kurtulacak... Özgürlüğüne kavuşacak... Ne zaman bir denize kavuşursa, o zaman özgür olacak. Nehirler nereye dökülür? Oğlanın nehri göstererek anlatmaya çalıştığı belki de bu, anlıyor musun?"

Yanından uzaklaştım. Ardımdan koşarak geldi. Yüzüme şaşkın bakıyordu. Konuşmadan, terden sırılsıklam, akşam olana kadar, dağ bayır yürüdük. Gece düşmüştü. Taki ve omzunda kargası, nehirle yüksek geçidin arasındaki toprak yoldan konağa dönüyorduk. Gökyüzü çökmüştü. Sarp geçidin yüzeyine işlenmiş merdivenle kayalıklara çıkılarak, oyuk kapılardan girilen mağara evlerin içinden çıkan çıra ya da kandillerin soluk ışıkları görünmeye başlamıştı. Geçitten bir uğuldama yükseldi. Başımı yukarıya kaldırdığımda yüzlerce güvercin rahatsız edici bir şahin tarafından kayalara oyulmuş güvercinliklerden kabarıp, sonra kayboldu. Dışarıya bakmak için arada başlarını oyuklardan dışarıya çıkaranlar, bizleri gördüklerinde vakit kaybetme-

den gerisin geriye kaçıyorlardı.

Güvercinlerin kabardığını gören kara karga, havalanarak onların arasına karıştı. Taki, "Yolumuza devam ederken kargamın hikâyesini anlatayım da dinle" dedi.

"Buralarda domuz çok olur ve ekinlere zarar verdikleri için köylüler onlara acımaz. Kanal yollara sırayla derin kuyular kazarak, içlerine kalın ve uçları sivriltilmiş meşe sopaları çakar ve üzerlerini çalı çırpı kapatarak, tuzak hazırlarlar. Onları çaprazlama kazarlar ki, çalınan davul sesi ve köpeklerin havlamalarıyla kanal yoluna giren domuzların kurtulma şansı olmasın. Ancak aralarından birkaç hınzır kurtulursa, o avın şanslısıdırlar. Şüphesiz, daha sonra ölüm kaçınılmaz olarak onlar için başka bir avda gelecektir.

Nadir çıktığım domuz avlarından biriydi. Avlanmayı sevmem aslında... Hayvanları severim! Yanıma yiyecek, süçük alır, manzarası güzel bir tepede ateş yakar, keyfime bakarım. Anlayacağın, benimki avcılık değil işte... Dostlar alışverişte görsün!.. Köylüler, beni yakından tanımak istediklerinden av konusunda çok ısrarcı oluyorlardı.

Bir gün önceden haber vererek, av için hazır olmamı söylemişlerdi. Dombay Çukuru diye adlandırdığımız vadinin çıkışındaki dar geçitte tuzaklar bir gün önceden hazırdı. Tan zamanı gelip beni aldılar. Çakşırımın üzerine uzun bir kerrake giyip, av için gündelik kıyafetimi değiştirmiştim. Derelerden geçtik, tepeleri aştık. Sonunda atların yanına iki bakıcı bırakarak, uzun bir yürüyüşten sonra, sürek avının başlama yerine geldik. Beraberimizdeki köpekler küçük ve her yanları çizik, yara bere içindeydi. Domuzları tuzak yoluna sokmak için çıktıkları avlarda epey bir uğraş verdikleri belli oluyordu.

Sesleri çıkmayan ve başları neredeyse yere değecek kadar sünepe görünüşlü köpeklerin kıçlarına bir avcı tarafından macun haline getirilmiş çemen sürüldüğünde, yerlerinde duramaz ol-

dular. Ağaca bağlı kayışlarını koparacak bir güçle kendilerini geriyor, arka ayakları üzerinde zıplıyorlardı."

Taki, beline asılı deri kesesinden iki yudum süçük içtikten sonra, nefes aldı ve aklından geçenlerin yüzüne vurmasından kaynaklanan gülümsemeyle bana bir göz kırpıp, elinin tersiyle ağzını sildikten sonra, "Ne dersin, ben de oğlanların kıçına biber süreyim mi?" dedi. Suratına ters ters baktım. Kızacağımı anladığından konuşmaya hemen devam etti:

"Davullar, borular, sazlar kılıflarından çıkarıldı. Ortalık bir yere yan yana konuldu. Girdikleri yerden parçalanmadan çıkmayan demrenler hazırlandı. Ben de bu arada ateş yakıp, keyif yapacağım bir yer arıyor, çevreye bakınıyordum. Az ileride bir tepede kendime uygun bir yer buldum. Yanıma erzak torbamı, silahlarımı alarak tırmandım. Bulduğum yer gerçekten güzel ve çevreyi kuşbakışı görmekteydi.

Avcılar iki kola ayrıldılar. Sazlar, davullar çalıp, domuzların peşlerine köpekleri saldılar. Köpekler, göz kırpması kadar bir sürede ortadan yok oldu. Çalınan sazların karmakarışık velvelesine, önceden öldürülmüş yavru bir hınzır derisi koklamış, kıçları yanan köpeklerin canhıraş havlamaları karışıyordu. Sırtlarındaki sadaklara yerleştirdikleri ok ve yayları, ellerinde demrenleriyle iki avcı kolu yürüdükçe birbirlerinden uzaklaşmaya başlamıştı. Köpekler, aralarına alacakları domuzları avcı çemberinin içine sokup, onların sarmalanmalarını sağlayacaktı. Orada vurulan vurulacak, kaçanlara da yol verilip, tuzaklı geçide sokulması sağlanacaktı. Oradaki ölüm, avcılar için zahmetsizdi!

Artık sesler uzaklaşmış, yaktığım ateş köz olmaya başlamıştı. Yanımdaki ağacın dibindeki piçleri şiş yaptım. Torbamdan yassı deve sucuğunu çıkartıp bez kılıfını soyarak ince ince dilimleyerek dizdim ve ateşin iki yanına koyduğum taşların arasına yerleştirdim.

Arada süçükten yudumluyordum. Pişen sucukları tandır ek-

meğinin içinde yemeğe başladım. Yalnızlığımın tadını çıkarıyordum ki, arkamdaki çalıların arasından gelen sesle irkildim. Biri beni izliyordu. Sucuğu dilimlediğim bıçağı alarak, hışırtının geldiği yere, her an bir saldırı gelecekmişçesine dikkatle yürüdüm. Çalının yanına geldiğimde, geriye doğru bir domuz yavrusunun kaçtığını gördüm. Toyluğundan, gürültü ürkütmüş, sürüden ayırmıştı.

O an, ister şeytana uymak de, ister basiretin bağlanması... Av ile hiçbir ilgisi olmayan ben, yavruyu canlı yakalamak istedim. Böylelikle, köylülere onu sunmakla, bir onur yaşayacaktım.

Yemek torbamı, silahlarımı orada bıraktım. Bıçağı belime sokarak, boynumdaki süçük timi ile yavrunun peşinden koştum. Hızlıydı ve arada bir durup, ön toynaklarıyla toprağı geriye eşiyor benimle eğlenerek, oynuyordu. Tam yaklaşıyordum, kaçıyordu. Bu yorucu oyun uzun süre devam etti. Kan ter içerisinde kaldım. Karanlık çökmeye başladı. Saklanacak bir kuytu bulan yavru da ortalıkta yoktu. Nerede olduğumu bilmiyordum, kaybolmuştum. Çıra ve kav çantamda kaldığından karanlığın içinde öyle yapayalnızdım. Sessizlik ve kara içinde, bazı geceler gökyüzüne bakıp hayaller kurarak gitmek istediğim en büyük parlak yıldız gibi yalnızdım. Önümü zor görüyordum. Körlemesine yürüdüm. Yanıma bir arkadaş istercesine bağırmaya başladım. Sesimi duyurabilirdim ama karşı yamaçlardan gelen sürekli yankılardan ürktüm. Gökteki ay ve yıldızların çevremi aydınlatabileceği düşüncesi de kursağımda kaldı.

Tuhaf bir sıkıntının hâkim olduğu gökyüzünde, tek başına bir yıldız vardı. Ay, arada bir bulutların arasından sıyrıldığında, ağaçların gövdeleri korkunç biçimler alıyor, bu da beni korkutuyordu. Ayın her sıyrılması, elimin bıçağa gitmesine neden oluyor ve koşar adımlarla kısa süren aydınlıkta yol alıyordum. Ay çıkıyor, bahşettiği kısa aydınlıkta gidebildiğim kadar koşuyordum. Ay saklanıyor, ben de duruyordum. Sonunda tamamen ka-

ranlığa gömüldüm. Çizmelerimin tabanlarının altında kırılan kuru dalların çıkarttığı seslerden başka hiçbir şey duyulmuyordu. Bir kav için neler vermezdim. Taş konağımda ya da herhangi bir yerde, gözümüzün önünde, elimizin altında bulunan küçük bir kav parçasının bir insan hayatı için bu kadar önemli olabileceğini, ancak böyle bir olay başıma geldiğinde anlamıştım. Ah! Bir ateş yakabilseydim...

Uzun süre avdan dönenlerin seslerini duyabileceğim umuduyla sessiz kalıp kulak kabarttım. Nafile... Domuz avı yorucu olduğundan, sonunda, bırak onların gürültü yapmalarını, kendi aralarında fısıltıyla konuşabilecekleri güçleri bile kalmazdı. Bunları düşündüğümde durumuma acıdım. Ayak yordamıyla yürümeye çalışırken, ne olduğunu anlamadan kendimi bir boşluğun içinde buldum. Havada sanki zaman durdu. Karanlığın içinde yere bir türlü inemiyorum gibi geldi. Korkunç bir acıyla kendimden geçtiğimde çoktan yere değmiştim. Ne kadar zaman geçti bilmiyorum. Kendime geldiğimde hava aydınlanmıştı. Yaprakların arasından sızan güneş, kapalı kapaklarının ardından gözbebeklerimin derinliklerine kadar işliyor, bu da ona bakamamama neden oluyordu. Hareketsiz yattığım yerde ne olduğunu anlamaya çalışıyordum. Derin bir çukura düşmüştüm. Doğrulmak istediğimde, göğsümdeki acı ile kendimi geriye attım. Süçük timinin asılı olduğu omzumu kıpırdatamıyordum. Kolum omzundan ya çıkmış ya da kırılmıştı. Göğsümden gelen acıyla, kaburga kemiklerimin birkaçının da kırılmış olduğunu anladım. Acıdan gözpınarlarımdan iki damla yaş geldiğinde, tepemdeki ağacın üzerine tünemiş bir kuş sürüsü telaşsız havalanarak uçtu.

Bekledim. Kendimden sonra çevremi dinlemeye başladım. Sağlam kolumun üzerinde doğrulmaya çalışarak, düştüğüm yara baktığımda yüksekliğine hayret ettim. Hayatta kalmam Yaradan'ın bir mucizesiydi. Şükrettim. Şükrü kime ettim inan ki bil-

miyorum. Yaşıyordum ya, önemli olan buydu... Toparlanmam için timi bacaklarımın arasına alıp, tek elle ağzını zorla açarak, içinden birkaç yudum aldım. Genzimi yakan at sidiği gibi sıcak süçükle birlikte, gövdemin içine yerleşen yırtıcı bir kuş, ciğerlerimi burkarak çekiştiriyordu. Bu, dayanılmaz bir acıydı. Dizlerimin üzerinde doğruldum. Çakşırımın yırtığından çıkmış diz kapaklarım kanıyordu. Ot ve çalı çırpılara tutunarak yukarıya tırmanmaya çabaladım. Yardan yukarı çıkmak, benim durumumda olan bir insan için gerçekten çok zordu.

Biraz tırmanıp soluklandığımda yanı başımda bir kıpırdanma hissettim. Başımı o yana çevirdiğimde, bir kanadı açık, öteki kanadı kapalı bir karga gördüm. Açık kanadı benimki gibi kırıktı! Ne kadar zor durumda olsam da benimle aynı durumdaydı, yardım etmeliydim. Yardıma korkunç ihtiyacı olan ben, içimden gelen, karşı koyamadığım büyük bir arzuyla elimi uzattım. Bu, belki de kendime acımanın, yardım edememenin başka şekilde ifade biçimiydi. Bir insan olsaydı, yardım eder miydim? İnan ki bu sorunun cevabını veremem. Gagasını sürekli açık tutuyordu. Elime gagasıyla vurmaya çalışmaktan başka kendini savunacak güçü yoktu. Benim gibi canı yandığından onu çok iyi anlıyordum. Sonunda bayrağı düştü! Sağlam kolumun eliyle başını okşadım, sırtını sıvazladım ve yaralı kanadını canı yanmayacak biçimde yavaşça kapatarak koynuma yerleştirdim. Artık ikimizin de buradan kurtulmak gibi bir kader birliği vardı.

Neyse lafı fazla uzatmayalım. Yardan çıktım ama, gel bir de bana sor!.. Çok zorlanmıştım. Derin nefes alarak ayağa kalktım. Mintanımın düğme aralığından baktığımda kuzguninin rahatı yerindeydi. Bak! Az daha unutuyordum. Bu hengâmede ona Kuzguni adını taktım. Yürüdüm ve bir kayanın üzerine oturarak tek içeceğimi yudumladım. Sirkeleşmiş süçük biraz toparlanmama yaradı. Yardan çıkmıştım ya, kendimde başarıdan kaynaklanan bir zindelik ve kuvvet hissediyordum. Dönüş yolu için ak-

şamki yönümü tayin etmeye çalışarak, sonunda belirli bir yönde yürümeye karar verdim. Uzun süre yürüdükten sonra, doğru yolda olduğumu ateş yaktığım yeri bulduğumda anladım. Ateş dağıtılmıştı ve çantam yoktu. Köylülerin aldığını düşündüm. Beni öylesine yalapşap aradıkları belliydi. Köpekleri vardı. Torbamı ya da silahlarımı koklatsalar, hayvanlar beni muhakkak bulurdu. Kaybolmam işlerine gelirdi. Bunu çok iyi biliyordum. Korku ve meraklarından hem ava davet ediyorlar hem de başıma gelen en ufak bir olayda yüzüstü bırakıp ortadan kayboluyorlardı. Onların ikiyüzlülüklerini bildiğimi kendileri de farkındaydı. Ne güzel hayat değil mi? Böyle geçinip gidiyorduk işte!..

Koynumdaki Kuzguni'nin sıcaklığı, tepemdeki güneşin kavuruculuğuyla birleşmiş, buna bir de acı eklenince bacaklarımdaki güç neredeyse tükenmişti. Dağda yaralı biçimde terkedilmişliğin öfkesini, alıp verdiğim derin nefesler bile içimden atamıyor, kırık kaburgalarım ciğerime batıyordu. An geldi, önümdeki ağaçlar, yeşillikler, gökyüzünde bir hayli yukarıdan uçan kuşlar yok oldu. Ortalığı inekten sağılan sütün beyazlığı sardığında, kuş cıvıltılarını da duyamaz oldum.

Kendime geldiğimde köy meydanındaki çeşmenin yanında yatıyordum. Başucumda köylülerle oğlanlarımdan birkaçı dikiliyordu. Gözkapaklarımı açıp, yutkunduğumda, birbirlerini dürterek, 'Ayıldı, ayıldı' dediler. Kurtulduğumu anladığımda, göğsümü işaret ettim. 'Oku...' diyebildim ve tekrar bayıldım.

Arada ne kadar güneş doğdu, ne kadar battı, bilmiyorum. Artık, göğsüm sıkı sıkıya sarılıydı. Omzumsa tüm kolumu içine alacak biçimde, göğsümdeki sargının üzerine tekrar sarılmış, yarı kundağa alınan bir oba çocuğu gibiydi. Göğsümdeki ağrının ilk günlerdeki kadar şiddetli olmaması, kırılan kaburgalarımın kaynamaya başladığını gösteriyordu ama omzumun acısı, üzerine sürülen onca merheme ve şifalı otlara karşın dinmemişti. Acı geceleri beni uyutmuyordu. Hiddetimden yanıma kimse yakla-

şamaz olmuştu. Yağsız ve sinirsiz sığır eti, şifası anlatıla anlatıla bitirilemeyen birtakım yabani dağ otlarıyla dövülerek omzuma sarıldı. Ama nafile. Son bir çare olarak, dağdan getirilen alabalıkların kılçıkları çıkartılarak yapıştırılması da ağrılarımı bir nebze olsun dindirmemişti. Sargıları çözüldüğünde, erimiş cıvık alabalıkların, iğrenç kokuları midemi altüst etti. Bu nedenle, en son gelen hekimin kıçına bir tekme vurdum ve onu da kovdum.

Zaman akıp geçti. Kaburgalarım kaynadı. Omzum bir türlü iyileşmiyordu. Ona, kolumu da içine alacak şekilde, manda derisinden bir zırh yaptırdım. En küçük bir kıpırdama inanılmaz acı veriyordu. Kuzguni'nin yarası tımarlandı. Uçmaya başlamıştı. Uyurken ve oturduğumda yanımdan hiç ayrılmıyor, nereye gidecek olsam havadan beni izliyordu. Ben nerede, o da orada... Yarasını iyileştirerek hayatını kurtarmıştım. Vefasını garip bir kollama biçiminde göstermek istiyordu. O günden sonra anladım ki; kargalar kadınlara hiç benzemiyorlar" dedi ve sustu.

"Kadınları karıştırma" dediğimde, sözlerimi duymamışçasına konuşmasına devam etti. "Neyse... Kolum, omzundan çıktığı yere bir türlü oturtulamamıştı. Acımdan kendimi yaşlanmış süçüklere vererek dağlara bayırlara vurduğum günlerin birinde, dalgın dolaşıyordum. Aniden sağlam omzum üzerinde bir ağırlık hissettim. Bir şey konmuştu. Bu ani hareket beni korkutmuştu. Başımı, istemsiz olarak ters yana, sert bir biçimde kırdım. O an vücuduma yayılan inanılmaz bir uyuşukluk kalbimin içinde toplandı. Sonra, ayaklarımdan toprağın içine kaydı, yok oldu. Kolum omzuma oturmuştu. Manda derisi zırhı korkarak çözdüm, çıkarttım. Kaldırmayı bırak, hiç oynatamadığım kolumu yarısına kadar kaldırabiliyordum. Onu birkaç kez kaldırıp indirdiğimde, her seferinde biraz daha yukarıya kalktığını görüyor, sevincimden yerimde duramıyordum.

Başımı gökyüzüne kaldırıp, havada dönmekte olan Kuzguni'ye baktım ve artık tamamen açılabilen kolumu kaldırarak,

'Bak...' diye haykırdım. 'Bak, bunu sen yaptın... Sen onardın... İnsanların, hekimlerin yapamadığını sen yaptın... Sen yaptın sevgili kargam!' Sesim gökyüzüne yankılanıyordu.

Yaramı sen de bilmeyerek, ben diyeyim bilerek onarmıştı. Bilerek yapmıştı bana kalırsa. Çünkü, omzuma o ana kadar hiç konmamıştı ve sanıyorum ki, dalgın anımı kollamış, ilk konmada gereğini yerine getirmişti. Köye, elimi kolumu sallayarak, omzuma tünemiş kargamla girdim. Gören peşime takıldı. Konağımdakiler bile hayretlerini gizleyemedi. İnsanlar aval aval yüzüme bakıyordu. Onlar sormadan konuştum:

'Benim kolum zaten çıkık değildi... Ben yaralıyı oynuyordum. Muhtaç kalmış ve yarım bir insana karşı davranışınız nasıl olacak diye?' Ardından ekledim, 'Hepinizin, yaralıyken, nasıl ve hangi yüzle bana baktığınızı gördüm. İçin için benimle eğlenenleri de, üzülenleri de çok iyi biliyorum. Eh!.. Pek üzüleniniz de yoktu ya...'

Bana, artık karşılarında baş edemeyecekleri bir büyücü varmış gibi bakıyorlardı. Bir taşla iki kuş vurmuştum. Bu durum çok hoşuma gidiyordu, yalan da değil ya... Gerçeği anlatsam, zaten bana inanmayacaklardı ki. Kim, bir karganın bir insanın yarasını iyileştireceğine inanır ki? O günden sonra, bırak, her yere birlikte gittiğim karga, hakkımda bile tek bir soru sormadılar. Yalnız kulağıma 'Bu adam iblisin ta kendisi' gibi sözler geliyordu. O kadar da olacak tabii ki...

Kuzguni ile olan hikâyem işte bu. İlk sana anlatıyorum" dediğinde kargası yine omzundaydı. Anlattıkları bittiğinde, konağa yaklaşmıştık. "Mevsimi geliyor, yakında onu, hemcinslerinin yanına salacağım. Benden ayrılmaz gibi görünse de, öyle olmak zorunda. Gitmesi lazım. Herkesin dünyası kendine" dedi. İçimden "Evet" diye geçirdim. "Herkesin dünyası kendine...

Otuz dokuzuncu an

Karanlıkla beraber taş konak ve çevresine sessizlik hâkimdi. Sessizlik içinde, Frenk oğlanı, bahçede yanan kandillerin arasından kirli beyaz entarisiyle hayalet gibi süzüldü. Gece gibi sessiz davranıyordu. Oysa, günün hangi saati olursa olsun ağzından nakaratını düşürmez, sopayı yer ve sonra da sevilirdi! Elinde her zaman taşıdığı sopası yoktu. Çardağa yürüdü. Alçak masalardan birini alıp, çardağın arkasındaki güllerin arasından geçti. Asma kütüklerinin bulunduğu bostanın ortasındaki büyük erkek incir ağacının altında durdu. Masayı yere bıraktı. Eteklerini yukarıya sıyırdı. Bacak ve ayaklarındaki morluklar, karanlık gecede yıldızların aydınlığında fark edilebiliyordu. Beline sararak sakladığı uzun deri kayışları çözdü. Birbirlerine düğümleyerek, bir ucunu ilmik yaptı. Ahırdaki hayvan koşumlarını çalmıştı.

Ağacın en kalın dalının altına masayı çekip, üzerine çıktı. Dalın üzerinden kayışın ilmiksiz ucunu geçirdi. Arayı ayarlayarak dalın gövdeyle birleştiği yere sıkıca bağladı. İki eliyle birkaç kez aşağıya asılarak sağlamlığını kontrol etti. Her şey, daha önceden düşünülmüşlüğün seriliğinde ilerliyordu.

İlmiği boğazına geçirerek, boşluğunu aldı. Arkasını taş konağa vererek, yüzünü ağaca döndü. Hareketsizdi. Daha sonra ellerini, entarisinin bulgur dolu ceplerine sokarak hareketsizliğini bozdu. Bulguru avucunda sıktı. Her sabah kimse uyanmadan erken kalkıp, onları, konağın damındaki pişmiş toprak boruların içine tüneyen güvercinlere atardı. Mutfaktan bulgur çalarken kaç kez yakalanmış ve adamakıllı dayak yemesine karşın uslanmamıştı. Dayak, onun için nefes almak, terlemek, su içmek gibi olağandı.

Boynunda kayış ilmik, kirli çıplak ayaklarının altında masa, bir şeyler hatırlar gibi oldu. Gözlerinin önüne annesi geldi,

gülümsüyordu. Ve ardından, şimdi çok uzaklarda kalmış evinin kalın duvarlı, renkli camlı penceresinin yanına konan güvercinlerin siluetleri... Güvercinleri kendisine nasıl da alıştırmıştı? Onları bulgurla beslemiş, uçamaz duruma gelecek kadar şişmanlatmıştı. Bundan ötürü zaman zaman annesinden azar işitiyordu:

"Onları bu kadar hazıra alıştırma... Kış geldiğinde yem bulamadıklarında ne yapacaklar?.. Açlıktan ölecekler. Onları tembelleştiriyorsun. Bu biçimde iyilik yaptığını sanma..."

Yüzünü gökyüzüne kaldırdı. Sayısız ışık, siyah zemin üzerinde parlamakta ve bir kısmı ona göz kırpmaktaydı. "Her birinde bir şeyler oluyor ve ben orada olanları bilmiyorum" diye düşündü. Sonra, o ışıklardan herhangi birinde olanın da, aynı anda onun gibi düşündüğünü aklına getirdi, bunu garipsedi. Kendi kendine konuştu:

"Aynı yıldızlardan burada da var. Hayret!.."

Nefesini tutarak bastığı masayı devirdi. O an içinden vazgeçmek gelip de, yaptığının çok büyük bir hata olduğunu düşünmüş müydü? Bilinmez... Artık çok geçti. Ne kadar çekerek sağlamlaştırmaya çalışsa da, kayışın ağacın bedenine bağlı yeri, ağırlığından biraz gevşedi ve ardından hemen sıkıştı. Vücudu yay gibi gerildiğinde, içi bulgur dolu yumrukları entarisinin cebinden çıktı ve açıldı. Terden avucuna ve parmak aralarına yapışan tanelerin dışındakiler yere serpiştiler.

Bir incir tanesi yere düştü ve zıpladı. Sapında süt yoktu...

Her şey bir anda oldu. O an... Bir nokta gibi zamansızdı. Ve o noktanın, ön ve arkası da yoktu. Tüm vücudu, nasıl ürkek bir mum ışığı loş bir odada hafif bir esinti aldığında ve de nasıl bir zerrin, açık bir gökyüzü akşamında rüzgârda titreşen ağaç yaprakları arasından göz kırparsa, işte öylesine titriyordu.

Titreme bir süre devam ederek, gergin ayaklarının parmak

uçlarında son buldu. Bozkır hortumu görevini bu kez tersine yapmış, ağırlığıyla onu aşağıya çekmişti!

Halkın dilinde, üzerinden düşenin iflah olmadığı söylenen, uğursuz baba incir bir hayat vermişti...

Tombul bir güvercin damdan uçarak geldi, devrik masanın yanına kondu. Şarabi mercimek gözleri dört dönüyordu. Çevresini bu gözle kolladı ve yere indi. Bulgur tanelerini gurklayıp kabararak atıştırmaya başladı.

Gün boyu yürüyüp konağa yorgun dönmüştük. Ortalıkta bir hareketlilik vardı. Taki ile göz göze geldik. Atlardan inip hızla içeriye girdiğimizde kalabalık, çardağın arkasındaki incir ağacının çevresinde toplanmıştı. Arkalarından Frenk oğlanı görünüyordu. Asılıydı. Donup kaldık. Onu ellemeye korkuyorlardı. Belki de yeni görmüşlerdi. Geldiğimizi gördüklerinde kalabalıktan çıt çıkmadı. Herkesin yüzünde ne olacağını merak eden bir ifade vardı. Yaklaştık ve kalabalık yarıldı. Oğlanın gözlerini çevreleyen morluk, yüzüne yayılmaya başlamıştı. Ayaklarından tuttum. Hâlâ sıcaktı. Bacaklarından kavrayarak, omzumla, kıçının altından destek verdim. Kıçı sertti. Altına işediği için, sidik emici taş kırığından yapılma höllük bağlamışlardı. Yukarıya kaldırdım. Taki de belinden çıkarttığı bıçakla kayışı kesti. Düşmemesi için ensesinden ve belinden tuttu. Onu incitmek istemiyormuşçasına yavaş ve yumuşak hareket ediyordu.

Frenk oğlanını çardağa götürüp, masaları birleştirerek üzerine yatırdık. Herkes çardağın çevresini sarmış, yüzlerde donuk bir ifadeyle seyre dalmışlardı. Ağıllardaki koyunlara benziyorlardı. Hepsinin burnu uzamış, gözleri melulleşmişti! Başlarına böyle bir felaketin gelmediğine şükrediyor gibiydiler. Beraberlerken kendi kişiliklerinin sınırlarını aşmışlardı. Ve boşalarak rahatlamış görünüyorlardı. Yaşarken ona her türlü eziyeti yapan sanki onlar değillerdi. Onları, kendilerine döndüren ve iç benlikleriyle hesaplaştıran mesafeler, oğlanın kendini asmasıyla ortadan kalkmıştı. Şimdi, üzerlerinden kalkan derin ve ağır bir yükten kurtulmuşlardı.

İçki içip yemek yediğimiz ve karşısında oğlanların bel kıvırıp, göbek atarak raks ettikleri çardak şimdi mescit, sefahat masaları da musalla taşı olmuştu.

Sessizliği Taki bozdu. "Kim yaptı?" Yanıt çıkmadı. Bir suçlu arıyordu, suçlu edasıyla... Gerçekten kim yapmıştı acaba? Yüzüne acı bir tebessüm ile baktığımda, bakışlarını kaçırdı. "Yapan hesabını çok acı verecek" dedi. Ardından, sanki bütün suç onunmuş gibi, "Ağacı kesin! Ağacı kesin!" diye tekrar tekrar bağırdı, güvercinler kaçıştı. Güllerle karışık bozkır kokularının çardağa sinmiş sarhoşluğu uçup gitmiş, uzak bir yerlerde kaybolmuştu.

Gün ışıdığında Frenk oğlanın cesedi, taş konaktan uzaklaştırılmak istenircesine, köyün tek camisine götürüldü. İmam, onun sünnetsiz bir Hıristiyan olduğunu söyleyerek, Müslüman gelenekleriyle gömülmesine karşı çıktı. Gerçekte sebep bu değildi. Taki'nin hareminden mundar bir içoğlanı olduğu için kabul edilmemişti! Bu, herkesin bildiği bir gerçekti. Müslümanlık asla böyle bir durumu kabullenemezdi! Cenaze tekrar konağa getirildi ve hamamda yıkandı.

Kırk birinci an

O günden bu yana, zindanda aklıma takılan, Taki'nin Frenk oğlanını neden köyün camisine gönderdiğiydi. Çevremizde kayalara oyulmuş o kadar bazilika, kilise ve onlara ait mezarlık vardı ki! Bu bir oyun muydu? Yoksa, onun için, bir insanın ruhu bedeninden ayrıldıktan sonra öneminin kalmamasından mıydı? Bu, belki de kurallarını bilmeden oynamaya başladığım neşeli oyunun, anlamadığım bir parçasıydı.

Taki, Frenk oğlanının temiz olmadığını, ölüsünü tutanların da yıkanmasının gerektiğini söyledi. Kendi, ben ve bir iki kişi daha yıkandık. Ölü merasimlerinden tecrübeliler, öldürülmüş sarı inek külünden getirtip, su dolu bir kabın içine boşalttılar. Çörekotu demetini bu küllü suya batırarak, oğlanın odasına ve eşyalarına serperek temizlik yaptılar!

Genç yaşına göre, yorgun cansız bedenine gül suları serpilip, alelacele çatılan tahta bir tabut içine, beyaz çarşafına sarılarak gül demetleriyle yatırıldı. Çardakta gül zaten lebalepti! Yanına uzun sopası yerleştirildi ve tabutun kapağı kapatılıp, köyün dışına Taki'nin tarif ettiği yere, mandanın çektiği bir arabaya konularak gönderildi. Taki'ye nereye gönderdiğini sorduğumda; "Az sonra anlarsın" diyerek geçiştirmişti.

Aradan ne kadar zaman geçti? Hatırlamıyorum. Hatırladığım, tabutu gönderdiği adamın çömlek fırınlarının en büyüğünün sahibiyle geri dönmesi ve Taki'nin fırın sahibinin uzattığı küçük bir deri keseyi alıp, karşılığında avucuna dirhemleri bıraktığıydı. Anlamıştım. Oğlanın cesedini yaktırıp, küllerini o küçük kese içine doldurtmuştu. Bir insan, el içi kadar bir kesenin içine nasıl sığabilirdi? Yandığında, bir insanın içinden neler çıkıp yok oluyordu ki, bu kadar kalabiliyordu? Ve her şeyden öte, bu nasıl bir yaşamdı?

Beraber nehrin yanına gittik. Taki, cebinden çıkarttığı keseyi açtı ve oğlanın küllerini sulara bıraktı. "Belki" dedi, "belki, kendi de böyle olmasını isterdi." Dağılmış ölü tozlarının dışında birbirine yapışmış bir tutamı uzun süre suyun yüzeyinde aktı ve Çeç hizasına geldiğinde göz çizgisinin içinde kayboldu. "Ne acıklı" diye içimden geçirdim. 'Elindeki sopayı vurarak gösterdiği nehrin ötebaşında kendi de yok oldu...'

Ertesi gün, iş olsun diye konağa gelen Kadı'nın adamları

Taki'yle konuştu ve bir biçimde geri gönderildi! Ardından konakta yargılama başladı. Bostanın dibinden aralıklarla böğürtüler geliyor, mahzene kapatılmış oğlanlar titreyerek, sıranın kendilerine gelmesini kaçınılmaz bekliyorlardı.

Atılan ağır köteklere karşın hiçbir sonuç alınamadı. Herkes birbirini gammazlıyordu. Bütün konak Frenk oğlanını asar olmuştu! Taki'nin suçlu araması, bazı günler nehirden çekilen keten torlar gibi, boş çıktı. Kimdi suçlu?

Kırk üçüncü an

Gelecekler...Elbet gelecekler

O kadar eminim ki geleceklerinden, ayın nereden doğup, nereden battığını bildiğim kadar...

Her şey bozkır atı gibi hızlı gelişti. Erişemedim. Dört bir yanı kapalı zindanda düşünüyorum, düşünüyorum, yine de erişemiyorum. Zindanda hızlı çalışan aklıma zaman artık ayak uyduramıyor.

Zaman çok yavaş.

Kendimleyim.

Bu hızın sonunda kesileceğini ve bir noktada duracağını biliyorum. O zaman belki mutlu olurum!

Cüret etmekle cesaret, gecikmeyle de korku artarmış...

Yüzünü karanlıkta göremiyordum. Dar, taş döşemeli yolun köşesinde karanlığın içinden, ağır ve tane tane konuşuyordu:

"Kendini, veba saçan o kara fareden koru... Ona sakın inanma... O, her zaman ikili oynar... Kullandığı adamın yüzüne bir daha bakmaz. Çıktığı basamaklara geri dönmez. Sürekli yukarıya tırmanmak ister. Dikkatli ol..." Tanıtmaya çalıştığı insanın kim olduğunu anlamama karşın, gene de kim olduğunu sormadan edemedim. Sorum hiddetlendirmişti:

"Onun kim olduğunu çok iyi biliyorsun. Konağında yaşadığın kara şeytandan bahsediyorum... Taki denilen iblisten bahsediyorum. Sen hâlâ anlamazlıktan geliyorsun. Anlayacaksın, ama iş işten geçecek. Şimdi kulaklarını dört aç ve beni dinle. Sana bu güne kadar kimsenin anlatmaya cesaret edemediği hayat hikâyesini anlatacağım. Dinle ve seni kandıranın nasıl bir insan olduğunu anla...

Küçükken onu yanına alıp eğiten üfürükçü, âşıklara sıcaklama yapan, gömülerin yerini bilip, vârislerin hayattaki öbür ortaklarını erkenden öbür dünyaya gönderen bir iblisti. Yaşlıydı. Uzun saç ve sakalı ipekleşmiş, beyazı artık sararmaya başlamıştı. Büyücü ve şarlatandı. İçinde büyük havuzu olan bir konakta yaşıyordu. Havuza gelen su, küçük arklarla, geniş bahçenin alt yanlarındaki bahçelerine hayat veriyordu. Sebzelerin aralarında dolaştırılan suyun içinde, kurbağa yavruları yetiştirmeyi tercih ederdi. Çünkü, kurbağa yavruları da siyahtı!

Konağında, hiçbir kadın izine rastlanmadığı gibi, adından da bahsedilemezdi. Buna karşın konağın her yanına, nedendir bilinmez kadınsallık hâkimdi. Ak saçlı ve yaşamışlığı kadar çevresine kötülüklerde bulunmuş ihtiyar, hoyrat geçirdiği senelerin bedenine verdiği tahribatı göz ardı ederek, gözde oğlanlarıyla anadan doğma havuza girip, akla hayale gelmeyen aşk

oyunları yapardı. Bunaltıcı yaz sıcaklarında izinsiz kaçıp dereye giren çocuklar gibi mutlu, çevresine neşe çığlıkları saçarak keyfine keyif katıyordu. Havuzdan çırılçıplak çıkıp, yanına gelen oğlanların uzattığı üzüm salkımlarından, taneleri ellerini kullanmadan, dudaklarıyla koparması, her zamanki sıradan cilveleşmelerindendi." Gölge, konuşmasını sürdürüyordu:

"O, önemli günlerinde sakalına dizdiği rengârenk boncukları, havuza girmeden önce, güçlükle görülen erkeklik organını örten kırlaşmış kıllara dizerdi."

Anlattıklarından midesi bulanır gibiydi. Öksürerek gırtlağını temizledikten sonra, "İşte Taki'nin yaşlı başlı bu şarlatan hocası, onu ilk gördüğünde, bir yetenek keşfettiğini anlamıştı. Taki, öteki oğlanlardan farklı idi. O, ihtiyara yakın bir yapıya sahipti. İhtiyar, çevresinde her dolaştığında küçüklüğünü görür gibi oluyordu. Bütün bunların dışında Taki, ihtiyarda zamanla bir saplantı, bir tutku olmaya başladı. Onu bir gün görmese çılgına dönüyor, kimse yanına yaklaşmıyor, sara nöbetine tutulmuş bir hasta gibi zangırdayarak titriyordu. Edepsizliği, Taki yanına geldiğinde, geceden kalma fırtınanın sabahı gibi duruluyordu.

Yaşlı sahtekâr akıllıydı ve Taki'yi iyi yetiştirdi! Bazı bilgileri kendine saklamasına karşın, Taki, çok kısa sürede yaşıtlarını ve büyüklerini geride bıraktı. Gerek giyimi kuşamı, gerekse ihtiyarın yanındaki davranışlarıyla farklılığı hemen göze çarpıyordu. Konaktaki herkes ona bir veliaht gözüyle bakmaya başlamıştı. İhtiyar, her şeyi ile ilgileniyor, öbür oğlanların kıskanmalarına ve isterik çırpınışlarına yüz vermiyordu.

Zaman geçti. Taki'nin acımasızlığı ve hainliği çeşitli gizli oyunlarla kendini kısa sürede göstermiş, dayanabilenler konakta kalmış, dayanamayanlar ise bilinmeyen yönlere dağılmışlardı. Ayrılandan bir daha haber alınamıyor, akıbeti sır oluyordu. Yeni gelen oğlanlar ise, çok geçmeden Taki'nin esas oğ-

lan olduğunu anlamakla gecikmiyordu. Onlar zaten çömezdi.

İhtiyarın yaptığı kötülükler ve çevre köylerde hakkında anlatılan kötü hikâyeler bilge bir hekim olduğuna dair söylentilerin yayılmasına engel değildi. İnsanlar ne hikmettir, onu her dertlerine deva olabilecek bir bilge sanıyorlardı. Sevmemelerine, ondan mümkün olduğu kadar uzak durmaya çalışmalarına karşın, gene de onun yaptığı söylenen ilaçlar ve merhemler gizliden gizliye el altından kapışılıyordu. Şifalı otlardan yaptığı faydalı ilaçların yanında, zehrini konağında başka yollardan hemcinslerine aktarmaktan da geri kalmıyordu.

Yaşlı sahtekârın en sağlıklı göründüğü zamanlardı. Nasıl ve neden öldü, bunu kimse anlayamadı. Taki, onun mirasından çok iyi yararlanmıştı. Bir sürü insana külahını aynı anda ters giydiren bu uğruyu tanıyanlar, hayatına kastedebilecek en ufak bir tehlikeye karşı tedbir alacağını çok iyi biliyorlardı. Bir yağmur tanesinin düşüşü kadar ani olan ölümü çevresindekileri şaşırttı. Oğlanları, salya sümük ağlayıp, kendilerini yerden yere atarak, saçları kazınmış başlarını tırnaklarıyla kan revan içinde bırakırlarken, bir tek Taki ağlamıyordu. Yüzü, o güne kadar yaşadığı yorgun ve acılı günlerin bittiği haberini veren bir görünüm almıştı. Sakalı yeni çıkan bir erkeğin yaşındaydı ve çok yıpranmıştı. Gençliğini ve tazeliğini, geberdiğinde arkasından ağlamadığı, ölüsü konağın ortasına tahta bir kerevete yatırılmış ihtiyar iblis almıştı. Gençliğini, ihtiyarın ona bırakacağı mirası için hoyratça harcamıştı. Taki, konuşmuyordu. Büyücü uğru her an yattığı yerden doğrulup, "Ben daha ölmedim!" diyebilirdi. Çünkü, onun öldüğüne ancak toprağa girdiğinde inanılabilirdi. Sonunda yaşlı iblis gömüldü. Taki yine huzursuzdu.

Şimdi de mezardan çıkabileceğine kendisini öylesine inandırmıştı. Yatağından kâbuslar içinde fırladığında, başucundaki testiden kana kana su içerek yangınını söndürüyordu. Kim-

senin nasıl olduğunu bilmediği ve görüş yürütemediği bir gün büyücünün mezarı açılıp cesedi çalındığında, kötü düşler nihayet sona erdi. Taki, o günden sonra mutlu ve huzurluydu.

Ustası ölmüş deneyimsiz bir yamağın "Şimdi ne yapacağım?" sorusu, Taki için geçersizdi. Zaman geçirmeden dört elle işlere sarıldı. Yoluna, kendine göre engelleri bir bir yok ederek devam etti. Bir atı varsa, şaha kalktığında, toynaklarının en yukarıda olmasını istiyordu! Büyük ve ses getiren işler artık onun başının altından çıkacaktı.

Zaman geçti, büyüdü. Artık, dolaylı yollardan devlet büyükleriyle ilişkiler kurduğu da söyleniyordu. Bu işlerden kaynaklanan gizlilik, bilinmezlik ve korku rüzgârları çevreyi kasıp kavurmaya başladı. Çok kısa sürede Selçuki ve Karamanilerle çok iyi dost olmuştu." Bir süre sustuktan sonra:

"İkili oynar. Onda, insanlarla ilişkiye girmede, inanılmaz bir şeytan tüyü vardır! Sakın inanma. Çıktığı basamaklara bir daha geri dönmez. Sürekli yukarıya tırmanmak ister. Kekliğin, kendi cinslerinin yakalanması için hançeresinden en güzel sesleri sabahtan akşama kadar bıkıp usanmadan çıkardığını asla unutma... Dikkatli ol... Çevresine umut dağıtıp şirin gözükürken, yanındakileri öylesine canavarlaştırır ki, onlar da çevrelerine kötülük saçarlar.

Umut ya da korku. İkisinden biri korkutur insanları... İnsanlar gariptir, korktuklarında gelecekten emin olmak için umudu öğrenmek isterler. Ne gariptir ki Taki, bunu zamanında çok iyi öğrendi. Yanında sürekli dağıtacağı umut ile salacağı korkuyu bir hecin devesinin çift hörgücü gibi sırtında taşıdı. Onun için zaman ve yer çok önemlidir. Yapacağı her kötülükte, zarar vereceği her işte bunları çok iyi ayarlar. İçine alacağı korkuyu ve zamanı kendine göre belirler. Birini içine alıyorsa, ötekini dışarıda yanındakine bırakır. Ama kesinlikle onu da kendi belirler ve yönlendirir. Bir girdaptır ve içine gi-

ren zor çıkar. Tekrar ediyorum: O, bir iblistir. Çünkü, bir elinde su, diğerinde ateş taşır. Kendini o veba saçan kara fareden koru."

Yüzünü karanlıkta göremiyordum. Dar, taş döşemeli yolun köşesinde karanlığın içinde konuşuyordu. Konuşmasından yaşlı bir erkek olduğunu anladığım sesin sahibinin gülerken çıplak ayaklarının parmakları oynuyordu. Taraklı ve büyük ayaklarının parmaklarına kına yakmıştı. Biraz daha dikkatli baktığımda onların içe bastıklarını gördüm. Karanlık içinde kaybolmadan, "Yalan" dedi, "yalan, onun en büyük silahı ve asasıdır."

Ter içinde uyandım. Titriyordum. Gördüğüm rüyalar o kadar ürkütücü ki, uyandığımda, zindanda olduğuma şükretmeye bile başladım. Zindanın tabanında, ayaklarımın çevresinde küçük bir böcek dolaşıyor; bir süre onu izledim. Sonra üzerine ayağımın başparmağı ile bastım. Yaşamayı sürdürmeye çalışan tek canlı ben değilim ki. Öyleyse bendeki bu telaş, bu hezeyan niye?

Üşüyorum ve birisinin ellerini ödünç vermesini istiyorum.

Kırk beşinci an

Frenk oğlanının ölümünden sonra Taki'nin konukları azalmıştı. Çoğunu konağın kapısından içeri almıyor, bir adım bile attırmıyordu. Şatafatlı sefahat sofraları arada sırada kuruluyor, sade yemekler ve az içilen içkilerle günler uzun süren konuşma ve tartışmalarla geçiyordu.

Geceleri bile çıkarmadığı gözlüklerini yok etmiş, saçlarını kısaltmış, uzun siyah pelerinini de üzerinden çıkarıp atmıştı. Küpeleri vazgeçmediklerindendi. O, bir erkeğin en önemli ve gösterişli süsünün küpeleri olduğunu her fırsatta söyleyip, gerekçesini de, Orta Asya Türk kavimlerine kadar dayandırarak kanıtlamaya çalışıyordu.

Konakta iki oğlan dışında hepsini bir yerlere göndererek yok etmişti. Onları nereye ve ne zaman göndermişti? Olanlardan bir şey anlayamadım. Frenk oğlanı, intikamını belki bu biçimde almıştı ama bedel olarak bir hayat ödenmişti.

Birkaç gün sonra yaz, kendini hissettirmeye başlamıştı. Yanımıza Mahmut'u almış, Taki'yle köyün içinden geçiyorduk. Meydanın ortasında yeni yapılmış su yalağının çevresine toplanmış köylüler bizi görünce açıldı. Çocuklar, Mahmut'dan korkmuş olacak ki, büyüklerinin bacaklarının arasına saklandılar. Taki'den nefret ettiklerini her fırsatta belli eden köylüler, o gün minnettarlıklarını sunuyor, nazik davranarak ellerine sarılmak istiyorlardı. Olanlardan bir şey anlamayan ben, şaşkın şaşkın bakarken, konuşmalardan, köy meydanının ortasındaki yalağa künklerle suyun geldiği akarı, büyük bir sarnıçla pekiştirerek onarttığını duydum. Anlayamadığım, köylüyle ilişkisi olmayan Taki'nin bunu neden yaptığıydı. Frenk oğlanının ölümünden ötürü yapmış olabilir diye düşündüğümde, oğlan daha yeni ölmüştü. Bir hayrat olarak, daha çok su biriksin, insanlar susuz kalmasın diye yapmış olsa, onun insanlara iyilik yapmak diye bir derdi yoktu ki. İyilik yapmak, dindar insanların işiydi! Hayrat ise Müslümanlar için geçerliydi...

Köylülerin gösterdiği ilgiyi önemsiz karşılıyor, öptürmemek için elini kaçırıyordu. Bu alçakgönüllü hareketleri yaparken yan gözle bana bakıyor ve kendinden emin bir gururlanmayla, iyi bir insan örneği sergilemeye çalışıyordu.

Köylülerden biri koşarak önüme geldi. Ellerimi kapmaya çalışarak, "Beyim, Allah senden razı olsun. Tuttuğunu altın etsin. Bu, iflah olmaz ademi doğru yola getirdin ya, senin yerin cennet!" dedi. Buna sevinmem mi yoksa üzülmem mi gerektiğini bir türlü anlamıyordum. Gerçekten, bu işte benim payıma düşen neydi?

Çevresini saran insanlara baktım: Yaşamlarındaki acizlikleri, hareketlerine, en son da yüzlerine vurmuştu. İkiyüzlülük ve dalavere onlar için kaçınılmazdı.

Mahmut'u tasmasından tutup çekiştirdim. Taki, köylülerle konuşmaktan mutlu şakalaşırken oradan uzaklaşmaya başlamıştım. Az sonra koşar adımlarla yanıma geldi. Konuşmadan yürüdük. Ayağındaki keçe çizmelerle yerdeki küçük taşları tekmeliyor, arada başını gökyüzüne kaldırarak mırıldanıyordu. Yapıcı olmanın verdiği huzurla neşeli ve içi içine sığmayan bir sabırsızlık içerisindeydi. Kuşkusuz beklediği, kendisini öven bir konuşmaydı. Oynuyordu. Kaale almadım.

Umursamaz tavrımın içini kemirdiğini çok iyi biliyordum. Hiç ses çıkarmadım. Nehrin yanında uzun bir süre konuşmadan yürüyüp, asma tahta köprüden karşıya geçtik. Ötegeçe her zamanki dinginliğindeydi. Köy, eskilerde buraya kurulmuş. Zamanla yanı başındaki yardan kopup, yuvarlanan kaya parçaları evleri yıkıp içlerine kadar girerek bir-iki aileyi ezdiğinde, şimdiki yerine taşınmıştı. Eski köyün evleri şimdi boş. Bazıları, vergi ve talanlardan kalmışsa, tahıl ve hayvanların barınağı, işlik ve yanalak olarak kullanılıyordu. Bakımsız evlerin çoğu, yuvarlanan kayaların dışında, yağmur, kar ve esen sert rüzgârlarla adeta mum gibi erimişti!

Sallanan tahta köprüden geçerken, her seferinde ortasında durup, terk edilmiş ötegeçe köyüne baktığımda, dalların arasından gözüken eşsiz manzara çok hoşuma gidiyordu.

Mahmut'un zincirini tasmasından ayırdı. Fırladı ve köprüyü geçerek bizi bekledi. Olduğu yerde zıplıyor, sağa sola koşarak taklalar atıyordu. Köprüyü geçtik. Mahmut'un varlığını unutup, dalmışız. Nehrin yanından bağırışlar geldiğinde, korku ve merakla o yöne koştuk. Gördüğümüz manzara karşısında gülmekten yere yattık. Mahmut, nehre girmiş çıplak çocukların önünde pençeleriyle yüzünü, çocuklar ise elleriyle önlerini kapatarak hareketsiz duruyorlardı. Mahmut utanmış, çocuklar korkmuştu.

Yürüyüşe devam ettiğimizde, arkamızdan Kuzguni uçarak

geçti. Rengi gibi sesler çıkararak gökyüzüne dikildi, kendini aşağıya hızı tükenmiş bir sapan taşı gibi bıraktı. Kayalara oyulmuş yuvalardan havalanan, asmaların gübre kaynağı güvercinler, takla atarak oynaşıyorlardı. Bir süre onları korkutarak oyunlarını büyük bir zevk ve coşkuyla sergiledi. Gösterisi sona erdi. Süzülerek Taki'nin omzuna kondu. Gagasının arasına sıkıştırılan ceviz parçasıyla ödüllendirildi. "Yarın" dedi, "Yarın onu azat edeceğim. Zamanı geldi..." Sonra, omzundan kucağına alarak parlak kara tüylerini bir süre okşadı.

Hayret! Taki'nin gözleri nemlenmişti!

Kırk yedinci an

Zindan her zamanki gibi karanlık ve serin. Çişim geldi. Çömeldiğim yerden kalktım. Her zaman işimi gördüğüm köşeye gitmedim. İçimden, hınzırlık yapmak geldi. Başka bir köşeyi kirletmek daha zevkli olacaktı!.. Çöktüğümde, dizlerim acıdı ve aceleyle çıkardığım işeme organıma baktım. Onu tanımakta zorluk çektim.

O kadar küçülmüştü ki...

Kırk sekizinci an

Atlarımızı, uzak dağların düzlükle birleştiği yerde hızla sürerken, Kuzguni, üzerimizde uçuyor, arada bizleri geçerek gökyüzüne dikiliyordu. Bazen gözden kayboluyor ama buna endişelenmiyorduk. Sonra, bir anda ortaya çıkıyor, atlarımızı ne kadar hızlı sürersek sürelim, kanatlarını iki yana sıkıca yapıştırıp bir ok gibi süzülerek, Taki'nin omzuna konuyordu. Atını hızla süren sahibinin sırtında gözlerini kapatıp, kendisinin çaba göstermediği bir hızın tadını çıkarıyordu.

Atlarımız kan terleyene kadar sürdürdüğümüz koşunun sonunda, gökyüzünde kümelenmiş bir karga sürüsü gördük. Havadaki kara bir öbek, belli bir yön gözetmeksizin her yere hareket ediyordu. Gayesiz bir telaş içersindeydiler. Dizginleri çektik.

Taki, Kuzguni'yi sevdi. "Bak, seninkiler orada, artık onlarla olman gerekir. Seni bekliyorlar. Haydi yolun açık olsun" dedi ve havaya fırlattı. Kuzguni, bir süre tepemizde halkalar çizerek uçtu, hemcinslerinin yanına gitti, aralarına karıştı.

Sürü yer değiştirip, üzerimize geldiğinde, güneş gözlerimizi kamaştırmasın diye ellerimizi alınlarımıza siper yaparak izliyorduk. Bir süre sonra, "Tamam" dedi. "Artık dönelim, onu kabullendiler...

Atlarımızı geldiğimiz yöne çevirip, tırıs sürerken, bir süre sonra, "gak" sesi duyduk. Kuzguni, tepemizde çemberler çizerek dolaşıyordu. Alçalıp alçalıp yükseldi. Sonra uzaktan yağmurun habercisi kara bir bulut gibi gözüken sürüsüne döndü. Taki, "Bizi son bir kez kolladı ve kutsadı!" dedi.

Kırk dokuzuncu an

Zindanın dışarıyla tek bağlantısı olan tepe deliğinden kanat sesleri geldi. Bir yarasa taş duvarlar arasında uçuyor. Onu tanıyorum. Daha önce de geldi. Benimle eğleniyor, biliyorum.

Girdiği deliği bir türlü bulamıyor. Kanat seslerini karanlığın içinde izledim. Kendini nasıl hapsettiyse, bir süre sonra azat etti. Özendim...

Yarasa, benim gibi bir yaratık. Onun için gün ışığı işkencedir, acı duymaktır. Mumların, kandillerin ışıkları onları korkutmaz. Arada bir feri geçmiş ışıklara yaklaşırlar. Bu, onlar için meraktır.

Güneşi düşünüyorum. Onun, ateşlerden, tutuşmalardan, kandillerin parıltısından daha öte olduğunu biliyorum... Güneş, ışınlarıyla gece yaratıkları olan yarasaları rahatsız eder. Ben bir yarasa mıyım? Güneş ışığı bana dokunup, rahatsızlık verir mi? Ateş, herkesi kendine çeker. Onu herkes sever ve bilir. Ama, kimse içinde yanmak istemez. Güneş, ölümlü ateşlere benzemez...

Ellinci an

Uyku tutmamış, tüm gece yatağımın içinde debelenerek terlemiştim. Terim yatağa serili şilteye iyice geçmişti. İçimdeki sıkıntı, çıkacağım yolculuktan kaynaklanıyordu. Ne zaman bir yolculuğa çıkacak olsam, bir önceki gece hep böyle olur, yarı uykulu bir halde karabasanlarla uğraşır dururum. Her uzun yolculuğa çıkmadan önce içimde yanmalar dalgalanır ve hüzün dolarım.

Kalktım. İlk kez giyeceğim yeni giysilere baktım. Onlara nasıl alışacaktım? Beyaz kerrake bir mintan, işlemeli bir çakşır ve kızıl Türkmen çizmeleri... Neşeli oyunda sahne kıyafetlerim hazırdı. Bedenim, ayak uçlarımdan kafamın tepesine kadar, atkuyruğu saçımın dışında çıplaktı. Kılsızlıkla bütünleşen çıplaklık, özgür ve başıboşluğumdandı. Oyuna başlamadan kıyafetlerimi giydim. Aynaya bakmak aklıma geldi, sonra vazgeçtim.

Dışarı çıkarak, konağın arkasındaki bostanlarda bir süre dolaştım. Çevreye, sabah çiyinin toprak ile beraber yaydığı koku hâkimdi. Bu kokuyu çocukluğumdan beri severdim. Gün aydınlanmaya başlıyordu. Güneş doğana kadar dolaştım durdum. Havada insanın içine ürpertiler veren tatlı, soğuk bir tazelik vardı. Temiz havayı içime derin derin çektikten sonra mutfağa gittim, Maltızda yeni geçmekte olan közü harlayarak üzerine kalaylı bakır sahan yerleştirip kavurma erittim. Üzerine kırdığım yumurtayla yedim. Uyanmamış taş kokulu konak sessizliğini hâlâ koruyordu.

Mahmut'un yanına gittiğimde yattığı yerden doğruldu. Ön ve arka ayaklarını iyice açıp, gerinerek yalandı. Şaşkın bakıyordu. Kıyafetimi yadırgamıştı. İçinde bulunduğum gülünç durumla eğlendiğini belli edercesine, yamuk, küçük kuyruğunu sallayarak sevincini gösterdi. Her zamanki gibi selamını vermişti! İnsanlar nehre gelmeden onu suya sokup yıkamalıy-

dım. Konağın bahçe kapısından beraber çıktık.

Nehrin kenarına geldik. Güneşin parlak ışınları, balık yakalamak için akıntıyı kesen bağlağıda toplanan durgun suyun üzerine vurmaktaydı. Bağlağıda oluşan küçük çavlandan çıkan sese eşlik eden kuşlar, söğüt ağaçlarına ilişmiş cırcır böcekleriyle ötme yarışındaydılar.

Nehrin iki geçesindeki sığlıklarda, ince kamışlardan yaptıkları sık süzgecin arkasında bekleyen, bellerine kadar suya girmiş balıkçılar, ellerindeki kamışların ucuna taktıkları üç başlı şişle, sıkışan balıkları avlamaya çalışıyordu. Kendilerini o kadar kaptırmışlardı ki, bizim geldiğimizi bile fark etmediler. Mahmut hemen suya atladı. Çıktı ve tekrar atladı. Balık avlayanlara doğru yüzmeye çalışsa da, derinlikten korkmuş olacak, hemen geri döndü ve karaya çıktı. Sularını silkeledi. Kolay öğrettiğim, insanlardan uzakta silkelenme, çoğu insanda bile olmayan saygılı davranışlarından biriydi. Kuşağımdan çıkarttığım kaşağı ile postunu taradım. Bir ağaç sapa geçirilmiş kemik tarağın sivri dişlerinin karnı ve sırtı üzerinde gezinmesi hoşuna gidiyordu. Kaşağılamam bittiğinde, yeniden suya atladı. Hareketsiz yattı. Bunu son kez yapıyormuş gibi bir hisse kapıldım.

Ne kadar zaman geçti, bu süre içinde neler yaptım o an hatırlamıyorum. Hızla gelen bir atlı, daldığım düşüncelerden sıyrılmama neden oldu. Beni almaya gelmişti. Buraları bir daha görebilecek miydim? Hizmetkârın yanında yedek atla gelen çeriyle selamlaşmanın dışında bir şey konuşmadık. Çevreme son bir kez göz gezdirdiğimde, Mahmut'un atlının gelişiyle nehirden çıktığını gördüm. Atlar ürktü. Çeri atını zaptetmesine karşın, bana getirdiği boş atın şaha kalkmasını önleyemedi. Mahmut, kendinden korkan insan ve hayvanların oyun yaptıklarını sanıyordu. Son kez sularını silkeledi. Postu diken diken oldu. Boynuna tasmasını taktığımda, çeriye, bizi beklememesini, yürüyerek konağa döneceğimi söyledim. Ata binip,

Mahmut'u yanımda koşturamazdım. Yolda, böğürtlen ve yaban armudu topladım. Mahmut, kızarmamış ham meyveleri seviyordu.

Taki bizi dış kapıda karşıladı. İçeriye girdik. Akşam güneş düştüğünde yola çıkacağımızı söyledi. Konya'dan tam kuşanımlı elli çeri ve bunların başında bir komutan gelmişti. Yanına gittiğimizde, komutanın konuşkan biri olmadığını anladım. Ketumdu. Onun dışındaki çerilerin yorgunluktan kıpırdayacak mecalleri yoktu. Taki, bir Müslüman edasıyla komutana geçmiş gazasının mübarek olmasını diledi. Konya cengi ile ilgili sorular sordu. Adının daha sonra Çaylak olduğunu öğrendiğim komutan konuşmasının sonunda, gözlerinin ucuyla beni süzerek, "Savaştık, oturmadık" dedi. Savaşmadan hazıra konan, daha doğrusu yaratılan bir sultandım. Taki, pişkinliğe vurup güldü ve bana dönerek, "Biz de oturmadık, sultanınızı hazırladık" dedi.

Çerilerin rahatlamaları ve dinlenmeleri için, konağın arkasına hasırlar serildi. Yetmeyenlerin yanına yüklüklerden kilim ve halılar getirilerek eklendi. Bir gün öncesinde pişirilen yemekler hazırlanırken, bu alışılagelmedik konağı dikkatle inceleyen çeriler, hizmetlerini sunan genç oğlanları ilgiyle izliyorlardı. İlgi, Taki'nin hem hoşuna gidiyor hem de, bir süre önce cenkten çıkmış, yüzleri güneş yanığı çerileri sırıtarak süzmeden edemiyordu. Bakışlarımız çakıştığında gözlerini kaçırdı.

Zaman geçti. Uzun yoldan gelmenin verdiği yorgunluğun üzerine aç karınlarının doyması, ağır konukların uykuya dalmalarına neden oldu. Herkes dinlenmeye çekildiğinde konağın içine ve dışına sessizlik hâkim oldu. Hava daha kararmamıştı. İçimden geldi, odamın duvarlarında karşılıklı duran kandilleri yaktım. Yatağıma uzandığımda, gözlerim tavan kemerinin kesiştiği yerde bir süre takılı kaldı. Taş kemeri, gökyüzünden bakılan, suları çekilmiş bir nehir yatağına benzettim.

Bir nehrin sularının çekilmesi, onda nasıl bir etki yaratırdı acaba? Sonra, yakınımızdan kızıl akan nehir aklıma geldi. O kadar gür akan suyun çekilip yok olabilmesi imkânsızdı. Gözkapaklarım kapanacakken sultan olarak gideceğim Konya kentini gözlerimin önünde canlandırmaya çalıştım. Nasıl bir yerdi? Söylenenlere göre, içinden ya da yakınından nehir geçmiyormuş. Sürüklenen sularının bir daha aynı yerden geçmediği bir nehre sahip olamayan kentin varlığını anlamakta zorluk çekiyorum. "Dalgaların his ve dili olsa" diye düşündüğümde, onların sırayla bir daha görmeyeceği yerlerden geçerken kıyısında yaşadığına tanık olduğu aşkları anlatabilmelerinin ne kadar da güzel olabileceği aklıma geldi. Aşk anlatıcısı bir nehir!.. Nehrin akışına bakan insanlar, yanlarında sularıyla beslenerek büyüyen ağaçlar, otlar, uzun kamışlar ve suyundan içen hayvanlar benim gibi zırzır kalenderin bu düşüncelerini, arada bir akıllarına getiriyorlar mı? Bunu hep merak ederim. Neyse... Taki'nin söylediğine göre önce, Konya'nın dışında, birkaç gün Yeşilköşk diye adlandırılan bir saray yavrusunda kalacakmışım.

Beni nelerin beklediğini hayalimde canlandırıp, sultanlığa nasıl alışacağımı düşünürken, taş konaktaki sessizlik ikindi namazına kadar sürdü. Sonra, yavaş yavaş hareketlilik başladı. Taki, yolda az mola vererek zamandan kazanmamız için tutmaç hazırlanmasını emretti. Komutanı, yemeği birlikte yememiz için yanıma çağırdım. Yanımızda olmasını fırsat bilen Taki, konuşma ihtiyacından, "Tutmaç, bir efsane yemeğidir aslında. Zülkârneyn diye anılan İskender, Karanlıklar Ülkesi'nden çıktığında, yanında bulunduğu bir Türk boyunun zamanla erzakı azalmış. Açlık baş göstermiş. Türkler, açlıktan yakınıp sızlanarak 'Bizi tutma aç' demişler. Sözün kısası; 'Bizi aç tutma, yolumuzu aç, bizi azat et, sal ki yurdumuza gidelim' demek istemişler. Zülkârneyn, Türkleri kaybetmek istememiş

ve hocalarına danışmış. Onların tavsiyesiyle insanları uzun süre tok tutan bu yemek yapılmış. Yemeği seven Türkler, bu yemeğe canını aç tutma, böyle yemek yap ve ye anlamına gelen 'tutmaç' adını vermişler" diyerek konuşmasına başladı. Sonra, "Tutmaç masalını beni evlatlık edinen hocam anlatmıştı. Ona da büyük dedesi anlatmış. Hocam bu yemeği yiyenlerin bedenlerinin çok güçlü olacağını, insanın yüzüne canlılık vererek, kolaylıkla sindirilemeyeceği için de tok tutacağını anlatmıştı. Bundan ötürü, her konuğumu uzun yola uğurlarken tutmaç yedirmeden göndermem" dedi. Yüzüne baktım. Rüyamda gördüğüm ihtiyarın anlattığı hocası aklıma geldi. Ne kadar iyi bir insandı Taki!..

Hamur açılarak dört köşe parçalar halinde kesildi. kurutulmuş küçük et parçaları, bunların içine konularak, uçlarından birleştirip kapatıldı. Küçük bohçaları yapanların parmaklarını izlemek imkânsızdı.

Çardağın köşesindeki ocakta bir güveç içinde kaynayan suya bohçalar atılıp karıştırıldı. Güveç, taze söğüt dallarından örülmüş çavlıdan süzüldü. Bir kap manda yoğurdu getirildi. İçine sirke, tagna ağacının posası ve sınçgan dikeni sıkılmış suyuyla ezilmiş sarmısak karıştırıldı. Son olarak, avulku ağacının şarabi meyveleri süs olarak üzerine serpiştirilerek, yemek hazırlandı. Komutan:

"Konya'ya sultan olarak girmeden önce seni hazırlayacakları Yeşilköşk'te kalacaksınız. Orada bir müderris, tahta çıkmadan önce ve sonra yapmanız gerekenleri anlatacak. Hazırlıkları orada yapacağız. Sonra, Karamani Mehmet Bey'in sizi beklediği şehirler şehri Konya'ya gireceğiz" dedi. "Biliyorum" diye karşılık verdim. Taki'nin gözleri ışıl ışıldı. Göz kırparak, "Köşkte seni bekleyen biri var" dedi. Onun, sırıtmasının altından ne hinlikler çıktığını daha önceden biliyordum. Ama bunları düşünecek ne zamanım ne de bir gücüm vardı.

Invenit calvus forte in trivio pectinem.
Kel bir adam dört yol ağzında bir tarak bulmuş.
Phaedrus.

Elli birinci an

Güneş tepemizin üzerine geldiğinde, köşke inmiştik. Terli ve yorgun atlarımız seyisler tarafından geniş ahıra alınırken, köşkün kemerli kapısından avluya girdiğimizde kasıklarım ağrıyordu. Herkesin yüzünde yorucu yolun izleri okunuyordu. Avlu, terlemiş bedenlerimizdeki toz toprağa sinmiş ekşimsi ter kokusuyla doldu. Gece boyunca durmadan yol almış, tan ağarırken sadece bir kere küçük bir köyde mola vererek, atlarımızı sulamış ve dinlenmiştik.

Çaylak'a dinlenmem için gerekenlerin yapılmasını emrettim. Yüzüme bir süre baktı. O ve diğerleri, sultanlığımı kabullenmediklerini her hallerinden belli ediyorlardı. Zoraki, köşkün hamamının biz gelmeden önce hazır olduğunu, benim toplu yıkananların dışında, önemli kişilere ve sultanlara ait ayrı bir küçük hamamda yıkanacağımı söyledi. Ardından; "Sizi yıkaması için tellak hazır" diye ekledi. Yalnız yıkanacağımı, yanımda kimseyi istemediğimi, sabun, lif ve kıl kese hazırlamalarını söyledikten sonra, atkuyruğumun dışında uzamış saçlarımı kesmek için bir sünnetçi çağırmalarını söyledim. Çizmelerimi çıkarıp, eğirme keçi kıllı çoraplarımla köşkün seri döşenmiş taban taşlarının üzerinde dikildiğimde, yarı tutulmuş boynumu başımı çevresinde döndürerek rahatlamasını sağladım. Ayak tabanlarımdan ilerlemeye başlayan serinlik, bacaklarımdan gövdeme yayılmaya başlamıştı. Birkaç güneş batımı sonrası benim için çok önemliydi. Bundan sonra zamanın, bir ormanın barındırdığı ağaç ve çalıların birbirleriyle olan karışıklığı gibi geçeceğini hissediyordum.

Hamamın soğukluğunda, yan yana dizili küçük hamamotu odalarından birine girdim. Kimi odaların kapılarına peştamallar asılıydı. Peştamalı belimden çözdüm ve küçük odanın kapısına, dışarıya gelecek biçimde astım. Bu, küçüklüğümden bu yana, konak yerlerinde gittiğimiz hayrat hamamlarda yaptığımız ve odanın dolu olduğunun belirtisiydi. Odanın kenarındaki oluktan akan su, köşedeki delikte yok oluyordu. Sabunlu suyun beyazlaştırdığı yosunlu dar oluğu bir süre seyrettim. Yosunlar, akan kirli gri suyla salım salım salınırken, suyun üzerinden gelen pis sabun köpüğü katmerleşerek birikiyordu. Duvardaki bir insan boyundan alçak çıkıntıdaki çanak içinden avucuma aldığım hamamotu macununu önüme özenle sürdüm. İçindeki kükürt parçaları pütür pütür elime geliyordu. Özensiz hazırlamışlardı.

Oysa ben sultandım! İşeme organıma dikkat ederek iyice yaydım ve biraz bekledim. Kılların dökülme zamanının gelip gelmediğini anlamak için bir-kaç kere çekiştirdim. Sonunda kıllar dökülmeye başladı. Bol su ile temizlenip onlardan kurtulduktan sonra, hafif kükürt kokuları içerisinde peştamalımı tekrar belime dolayarak, odadan çıktım. Kıllardan arınma, çocukluktan gençliğe adımımı attığım ilk günlerden bu yana sürekli yaptığım, kirli ruhumu bir süreliğine arındırmaktı. Ardından dışarıda bekleyen sünnetçiyi çağırdım. Sünnetçi, usturasının zehirsiz olduğunu, koluna bir çizik atıp kanatarak gösterdi. Kafamı tıraş etmesi için ona teslim ettim.

Soğuklukla hamamı ayıran kapıyı aralayıp, içeriye girdim. Yüzümü sarmısak kokan ısı yaladı. Hizmetkâr, karanlığın içinde zorla görülen, giriş kapısının karşısındaki merdivenle çıkılan sultan hamamının yolunu gösterdi. Küçük kubbeli yalnız oda, hamam merdivenlerin sonundaydı. Hamamın her yerine hâkim küçük bir penceresi vardı. Bu pencereden hamamın loş soğukluğuna ışık hüzmesi yayılıyordu. Hüzme bir an

karardı ve ardından tekrar aydınlandı. Odada biri mi vardı? Yoksa bana mı öyle gelmişti.

Gözlerim içerideki loşluğa alıştı. Mermerlerle kaplı tavan iki yanda yüksek sütunların üzerine kurulmuştu. Karşılıklı sütunlar birbirlerine kesme taşlardan örülü kemerlerle bağlanmış, büyük ana kubbenin altına altıgen bir göbektaşı oturtulmuştu. Aslan ağzından sürekli kaynar suyun aktığı bir katırterleten vardı. Buradan taşan su, oluk yoluyla geniş bir havuz içinde toplanmaktaydı. Birkaç kişi bacaklarını içine sokarak yan yana oturmuştu. Karşılıklı kurnalarda birlikte geldiğimiz çeriler bağdaş kurmuş ikişerli yıkanıyorlardı. Ortalıkta sadece kurnalardan akan suyun sesi duyulmaktaydı.

Takunyalarımın yüksek kubbeli hamamda çıkarttığı tok yankı, su sesini bastırdı. Sabunlu bazı yüzler ellerinin tersiyle sildikleri gözleriyle baktılar. Bir sultana yakışır biçimde yürüyerek üst kata çıkan merdivenlerin başına geldiğimde geriye döndüm. İri, şişko vücutlu ve sarkık memeli bir kişi göbek taşına bağdaş kurarak, peştamalını bacaklarının birleştiği yerde toplamış, sırtını keseletiyordu. Gözleri kapalıydı. Geçirdiği yorucu Konya cenginden sonra, sırtında gezinen keçi kılından örme kesenin verdiği rahatlamayla kendinden geçmişti.

Sultan hamamının merdivenlerinden çıkarken, dibinden ince bir kayışla bağlı atkuyruğum ensemde yılan gibi kıvrılıyordu. Bu, bana ayrı bir zevk veriyordu. Odanın mıh kullanılmadan, birbirine geçme Konyakâri kapısı inanılmaz bezemelere sahipti. Bunun, Selçukilerin hiçbir etki altında kalmadan geliştirdikleri ve kendilerine ait bir ahşap sanatı olduğunu biliyordum. Kapıyı açıp içeri girdim. Tek kubbe, payandalı ve duvarlara bir sıra taş, bir sıra horasan tuğla döşenmişti. İçerisi aydınlıktı. Hamamın kubbesine döşenmiş küçük, yuvarlak aydınlık pencerelerinden süzülen ışık demetleri, ortada toplanıyordu. Odanın içine açılan küçük bir ahşap kapı daha vardı.

Merak edip, nereye çıktığına bakmadım.

İşlemeli iki mermer kurnaya pirinç dökümden yapılma çeşmelerden kesintisiz sıcak su akıyordu. Kurnaların üzeri özenle işlenmiş elifi taçlıydılar. Taç süslemelerin üzeri altın yaldız, kırmızı ve yeşil boyalarla bezenmişti.

Odanın bir köşesine yapılmış havludanlıktan iki tane havlu alıp kurnalardan birinin yanına koydum, üzerine oturdum. Bacaklarımı uzatırken peştamalımı sıyırıp topladım.

Taban kubbesinin yuvarlak hatları, Rum illerinin iri ve oynak kalçalı kadınları gibiydi. Şişko kadınlar!.. Hatları o kadar belirgin ki. Kubbeler, iri kalça ya da dolgun meme gibiydi. Yuvarlaklığı ve çıkıntısının çekiciliği insanda aşk duygusu uyandırıyor. Buna bir de sıcaklık eklenince, insan, karşı konulamaz bir çekiciliğin içinde buluyor kendini. Dişi kubbe, hamama, alttan ısıtan meşe odunlarının dışında, başka bir sıcaklık veriyor. Bu sıcaklık, insanı rahatlatıp yumuşatarak egemenliğine alıyor. Kubbenin altında kendimi rahatlamış hissediyorum. Gözümü ayıramadığım kubbe gökyüzü gibi. Keşke zindanın tavanı da kubbe olsa. Kemer tavan, alçalarak insanı tabanla arasına alıp sıkıştıracak gibi.

İçi küçük sabun parçalarıyla dolu kumaş köpük torbası ve lifle bütün vücudumu sabunlayarak oynadım. Torbanın içine ağzımla hava verip, şişiriyor, ardından avucumdan geçirerek çıkan köpükleri her yerime sürüyordum. Atkuyruğumu dibinden çözüp sabunladım. Yüzüm, gözüm sabun içindeydi.

Bir ses duydum. Aceleyle kurnadan bir tas su alarak yüzüme vurdum. Odanın içine açılan küçük kapının önünde biri duruyordu. Suyun sıcaklığından sıyrılan gözlerimle biraz daha dikkatli baktığımda, kurnaya gelenin, karpuz sergisi hanındaki Prenses olduğunu gördüm. Sultanlığımın ilk hediyesini almıştım. İçimden "Taki... diye geçirdim o kadar.

Prenses geldi ve elimdeki kumaş torbayı alarak kollarımı

iki yana açtı. Bacaklarımı aralayıp, önüme topladığım peştamalı çekerek aldı. Bütün bunları çok ağır hareketlerle yapıyordu. İşinde o kadar ustaydı ki, konuşmak, bir şeyler söylemek için ağzımı açamıyordum. Lifi iyice sabunladı ve kollarımdan başlayarak her yerime gezdirmeye başladı. Vücudum sanki bir sazdı ve Prenses, elinde tuttuğu lifle onu çalıyordu. Bacak aralarıma geldiğinde yüzümü tavana kaldırdım.

Bakışlarıma sade bir renk ve bir yığın şekilli bir sessizlik hâkim oldu. Harekete geçiyor, canlanıyor, cilveleniyordu. Önce tatlı bir bakış, yavaş yavaş içe süzülen canlı bir akışla sessiz nameler, bir bütünlük içinde, ruhu oynatan doğaötesi bir müzik bedenimi sardı. Yumuşak, inişli çıkışlı, ayartıcı ve gizemli nameler; bir insanın önemseyerek üzerine titrediği varlıkların bir bulut gibi kayarak yok olabileceği, yok olup gitmese de, ancak anılarda yaşayabileceği bir büyü gibiydi. Ezgiler arasındaki ahengi kulaklarım duymuyor, sadece içim dinliyordu. Dinledikçe başka bir dünyaya yükseliyordum. İçimi, içime çeken büyüleyici bir çehre beliriyordu kubbenin içinde. Bir güzellik denizi, sevimli titreşimlerle gönlümü rahatlatan bir hava, derken bir melek sesi ve nefesi kadar gizli ve ılık bir okşayış ve sarılış. Zevk bütün vücudumdan sızıyordu. Bir çamdan süzülen reçine, bir ağaç sakızı gibi vücudumun çeşitli yerlerinden damlayan usareydi bu. Bir zevk usaresi...O ben, ben o olmuştum!

Işık demetlerinden bir kısmı üzerime düşmekteydi. Kubbeden giren aydınlığı seyrettim. Işık demetlerinin kaybolma nedeninin dışarıda kanat çırpan güvercin olduğunu anladım. Terlemeye başladığımda, bacaklarımın arasından önüme bir ağırlık çöktü. Güvercinlerin gurklamalarıyla göz kapaklarım ağırlaştı ve düşmeye başladı.

Omzumdan sarsılarak uyandırıldığımda korkuyla fırladım. Yanımda duran peştemalı aldım, hemen belime sardım.

Karşımda Çaylak duruyordu. Her yanım terlemişti. Gülüyordu, "Korktunuz mu? Sultanlar korkmaz!" dedi, gülmeyi sürdürüyordu. Sonra kesti, "Uzun süre uyudunuz, artık hazırlanmanız gerekli" dediğinde, "Dışarıya çık yıkanacağım" dedim.

Çıktıktan sonra, çevreyi kolaçan ettim. Prenses yoktu. Hayal mi görmüştüm, yoksa rüya mı? Anlayamamıştım. Kurnanın içinde bir parlaklık vardı. Dikkatli baktığımda onun kulağımdaki halka olduğunu anladım. Onu hamama girmeden önce nereme taktığımı unutmuştum!..

Üzerinde sarı, kırmızı, yeşil benekler bulunan Çin ipeklisi lohtaydan yapılma sultan kaftanını getirdiler. Giyeceğim ipek gömlek Rumi bir Bizans yapımıydı. Soğuklukta bunları giydim. Başımı yağlattım ve atkuyruğumu ördürerek ucuna bir ipek kumaş parçası bağlattım. Destarcemi çıplak kafama Konya'da törenle saracaklardı.

Arkadan vuran ışık demetinin parlaklığından yüzünü seçemediğim kısa boylu ve tıknaz biri zindandan içeriye girdi. Ucunda tasması bulunan zinciri ayaklarımın dibine doğru fırlatıp, geldiği hızla dışarı çıktı. Ardından zindanın kapısı gürültüyle kapandı. Yanılmamışım. Daha önce işittiğim, uzaklardan gelme, kulaklarımdan beynimin en ücra köşelerine kadar yayılan metalik sesin sahibinin bu zincir olduğunu anladım. Önümde duran Mahmut'un zincir ve tasmasıydı. Tasmayı süsleyen gümüşler sökülmüştü. Ne yapacağımı ve nasıl hareket edeceğimi şaşırdım. Bağırmak istiyor, ağzımı açamıyordum.

Şaşırmıştım. Tasmasız Mahmut... "Bana yapmadıkları dokunmayı ilk olarak ona mı yaptılar?" diye düşündüğümde bir organımın koparıldığını hissettim! İçim acımış canım yanmıştı.

Parça parça koparmalarla ruhuma yaklaşıyorlar. Çevremi yok ede ede yaklaşmalarının yapacakları en büyük eziyet olduğunu onlar da çok iyi biliyor. Sakinleşmeliyim ve hiçbir şey olmamış gibi davranmalı, telaşa kapılmamalıyım.

Ağlamaya başladım. Yaşlı gözlerimin önüne, dağ köyünde onu gördüğüm ilk gün geliyor. İki kardeşiyle beraber, rahat hareket edebilecekleri uzunluktaki bir iple bağlanan kazığın çevresinde sürekli dönüyordu. İp, kazığa dolanıp kısaldığında hareket edebilme yeteneğinin sınırlılığına kızıyor, vücuduna oranla iri kafasını sağa sola savurarak, esaretine karşı, özgürlük özlemini sergiliyordu.

Toyun sahibi ve konukları meydanda uzun bir sofra kurmuş, eğleniyorlardı. Ne yapıp ne ettiysem köylüleri çalgıya ikna edemedim. Keşkülüme, yüzü suyu hürmetlerine birkaç dirhem attılar ve bir parça pide ile geçiştirdiler. Köyün dışına, bir ağacın altına postu serdim. Aklım, köy meydanındaki yavru ayıdaydı. Üzerimdeki postun canlısı neden yanımda olmasındı?

Bulunduğum yerden onu izliyordum. Diğer iki kardeşinden daha hareketli ve isyankârdı. Kardeşlerinin isyan etme hakkını ruhlarından çekip almış, kendinde toplamıştı. Bu hakkı, dağlarda özgür tabiatın bağrında dolaşan atalarındaki güç güdüsünden aldığı belliydi. Kardeşlerinden daha iri olan cüssesine ters, ince sesler çıkartarak ağlıyordu.

Sıcak pideyi yedim ve yudumluğumdan bir parça afyon çıkartarak yuttum. Gece el etek çekildikten sonra onu oradan aparacaktım. Yanımda olması, kurtuluşuydu.

Gece olmuş ortalığa sessizlik bürünmüştü. Önünde çömelip, başını okşadığımda, hareket etmeden yanları terden sırılsıklam olmuş gözleriyle baktı. Gözlerinin içi karaydı. Bir süre birbirimizi seyrettik. Okşamamın sonunda başını toprağa yaslamış, gözlerini bana doğru kaldırıp bakmıştı. Hüzün dolu gözlerinin kulaklarına doğru köşelerindeki küçük iki çapak parçası, bir kadının kaşlarına çektiği rastığın verdiği güzelliğin anlamlığındaydı. O ânki durumunu anlatmak istercesine, pençeleriyle yüzünü kapatarak utanmıştı. Önünde, ağır kokulu ve toprağa bulanmış iri bir yağ parçası duruyordu. Bu, dağda ele geçirildiğinde öldürülen anasının bir parçasıydı.

Adını ilk gördüğümde koymuştum. Küçüktü. Nedense ona bir insan ismi vermek gerektiğini düşünmüştüm.

Kazığa dolanmış ipini kesip, yorgunluktan halsiz düşmüş bedenini sırtlayarak, oradan uzaklaştım. Bir süre sonra sırtımda uyudu. Parlak ve uzun postuna sinen ve doğduğu günden beri yakından tanıdığı, yaşamının sonuna kadar da unutamayacağı bildik yağ kokusu, bedenimi saran aynı cins postuma da sinmişti.

Bozkırın akşam soğuğunu içine dolduran zindanda, Mahmut'un postsuz çıplak bedeni gözlerimin önüne geliyor. Kendimi onun yerine koyup bundan ürküyorum. Gerçeklerden kaçmak için uyumaya çabalıyorum. Nafile... Çünkü, yaşadık-

larım uykumda da beni rahat bırakmıyor.

Sessiz suskunluk artık büyümeye başladı. Kör düşmanlık, doğanın bazı kereler toprağın altından çıkarttığı çığlık gibi zindanın bir köşesinden önce bir nokta olarak beliriyor, sonra üzerime tilki kurnazlığıyla yaklaşıyor. Bu dalgalanmalar sonunda uzaklaşıp yok oluyor. Sonra, "Tekrar olur mu?" korkusu başlıyor. Onun ezici baskısını hissetmekteyim.

Güneş herkes için ışık vermezmiş. Göreceğim...

Konya'dan Kızıl Hamit eşliğinde eğitimim için getirilen yaşlı hoca, ilk olarak, tahta çıktığımda neler yapmam gerektiğini anlattı. Başka hiçbir konuya değinmedi. Konuşmasının dışında dudaklarındaki kıpırdanışlar, yaşının ilerlemişliğiyle aynı yavaşlıktaydı. Büyük divan, divan, vezir hakkında genel bilgiler verdi. Anlattıklarını kaftanının cebinden çıkarttığı çeşitli boylardaki tespihleri, bağdaş kurarak oturduğu sedirin üzerine büyüklükten küçüğe dizerek göstermeye çalıştı.

Şatafattan uzak olmasına karşın iyi giyinmişti. Dilinin sadeliği ve yumuşaklığıyla sıradan bir Selçuki memuru gibiydi. Sofu olmadığı her halinden belliydi. Öteki hocaların giyinmekten çekindiği altın işlemeli ipek elbise giymeyi tercih etmişti.

Yaşlı hocanın öğretmeye çalıştıklarının en ilginci, Selçuki soyundan olmayan vezirin, tıpkı bir komutan gibi, şahsına ait kölelerden oluşmuş askeri kuvvet bulundurmasıydı. Atamada bulunacağım ilk mevkiin vezirlik olduğunu üzerine basa basa anlattı. Hoca, vezirlik makamının ön hazırlıklarını yapıyor, bu konuda sorun çıkmaması için, beni baştan hazırlıyordu. Bu kadar çaba göstermesine gerek yoktu. Kaçınılmaz bir son vardı ve bu son, Selçukilerde önemli bir makam ve sultan üzerinde büyük nüfuza sahip, en yüksek kat olan vezirlikti. Karamani olan Mehmet Bey'in vezirliği... Selçuki olsaydı sultan olur, bana gerek kalmazdı.

Akıl hocam, vezirlerin halifelikle olan ilişkilerinde sultan adına hareket edebilme ve devlet adına yazabilme yetkilerine sahip olduklarını da uzun uzun anlattı. Vezirlerin sahip oldukları o kadar çok yetki anlattı ki, bana yetki kalmadı! Görünüşe göre vezir, sultan gibi kendi divanından imzasıyla ferman çıkarabiliyordu. Tarafımdan atanan divan sahiplerinin dışında,

çeşitli makamlara atamalar yapıyor ya da gereğine göre onları azlediyordu. Ayrıca vezir, sultan adına fetihnameler yapma ve gönderme ve devleti istediği gibi düzenleme yetkisine de sahipti. Yaşlı hocam bunları, bilmem gereken en önemli konular olduğu için, küçük bir çocuğu uyarırcasına, üzerine basa basa anlattı.

Sarayda geleneklerle yetişmemiş yeni bir Selçuki sultanına; hırpalanmış, didiklenmiş ve büyük bir karmaşa içinde olan büyük bir devletin idaresi konusunda verebilecekleri bilgi ancak bu kadar olabilirdi. Hocanın anlattıkları bittiğinde uykum gelmişti. Hiç konuşmamıştım.

Köle, düşüncesini söylemeyenmiş...

Yanmış, yıkılmış, harap olmuş kente nereden gelmiştim? Yolumun üzerinde böyle bir yer var mıydı? Hatırlamıyorum. Yanlış bir yola mı girmiştim? Atımın dizginlerini çekerek yere indim. Pislik ve leş kokan kentin içine doğru yürümeye başladım. Çevrede hiçbir canlı belirtisi yoktu. Gördüğüm bir-iki insan ölecek kadar zayıflamış, aç kurt gibi yüzüme bakıyordu. Ürperdim. Bunlar, insan olmaktan çıkmış garip yaratıklardı. Sokak aralarından dumanlar tütüyordu. Göğün bekçileri, halkın erzak kapısı olan toprağa ağır kilit vurmuştu! Günlerdir bir damla yağmurun düşmediğini anlamamak için insanın yağmuru hiç görmemiş olması gerekirdi. Hava kararmak üzereydi. Boş sokaklarda biraz daha yürüdükten sonra, karşıma, daha önce rüyama giren ay ışığı altında parlayan yaşlı adam yine çıktı. Hareketleri aynıydı. İki eliyle dayandığı asasından bir elini çekip, beni işaret ederek:

"Bu olanların sebebi sensin. Başımıza ne geldiyse hep senin yüzünden. Uğursuz baykuşlar, senin yüzünden başımıza kondu." Şaşkınlıktan konuşamıyordum. Zar zor ağzımdan, "Ben bir şey yapmadım. Sadece sultan oldum. Bu, neşeli bir oyundu benim için. Oynadım ve bitti. Böyle bir son yoktu. Bana neşeli ve mutlu sonla bitecek bir oyun oynayacağım söylenmişti. Olanlara sebep ben değilim. Neden, öyle söylüyorsun rüya adam?" sözleri çıktı.

Yaşlı adam beni dinlememişçesine konuşmaya başladı:

"Evet, bütün bunlar senin yüzünden oldu. Sen olmasaydın o uğursuz, uğru suratlı sarkık bıyıklılar gelmeyecekti. O kadar yandaşı nereden ve nasıl toplayıp biraraya getirdiler, anlayamadım. Dört bir koldan kente ilerledikleri haberi geldiğinde, kararsız kalan kara bahtlı halkın arasında görüş ayrılıkları çıktı. Bir kısmı çoluk çocuğunu ve mallarını toplayıp kaçtı, bir kısmı da güvenilir yerlere çekilerek kendilerini ko-

rumak için savaşmaya karar verdi.

Ben, olayları seyrederek Yaradan'a sığındım. Büyük bir kuvvetle kente giren bozguncuların hemen hepsinin kalplerinden şefkat ve merhamet hisleri silinmişti. Kılıçları keskin, okları sivri ve zehirli, kargıları uzun, genç ve dinç adamlardı.

Öldürdükleri erkeklerin kadınlarını, çocuklarını ve mallarını ele geçirdiler. Evleri, dükkânları yaktılar. Taş üzerinde taş bırakmayıp, ayakta dikili bir şey komadılar. Ekinleri yaktılar. Kent içinde koyun, keçi, inek, kaz, ördek, tavuk, güvercin, havadaki serçe... Ne buldularsa yakaladılar, avladılar, boğazlayıp yediler ve götürdüler.

Kentten ayrıldıktan sonra da insanlar, kıyıda köşede sakladıkları hayvanlarla beraber hastalandı. Peşi sıra ölümler başladı.

Ardından göllerin suları kurudu.

Göller, sivrisineklerden başka kimsenin sevmediği koyu yeşil bataklıklara dönüştü. Bataklıkların kenarlarında çiçek açmış süsen, suok ve sazlar mehtabın kaybolması kadar kısa sürede yok oldu. Ardından sarı, mor, beyaz ve pembe yapraklı çiçekler buharlaşan gölün suyu gibi çıktıkları toprağa gömüldü. İnsanlar, gölgeler ordusu gibi, sararmış otların ve küçük su birikintilerinin peşinde dolaşır olmuştu. Bir damla su elde edebilmek için çamurlar tülbentlerde sıkıldı. Bu, insanları dizlerinin üzerine çökerten, hayvanları sırt üstü deviren ağır hastalıklar nedeniydi. Kırılmalar başladı. İnsanlar, tedavi olabilmek için çakırdikenlerin dibinde yılanotları aradılar. Ama nafile...

Kırandan kaçan kuşların kıyıda köşede bıraktıkları yumurtaları çalmak için tetikte bekleyen tilkiler bile ortalıkta gözükmüyordu. Çünkü insanlar, canlı her varlığın yolunu gözler olmuştu. Yaşama şansına sahip atları okşayan insanların parmakları, çıkık kaburgaları ezberlemişti. Önce, en güçsüzleri yenildi. Bol kemikli etlerden insanların kazandığı taze kanlar, sivrisinek ve diğer kan emici böceklere yaradı. Yaşam, böylesine birbirine ilin-

tili ve kendisine yabancı olaylarla devam ediyordu.

Susuz ve aç insanlar kir pas içinde olmalarına karşın, silahlı ve dikkatliydiler de. Çevrelerindeki yılanları kızartıp yedikten sonra, her yeri saran kertenkele ve köstebeklere ok fırlatmayı bekler oldular. Çevrede bozguncu ve zalim Yecüc ve Mecüc insanlar türedi. Onlara kızamazsın ki, bir kere yokluk baş göstermeye görsün. Ortalıkta, insanların sonunu getirip, nesillerini tüketecek kıyametin kopma belirtileri dolaşmaya başladı. Dünyanın sonu gelmiş gibiydi. Ortalık cehennem zebanileriyle doluydu. Kara böcek gibiydiler. Kurtçuklar bir hayvan leşini nasıl istila ederse, kent öylesine kaynıyordu. Her yanı bu insanlar ele geçirmişti. Boş yollara canavar indi. Kentin tüm köşelerini kurtlar in yaptı. Bağ, bahçe ağaçsız, tarlalar ekinsiz kalmış, her yan sahipsiz, boş ve kimsesizdi.

Kedi ve köpekleri avlayıp, yemek bir süre devam etti. Canlarını kurtarabilen fareler bir daha yeryüzüne çıkmamaya yemin ederek, daha da dibe kaçtılar. Onlar bile gördüklerinden dehşete düşmüştü. Kentte kalmış, bir yere göçememiş insanlar bulabildikleri ağaçların önce yapraklarını, kabuklarını ve sonra da köklerini yemeye başladı. İnsanların leşçi kuşlardan farkı kalmadı. Daha sonra sıra hayvan leşlerine geldi. Kedi, köpek de kalmayınca, insanlar, kıyıda köşede kalmış süt veren hayvanlarının karınlarını delerek kanlarını içmeye başladılar. Açlıktan süt vermeyi kesen hayvanın sadece kanı vardı. O da bitince ölmeye yüz tutan hayvanlarını boğazlayıp, parçaladılar. Her şey bitti.

Hâl böyleyken evlerin birinden mis gibi taze et kokusu yükseldi. Açlıkta ne güzel de kokuyordu. İnsanlar eve saldırdılar. Ev sahibinin direnmesi boşunaydı. Kapıyı kırdılar. Maltızda, güvecin içinde et kaynıyordu. Bu, aç insanlara göre olanaksız bir şeydi. Bu adam, taze eti nereden bulmuştu? Çevreden sinek bile geçmiyordu! Sordukları sorunun cevapsız yanıtını, güveci karıştırdıklarında anladılar. İçinde küçük çocuk parmakları vardı. Adam

çocuğunu kesmiş pişiriyordu. Her kafadan bir ses çıkmaya başlamıştı, biri, "Bu adam şeytanın kendisi. Ateşe atalım!" dedi.

Öneri hemen kabul edildi. Adamı ateşe atıp yakmaya karar verdiler. Ateş, onlar için, eski ve mutlu günlerin yaratıcılık ve aşk duygusuydu... Geçmiş ve umudun yayıldığı doğuş ortamıydı... Işığıyla aydınlatıcıydı... Ama şimdi... Şimdi, arındıran ve yenileyen ateş, adamın ruhuna çöreklenmiş kötülüğü bedeninden çekip alacak olan güçtü...

Adam, olan bitene hiç ses çıkarmıyor, "Yapmayın, etmeyin" bile diyemiyordu. Zaten konuşacak gücü yoktu ki. Gözleri hâlâ dumanı tüten güveçteydi. Öyle mahzun bakıyordu ki, hangisine üzülsündü? Boşuna kestiği çocuğuna mı, yoksa doyuramadığı karnına mı? Baskını yapanlardan biri sordu, "Bu kaynattığın, kızın mı, oğlun mu?" Adam güçlükle ağzını açıp, "Oğlanı kestim. Eti daha tok olur diye" dedi.

Birkaç kişi adamın üzerine atılıp, dövmeye başladı. Evdeki kargaşadan faydalanan diğerleri, ellerini, yanma pahasına güvece daldırarak, poturlarının ceplerini sıcak etlerle doldurdular. Kaba etleri ve apış araları yanmaya başlayınca da, oldukları yerde zıplayıp tepinmeye başladılar; ardından, ceplerini üzerinden tutup, çekerek, sıcak etleri tenlerinden uzaklaştırıp, hızla dışarı kaçtılar.

İçeride kalanlar, boşaltılıp, içinde sadece bulanık bir su kalmış güveci gördüklerinde taze et hırsızlarının ardından küfrü bastılar. Hepsinin aklı, mis gibi kokan etteydi! Ufak da olsa, onların hakları yok muydu? Boş güveci un ufak olana kadar tekmeleyip kırdılar. Olsundu!... Onlar da nasıl olsa kebap yiyeceklerdi!..

Oldukça büyük bir çalı çırpı ve odun yığınının ortasına diktikleri kalın ağaca adamı bağlayıp tutuşturdular. Adam cayır cayır kızarırken, ateşin çevresine başkalarının girmesine engel olacak şekilde dizildiler. Kebap onlarındı! Ellerindeki kalın sopalar-

la, aralarından sızıp yaklaşmaya çalışanların bellerine bellerine vuruyorlardı. İnsanlar, bir leşi paylaşamayan akbabalar gibiydi.

Ateşin alevi hafifleyince, altını desteklediler. Kebap iyice kızarıp, piştiğine emin olduklarında yemek için saldırıp kapıştılar. Bir süre sonra kenara çekildiklerinde, geride bekleyen diğer aç insanlar, arda kalmış bir parça et, bağırsak, deri parçası bulabilmek umuduyla leş kargaları gibi kemikleri çekiştirdiler.

Bu olaydan sonra, benzeri olayların önüne geçilemedi. Ses soluk çıkmaz olan evlerden artık taze et kokuları gelir olmuştu. Açlık öyle bir kerteye dayandırmıştı ki insanları, Yaradan'ın gazabı her yanı sarmalamış, bağlardaki kuru su kuyuları birbirini yiyen insanların kemikleriyle dolmuştu. "İşte bütün bunların sebebi sensin." "Hayır..." dedim. "Ben yapmadım... Ben sebep olmadım... Benim hiçbir suçum yok." Ağlamaya başlamıştım. "İnan ki masumum. Ben sadece sultan oldum. Yılanların padişahına bile saldırdım. Bunu biliyorsun. O zaman da rüyamdaydın. Hatırlasana aydede?" "Sen ona sadece saldırdın. Öldürmedin ki! Rüyadan uyanarak ondan kaçtın. Korkmasaydın uyanmazdın. Sen korkaksın" dedi. "Ama, o rüyaydı," diye var gücümle bağırarak cevap verdim.

İhtiyar, pırıl pırıl parlayan giysileri içinde hareketsizdi. Karşısında konuşmak istiyor, ama konuşamıyordum. Nutkum tutulmuş, ağzımdan tek bir ses çıkmıyordu. Ona doğru hamle yaptım. Nefes alamıyordum. Ağzımdan içeri girmeye çalışan cardon nefesimi kesmişti. Bağırarak uyandım. Rüya görmüştüm. Çevreme bakındım. Cardon yoktu. O an durumuma yine şükrettim.

Yanağımda kurumaya başlamış yaşların ıslaklığından uykumda gerçekten ağladığımı anladım. Ellerimle onları sildim ve ağzıma götürdüm. Gözyaşımın tuzu her zamankinden daha fazla yaktı dilimi.

İçimden, "Rüyaymış" diye geçirdim bir kez daha.

Rahatlamıştım.

Zindana artık alıştım. Gündüzler geceleri, geceler gündüzleri izliyor, ama ben bunun farkında değilim. Benim için artık gece ile gündüz arasında bir fark yok. Hiç yaşamamış, dün doğmuş, bugün de buraya kapatılmış gibiyim.

Geçmişimle ilgili bazı ayrıntıları artık anımsamamaya başladım. Kendi kendime gülmek, nefes alıp vermek gibi olağan geliyor artık...

Uykuya daldığım zamanın içine giren her düşün sonunda uyandığımda, düşünüp içinden çıkamadıklarımla kurmak istediğim ilişkileri bir anlama kavuşturmak için düşüncelere dalıyorum. Zindanın soğuk taşları ve sidikle karışık küf kokusu içinde düşünmeye çalışıyorum.

Yaratmak istedikleri kahraman olarak, onların içinde umut ışığı olarak parladım. Buna çok sevindiler. Ve çevremde mutluluk yumağı oldular. Onlara göre düzmece olmam ya da olmamamın hiçbir önemi yoktu ki... Çünkü, yaratmak istiyorlardı. Belki de kendi başlarına yalnız kalmak istemiyorlardı. Bilemiyorum.

Öldüğümde inanmayacaklar. Bunu, adımın Siyavuş olmadığını bildiğim kadar, iyi biliyorum! "Ölen başka biri" diyecekler. "Beyaz bir ata bindi ve bozkırın sonuna gitti, yine gelecek" diyecekler. İnanç bu... Bunun önüne geçilemez ki. Ah! Yaşamın iblisi, yanlışlıkların doğurgan anası inanç, sen yok musun sen?.. Yarattılar ve kendileri de inandılar. Gerçekte beni yaratanlar için o kadar küçüktüm ki, bir karınca kadardım. Evet, kendim için bir karınca kadar küçük ve hamarat! Ama, Selçukiler için zehirli bir yılan kadar tehlikeli ve sessiz... Kendimi ortaya salınmış, gereksiz bir yaratık olarak hissediyorum.

Karanlığın içinde düşüncelerimden başka bir şey yok. Kusursuz kişiler, kusursuz yapılan işler için kullanılırmış. Keçiyolunu bilmeyen ben, başkasına anayolu göstermeye çalışmıştım.

Elli beşinci an

Dışarıya çıktığımda büyük merasim kıtası hazırdı.

Bana sultan atı olarak, kestane dorusu renginde bir Konya belikısası hazırlamışlardı. Doru at, gümüş koşumla donatılmıştı. Sağrısına dağlanmış çift başlı kartal arması, Konya düşürüldüğünde el konulan ganimet hayvanlardan biri olduğunun işaretiydi. Atın sırtına vurulan çul, köstek, belleme ve yular; mavi, kırmızı, mor boncuklarla ve aralarına kurdele gibi elvan çuka parçalarla süslenmişti.

Yanıma Kızıl Hamit yaklaştı ve"Mikail'in ahırında bunlardan daha çok var. İyi hayvan. Tam sultanların bineceği cinsten. Kendime de bir al ayırdım" dedi. Hırs, Hamit'in yüzüne riya olarak yansıyor, riyayı da pis sırıtışı pekiştiriyordu. Bu adamı sevmemiştim.

Atın yanına gittiğimde, beni hissetti. Elimi yavaşça uzatarak, usta nalbantların sanatlarının inceliğini göstermek için küçük çiviler çakıp hazırladığı bıldırcın yumurtalarının asıldığı kulak arkalarını okşadım. Atın kestane dorusu rengi, yumurtaları saklıyordu.

Üzerine binmek için, gümüş kabaralarla bezenmiş eyerin ön kaşını ve dizginlerini tuttum. Nereden çıktığını görmediğim bir çeri ilerledi ve iki el parmaklarını iç içe geçecek şekilde birleştirip, binmem için ayağımın altına uzattı. Karşımdaki ablak yüz güneşten kavrulmuş, kulakları kabuk bağlamıştı. Göz göze geldik. Onu omzundan tutarak kenara ittim. Ayağımı üzengiye geçirip, tek sıçrayışta eyere otururak, atı olduğu yerde tepindirdim. At, üzerindekinin usta olduğunu bilmeliydi ki, sözünden çıkmasın. Bütün gözlerin üzerimde toplandığı ben, çocukluğumda aldığım ata binme dersleri için dedeme o an minnet duydum. Yüzüm gülüyordu.

Atı biraz sürdükten sonra Hamit yanıma geldiğinde,

"Hayvanın tırıs yürüyüşünden, tecrübeli bir seyis yanında eğitildiği belli... Yoksa sende seyislik de mi var?" dedim. Hamit'in yüzü kızardı. Çevresine bakınarak ağzının içinde bir şeyler geveledi. Herkesin duyabileceği bir sesle ardından ekledim:

"Alma alı, sat yağızı

Sakla kırı, bin doruya...

Hamit, atın kulağının dizginli ağzında olduğunu bilmiyordu...

Ah... Bir pencerem olsaydı... Ne kadar küçük olursa olsun, bir pencerem olsaydı... Belki bir kuş pencerenin önünden geçer, uçtuğunu görebilirim. Dışarıya bir bakabilsem... Görebileceğim kuşu zindanın dışındakiler de görür ve önemsemeyebilirler. Çünkü, onlar her gün yüzlercesini görüyorlar. Kanıksamışlardır, tıpkı dışarıda olduğum zamanlardaki ben gibi. Kapatıldığım taş zindanda hissettiğim gökyüzü ile özgür insanların üzerlerini örten gökyüzünün aynılığı bir an ümit veriyor ve hayallere dalıyorum. Ümit, zindanda olmama karşın, yaşadığımın aynası...

İçim yanıyor. Dokunulmaya bir gün daha yaklaşarak uyumaktan korkuyorum. Düşündüklerim ve aklımdan geçenler artık beni yoruyor. Gözlerimi yumuyorum.

İşte yine başladı. Suskunluktan kaynaklanan sessizlik, beynimin içinde bir büyücü uğultusuna dönüşüyor, şakaklarımı zorluyor. Suskunluktan uğultuya geçiş, kara, huysuz, huzursuz bulutların toplanması ve fırtınanın patlamasının habercisi gibi. Sarsılıyorum... Ağlamak istiyorum, ağlayamıyorum. Nefes alamayacak kadar nemli, boğucu bir sıcak bedenimi sarıyor. Bu, içinde bulunduğum gülünç kaderden kurtulmamı sağlayabilir mi?..

Vücudum, her türlü dokunmaya, saldırmaya tüm yumuşaklığıyla açık ve davetkâr. Üzerimdeki çula karşın, kendimi çıplak hissediyorum. Bu hazzı, dokunmalarla bütünleştirmeye çalışıyorum!.. Dokunmak istediklerinde beni yakalayabilirler. Kendimi savunabilecek durumda değilim... Zindanda kapalı olmasam, uzaktan gelen tehlikeli durumları, her insana özgü olan kurnazlıklarla savuşturabilirim. Ama şimdi asla...

İnsanlar savaşlarda kendilerine dokundurtmamak için kalkan, zırh yapmışlar, evlerinin çevrelerini surlu kulelerle kapatmışlar, hendekler kazıp içlerine su doldurmuşlar. İpekböceği bile kozasını örerek kendine dokundurmama savunusuna geçmi-

yor mu?.. Dokunulmak, gerçekte tek korunağım!..

Yalnızlığım gibi, benden hiçbir farkı olmayan tek bir şey var zindanda; bazı yerlerini güveler yemiş ve ağırlığını zamanla hissetmez olduğum üzerimdeki bu çul...

Gelmiyorlar... Dokunmuyorlar... Ah, bir dokunsalar, korkum ortadan kalkacak! Kendime dokundurmak için yapacağım en büyük güçlülük göstergesi onlarla karşı karşıya gelmek. Ve, bu güce fazlasıyla sahibim, ama gelmiyorlar...

Dokunma tehlikesini göze almıyorlar. Kendilerine yakın olmamdan korkuyorlar. Korkum yok, çünkü, ben bir kahramanım. Sultan olmamı istemediler mi? Bütün Rum'a öyle tanıtılmadım mı?.. Sultan olmamı istediler, ben de oldum!.. Şimdi zindandayım ve susuyorum... Kandırılıp, kandırılmadığımı kendime sormaya korkuyorum. Çünkü, bunu sormak için daha erken. Sona yaklaştığım zaman belki kendime sorarım.

Çevremi saran suskunluk çemberi artık cidarlarını sıkmaya başladı. Arada bir içim geçiyor ve nefesim daralıyor. Derin derin nefes alıyorum. Suskunluk, bana karşı duyulan nefretin anası. Çünkü, anlaşılamamamı, yenilgimi ve bundan duyulan öfkeyi hep o doğurdu.

Zindan duvarlarının ardındakilerle aramdaki suskunluk, konuşamamanın verdiği huzursuz ve tedirgin edici dinginlik, alışılagelmedik bir sinsilikten doğuyor. Sonra büyüyüp gelişerek, kendi çemberini inanılmaz zorluyor.

Sırtımı dayayarak güç aldığım taş duvarın yerinde Taki'nin olmasını ne kadar çok isterdim. Artık, taş olmuş, buz gibi bir Taki görmek istiyorum. Tıpkı bazı Rum illerinde, tarlaların ortasından yağan yoğun yağmurun sonunda çıkan, kimi tam, kiminin başı ve kolu-bacağı olmayan mermer heykeller gibi. Soğuk ve anlamsız bakışlı, ama gerçek...

Taki'yi yanımda istiyorum. Çünkü o, zindan duvarının iki yanını da işleyendi.

Elli yedinci an

Karamaniler, beraberindeki kızıl çarık, külah ve kara kilimli Türkmen boylarıyla, Konya'nın yakılmış Atpazarı kapısının önüne geldiklerinde, toplanmış halk yaşamları boyu süren savaşların ağırlığının gözlerine sinmiş yorgunluğuyla onlara bakıyordu. Savaşlardan bıkıp usanmışlardı. Takatsizlikten ağızlarını, bıçak açmıyordu! Yapılan her savaşın ve iktidar değişiminin ceremesini onların mı çekmesi gerekiyordu?

Malları yağmalanıyor, ancak kendilerine yetecek tahıllarına da el konulup, hayvanları ganimet olarak alınıyordu. Kıyıya köşeye sakladıkları ise bir sonraki talanda kaçınılmaz olarak ellerinden çıkıyordu. Bu yağma ve talan, kimin dost, kimin düşman olduğunu bir türlü anlayamadıkları taraflarca sırayla yapılmaktaydı. Zulüm çok ağırdı ve yorgun bedenleriyle bu yükün altından artık kalkamıyorlardı. Ezilmeleri gerekiyordu. Çünkü, onlar kara halktılar!..

"Ben Selçuki sultanıyım. Hükümdarım. Saray hayatında ve birliğinde ilk ele alınacak yerin sahibiyim. Yaradan, her tarihte halk arasından sultanlık kıratları ve övülmeye değer yetenekleriyle süslediği birini seçebilir. Dünya işlerini ve hükümranlığı elinde tutan, vergisini veren halkın barış ve dinginlik içinde yaşamasını da sunar. Kudretimi doğrudan doğruya Yaradan'dan alıyorum ve onun adına saltanat sürmem gerekiyor, bunu da biliyorum. Yaradan, birini sultan seçerken onun hangi ırktan olduğuna bakmaz; sadece hükümdarlık yeteneklerine sahip olup olmadığını göz önünde bulundurur."

Atının üzerinde, sultanlığını süreceği Konya kentine ikindi namazından sonra gelen Siyavuş, bu düşüncelerle Atpazarı

kapısı önünde duraksadı. Her şey bu kadar çabuk gelişir miydi? İlk başlarda bu kadar çabuk ve ucuz olamayacakmış gibi gelen gelişmenin başlangıç noktası, çarçabuk büyümüş ve geri dönüş yoluna set çekerek tıkamıştı. İçinden "Ben ne yapıyorum?" diye geçirdi ama, artık onun için geri dönüş yoktu! "Dönüşü olmayan cenaze..." Bu düşüncesi, rüyasında gördüğü karanlıktaki adam gibi ürkütücü geldi. Hava sıcaktı ama titredi. Yakınında bulunanlar, fark ettikleri titremesini heyecanına verdiler. Siyavuş hiçbir şey işitmediği gibi, çıplak kafasının içinde yankılanan atının nal seslerini bile duymuyordu.

En yüksek dağın, en uç noktasına çıkmış, ayakta duruyordu. Sanki, dünyanın bütün çemberleri ayağının altındaydı! Orada, anlatabileceğinden fazlasını görüyor ama anlatamıyordu. Çünkü, gördüğünden fazlası onun dışında gelişiyordu. Bir anda baş olmanın verdiği şaşkınlıkla, nereye varacağını bilmediği sonsuzluğu yaşayacağı bir girdaba girerken, belirsizlikler diyarına doğru çoktan yola çıkmıştı.

Arenaya atlayan arkasına bakmazmış...

Elli sekizinci an

Siyavuş, başının üzerinde Selçuki sancağı olduğu halde başkent Konya'nın Atpazarı kapısından içeri girdi. Yanında bir çerinin zincirlerinden tuttuğu Mahmut vardı. Yürüyüş kolunun önünde, kızıl ipek atlas üzerine siyah ayı kafası işlenmiş, bir bayrak taşınıyordu.

Karamani Mehmet Bey, yeni sultanını gördüğünde atından indi ve yer öptü. Siyavuş'un at eyerinin altına örtülen sırmalı ve şeritli örtünün ucundan tutarak önünde yürüdü. Bu hareketi, sultanı kabul ve onamasının ilk göstergesiydi.

Çalınan davullar eşliğinde gelenler karşılanırken meşaleler yakıldı, ziller çalındı. Selçuki hanedanına ait Konya'nın ileri gelenlerinin bir kısmı, korkunun zorlaması ve çok az bir kısmı da sevinerek yeni Sultan Siyavuş'u karşıladı. Tüccarlar, esnaf ve adamlarıyla gelen ığdışbaşı, hepbir ağızdan yemin ettiklerinde, bu durumu gören kale muhafızları da yeni Sultan'a uyruğunda olduklarını bildirdiler. Kalede Sultanlar Türbesi'nde bulunan Büyük Alaeddin Keykubat'a ait sancak, hakimiyet ve hükümdarlık sembolü şemsiyenin Siyavuş'un kabul ve onanma merasiminde kullanılmak için yerinden çıkarılmasına sıra geldi. Şemsiye merasim sırasında başında tutulacak, böylelikle sultanlığının uğurlu ve kademli bir biçimde geçirmesi dilenecekti.

Selçukilerde, yeni bir hükümdar tahta çıkmadan önce, kendisine güven ve emniyet vermesi bakımından, eski hükümdarın gösterilmesi geleneği onun için uygulanmadı. Çünkü, hükümdar olması için bir usul ve kanun yoktu!.. Her şey karışıktı... Onun, Selçukilere göre, sözde aileden seçilmesindeki en önemli rolü, Sivaslı Taki'nin tavsiyesiyle Karamani Mehmet Bey ve belli mevki sahibi olanlarla, fermanla rütbe sahibi olmuş bazı askerler oynamıştı. Beyler öyle istemişlerdi... Ondan

önceki sultan bir savaşta şehit düşmemiş ya da eceliyle ölmemişti. Siyavuş'un tahta çıktıktan sonra, beyaz maşlak giyip üç gün matem tutmasına gerek kalmamıştı.

Tahta çıktıktan sonra, töre gereği şerefine para saçıldı. Yeni hükümdar, hükümdarlığının kabul edilmesi ve onanmasından sonra emirlerine, vezirlerine ve devlet adamlarına, dereceleri ve kademelerine göre hazineden çıkarılan süslü kaftanların giydirilmesini istedi. Daha sonra da onların rütbelerinin belgelenmesini emretti. Böylelikle yeni devlet kademelerini kendisine daha önceden verilen buyrukla belirlemiş oldu.

Bütün gözler yeni Sultan'ın üzerindeydi. Başına küçük bir destarce sarıldı. Destarcenin arkasından sarkan ve ensesine yapışan atkuyruğu saçının ucu, ensesinin kaşınmasına neden oluyordu. Arada aklına takılan bu kaşıntıdan ötürü, elini oraya götürüp törenin ciddiyetini bozmuyordu, ama rahatsızlığı kıpırdanmasından belli oluyordu.

Uzaktan gelme hakkı için kendisine pişkek olarak elli bin dirhem gümüşle, üç bin altın hediye ettiler. Siyavuş, kendisine öğretilen ananelere bağlı kaldı ve Konya kale zindanındaki mahkûmların affedilmelerini buyurdu. Bu af, Karamanilere kenti kuşattıklarında karşı gelenlerin dışındakilere uygulandı. Yeni hükümdarın emri yerine getirilirken, o, emir vermenin rahatlığından kaynaklanan huzurla oturduğu tahta daha derin gömüldü. Bu, ensesinin kaşıntısını bir süre unutturdu.

Bunlar olurken, Konya darphanesinde hummalı bir çalışma vardı. Kesici darp kalıplarına kazınmış Siyavuş'a ait sikkelerin ön ve arka yüzleri hazırlanmıştı. Basarken gümüş levhaları kesecek olan ve sikkelerin adedine göre hazırlanan bu kalıplar, ısıtılıp deve-katır sidiği karışımının hışmına uğradıktan sonra, su almayı bekliyorlardı. Kalıplar çalıştı. Çil gümüş sikkeler, ıslatılmış küllerle parlatıldı.

Tahtına kurulmuş Siyavuş'un yanına gelen görevlilerden

biri önünde eğildi ve eteğini öperek, içi kadife kaplı küçük bir meşe kutunun içinde yeni parlatılmış gümüş sikkelerden bir kaçını sundu.

Sikkenin ön yüzünde:

"Din ve dünyanın görkemli sultanı

Keykavus'un oğlu '<' fatihler fatihi Siyavuş."

Arka yüzünde ise:

"Minnet yalnız Allah'adır

675 senesinde Konya kentinde basıldı."

Yazılıydı.

Kesilen bu sikke ile Fetihler Babası unvanı elde eden Siyavuş, avucunun içinde parmakları yardımıyla dolaştırdığı çil sikkelere baktığında, yüzünde tarihten önce kazınmış ve hiçbir Selçuki sikkelerinde o güne kadar rastlamadığı '<' işaretini gördü. Bunun ne anlama gelebileceğini düşündü. Az sonra da törenin heyecanıyla bundan vazgeçti.

Sikke kesimi merasiminden sonra, bütün rütbe, nişan ve imtiyaz veren yazılı buyruk değiştirilerek yeni sultan tuğrası ile belge verilmesi kanun oldu.

Kapısında beş vakit namaz boyunca iktidar davulu çalınırken yüzüğüne ismi kazındı. Artık sıra, Hz. Muhammed'e ait olduğu söylenen Bürde hırkasını giyerek, Kazip asasını kullanmaya gelmişti.

Elli dokuzuncu an

Sultan Siyavuş tahta çıkış merasiminden sonra atına binerek beraberinde Türkmen beyleri, çavuşlar, çandar ve öbür muhafızlarıyla kent çevresinde bir gezinti yaptı. Dönüşte divanda toplanıldı. Üstü kapalı bir emir olarak sunulan Karamani Mehmet Bey'in vezirliğini de onayan Siyavuş, sultanlığının diyetini de böylelikle ödemiş oldu. Daha sonra öbür makamlara, Mehmet Bey'in görüşleri doğrultusunda atamalar yapıldı. Siyavuş'un önüne kâğıtlar geliyor, o da yüzük mührü basarak onları kayıtsız ve koşulsuz onaylıyordu.

Çevre illere fermanlar gönderip, valileri itaate ve bağlılığa davet ettiler. Mehmet Bey, bu toplantıda, "Sarayda, resmi toplantılarda, divanda ve meydanda Türkçeden başka bir dil kullanılmayacaktır" kararı aldı.

Siyavuş, cuma günü; şehrin ileri gelenlerini, kadı ve imamlarını yemekli toplantıya davet ettikten sonra hep beraber Alaeddin Camii'ne gitti ve hutbe okuttu.

Altmışıncı an

Karga, defterine şu şiiri neşeyle yazdı:

"Padişahlık Siyavuş'a yakışır; sultanlık tahtı Siyavuş'a yakışır.

Büyük ülkenin alanı, gökteki Ay'dan, sudaki balığa kadar, Siyavuş'a yakışır.

Doğuda ve batıda adalet aramak, Siyavuş'un kapısına ve dergâhına yakışır.

Yedi gökten oluşan kainat alanında saray, Siyavuş'a yakışır.

Ey kara bahtlı kıskanç!.. Tekrar söyleyeyim, sultanlık Siyavuş'a yakışır."

Navita de ventis, de tauris narrat arator,
enumeeat miles vulnera, pastor oves.
Denizci fırtınalardan, çiftçi öküzlerden söz eder;
asker yaralılarını sayar, çoban koyunlarını.
Propertius.

Altmış birinci an

Aksaray, Selçuki sultanlarının imar ettiği ve din uğruna savaş merkezi olarak kullandığı; saray, çarşı, cami ve medreselerle süslediği bir kentti. Antalya, Konya, Kayseri, Sivas ve Erzurum'dan Azerbaycan'a kadar uzanan kervan yolu üzerindeki büyük ticaret merkezlerinden biriydi.

Aksaray kenti arazilerinin sınırlandırılıp, kesime ve beylere kiralanması; bağ, bahçe ve arsa haline getirilen ekim toprağı için gerekli vergileri Selçukiler adına toplama işi Kızıl Hamit'e verildi.

Konya'yı ele geçiren Karamanilerin Siyavuş'u hükümdar ilan edip, Selçuki tahtına oturtmalarıyla başlayan kargaşadan, Mehmet Bey'in çıkarttığı bir fetvayla, kaşla göz arasında bir süvari birliği hazırlayarak faydalanan Hamit, Aksaray'ı ele geçirmek için Konya'dan hareket etti. Kentin kapısından girerken, Aksaraylılar onu gördüklerinde ürktüler. Birliğinin başında bir deveye binmiş, gözlerinde para ve mal hırsının yanıp tutuştuğu bir insan vardı. Şişman ve sabırsızdı. Kente girdiği ilk anda, çevresine "Neyi, nereden kaldırırım?" gözüyle bakıyordu. Bir insanda, açık olduğunda mesaisi en pahalı organ olan gözleri, onda velfecri okuyarak görevini yerine getirmekteydi. Zeki ama oynak, kurnaz ve hileci olduğu her halinden anlaşılıyordu. Kaldığı üç günde halkın canını yakıp, öfkesini yağmaya katıp, vergi toplayarak, o kadar çok mala el koydu ki, saldığı korkudan insanların gözleri kararıp dünyaları zin-

dan oldu. Eğer onu doğuran kadın hamileyken rüyasında dünyaya ne getireceğini görseydi, doğurmaktan hemen vazgeçerdi.

Aksaray'a girdiği ilk günde başladığı yağma ile beraber zevk ve sefahat da at başı gidiyordu. Kent beylerinin haremlerindeki en güzel kadınlara zorla el koyarak, kaldığı köşkte tepsi âlemlerine başlamıştı.

Hamit ve adamları zevk ve sefa âlemine dalmalarıyla, çevrelerinde olup bitenden bihaberdiler. Eyüphisar'da, Hoca Mesud Kervansarayı'nı karargâh yapan bir Moğol birliğinin varlığını, kaçarak canını zor kurtaran iki kişi gelip haber verdi. Ne gariptir ki onlara kimse inanmadı. Zoraki, öncü olarak gönderdiği kâhyası ve vergilerini toplayan Yorgancı Şengit, topluluğun, hükümdarlar ava gittiklerinde hayvanlarına bakan emirin topladığı sipahi birliği olduğunu söyledi. Hayal âlemindeki sefahata bir an önce dönmek için yanıp tutuşan afyon macunu yemiş Şengit, daha da ileri giderek sipahilerin, kendilerine katılmak için Moğol kıyafetiyle Aksaray'a geldiklerini söyledi. Şengit'in bu sözleri üzerine Hamit, daha iki gün öncesinden Moğolların dayağından kaçarak kurtulan habercileri öyle bir dövdürdü ki, ancak ölümün eşiğine geldiklerinde canlarını bağışladı.

Hamit zamanla gaflete düştüğünü anlamıştı. Topladığı esnaf ve zanaatkârlarla birlikte halkı dışarı çıkarttı. Süvarileri son bir kez kenti yağmaladı. Aksaray'a gelenlerin miktarını öğrenmek için Tuğracı Hüsam çeşmesinin çevresinde konakladı. Büyük bir pazar kurdurdu. Sabahtan ikindi namazına kadar emirin kuvvetlerini bekledi.

Moğol şehzadesi Kongurtay da, Hamit'in birliklerini Mehmet Bey önderliğinde Türkmen kuvvetleri sanarak duraksamış, onları karşısında görmek ve işini hemen bitirmek istediği düşmanı olarak algılamıştı. Mehmet Bey'in kuvvetleri ya da

Hamit'in kuvvetleri... Moğollar için her ikisi de birdi.

Hamit için iş işten geçmişti. Kendini her yandan savaş tuzağının içinde buldu. İkindi namazında, Moğol ordusu, dağ tarafını tutup, kente giden bütün yolları keserek kenti kuşattı. Ortalık kıyamet gününden farksızdı. Cehennem ateşi kasıp kavuruyordu. Hamit, çarpışmaktan testere halini almış bir kılıç darbesiyle ağır yaralandığında, öbür dünyada gideceği yerin cennet mi, yoksa cehennem mi olduğunu düşündü. Astığı Mikail gözünün önüne geldi. Uyuşmuş ve hissetmediği vücudu boynundan itibaren yok gibiydi. Her ölümün daha da kötüsü vardı. O an asılmadığına şükrederken, herkes için kaçınılmaz son belki de onu erken yakalamıştı. Hırsı, o öldükten sonra, Aksaray halkının ceza ipine dizilmesine yol açtı. Herkes zavallı oldu. Moğollar, eğer Şengit yakalanmazsa kentin yakılacağını bildirdiler. Halk, altı kapıya zar atmıştı!..

Şengit, halkın yardımıyla sıkı bir takipten sonra yakalandı. Canını kurtarmak için, Hamit'in halktan zorla topladığı vergilerin ve malların yerini gösterdi. Kendi hayatını da on beş bin dirhem vererek kurtardı.

Moğollar, tüm kent halkını sur dışında toplayıp, cinsiyet ve yaşlarına göre ayırdılar. Erkekler arasında hüner ve meslek sahiplerini hükümdarın ganimet payı olarak, doğu hizmetlerinde kullanılmak üzere yola çıkarmaya hazırladılar. Geri kalanları, mallarının ve kıymetli eşyalarının yerlerini zorla söylettikten sonra boğazladılar. Bu işi soğukkanlılıkla yapıyorlardı. Kadın ve çocuklar köle olarak tutuldu. Kadın esirlere her zaman olduğu gibi rağbet fazlaydı ve güzel ve çekici olanları hükümdarın sarayı için ayrıldı.

Eli silah tutan erkeklerden Moğol askerlerine köle olarak ayrılmayanlar ilk fethedilecek kentler için hücum kıtalarının önüne yerleştirilmek için hazırlandı. Önde düşman, arkada Moğol askerleri... Hücum, hiç olmazsa şanslı olanları için, ha-

yatlarını kurtarmada, küçük de olsa bir ümitti.

Kent, Kızıl Hamit ve yandaşlarının ardından, Moğolların talanıyla nüfus ve servetinde ağır kayıplar verdi. Moğol şehzadesi, kentte yaptırdığı sayımda altı bin kişinin ölü ve esir olduğunu tespit etti. Aksaray, tarihinde ilk kez bu kadar büyük bir sarsıntı geçirmişti. Aksaray'ın işini bitiren Moğol şehzadesi, Sahib Ataoğulları'yla birleşerek, harekete geçti. Sıra Konya'daydı.

Karahisar kalesi adını, üzerine kurulduğu kara kayadan almıştı. Orman örtüsü, birçok kereler yakım ve yıkıma uğratılmış bir tabiat içinde; bazen göz kamaştırıcı beyaz renkli kireçli çöküntüler, bazen de volkan tüfleri arasında genişleyen bir ovanın ortasında rengi ve çevrelerine olan hâkimiyetiyle de kuvvetli ve sert bir yalınlık sunardı. Kalenin varlığı çok eskilere uzanıyordu. Geçmiş evrelerin varlığı, kale duvarlarının diplerinde küçük de olsa Bizans ve Arap taşlarıyla görülmekteydi.

Taşları yorgundu... Hem de çok yorgun. Bizans ve Arapların Selçukilerle yaptığı savaşlarda, daha sonra da Türk beylikleri arasındaki didişmelerde hep sığınak görevi üslenmiş, bundan da büyük zararlara uğramıştı. Ani baskınlar yaşamış, çevresindeki düzlüğe yayılmış halkı koruma hizmeti vermiş, pek çok yok oluşa da şahitlik etmişti.

Şimdi, kalın duvarları arasında, eskiden beri alışık olduğu kargaşalığı ve hararetli zamanları yaşıyordu. Sahib Ataoğulları'nın merkeziydi ve onlar, asker toplama işini üstlenmişti. Saltanat merkezi Konya'ya Moğollarla beraber yürüyeceklerdi.

Altmış üçüncü an

Hareket haberini alan Mehmet Bey, süvari ve yaya ordusu ile Konya'dan ayrılarak Akşehir yönüne yürüdüğünde Germiyan Beyliği'ne elli bin dirhem dağıtarak asker toplayan Sahib Ataoğulları da Sivrihisar yakınlarındaki Değirmen çayının yanına gelmişti. Altuntaş köyünün yakınlarında karşılaştılar. İki ordu, yaya birliklerini öne sürerek, saf tuttu. Aralarındaki çay bir engeldi. Birbirlerine saldırmak için yerlerinde duramıyorlar, bir an önce çarpışmak için can atıyorlardı. Mehmet Bey, elinde mızrağı, suyu geçerek Sahib Ataoğulları'yla savaşmak istedi. Atını suya süreceği sırada, yanında bulunan Türkmenlerden biri dizginlerini tutarak ona engel oldu. Türkmenlere göre, savaşı nehrin yanından, dövüşmeden izlemesi gerekiyordu. Çünkü, ezilmişleri bir araya getirerek, bir bayrak altında toplamıştı. Türkmenlerin bu hareketini görüp küçümsenmeyi kendine yedirmeyen Sahib Ataoğlu, Mehmet Bey'in üzerine mızrağı ile yürüdü. Çayın ortasına geldiğinde, Mehmet Bey de dayanamayarak ileri atıldı. İkisinin arasında büyük bir mücadele oldu. Mehmet Bey, Sahip Ataoğlu'nu atından düşürdü ve yana çekildi. Onun işi bitmişti. Gerisini Türkmenler tamamlayacaktı.

Türkmenler onu öldürüp, başını gövdesinden ayırdılar. Yardımına, saray hocalarından biri dışında kimse gitmedi. Yalnız bırakılmış, ihanete uğramıştı. Zamanında bolluk ve cömertliğinden fazlasıyla faydalanmış çeri ve kullarından hiçbiri yanında değildi. Başsız gövdesi, bulanık çay suyunun rengini kızıla çevirerek hareketsiz yüzüyordu. Her savaşta sınır tanımayan cesaret örneği gösteren ve bir yığın para alan Germiyan beyliğinin askerleri bile kıllarını kıpırdatmamışlardı. Dünya kurulalı her savaş sahnesinde tekrarlanan kalleşlik örneklerinden en bilineni tekrarlanmıştı. Kendi askerleri de Germiyan

Oğulları'na bakarak dağılıp ortadan kayboldular.

Mehmet Bey, bol miktarda mal ve eşya ele geçirdi. Ardından Karahisar'ı kuşattıysa da, orasının dik ve yalçın kayalıklara kurulu olması işini güçleştirdi. Aciz ve ümitsizlik dolu duygularla Konya'ya geri döndü. Moğollara savaş açacaklarını çevreye yaydı. Askerlerini düzlüğe indirdi.

Çok zaman geçmedi. Toparlanan ve yenilgiye doymayan Sahib Ataoğulları'nın büyük bir Moğol ordusuyla ilerlemekte olduğu haberi Konya'ya geldi. Haberi gizli tutan Mehmet Bey, Moğollar karşısında saltanatı bırakma ihtimali doğduğundan, hazinesini Flobâd'a taşıdı. Savaşlar ve kuşatılıp talan edilmeleri "canlarına tak eden" Konyalılar, Selçuki ve Moğolların kendilerine doğru geldikleri haberini aldıklarında bir İç kapı dışında bütün kapıları kapatıp, surların üzerinde savaş durumu aldılar. Mancınık ve arradeleri, fırlatacakları taşları yanına yerleştirerek atışa hazır duruma getirdiler. Zamanında Karamanilere yardım eden Ahiler, şimdi aynı kapıları Selçukilerin yüzüne kapatıyordu.

Kente geri dönen Mehmet Bey, kapıların açılması ve askerlerin alışveriş yapması gereğini vurguladı. Tehditler savurdu. İlk başta kapıları nasıl yaktıysa, yine yakacağını söyledi. Konyalılar bu tehdide aldırmadı. Çünkü, bunları yapacak zamanları yoktu. Moğollar yaklaşıyordu. Konyalıların bildiği bu gerçeği Mehmet Bey de çok iyi biliyordu. Konya'da bulunan Selçuki başkadısı bir fetva çıkartarak, Karamanilere karşı halkı savaşa teşvik etti. Kendisi de surlara çıkarak ok atmaya başladı. Bu hareketi, tüm Konya halkı ve Ahilerin onlara karşı savunuya çekilmelerini sağladı.

Kent, bu kadar olumsuzluklara karşın yine de kuşatıldı. Kargaşada Türkmenler, surların dışında bulunan köşkleri ve bağları tahrip etti. Daha sonra oradan ayrılarak Ermenek dağlarına çekildiler.

Havalar soğudu. Bu, belki de Türkmen boyları ve Karamaniler için istemlerinin dışında, tabiatın onlara sunduğu en yararlı mevsimdi. Dinlenip toparlanacaklardı. Tekrar birleşmek için bölündüler ve kendilerini düşmanlardan koruyacakları sarp yerlere ulaştılar. Çekilme, arkalarından gelebilecek düşmanlarına karşı geçitleri kapatmalarla sürüyordu. Mehmet Bey'e nefes aldıran bir tür kaçış olan bu geri çekilme, tüm Rum'daki düşmanlarının toparlanmasına neden olmuştu. Selçukiler ve Sahib Ataoğulları Konya'ya döndü. Memleketlerini elleriyle sundukları Moğollar ise, Tokat'ın Kazova kışlığına hareket etti. Karamaniler, Selçukilerin yurtlarını Moğollara peşkeş çektiklerini düşünüyorlardı. Selçukiler ise; onları asi ve Anadolu birliğini parçalayan, dağıtan ve halkı perişan edip, bozguncuları peşinden sürükleyen, dinden çıkmış şeytan olarak adlandırıyordu. Kendileri yetmiyormuş gibi bir de kendini Siyavuş olarak tanıtan, başıbozuk bir pırgıç Cimri'yi başlarına bela etmişlerdi. Günler, birbirlerini karalamayla geçti. Çevrelerine gönderdikleri ulak, fetva ve namelerle, haklılıklarını savunuyorlar ve "Bir kişi olsun, bizden olsun" anlayışıyla hareket ediyorlardı. Şimdi savaş yoktu. Zaman, yaptıklarının mutlak doğruluğunu yayma zamanıydı.

Altmış dördüncü an

Karamani Mehmet Bey, Siyavuş'u korumak için Türkmen boylarından düzenlediği küçük bir kuvvetle, Konya yakınlarında güvenli bir yer olan Yeşilköşk'e gönderdi. Amacı, savaşı kazandıktan sonra tekrar birleşmekti. Çekildiği korunmalı sarp dağlarda ordusuna çekidüzen verebilir, eksikliklerini tamamlayabilirdi. Daha önce kazandığı savaşlardan elde ettiği donanımları topladı, hazinesinden altın çıkardı ve tüm olanaklarını elindeki kuvvetleri yenileme ve güçlendirmeye verdi.

Büyük bir mağaraya silahhane kurdu. Ara vermeden gecegündüz çalışıyorlardı. Soğuk demirlerin gri ve boz rengini kızıla çevirmek için körükler, havayı, deri tulumların büyük homurtularıyla emerek, yılan tıslamalarıyla veriyordu. İsten siyaha bürünen yüzlerden akan terler, kor kömürlerin üzerine düştüklerinde cızırtılar çıkarıyor, ağır çekiçler metalik müziğin eşliğinde okların ucuna takılan demrenleri ve kargı uçlarını kararlılıkla sivriltiyordu. Başka bir köşede, küçük parçalar halinde zırh parçaları, ki bunlar şanslı beyler içindi, kalkan ve parçalı gürzler üretiliyordu.

İster Selçuki, Karamani, Türkmen, isterse Moğol ya da diğerleri... Ekmeğini, başka bir deyişle, yaşamını kazanmanın yolu, atalarından kalan "miras hissesi" oklardı. Savaşların kahramanları kıvrılmaz düz yılan oklar ise, her aşamada bir bebeğe gösterilen özenle, yaşayan bir bedeni başka bir dünyaya göndermek için hazırlanıyordu. Okların gövdeleri çam, gürgen, kayın ağaçlarıyla, daha önceleri Hindistan'dan getirtilen ve boğum aralarından bir okun çıkabileceği uzunlukta içi dolu kamışlardan yapılıyordu. Önce kamışların liflerini ayırıyorlar, sonra, tutkalla birbirine yapıştırarak havada ıslık çalan bülbülleri hazırlıyorlardı! Egemen oldukları ormanlarda körpe çam dalı kesmekle görevli "çamcı" birliği vardı. Bu birlik, katırlara yüklen-

meye hazır genç çam ağaçlarını üç parmak kalınlığında ve bir boyda keser, rutubetsiz yerde en az üç yıl desteleriyle hazır bekletirlerdi. Savaş neredeyse, onlar da oradaydı.

Tımarlı okları elli yıl beklemek gereksizdi. Sürekli savaşan Karamanilerin okları daha az sürede hazırlanıyordu. Ne kadar ok kullanılmışsa, savaşsız hazırlık dönemlerinde, iki katı ağaç üç sene sonrası için saklanıyordu.

Yakılan fırınlarda, özel sandıklar içinde tavladıkları ok bedenlerini belirli sürelerde hava, su ve güneşe göstererek hazırlıyorlardı. Sivri madeni uçlu demrenleri, geçirildikleri soyalarda sıkıştırıp, özenle kontrol ediyorlardı. Kartal, sultani adi kuğuların teleklerinden elde edilen ve oku hedefe yalpalamadan ulaştıran yelelere, sulandırılmış çam tutkalıyla şekil verildi. Kütük, deve çanı ve demir kahve havanlarını tek atışta delen oklar, savaş için sadaklara dolmuş bekliyordu. Savaş titizlik isterdi. Çünkü o, geri dönüşü olmayan bir yoldu.

Hazırlıklar tamamlanmıştı. Zaman boşa geçmiş, birbirlerinin boğazlarını sıkmak, kanlarını akıtmak ve kellelerini koparmak için geç kalmışlardı! Her iki yan savaş için hazırlıklarını tamamlamış, yarım kalan hesaplaşma için barındırdıkları her boy ve topluluk kendine özgü dua ve ibadetine çoktan başlamıştı.

Mehmet Bey, öncü birliğinin başında iki kardeşi ve yakınlarıyla düşmanın durumunu öğrenmek ve bizzat görmek için atını sürdü. Az sayıda askeriyle Kurbağahisarı'nda dar bir geçitten çıktığında tepede kurulu bir Moğol karakoluyla burun buruna geldi. Geriye dönüş güçtü. Mehmet Bey, mızrağı ile saldırıya geçtiğinde inanılmaz bir ok yağmuruna tutuldu. Moğollar okların bir kısmını geriye kaçmasın diye arkalarına atıyor, böylelikle de menzil ölçüyorlardı.

Savaşta galip gelmekte en büyük pay atlarındı. Çünkü, taşıdığı cengâver, yayalardan daha yukarıdaydı. Piyadeler, sa-

vaş sırasında düşmanıyla baş edemeyeceklerini anladıklarında atları yaralarlar, üzerinden yere düşürdükleriyle eşit savaşma şansına sahip olurlardı. Atlı bir savaşçı için ölüme yaklaşma, işte bu yere inme ya da bir biçimde düşmeydi. Öldürmek için, yaşamı boyunca at sırtında yaptığı çalışma, dört ayak üzerinden, düz satha indiğinde sıfırlanır, tekrar başa dönerdi. Hele bir de yaralanmışsa... Artık savaşın sonunu görmek onun için çok zordu. Çarpışma başladı.

Atların sağrılarına, kendilerinin dışındakilerin anlayamayacağı resim ve motifler dağlanmıştı. Resimlerin çoğu hayvandı. Havada uçan bir kuğu, arka ayakları üzerine kalkmış bir ayı, kiminde ise bir kartal... Bazı atlar ise çok eskilere dayanan motiflerle bezenmişti: Dört ayaklı, altı kollu başsız bir kadın, ayaları ve ayakları büyük dört parmaklı bir çöp insan ve güneşkursu bunlardan birkaçıydı. Atların kızıl kök boya ile çevrelenmiş gözleri, yaşanan dehşeti görmeleri ve güçlü hisleri nedeniyle irileşmişti.

Savaş alanında ölümlü insanlardan daha itibar gören atların bıraktıkları ter kokuları, ortalığa hâkim oluyor, naralar, kılıç şakırdamaları uğultuyla yayılıyordu.

Havada, kırılan metal ve kemik sesleri yankılandı, kan gölüne dönen toprak, kanı emmez oldu! Bir süre sonra, ağır toz kümesi savaşanların üzerini kaplayarak bir fanus gibi onları içine aldı. Savaşanlar artık hiçbir ses duyamaz olmuş ve görebildikleri kadarıyla dünya soğuk ve hareketsiz cam kesmişti. Alınlardan süzülen terler gözlerin yanmasına neden oluyor, dizgin ya da silah tutan eller onları silemiyordu.

Mehmet Bey, atı vurulduğunda düştü ve yuvarlanarak, küçük bir tepenin ardına sığındı. Atından yere bir kar tanesi gibi ağır ağır düşüp, küçük bir tepenin ardına sığındığında, ileride küçük bir kayanın dibinden şeytantırnağı gibi bitmiş bir gelincikçiçeği gördü. Çiçek, ortamın hareketliliğinden olacak ince

sapında salınmaktaydı.

Şaşkın ve küçük bir yeşilbaş, çevresine bakındı, çatallı dilini bir iki kez dışarı çıkarıp içeri aldı. Güneşin altında çöle düşürülmüş bir yakut gibi parlıyordu. Seri adımlarla, ki bacaklarının hareketi gözle takip edilemeyecek kadar hızlıydı, ok gibi fırlayarak en yakın kayanın altına girdi ve yok oldu. Yeşilbaşın kuyruğu yoktu. Kopuktu. Onun bu matrak durumu Mehmet Bey'e gülünç geldi. Kendi kendine, "O da mı savaştı?" dedi. Bulunduğu durumdan bir nebze uzaklaşmak için gülmeye çalıştı. Düşme uğursuzluğunu atına bağladı. Bir süre nefesinin sesini dinledikten sonra, üç adam boyu gerisinde tok bir ses duydu. Yağan oklardan kafasını kaldıramıyordu. Yüzünü güçlükle çevirdiğinde, nemini koruyan toprağa, soğuk kaynak suyunda bırakıp şişirilerek ağırlık kazandırılmış Tatar okunun saplandığını gördü. Ses onun sesiydi. Ardından bir daha, bir daha, bir daha... Sonra sesler kesildi. Yüzünü tekrar sığınağına yasladı. Terlemiş vücudunda topraktaki serinliğin yaydığı ferahlığı hissetti. Bu hoşuna gitti ve içi ürperdi. Ölüm taşıyıcı menzilci oklar, tok seslerle, adım adım yaklaşıyordu. Bir daha arkasına yüzünü çevirip bakmadı. Yapabileceği başka bir şey yoktu. Bekledi.

Tiz bir ıslık duydu. Onu, önce bilinmezden geldiğini, sonra yakınında bir yerde, kargaşalıktan korkup bir kayaya ya da çalılığa gizlenen bir yılanın çıkardığı tıslama sandı. Çevresine bakındı. O an bir yılanı bile rahatsız etmeyecek merhamete sahipti. Yüzünü önüne çevirdiğinde sırtından, topraktan çıkanlardan daha yumuşak bir ses çıktı. Önce bir şey hissetmedi. Ne olacağını merakla bekledi. Ona göre uzun gelen çok kısa bir süre sonra, sırtında bir yanma daha duydu. Sonra, ensesinden ciğerlerine, dağlardan akan kar sularının boşaldığını hissetti. Bu sesin sahibi, soyasına, içi delik kemik takılan ve yalnız Tatar çavuşların kullandıkları "düdüklü"ydü. Düdüklüler, kullanana

caka yaptıran ve emsallerinin içindeki en afili oklardandı.

İlkinden sonra, bedenine saplanan her okun verdiği acı gözlerinin biraz daha kapanmasına neden oldu. Bir süre sonra, zorlanmasına ve hiç istememesine karşın onları biraz daha araladığında, olmadığı rüyada, görüp de korkacağı gerçekten kaçamayacağını çok iyi biliyordu. Bir karıncanın gelincikçiçeği sapının dibinde durduğunu gördü. Karınca, duyargalarını oynattıktan sonra yoluna devam ederek, az ilerideki sürüsüne katıldı. O an anlatamayacağı bir duyguyla ona imrendi. Hareketli yürüyüşünü, gece çöktüğünde herhangi bir kentin loş ve boş sokaklarında, elindeki değneği yere vurarak yolunu bulan kör bir dilenciye benzetti. Karıncaların kör olup olmadığı her zaman aklını kurcalamıştı zaten. Eğer onlar körse, sürüler halinde yürüyüşlerinin sonu da kendi ordusu gibiydi. Kaçınılmaz sonunu artık çok iyi biliyordu. Bunu anladığında geç kalmıştı. Çocukluğunda kazanmak için saklandığı yerden en son çıktığı oyunları, aşıkta yaptığı hileleri hatırladı. "Savaşmadan da kazanmanın" gerçeğini yerde yaralı yatarken artık çok iyi biliyordu. Bu savaşın, çocukken oynadığı oyunlardan ne farkı vardı? Hiç oynamamak bir oyunu kazandıramaz mıydı? Karınca'ya imrenmesinden kaynaklanan kıskançlığın yersizliğine o an sevindi.

Bir süre nal seslerini dinledi. Acıyla başını öbür yana çevirdiğinde, başka bir çiçeği, geveni gördü. Mor çiçek açmıştı. Onun bu karışıklıkta ezilmediğine önce şaştı, sonra sevindi. Gelincikçiçeğinden ne kadar da farklı bir yapısı vardı... İçinden "Her çiçek farklı ve kendine göre güzel. Tıpkı insanlar gibi!" diye geçirdi. Zorla yutkunup, gevene son bir kez baktığında, ilk gördüğünden daha farklı olduğunu sandı. Bir çiçek bu kadar kısa bir sürede nasıl bu kadar hızla değişebilirdi? Dudaklarının yanlarına yapışmış kum tanelerini diliyle yaladı. Küçük ve aynı büyüklükteki kum taneleri... Küçük oldukları

için aynı boyda göründüklerini, belki de dilinin öyle hissettiğini, içinde bulunduğu açmaza karşın düşündü. Dudaklarına yapışan kum taneleri azdı. Tıpkı Kara Kilimli kara halkı gibi. Çokların karşısında bir hiç kadar değersiz halkı gibi... Üzerini saran tozun bu kum taneciklerinden oluştuğunu ve rüzgârla karışık yer değiştirdiğini aklından geçirdi. Ordusu ve göçebe Türkmenler gibi oradan oraya konuyordu. Sayılmayacak kadar çok incelmiş kumdan oluşmuş toz, egemenliğini kanıtlamış olan Selçukiler gibiydi. Çöl gibi yenilmezdiler. Atalarından bu yana huzursuz ömürleri onlarla mücadele içinde geçmişti. Onlar, çöl kumu gibi yavaş geldiler ve çevrelerini sinsi bir sessizlikle sararak az olanların üzerini örttüler.

Savaş takılarıyla süslenmiş atların yaşadığı dehşeti ve acımasızlığı gören gözleri, şimdi daha da irileşmişti. Yüksek hissetme duygusu huysuzluklarına huysuzluklar katıyor, zapt edilmelerinde zorluk çıkartarak, üzerindeki savaşçının silahını kullanmasını güçleştiriyordu.

Yeni bir sultan bulup onu kargaşanın ortasına sürerken Rumdiğin köyünde çevresindekilere yaptığı konuşma aklına geldi. "Dünyanın ve yıldızların son noktasını aşıp, "Allah'ın âlemine varmak"tan söz etmişti. Belki de bu geri tepmişti. Her yerde gözü kulağı olan bilinmeyen bir güç, dünya var olduğu sürece devam edecek bir sır, sırtını delip ciğerlerine kadar saplanan okların varlığıyla ona bu dünyadan giderayak güzel bir ders vermişti. Şimdi, "Bundan sonra ne olacak?" sorusunun, bedenine verdiği korku titremesiyle, "acaba?.." diye düşündü. "Acaba, Allah'a yaklaşmak niye o biçimde olmuyor da, ölürken giderayak oluyor?.." Bulutlara baktı. Öbek öbek ve çok yakındılar.

Mehmet Bey, ölümle yaşamın bu denli yan yanalığını başına geldiğinde anladı ve son zamanlarında her zaman olduğu gibi buna da şaştı. Küçük olmanın büyük sorunları olduğunu,

Selçukilerin büyük ordusu karşısında yenilgisinin sonunu göremeden anlamıştı. Yaratıcı, her zaman güçlü ve kalabalıkların yanındaydı... Son nefesini verirken yardımına gelen iki kardeşi ve amcaoğlu da aynı akıbete uğradı.

Ölüm, zehirli bir yılan gibi Moğol askerlerinin yaylarından fırlayan oklardan geldi. Aynı kaderi, öncü Karamanilerin diğer askerleri de paylaştılar. Gerek Karamani, gerekse Moğollar ok, kılıç, kalkan ve kargılara sahipti. Zırh, ancak ordulardaki ileri gelenlerin, beylerin kullandığı ayrıcalıklı bir savaş gereciydi. Zengin ve yoksulların atları da kendileri gibiydi. Güneş altında, zırhtan pırıl pırıl parlayan zengin kuşanımlı atlarla, kalın kırmızı keçe sarılmış yoksul atların savaşın sonunda birbirlerinden hiçbir ayrıcalıkları yoktu. Çünkü, ölüm adildi. Canına kastettiğini, ne şartta ve nerede olursa olsun, alıyordu.

Çok kısa sürede, karşılıklı öncülerin arkasındaki birlikler de çatışmaya girdiler. Rüzgâr gibi hızlı ve savaş için sonsuz deneyime sahip atların üzerindeki uzun saçlı ve gaddar çerilerin yaptıkları bu cenk, her iki yan için, Yaradanları'nın yolundan uzaklaşmalarının bir gazabıydı.

Moğolların düşmanlarını yok etmek için yeni savaş oyunları keşfetmelerine gerek yoktu. Çinliler tarafından yüzyıllardır savaş alanlarında nasıl kırılmışlarsa şimdi, karşılarına çıkanlara aynısını uygulayıp, önce hazırladıkları hücum kıtalarını saldırtarak, onları şaşırtıp esas güçlerine yol açıyorlardı. Asıl kuvvet ise bundan sonra her şeyi tahrip eder ve düşmanı imha edene kadar dövüşürdü. Düşman safları üç dört ok yaylımı ile sarılır ve böylece saflar yarılmaya uygun hale getirilirdi.

Yine öyle ve tam bir katliam oldu. Moğollar yamaçlardan inmeye başladıklarında, oklarını sağanak bir yağmur gibi Karamanilerin üzerine boşalttılar. Geçidin iki yanını tutmuşlardı. Karamaniler ortada kaldı. Çalılarla kendilerini gizlemişlerdi. Önce, öncü birliğin kanatlarına saldırıp, safların düzenini boz-

dular. Ordunun geride kalan bölümüyle sadece bir ok yaylımı mesafesi vardı. Karamanilerin içinde derinliğine dalan dev bir bıçak gibi ilerledikçe geniş yer açtılar. Bir dalga gibi önlerine çıkan çerileri ezdiler. Atılan kalleş Tatar oklarıyla Karamani cengâverleri delik deşik oldu. Ardından kılıç ve kargılarla parçalandılar. Kaçmayı başaranlar, Moğolları arkadan çevirememediler. Kaçış artık Yaradan'ın emriydi!

Melekler bile yasa bürünmüşlerdi! Dünya üzerinde görünmek istemeyip, aydınlığa çıkmaktan çekiniyorlardı. Çünkü, savaş alanının üzeri karalarla kaplıydı.

Ellerindeki kılıç, kargı, ok, yay, gürz ve kalkanlar, kan tutkusunun, kan çekiminin ve çağrısının, sadece ve sadece aradaki araçlarıydı. Silahları, bir insanın aklı ve elleri arasında idare eden neydi? Belki, benliklerini sarmalayıp, öldürerek yok etme duyusunun kan akıtarak bastırılması ki, bu daha önceden düşünülerek yapılan bir koşullanmaydı. Ya da, yaşam korkularını dışavurduran, içlerine saklanmış isimsiz bir ucubeydi.

Savaşta kılıcın beyni yoktu ve nereye sallarsan oraya gidiyordu...

Birbirlerinden çok kan akıttılar. Hiç şüphe yok ki, akan bu kan, eski çağlardan bu yana, daha bereketli olması için toprakların genç bakirelerin kanlarıyla sulayarak adak adayanların akıttıklarından daha fazlaydı. Kan akıtmanın kutsallığı benliklerine kazınmıştı bir kere. Damarlarında, karşılarındakinin kanını akıtmanın karşı konulmaz içgüdüsü dolaşıyordu. İnsan, insanın ne kadar düşmanıysa o kadar da yaradanıydı. Bu kadar fazla öldürmek, ölümün korkunç gücünü elinin içinde bulundurmak, belki de öldüre öldüre tanrılaşmayı içinde hissetmek gibi bir şeydi... Savaşan her insan bedeni ve yaşamdaki varlık nedeni, iktidar ve gücün kurbanı oldu. Bir süre sonra, her iki yandan da akan kanlar pıhtılaşarak kuruyacak ve renkleri koyulaşarak, belki bir karınca, belki de başka bir böcek, yaşamının devamı için bu kurumuş ölü insan kanlarından medet umacaktı. Böylece, bir böceğin tırtıla, bir tırtılın kelebeğe dönüşerek hayat bulacağı, değişik ve dünyası bilinmeyen bir yaşam devam edecekti...

Moğol ve Selçuki askerleri, öldürdüklerinin kim olduklarını bilmeden zırh ve silahlarını almak için akbabalar gibi başlarına üşüştüler. Ölülerden birinin toprağa yapışık yüzünü kaldırıp baktıklarında onun Mehmet Bey olduğunu anladılar. Ölmemişti, yaralıydı. Yaraladığı insandan nefret etmek, insanın doğasında vardı. Gereken yapıldı...Ölüler arasında iki kardeşi ve amcasının oğlunun da varlığını öğrendiklerinde sevindiler. Yerlerinde saray maymunları gibi zıpladılar. Gelenek belliydi. Başları gövdelerinden ayrılacaktı. İkindi vaktine kadar kapaklı bir seleye konan kelleler Selçuki Sultanına ve Sahib Ataoğlu Beyliği'ne ulaştırıldı.

Bir gün sonra öldürülen Karamani büyüklerinin Selçukilere göre kötülük yuvası; toprağa ve kurumuş kana bulanmış

kötülük dolu başları temizlendi. Sakalları taranıp misk-i amber sürüldü. Karamani Mehmet Bey'in sol göz çukurunun kenarına açılmış ince yara hâlâ taze kanlıydı. Yarı açık ağzından gözüken gümüş ve altınla kaplanmış dişleri Mikail'in hazinesi gibi donuk ışıldarken, kesik başı, bu haliyle sevinçten donmuş bir tebessüm görüntüsü veriyordu. Onlara güvenerek peşlerinden gidenlere gözdağı vermek ve isyan edenlerin sonlarının ne olacağını göstermek için kelleleri bütün Ermenek kalelerinde dolaştırıldı.

Ölmüş düşman çok güzel kokarmış, hele hele memleketliyse daha da güzel...

Papağanların aksine kendine öğretileni aynen ezberlemenin dışında, yorumlar da katan, birçok zamanın tanığı yorgun karga, yuvasına altın suyuna batırılmış bronz bir halka getirip, deftere şöyle yazdı:

"Ey devrin ileri gelenleri, zamanın beyleri, temiz dini iyi bilen iyilik timsali mümtaz büyükler!.. Her birinizin düşüncesi; din ve devlete sığınak, her birinizin yaradılışı; adalet ve bilime mekândır. Siz özgür bireylerin bildikleri gibi dünyada insanoğlundan hiçbir kişi yoktur ki; başka bir insanın, boy, akıl ve ruhuna tıpatıp benzesin.

İnsan tektir, hatta bir dünya. Bir biçim altına gizlenmiş dünya. Dünyada ne varsa emir kuludur. İnsan, onların hepsinin üzerinde buyruk sahibidir.

Var olan bütün bunlar, birbiriyle uyum içindedir. Cins, kendi cinsiyle güven içindedir. Aslan aslanla, kurt kurtla böyledir. Bu, size açıkça kul olarak görünür. Hayvanlar asla kendi cinsinin ölmesini istemez ama bir insan her zaman tersini yapar.

Kaplan, sağlam okunu okluğuna koyar. Kurt, atın üzerine zırhını atar. Kurdu kimse kılıç ve siperle, aslanı kimse ok ve yayla görmemiştir.

O halde siz insanların, her zaman kendi cinsinize neden zarar vermeniz gerekiyor?

Onun gayreti, bunun yerini almak için, bunun çabası ötekinin kanını dökmek içindir. Onun, bunun durumunda olmasından sürekli içi yanmakta. Bu, onun düşkünlüğünden her zaman mutlu. Bu, onun için gaddaresini biler. O, bunun için kargısını sivriltir.

Bütün kötülükler geçici bir ömür içindir.

Sonralarda da çok günler gelecek.

Ondan, zamanına bırakmış bir iz ve eser görmeyecek, bun-

dan, dünyada ad ve işaret bulamayacaksın.

Ondan da bundan da toprak altında bir avuç kemikten başka bir şey kalmadığını göreceksin.

Ey büyükler! Eskilerin başından geçen hikâyeler gizli değildir.

Onların bize hikâye oldukları gibi, zaman gelecek biz de hikâye olacağız...

Noli me tangere.
Bana dokunma.
Evangelium Iohannis.

Altmış yedinci an

Mehmet Bey, Yeşilköşk'te rahatımı sağladıktan sonra evlenmemin gerekliliğinden söz açmıştı. Bunun için de köşke ilaveler yaparak genişletmemiz gerekiyormuş. Haremim olacakmış! Ölmüş Selçuki sultanlarından birinin kızını bana uygun görmüşler. Kızı tanımadığımı söyledim. Tanısam da, tanımasam da, beğensem de, beğenmesem de sonuç aynı kapıya çıkacaktı. Bunu Mehmet Bey de biliyordu, bilmesine ama yine de bir yolunu bulup kızı bana göstereceğini söyledi.

Kulağıma çalınanlara göre, kızın annesi Gazalya hatun bu evliliğe iyi gözle bakmamış, pek gönüllü değilmiş. Çeyiz hazırlamak için süre istemiş. Zaman kazanmak istediği belli. Çünkü, hanım sultanların çeyizi, doğduğunda hazırlanmaya başlar, sandığına atılır. "Çeyiz hazırlanana kadar kim öle, kim kala. Soyu sopu belli değil, zaten Selçuki soyu yeterince karışık" demiş. Bu kadın aslını ve dönme olduğunu unutuyor galiba.

Mehmet Bey'le Gazalya hatunun konağına arka kapıdan gizlice alındığımızda koridorda dolaşan ipek elbiseli bir zenci görmüştüm. Bizi görmemezlikten geldi. Merdivenleri çıktıktan sonra ortasında havuz bulunan geniş bir sofaya girdik. Havuzun her köşesinde tunçtan aslan heykeli vardı ve ağızlarından bir lülelik su akıyordu. Sofanın dört köşesi sedirle sarmalanmıştı. Bunlardan birinin hanım sultana ait olduğu, işlemeli yastıklarının üzerine bezenmiş kıymetli taşlardan belliydi. Altın ve gümüş şerbet takımları oymalı küçük alçak masaların üzerini süslüyordu.

"Burada ne işim var?" sorusunu kendime sormuyorum. Üzerime sardığım iki postla sultan olana dek yaşamımı sürdüren ben, şimdi kendime uygun görülen bir hanım sultanı görmek için gizlice konakta dolaşıyordum. Önce sultan olmamı istediler, ardından bir Selçuki hanım sultanla evlenmemi. Oyun tüm neşesiyle bir doru at hızında...

Harem sofasının tabanı kalın tüylü kilimlerle kaplıydı. Duvarlara ve işlemeli yastıklarla dolu alçak yatakların üzerine de kilimler serilmişti. Her yatağın iki yanında küçük masalar vardı. Çerçevesi gümüş ve altın varaklarla kaplı iki büyük ayna, altıgen bölmeli pencere camlarından içeri giren güneşin öğle ışınlarıyla pırıl pırıl parlıyordu. Yatakların tam karşısında, duvara asılmış halı da, ışınlardan kendi payına düşeni almıştı. Çeşitli renklerdeki motiflerin üzerindeki parlaklıklar raksa çoktan başlamışlardı. Haremde bulunan kızlar bir ağızdan konuşup, kimi eline bir saz almış telleri arasındaki uyumu sağlamaya çalışıyor, kimi ise saçlarını taratırken ellerindeki gergefte çiçek süslü desenli nakış işliyordu.

Mehmet Bey, hanım sultanımı gizli bir bölmeyi kapatan paravanın arkasından gösterdi. Siyah desen dövme yapılmış eliyle, geniş ve yuvarlak bir ayna tutuyordu. Öteki eliyle, önce yanaklarını allıklamaya, kaşlarına rastık çekmeye, ardından kirpiklerini siyaha boyamaya çalışıyordu. Yüzü ay kadar parlak, narin ve saftı. Ufak, yuvarlak çenesini, iri ve kadife kadar yumuşak bakan kara gözleri bütünlüyordu. Süslenmeyi arada bir bırakıyor, elindeki aynada yüzünü sağa, sola çevirip süzüyordu.

Omzuma dokunan bir elle kendime geldim. Yanımda Mehmet Bey'den başka birinin olmadığını bilmeme karşın, ürktüm. "Yeter... Bu kadar seyir yeter" dedi.

Sıçrayarak uyandım. Yasaklıyım ve zindanımda saklıyım!

Altmış sekizinci an

Uyandığımda, sabah ezanı okunmak üzereydi. Ne zaman başladığını bilmediğim yağmur hızını almış, dinecek gibi görünmüyordu. Pencerenin yanında bitmiş osurukağacı piçinin yaprakları üzerine düşen yağmur damlalarının çıkarttıkları sesleri dinliyordum. Kulağa hoş gelen nahif tıpırtı, bir yavaşlayıp bir hızlanarak, arada bir çakan şimşeğin uzaklardan kopup gelen gümbürtü ve parıltısına eşlik ediyordu. Az sonra yağmur kesildiğinde, piçin yapraklarını hüzün sardı. Hafif esen yel, sapına belli aralıklarla dizilmiş yaprakların boynunu bükmüştü. Ortalığa yayılan mis gibi kokusuyla toprak, üzerinde kim varsa, içine almak için sabırsız ve sarmalamak istercesine hazırdı!..

Üst dallarından birine konmuş bir kelebek gördüm. Kımıldamıyordu. Hareketsizliği ıslanmışlığındandı. Biraz daha dikkatli baktığımda kanatlarının güzelliğinden irkildim. Gökyüzünden zifir karanlıkta başlayıp koyu laciverte geçen, sonra maviye açılan kanatlarını seyre dalmışken, "Sanki kızıl akan nehrin kuşak olduğu ulu dağın gecesi" diye içimden geçirdim. Birden küçücük kanatlarına; nehir, ulu dağ ve taşkonak sığdı.

Ölmeye konan kelebeği seyretmeye devam ettim. Pencereye biraz daha yaklaştım. Belki varlığımı hissetmesinden, belki de bir son an çırpınışından olacak, duyargalarını havada bir iki sallayıp kanatlarını konduğu dala sürterek, bir parmak kalınlığında yürüdü. Sağ kanadının ucuna bir çentik açılmıştı. Biraz daha yaklaşarak, pencereden kafamı uzattım. "O güzelim kanatların keşke bende olsaydı" diye yalnız kendimin duyacağı bir sesle konuştum.

Nereden damladığı belli olmayan, belki de saçaktan, iki damla, kelebeğin yanına tıp tıp diye düştü. Kanatları titredi korkudan. En küçük böceklerin bile yapabildiği son bir hare-

ketle donup, dinlenmeye çekildi!

Uzaklara bakıyorum. Gözlerimin önündeki uçsuz bucaksız ovanın gökyüzüyle birleştiği belirsiz griliği içinde, şimşeklerin parıltıları bir çakıp bir yok oluyor. Bir-iki kuş, yağmurun dinmesini nimet bilip, hızla penceremin önünden geçip gittiğinde şimşekler de çakmaz oldu.

Bu tanıdık ufuklara, bakıp, son günlerdeki yaşamımı düşünürken gözlerim buğulanıyor. Ufku çiğneyeceğimi sanıp ona her yaklaştığımda, önüme yenileri çıkıyordu. Bu böyle devam edip durdu. Şu anda artık yeni bir ufkun çıkacağını sanmıyorum. Bunun olanağı yok. Çünkü, tıkanıklığı çok iyi hissediyorum.

Ufukta üç nokta belirdi. Noktalar, karanlığın içinde yavaş yavaş büyüyüp ve tozu dumana katarak hızla gelmekte olan üç atlı halini aldı. Kapılar açılmış, atlılar içeriye alınmıştı. Gelen Çaylak ve iki adamıydı. İçimden, "Bu iş bitti, buraya kadar" diye, geçirdim. Bugün, yarın ya da ertesi gün. Ne fark eder. Bir oyun oynamıştım ve her oyunun başlangıcı gibi bunun da bir sonu vardı.

Kötü haber tez ulaşırdı. Çaylak perişandı, ağlıyordu. Terli, kirli yüzünde, gözlerinden akan yaşları silmeden hıçkırıyordu. Mehmet Bey'in Selçukilerin yandaşları Moğollarla savaşırken oklara hedef olarak şehit düştüğü haberi gelmişti.

Karamani Mehmet Bey'in düşmanın üzerine bir kartal gibi süzülerek nasıl atıldığını anlattı.

Onun soluklanmasını sağlayıp, pekmezli süt getirtmiştim. İçtikten sonra hemen atını sordu. Soluklanmıştı. Kıratı çatlamış mıydı? Yeşilköşk'ten içeriye girdiğinde ağzı, burnu ve köseleden yapılmış iki kanat etekli depindirikisinin sırtına vuran yerleri köpük içindeydi. Seyise atının çatladığını söylememesini önceden tembihlemiştim.

Altmış dokuzuncu an

Artık neşeli oyunun sonuna gelmiştim. Önce, oyunu kabul ettim, oynadım. Sonra yenildim ve bitiyor. Satranç tahtasına kendi isteğimle sürüldüm. Bu oyunda altmış dört kareden hangisi benimdi? Hiçbiri... Neşeli oyunun geçtiği satranç tahtası devlet düzeni değil miydi? Benim gibi yaşama itaatsiz ve uzun yolda yürüyen bir insanın bu düzen içinde, oyun da olsa, ne işi vardı ve yeri ne olabilirdi?

Şimdi, güneşli bozkırın üzerinde rüzgârın nereye sürüklediğini bilmediği bir bulut gibiyim. Bulutun ön ve arkasında her şey pırıl pırıl ve saydam. Gölgeyi bulutun kendisi yapıyor. Bu gölge her an vardı. Gelecek bunun için belirsiz ve geçmiş artık yerine getirilemez.

Çimen her zaman çitin öte yanında daha yeşil!..

Vezir düşmüş, sıra şahtaydı... Çamurun uçsuz bucaksız düzlüklerinde babamdan öğrendiğim oyunda, vezirin dışında, çok piyon da devrilmişti. Tavşan ya da kurt avlamayı ne kadar iyi öğrendiysem de, şu oyunu bir türlü öğrenemedim. Oynarken hep aklım başka yerde olur... Satranç da, av da, iki büyük tutku aslında. İki tutku da aynı kapıya çıkıyor: İktidar... Bazen yenilmemek için yenmek, öldürülmemek için öldürmenin gerektiği bir iktidar.

Aşırılıktan uzak durmak ne büyük erdemmiş!..

Yetmişinci an

Çaylak'a, Mehmet Bey'in ölüsünün ne olduğunu sorduğumda, gözlerinden süzülen yaşlar pala bıyıklarını ıslatmıştı. Onları kimseye göstermeden, yalayarak yok etti. Gözyaşlarının tuzu hoşuna gitmemiş olacaktı ki, derin bir iç çekti. Daralmıştı. Mehmet Bey'in savaş alanındaki son durumunu, rastlantı eseri yakınında olduğu için çok iyi izlemişti. "Kafasını gövdesinden ayırdılar, tıpkı amcaoğullarına yaptıkları gibi" dedi. Bu son sözler sıranın bana geldiğinin açık göstergesiydi. Çevremdekiler kuşkuyla beni süzüyorlardı. Bir şeyler yapmam gerekiyordu. Belki de hiçbir şey. Rum ilinin dört bir yanına haber salıp, Türkmen yoldaşlara, Mehmet Bey'in kahramanca savaşarak şehit düştüğünün bildirilmesini istedim. Ün, küllerine geç ulaştı...

D D D
dat donat dicat
Verir, armağan eder, ithaf eder.
Bir mezar taşından.

Yetmiş birinci an

Karamani Mehmet Bey'in öncülüğünde Türkmenlerin bozguna uğramaları Selçukilerde büyük bir sevinç yarattı. Her savaştan sonra, Rum'un bütün kentlerine, dostların sevinmesi, düşmanların üzülmesi ve bir ders çıkartılıp korkmaları için fetihnameler gönderdiler. Fetihnameler, tek başlarına, kuru kuruya gönderilmezdi. Ele geçen ganimet ve esirlerin yanı sıra kimi kutuda kesik bir kulak, burun ve sepet içinde bir kelle, alışılagelmiş fetihname yöntemlerindendi.

Önceleri Karamanilere övgüler yağdıran ve onları yere göğe sığdıramayan devrin şairleri, fetihnameleri, "Kur'an sayfaları gibi aziz bir kâğıt" olarak niteleddiler. Türkmenler, bozguncu ve hain ilan edildi. Onların Rum'da yaptıkları zulüm ve döktükleri kanların ardından kazanılan bu zafer için yeni Selçuki Sultanı kutlandı. Kentlerde bayram sevinci yaşanıp, Allah'tan hanedana yardım dilendi.

Peras imposuit Iuppiter nobis duas; replatam vitiis post tergum dedit, alienis ante pectus suspendit gravem.
Jüpiter bize iki gözlü heybe verdi; kendi kusurlarımızı taşıyanı arkaya, başkalarınkilerle ağırlaşmış olanı da göğsümüze yerleştirdi.
Phaedrus.

Yetmiş ikinci an

Uzaktan Yeşilköşk'e doğru bir mızrak ormanı yaklaşıyordu. Moğollar, Konya'ya girmeden önce beni almayı unutmamışlardı. Ne de olsa yolları üzerindeydim! Ömrümde bu kadar çok çeriyi birarada görmemiştim. Kalkanlarıyla süvariler, yaya okçular, akşam alacasında değerli koşumları ışıl ışıl parlayan seçme atlar üzerinde süvariler, atkuyruklarıyla bezenmiş alemler hepsinin ortasında daha yukarıdaydı. Aralarda ise yine mızraklar, atlar ve develer...

Ayaklardan çıkan patırtı ve nal sesleriyle dağ taş titriyormuş gibi geldi bana. Uğultu, Yeşilköşk'ü sardı ve ortalık daraldı. Köşktekiler ağlıyor, Moğol çerileri zafer çığlıkları atıyordu. Hiçbir şey konuşmadım. Konak yağmalandı.

Hava yeni kararıyordu. Koydukları kalın kamış kafesin içinden penceremin önündeki osurukağacı piçine baktım. Gözlerim kelebeği aradı. Piçin tüm dallarına baktım, yoktu. Eğilerek son bir kez yere baktım. Kül rengi, tül inceliğindeki bir çift kanatın ıslak toprağın rengine karıştığını gördüm. Onu oradan kurtarmak istiyordum. Yanaklarımı şişirip üfledim. Hiçbir şey olmadı. "Keşke" diye içimden geçirdim, "keşke onun yerinde olsam..." Olamazdım ki... Çünkü, bir kere ölmeye konmuş ve mavisi gözlerimde kalmıştı.

Çalıların içinden bir gecekuşu kesik kesik öttü. O hengâmede sesini nasıl duymuştum, buna hâlâ şaşıyorum.

Belki de bana öyle gelmişti.

Dişi ay batıdan doğarken çok güzeldi. İçinde bulunduğum sonbahar, en güzel ayları doğuran dişi bir mevsim! Her şeyin öldüğü ve infazların gerçekleştiği sonbahar bana da göz kırpıyor. Ay ile kötü insanlar dost galiba? Onlar dostsa, iyi insanları güneş mi temsil ediyor?

Küçük ipek parçalarıyla süslenmiş sultan elbisemi üzerimden çıkarmadılar. Başımdaki destarceyi çözüp, beyaz keçeden yapılma dar bir ahi sikkesini onun yerine zorla geçirdiler.

Bir manda arabasının ahşap dingilinin gıcırtılarını dinleye dinleye, gece yarısı, Konya'ya getirildim. Atpazarı kapısının önüne yığılmış insanların çığlıkları, küfürleri, haykırışları, at kişnemeleri, nal sesleri, kılıç-kalkan şakırtıları, savaş davullarının gürültüsüne karışarak, müthiş bir uğultu halini almıştı. Bu kapıdan en son sultan olarak şatafatla girmiştim; şimdi ise, kafesin içinde yabani bir av hayvanı gibi giriyordum. Çevremi görmeyen gözlerimin içinde tutuşan ateş, yanmaya çoktan başlamıştı...

Yetmiş üçüncü an

Çifte dümbelekler, ziller, çalparalar çalıyor, testi testi şarapların süslediğ geniş ve uzun sofralarda sevinç naraları atılıyordu. İsteyen istediği yerde bağırıyor, Konya kenti inanılmaz bir uğultuyla çalkalanıyordu.

Yetmiş dördüncü an

Bu sabah zindanın derinlerinden Taki'nin sesini duyar gibi oldum. Birisiyle konuşup gülüyordu. Zindanda kendimi dinlememe karşın yanılmama olanak yok. Bana mı öyle gelmişti. Bilmiyorum. Ses, onun sesiydi. Konuşurken ismim geçiyordu. Bu, oynanan oyunun bir parçası olamazdı. Çünkü gerçekti. Evet, gerçekti. Adımı bildiğim kadar gerçek!.. Duyduklarım aldatılmışlığın sesiydi. Bir insanın gözleri, sularına gökyüzünün yansıdığı göl gibi. Onun gözlerine yansıyan gökyüzü çok karanlıkmış... Artık, içime iyice yerleşen ve karanlık zindanda önümü görmemi engelleyen kara gibi.

Bir gün gelecek onunla aynanın arka yüzünde buluşacağız.

Kötü şans getirdiğine inanılan sert gagalı karga, yeni kopardığı yeşil kabuklu taze cevizi havadan yere birkaç kez bırakarak kırdı. İçini bir güzel yedikten sonra, deftere, çok uzaklarda anlatılan şu hikâyeyi, kıssadan hisse yazdı:

Bir zamanlar, çok uzak diyarlardan birinde; kuşlarla, uçamayan hayvanlar arasında savaş çıkmış. Bu savaşta yarasa, kuşların yanında yer almış. Yapılan ilk savaşta kuşlar yenilgiye uğramış. Savaşın sonuna doğru, kuşların yenileceğini anlayan yarasa, onları terk ederek, kurumuş bir ağacın gövdesinin içine saklanmış, savaş sona erene kadar da oradan çıkmamış.

Savaşı kazanan uçamayan hayvanlar, gururla yurtlarına dönerken, saklandığı yerden çıkan yarasa, aralarına sessizce karışmış. Bir süre sonra onun varlığını fark eden uçamayanlar, şaşırıp birbirlerine sormuşlar:

"Bu da ne? Yarasa bize karşı dövüşenlerden biri değil mi? Nasıl oldu da şimdi aramızda?"

Konuşmaları duyan yarasa hemen atılıp,

"Hayır, hayır! Ben sizdenim. Ben uçanlardan değilim. Hiç uçanların çift dişli olduğunu gördünüz mü? Bakın ağzıma... Gidip onların da ağzına bakın, dişleri nasıl görün. Eğer çift dişli kuş bulursanız, benim de onlardan olduğumu söyleyebilirsiniz. Fakat, hayır, onlardan değil, sizlerdenim ben."

Uçamayanlar ses çıkarmayıp, yarasanın aralarında kalmasına izin vermiş.

Çok geçmeden uçanlarla uçamayanlar arasında yeni bir savaş daha patlak vermiş. Bu kez uçanlar kazanmış. Yarasa, uçamayanların durumunun kötüye gittiğini gördüğünde, yine aynı şeyi yapıp, kurumuş ağacın gövdesinin içine saklanmış... Savaş sona erip, taraflar evlerine, yurtlarına dağılırken, yarasa bu kez uçanların arasına sokulmuş. Uçanlar:

"Sen bizim düşmanımızsın. Bize karşı savaşanların arasında gördük seni" demişler.

"Hayır, hayır!" diye itiraz etmiş yarasa.

"Ben sizdenim. Ben o dört ayaklı uçamayan hayvanlardan değilim. Hiç kanatlı uçamayan gördünüz mü? Gördünüzse kabul ama, hayır. Dört ayaklıların kanadı yoktur. Ben sizdenim.

Kuşlar ses çıkarmamış. Çünkü yarasanın söyledikleri akla uygunmuş. Onun aralarında kalmasına razı olmuşlar.

Yarasa, savaşlar devam ettiği sürece, hangi taraf yeniliyorsa onların arasından kaçıp, kazananların arasına karışarak, bir o yana, bir bu yana gidip gelmiş.

Zaman gelip sonunda savaşlar bittiğinde, barış yapılmış. Uçanlar ve uçamayanlar arasında oluşturulan kurul, yarasa hakkında bir karar vermek için toplanmış. Konuşmaların, tartışmaların sonunda bir karara varıp, demişler ki:

"Bundan böyle sen sadece geceleri uçacaksın. Herkes uykudayken, yalnız başına, geceleri uçacaksın. Ne uçanlardan ne de uçamayanlardan hiç arkadaşın olmayacak. Haydi güle güle, yolun açık olsun."

Taki'yle, uçurumun yanında bir kayanın üzerinde konuşmadan, çıplak oturuyorduk. Üzerimizdeki tüm giysileri çıkartıp yana koymuş, bir kısmını da altımıza sermiştik. Uçurumdan esen ılık rüzgâr sırtımızı okşuyordu.

Az sonra Taki kalktı ve sol dizimin üzerine oturdu. Hareketsizdi. Boynuma doladığı bir kolunun üzerine uzun saçları dağılmış, öbür elinin parmakları alabildiğine birbirinden ayrık, kalçasını kavramıştı.

Sıyrılarak doğruldu. Arkasından yaklaştım. Kollarını iki yana açtı. Sarıldım. O an, sardığım kollarımın dışında iki kolumun daha olduğunu fark ettim. İki kolum, istemsiz hareket ediyor, elleri bileklerinden yılan gibi kıvrılarak dans ediyordu. Önce yapışık kalçalarımız iç içe girdi. Tek kalça, vücuduma bir dinginliğin yayılmasına neden oldu. Ardından bacaklarımız birbirine kenetlendi ve birbirlerini iç ederek kalınlaştılar. Dört kollu gövdemin kalın bacakları, dizlerime kadar bitişik, dizlerinden sonra aşağıya ayaklarıma doğru ayrıktılar. Ayaklarıma baktığımda onların içe doğru basık biçimde eğik olduklarını fark ettim. Belden aşağım, Taki'nin belden aşağısıyla aynı olmuştu. Sadece bir fark vardı, bacaklarım şimdi daha kalındı.

Geniş ve sert adaleli göğüslerini kavramış olan kollarım, omuzlarının üzerinden çekilerek, yavaş yavaş göğsümle beraber onun içine girerken, ortada sadece iki başlı ve sırtından iki kol çıkmış bir ben vardı. Ağır boyalarını aşağıdan yukarıya çekmeye başladığında gökyüzü hareketsizdi. Şeffaf bir adam havada asılmış, hareketsiz bir örümceği andırıyordu. Gergin karnının üzerindeki kaburgaları sayılacak kadar belirgin, adaleli kolları iki yana açık ve uzun saçları omzuna dökülmekteydi. Gözlerinin çevresi mor halelerle kaplı ve yüzü şeffaftı. Bize bakmıyor, kıpırdamadan yere bakıyordu.

Rüzgâr olduğundan daha sert esmeye başladığında, önümüzdeki dağdan bir gürültü koptu ve gittikçe kuvvetlendi. Bulunduğumuz tepe sallandı. Yukarıya baktım. Dağın zirvesindeki iri bir kaya parçasının üzerinden bir şerare çaktı. Kaya yerinden oynadı. Düşerken yavaştı, sonra hızlandı. Yeri sarsarak, önüne çıkan bütün ağaçları, çalıları ezerek üzerime geldi. Son anda önüne çıkan kendinden küçük bir kaya parçasına toslayarak üzerimden sıçradı. İçimdeki Taki'yle eğildim. Arkama dönüp baktığımda, yuvarlanan kaya parçasının şeffaf uzun saçlı adama çarparak içine girdiğini ve küçülerek kaybolduğunu gördüm. Şeffaf uzun saçlı adam onu yutmuştu! Tam önüme döneceğim sırada, sanki buz tutmuş göl üzerinde bir insanın yürürken çıkarttığı çatırtıları duydum. Şeffaf uzun saçlı narin adam çatlıyordu... Küçük parçalara ayrılarak üzerindeki dallanma hızla devam ediyordu. Döküldükten sonra fırınlanmamış camdan bir kalp gibi yere yığıldı, un ufak oldu. Sonra uçurumdan yağan kar taneleri gibi, sis çökmüş yar dibinin bağrına döküldü. Korku ve hayret dolu bakışlarla önüme döndüğümde, Taki'nin elbiselerini koltuğunun altına alarak, yanımdan uzaklaştığını gördüm.

Soğuk zindanda, ter içinde uyandım. Uykumda, o ânın kardeşliğini yaşarken, kim bilir, belki gerilerde bıraktıklarım bir biçim olarak, kapalı göz kapaklarımın siyah perdesinde hatıralara yakalanmıştı. Bu geriye döndürerek yaşatma, uykumun bütünü içindeki aykırı evre çatışmalarının yeniden canlanması ve bilinmeyen başka bir hayatın sahnesinde yerini alarak, yeni bir oyuna başlaması mıydı? Ayağa kalktım ve onlara baktım. O ana kadar fark etmediğim bir şey gözüme çarptı: İçe basıyorlardı! Belki de öyle sanmıştım... Malta taşları üzerinde dolandıktan sonra aklıma sultanlığım geldi. İnsan yaşarken, olayların sıcaklığıyla yaptığı işin gülünçlüğünü anlamıyor.

Düşünüyorum da gülüyorum. Sürdüğüm saltanatın devlet işlerine ayırdığım zamanı belli değildi. Gündüz ya da gece ha

devlethaneye gitmişim ha gitmemişim. Bundan da kimse rahatsız olmuyordu. Varlığımla yokluğum onlar için fark etmiyor ki...

İçime bakıyorum. İçimdeki aynanın sırrı yok. Arkası o kadar net görünmüyor ki, geçmişimde yaşadıklarım bir bir göğsümün ortasına yerleştirilmiş bir sininin içinde cirit atıyor. Bu, bir nispet yapma gibi. İçimdeyim, kendimleyim. Ben, benim. Sırsız aynamda bu zoraki yaşam, gösterimin nerede hata yaptığımın komik sonucu. Bir kişinin sihirli aynaya bakıp, kendi yüzünü tanıyamaması ölümünün yakın olduğunun göstergesi değil mi? Sininin içindekilere engel olamıyorum.

Geniş bir ormanın içinde, bir göl yanına kurulmuş küçük bir eve benzeyen zindanıma alıştım artık. Karanlık içinden karanlık göle bakıyorum. Karanlık duvarlar...

Nereye baksam karanlık duvar. Kendime, kendimin karanlığına bakıyorum, bilinmezi bekler gibi. Bilinmez, olacaklar karanlık. Bilinmez, yeniden başlangıcı bir doğum gibi. Görüyorum, görüyorum; yaradılış bana yaklaşıyor. Işığım yok... Bedenimi saran ışığım parlamalı ve karanlık içinden gelmekte olan yaradılış beni çekmeli. Bu durumda yaradılış beni görmez ki!.. Hiçbir zaman rüyası olmamış, olmayacak bir uykuya mı dalıyorum? Zindan, uykumun ve korkumun karanlığı içinde kalırsa ne olacak? Gelen melekler beni görmeden geçip gidecekler.

Korkmamalıyım, her şeyden önce korkumu silip atmalıyım bir yana. Karanlık kör zindanda görmeye, anlamaya çalışmalıyım. Kör bir demirci ustasının körükle kömürünü harladığında nurlanan yüzüyle güneşi araması gibi... Ateşin üzerine eğilmek hiçbir işe yaramaz, onu görmek gerekir. Gördüğümde hissedeceğim. Onu önce korumak, ardından harlandırmak gerekir ki, soğuk gri demiri kızıl güle çevirip yapraklarına biçim verebilesin. Ne vardı sanki sultan olmakta. Babam, "Komutan geçtikten sonra nefir çalmayacaksın" derdi. Değişmek istedim. Bu kez, değişmenin zehri aktı içime ve ruhuma.

Consummatum est.
Her şey bitti.
Evangelium Iohannis.

Yetmiş yedinci an

Gözlerimi yumdum. Göz kapaklarımın perdesinde yine çocukluğum vardı. Yayla zamanıydı. Uzun bir yürüyüşten sonra bir obaya gelmiş ve aman dileyerek, boş bir çadıra yerleşmiştik. Bir süre kalıp, yine ver elini dağ, bayır...

Orada ne kadar kalmıştık, hatırlamıyorum. Bir süre sonra yola çıkmak için toparlanıyorduk. Babam, yüzündeki tebessümle beni izlerken içeriye bir kuş girdi. Yavaşça yerinden kalktı ve obanın yumru gergisine çarpıp sersemleyen kuşu tuttu. Çok sevindim. Yanına koştuğumda, "Bak, ne kadar korkmuş... Yüreği nasıl da atıyor" diyerek, kuşu, birleştirdiğim iki avcumun içine bıraktı. Küçük kalbi nasıl da çarpıyordu? Kaçmasın diye küçük avuçlarımı kapatırken, tüy kadar hafif kuş bedeninin bir davulu nasıl barındırdığını hâlâ kendime soruyorum!

Dışarı çıktık. Babam, "Haydi onu azat et" dedi. Avuçlarımı açtım. Telaşla uçup giderken ötmemişti. Geriye döndü ve üzerimizden geçerek gözden kayboldu. Gözlerimle onu maviliğin ortasında ararken, babam, "İşte, özgürlük" demişti.

Her şey dışımda, birbirinin doğurganlığıyla devamını sağlarken, yumurtamdan çıkartılıp, bir yılana nasıl da dönüşmüştüm? Çok kısa zamanda küçükten büyüğe bir efsun gibi gelişen olaylar, beni bir girdaba itelediyse, olanları artık Yaradan'a bağlamaktan başka bir çarem yok. Küçük bir yılan büyüyerek güçlenmişti; zehrine ulaşmış, dillenmiş, kılıç ve topuz kullanan yılanların padişahı olmuşsa, bu gerçekte bir Yaradan işidir ve Yaradan onun içine girmiştir.

Bu dünya zaten aptal insanlar için geniş. Baş olmamı istediler. Bu gibi durumlarda yaş ot yakarak ortalığı dumana boğup, karıştırmak isteyenler hemen bulunur. Taki, bunu becerdi. Dumanı çıkarmış ama ateşi tam yakamamıştı. Ustalığını çok geç anladım. Tam yanmamış bir ateşin içine atmıştı beni. Ateş yanmış, ardından duman çıkmıştı. Dumanı ateş doğuracaktı şüphesiz, ama duman, odunların arasına yanlışlıkla yerleştirilmiş yaş dal parçalarından çıkmıştı! Duman, ortalığı göz gözü görmeze getirip de tilkiyi yuvasından çıkarttığında, çoktan yer belirtmişti. Ateşin tutuşmasını ve doğmasını güçleştiren duman; ah, ateşin kötü oğlu...

Bana derinden acı vermeye çalışıyorlar. "Tutsaklıkta zafer, susularak kazanılırmış!" sözü aklıma tekrar geliyor. Gülmeler ve ağlamalar arasında gidip geliyorum.

Gerçek tapınaklar, insanların beyinlerinin içinde kurulmalıymış! Benim gibiler bu tapınaklarda kendilerini çok rahat hisseder ve öyle davranırlar. İşliğime gider gibi, olağan ve basit bir biçimde, insanların kafa ve kalplerinin içine girdim. Çevreme kendi tapınağımdaymışım izlenimi verdim. Simsarlarımın, paydaşlarımın kağıttan düzenini kurdum. İnsanların beyin işliklerinde bunların doğal olduğunu, mutlak olduğunu kanıksadım. Kendime öyle bir düzen kurmuştum ki, bunun

içinden çıkmak hem zor, hem de kolaydı. Zor olanı başardım ve yenildim.

Dünya değişiyor. Yaradanlar bile eski duaları kabul etmiyorlar artık. Beni hayatımın geri kalanından ayıracaklar.

Ey, şafağı söktüren, bitkiye can veren, ölümün iradesini elinde tutan, canı verdiği gibi geri alan, insanları geçici, kendini ebedi kılan yaradan... Sana sesleniyorum. Yenilenler, haksız ve sesleri duyulmayanlarmış.

Ödünç alınmış hoyrat zamanın sonu toprak uykusuna yatmakla son bulacak. Üzerime kilitlenen ağır kapı gürültüyle açıldı. Gelenler konuşmadı. Ayağa kalktım. El ve ayak bileklerime halkalar geçirilerek, arkamdan zincirlediler. Siyasetgâha çıkarıldığımda gözlerim aydınlıktan kamaştı. Yarı açık siyasetgâhın çevresi beni merak edenlerle doluydu. Dokunulma gösterisi eğlenceli geçecek herhalde!.. İtile kakıla taş avlunun ortasına getirildim. Çevremdekilerin varlığını, konuşmalarından ve bu sıcak havada çıkardıkları ısıdan anlıyorum! İnsanlar uzun yoldan gelmiş, köpüklü terli at gibi kokuyorlar. Arada gözüme giren karanlık derinliklerinden çıkmadığından gözlerim iyi görmüyor.

Dizlerimin arkasına inen bir sopa darbesiyle dizüstü çöktüm.

Bulanık göz perdemde, üç iri ve yarı çıplak adam belirdi. Gülüyorlardı. Bellerindeki uzun, sivri ve her halinden keskin olduğu bıçakları çıkardılar. İkisi, bıçakları güneşin sunduğu ışınlara tutup, yansımasının parlaklığını yüzümde gezdirdi. Sonra, çıkardıkları kayış kemeri, hemen yanı başımdaki tahta sütuna çakılı kancaya geçirip gerdiler. Bıçakları ağır ağır sürterek bilemeye başladıklarında, bir ters bir düz yapıyorlardı. Bu işte gösterdikleri ciddiyeti, derimi yüzerken de gösterecekler miydi?

Tulumculardan biri, pis pis sırıtarak, bıçağını gösterdi ve "Buna ne derler biliyor musun?" dedi.

Gözlerimdeki karanlık kalkmıştı. Gülmeye başladım. Onun da sırıtmasının yerini gülme almış, karşılıklı kıkırdıyorduk. Tulumcu gülmeyi keskin bıçağıyla bir şeyi ikiye ayırır gibi hemen kesti, "Şen Dul!" dedi. Ardından, "Şen Dul çok oynaktır. Genç yaşta erini kaybetti. Fellik fellik gezer. Her yere

girer çıkar. Verimkârdır! Seni de seveceğinden eminim. Bu ana kadar, beni, gezdiği yerleri sevme bakımından hiç utandırmadı. Seni de o kadar çok sevecek ki, vücudunun her yanını öpe öpe, adım adım dolaşacak... En gizli ve şimdiye kadar keşfedemediğin haz noktalarını bulup, sana sunacak. Köşelerine şehvetle temas edecek, okşayacak" diyerek konuşmasını sürdürdü.

Arada, Şen Dul'u parmaklarının ucuna sürterek keskinliğini kontrol ediyordu. Bir ara kolunu yalayarak tükürükledi. Kıllarını keserek Şen Dul'un olgunluğuna baktı. Bu hareketini arada bir tekrar ederken gülüyordu. Kaşıyla beraber başını da yukarıya kaldırarak, "Daha olmadı, kıvama gelmedi" dedi. Şen Dul elbet kıvama gelecekti! Yamak Tulumcu, "Kılsızmış" dedi. "İşimiz kolay olacak!"Ağası, "Üç kıla dokunulmaz. Bilmiyor musun?" Yere tükürerek devam etti: "Kadının saçına, atın kuyruğuna ve erkeğin bıyığına" "Evet" dedi yamak, ağasını onaylarcasına, "Onlara dokunulursa kan çıkar!"

İçimden "Demek ki, benden çok kan çıkması gerekiyor" diye geçirdim. Seyredenler konuştuklarını duyuyorlar mıydı acaba? Çevremdekileri hissediyor, kimseyi görmüyorum. Suskunluk oldu.

"Biz" dedi, "biz, işimize insanın yüzünden başlarız. Sen de değişik bir şey yaptık, sonunu gör diye." "Ne o?" dedi, tulumculardan biri, "Hiç sesin çıkmıyor, dut mu yedin?" "Bazen özgür kuşlar da ötmezmiş!.." Bu, derimin yüzülüp, tulumum çıkarılmadan önce ağzımdan çıkan son cümleydi.

Neşeli oyunda başrolü hep aynı güdü oynuyormuş: Öldürme zorunda olmak.

Sekseninci an

Oynadığım neşeli oyun uğruna, kabuğu soyulmuş soğan ve ardından yaprakları iyice açılarak solmuş yaşlı bir güle dönecektim. Boynu bükük gülen gülün yaprakları kendiliğinden dökülmeyecek. Onları tek tek özenerek yolacaklar. Düşmanlarıma göre gerçek yüzüm ortaya çıkmıştı. Yüzerken yırtılmaması için özen gösterdikleri derimin içini samanla dolduracaklar biliyorum. Saman saplarından birçoğu deri tulumumu delerek, kendine yönelik tehlike görmüş bir kirpinin dikilmiş dikenleri gibi dışına çıkacak. Daha sonra, allayıp pulladıkları uyuz bir merkebe bindirip, kayıp devrilmemesi için de dört bir yanımdan ahşap semere kayışlarla bağlayacaklar.

Şeytana uyup, bozguncu büyüsüne kapılanların sonunun ne olacağının örneği eşeğin üzerinde hazırlanacak. On güneş batımı öncesine kadar büyük bir saygınlığa sahip olan ben, bir anda kirpiye dönüştürüleceğim. Bir insanın haline şükretmesinin gerekliliği ve itaatsizliğinin sonunda ne hale gelebileceği ibret dersi olarak gösterime sunulacak. Bu beklediğim sonum. Biliyorum böyle olacak... İçi saman dolu; Zırzır... Siyavuş... Cimri... Cimri Kirpi...

Aklı başında uslu ve itaatkar insanların, benim gibilerin peşlerine takılmasınlar diye, dikenli tulumum, Rum kentlerinde günlerce dolaştırılıp gösterime sunulacak. Çoluk çocuğa maskara edileceğim. Yaşamımda hiçbir şey olmasam da, insanlara ibret olacağım...

Seksen birinci an

Sonunda dokundular. Günlerdir beklediğim, ziyaret gerçekleşti. Bana dokunacak olan elin, kendisini yöneten kafası yanında bir hiç olduğunu düşünüyorum. Gerçekten büyük bir bağlantısızlık, büyük bir uçurum var, bana dokunacak el ile onu yöneten kafası arasında. El, kanıyla, canıyla kımıl kımıl. Eli kullanma, akıldan gelen emirlerle olduğundan ve akıl da insanın kafasında benim gibi hapis yattığından, bu biraz gülünç geliyor bana. Kötülüğün karşısında her dokunma, canlı dünya ile karşı karşıya gelir, sayısız şeyler öğrenir, bilir ve icat eder. Bana dokunacak olanın eli ise, kendi beninin parmaklarının ucuna akan aklı ile sona erer. Evet... Bana dokunacak, on tane canlı düşmanım var: Dokunacak olanın on parmağı... Kirli ve kanlı ellerinin daha önceleri kimlerle raks ettiğini düşünüyorum. Tenimle, dokunucu arasındaki on küçük düşman parmak. Dokunucu elin her noktası, her kılı, her buruşuk çizgisi, sadece uzamakla görevli tırnağı dışında canlı.

Bedenimin içinde aralıksız çiftenaralar çalmaya başladı. Gergin dümbelek derisine vurulan her küçük tokmak, beynimde yankılanarak, zorlamalara neden oluyor. Geçen zamanı bilmiyorum. İnsanı çıldırtan güçlü ses, rahatlatıcı müzik nağmelerine dönüşüp, sonunda sustu. Dümbelekler sustu ama müzik devam ediyor. Ruhumu okşayan sesler çok uzaktan geliyor gibi. Okşanmış ruhumun derinliklerine kadar işleyen nağmeleri dinlerken, o ana kadar aklımın ucuna bile gelmeyen, öldükten sonraki halimi düşünmeye başladım. Toprağın altında da bu son anda bulduğum huzuru yaşayabilecek miyim?

Az sonra sesler kesildi. Siyasetgâhın içini sessizlik sardı.

Bayılıyor muyum?

Gözlerim kapalı. Bu, yapılanları görmemin dışında, duy-

mayacağım duygusunu da veriyor bana. Sırtüstü yattığım toprağa bulaşmış kan kokusu, arada bir esen yelin yardımıyla burnuma geliyor, havada uçuşan kuşları görüyorum, seslerini duyuyorum. Hava parlak ve sıcak olmasına karşın, bedenimin her yanını ürperti sarıyor. Bıçağın yeni okşadığı yerler önce seğirdi ardından tüm vücudumu titreterek, garip bir üşümeye bıraktı. Tulumcu bazı yerlerdeki derimi tırnaklarını kullanarak yüzüyor. Uzamış tırnaklarıyla derimin ucunu tuttup sıyırıyor. Az önce sadece uzamanın dışında bir işlevi olmadığını sandığım tırnakların da canlı olduğunu şimdi anlıyorum. Elin cansız hiçbir yanı yok artık. El tümüyle canlı...

Bir şeyler oluyor bana, Ay ana ağlamaya başladı! İnci gözyaşları beyaz pamukçuklara dönüşüyor. Çok dinginler. Yavaşça salım salım derisiz tenimin üzerine konuyorlar. Ne güzel... Çiçek açıyorum! Derisi yüzülmüş gövdeme bakıyorum. Yaşam boyu gösterdiğim hoyrat ve yorucu haksızlıklardan ötürü özür diliyorum ondan. Şu an ne kadar geç kalmış olsam da, bunu kabul eder mi acaba? Her canlının kendi içinden çıkan Yaradan'a zamanı geldiğinde boyun eğdiği gibi ben de yavaş yavaş boyun eğiyorum. Zamanım son ânına yaklaşıyor artık...

Artık bir buhsun timiyim. Timin içindeki buhsun ruhum, tim ise bedenim, derisi yüzülmüş bedenim. Yıllar, timin içindeki şarabı tüketmiş, tortulu dibinde kalan ise şimdi yeni yeni bitiyordu. Biten timi bir yana fırlatıp atacaklar sonunda. Belki, başka bir yerde yeniden doldururlar. Belli mi olur!..

Dizlerimin üzerindeydim ve yere çöktüğümden bu yana yıkılmamıştım. Derimi yüzen hayretle baktı. Dayanma gücüme şaştığını çok iyi biliyorum. Çekik gözlü tulumculardan biri, "Senin ayı çok utangaç, derisinin yüzüleceğini anladığında, pençeleriyle yüzünü kapamıştı. Sen onun kadar utangaç değilsin" diyerek, cezalandırılma biçimimden rahatsızlanmasına destek arıyor gibiydi. Tulumcuların gözlerinde, ölüm isteyen

insanların, öldürmek güdülerinin son sınırına geldiklerini görür gibiyim.

Aklıma kirpiler geldi. Dikenli, güney sahil denizlerinde yaşayanların karadakileri. Kara kirpileri. Kara kirpiler; kara obalı, kara kilimli, dikenli bozkır çiçekleri... Bir canlı, derisi yüzülürken neler hisseder? Bunu ikinci kez kendime soruyorum. Dilsiz ve aciz kirpilerden ne farkım var ki...

Aşk anında Yaradan'ın dileklerine erişmemi kanıtlamak için vücudumun çeşitli yerleri soğuk çelik şişlerle tanışmıştı. Birçok yerimde meydan aynasının izleri var. Onları saplarken hiç acı duymamıştım. Ama keskin bıçak, temasın aracı olarak, dokunuşu hissetmemi sağlıyor. Tenimin üzerinde görevini yaparken zaman zaman parlayarak gezinmesiyle kalbimin diplerine kadar işleyen yaranın verdiği acı, önce karnıma, sonra beynimin uç noktalarına kadar ilerliyor. Bu acının verdiği yara nasıl kapanır? Kapanmaz ki... Bu, bir deneme. Sonrasında ağır bir deneyime dönüşecek. Alnımda biriken terleri taşıyan deriye daha sıra gelmedi. Orası görevini yapıyor; ter biriktiriyor. Ter damlaları, bedenimde düştüğü yerleri tuzuyla yakıyor. Ruhuna işlemiş en derin yaralar kapanır ama benimkinin üzeri bir daha örtünmeyecek. Tulumsuzum ve bundan ötürü çıplağım. İnsanın üzerini örten bir çulun olmaması çıplaklığını göstermez. Gerçek çıplaklık benimki. Doğduğum ilk güne mi döndüm?

Acı duymuyorum. Vahşi bir hayvan canı yandığında acı duymazmış. Güneş... Her şeyi silen güneş... Günü hemen sil ki, serinlik gelsin. Suyu esirgenmiş çanak çiçeği gibi yavaş yavaş soluyorum. Sonumu biliyorum. Bu, şeklini bilmediğim neşeli bir ölüm. Neşeli oyunun sonunda gelen neşeli bir ölüm...

Yüzücüler, işlerini yarım bırakıp gittiler. Yoruldular mı acaba? Belki de canları sıkıldı. Sanmıyorum... Beni, bu durumda bile, beklemekten kaynaklanan merakın girdabına yeniden

sokmak istiyorlar. Tekrar gelecekler ve yarım bıraktıkları işlerine kaldıkları yerden devam edecekler. Dövmelerim tenimden silindi. Temizlendim.

Hep o ânlardayım. O anların içindeyim. Ne önünde ne de arkasında.

Tekrar başladılar. Anlaşılan yorgunluklarını attılar. Hiç zaman geçmemiş gibi. Bıçaklarının köreldiğine hükmettiler. Bilemede kayış yetersiz kalmış olmalıydı ki, tulumcu belinden bir masat çıkarttı. Vicdansız masadı ne kadar da seri kullanıyor? Artık bıçağın tenime temas ettiği yerlerde, masadın bıraktığı siyah çelik tozu çizgisi gözüküyor. Çizgi, bulunduğu yerde kanıma yayıldı ve bıçağın keskin yüzü, dokunmadan kaynaklanan temizlenmeyle çizgisiz işine devam etti. Dikenli derimin tamamını bedenimden ayırırken arada sırada çok düzensiz ve hoyrat davranıyorlardı. Canlarının istedikleri yerleri büyük bir saygısızlıkla hercai yüzdüler. Kirpilere böyle davranılmaz!.. Dişlerinin yarısı dökük kel adam işini böyle mi yapıyordu? İşini ciddi yapmak ne kadar ulvi bir şeymiş! Derim, tenim, canım benim... Kişiliğimin dış dünyaya açılışı, ün ve itibarımın yaşamla uyumluluğunun giysisi. Tenim benim.

Ölüm insanı hiç sevmez, gördüğü yerde önce tokatlarmış. Öyle oldu. Tokatları yemeğe başladım. İlkleri yavaştı. Zamanla şiddetleri artmaya başladı. Suratım artık yediği şamarların acısını hissetmiyor!

Ölmeye yaklaşmak bu galiba... Ne acı, öldükten sonra da yaşamın devam etmesi... Benden sonraki yaşamı görmeyeceğim. Üzülüyorum ve bu çok garip bir duygu. Çıplak, derisiz sırtıma batan küçük taşlar, toprak parçaları ve kıymıkların acısını artık duymuyorum. Ayağa kalkıp onları silkelemek, temizlemek istiyorum. Bağlı olduğumu unutuyorum. Bu halime gülmeye çalışıyorum ama nafile. Yüzüm kırışsın ki güleyim. Derisi yüzülmüş yüzüme sıcak temas etti ve onu gerdi. Gülü-

şüm dışarı, yüzüme yansımıyor.

Buna da şükür!.. Tüm vücudumu balla kaplayarak, karınca yuvalarının önüne bir kazığa bağlasalar ne olacaktı? Bir insanın derisinin yüzülmesinden de kötü bir işkence şekli yaratabilir insanoğlu kendi cinsi için. Evet, buna da şükür!..

Kaynar suya atılıp, çalı süpürgesiyle ipeği sökülen koza gibiyim. Sıcaklık bedenimi sarıyor. Gözlerimi açtım. Tulumcu, bu kez mesleki bir kaygıyla yüzüme baktı. Şüphesiz kendimden geçip geçmediğimi merak ediyordu. Gizli gülümsemeye devam ettim. Bu, onun için olacak şey değil. İş hayatında başına böyle bir şey ilk kez geliyor herhalde! Karşısında ağlamayan, aman dilemeyen ve yalvarmayan bir insan vardı. Bundan öncekiler böyle miydi? Bu nasıl bir işti? Bir insan, bir aynı cins yaptığı yüce işten acı duymuyordu! Şaşırmıştı.

Gülümseyerek durdu. "İnsafa geldi, herhalde işi yine tamamlamadan bırakacak" diye içimden geçirdim. Yarısı yüzülmüş derimle çok acı çekeceğim. Yanılmışım. Elindeki ince ve sivri bıçağı arkasındaki yamağına uzattı. Yamak, elleri görülmeyecek bir hızla bıçağı yeniden biledi. Bıçak keskindi ama, anlaşılan tulumcu yaptığı işi daha da sağlama alıyordu. Bu, emin olmaktı, belki de kendinden emin olmak...

Gece oldu mu? Bilmiyorum ama, sonsuz karanlık her yanımı sararken, siyasetgâhın yarı açık tavanı üzerime bastırıyordu. Kollarımı gelişigüzel savurmak istedim. Mezardaysam, belki kenarlarına çarpar, gerçek yaşamda olup olmadığımı anlamış olurum. El ve ayak bileklerimin arkamdan bağlı olduğunu bir an unuttum.

Zeminin üzerinde; kıvrılıp büzülsem, ne yana eğilsem, yatsam, baksam başlangıcımı bekler gibiyim. Her şeyi ve beni Yaradan'ın o bilinmez huzuruna çıktığımda bakalım ne olacak? "Seni yarattım ama bu kadar da ileri git demedim ki... Tamam, değişim olmadan, kullarımda gelişme olmaz ama sen de çok

uçtun bu oyunda, zavallı yaratığım!.. diyecektir. Bunu çok iyi biliyorum.

Ne derse desin, seviniyorum... Sonumun bilinmezine dönüyorum ya... Bu, beni karanlığa ve bütüne eriştirecek. Korkuyor muyum? Evet, korkuyor muyum? Yaratıcı'nın ve bilinmezliğinin, şeklinin, yaklaşma biçiminin, kapımı çalmasını. Belki korkuyorum ama, sevinç duyarak korkuyorum. Bunu anlatmak çok zor. Sözcüğünü çok zor bulacağım bir sevinçle korkuyorum. Sevinç, içimi kıpır kıpır yapıyor; içim ferahlayıp, serinliyorum. Ölümün kara eli önce dokunacak ve ardından bedenimi yakalayarak karanlığa götürecek. Gülümün yapraklarını teker teker, göstere göstere yolacaklar... İşte sevinç ve duyacağım kıvanç, bir çiçeğin yaprakları gibi tek başlarına koparılarak bilinmezliğin bütünlüğüne kayıp yok olmaktan kaynaklanmakta. Bu kıvanç, saygıdan geçiyor, yalnız bir saygıdan...

Artık hiçbir yerimde ağrı hissetmiyorum. Zihnim düşsüz bir uykuya dalıyor. Midemde bir yanma var o kadar. Çevrem, yalnız bir karanlığa dönüştü. Benden çok zor kopacaklar. Sonsuza dek ayrılmak için daha çok erken, bunu biliyorum. Çevreme birikerek seyreden ve yerimde olmadıkları için içlerinden dua edenler için en zoru bu... Benden çabucak ayrılmak istiyorlar. Böylece beni bir sessizlik, bir terk edilmişlik ve yalnızlık içine yuvarlayarak kurtulacaklarını sanıyorlar. Böyle kalmak, belki benim için çok iyi. Kendime iyi bir tımar geçtiğimi hissediyorum. Ama, onlar için böyle mi? Ölümün göç davulu tüm şiddetiyle hâlâ içimde çalmaya devam ediyor.

Ölmekte olan benimle, sözlerin ötesine geçen bir sessizlik içinde, çevremi sarıp, güç ve sevgi gösterilerinde bulunanlar, ölüm ânımın ne kadar korkunç, ürkütücü ve de açık olmadığını görecekler. Bu da onlara, gelecek için bir güvence verecek. Ben sadece, derisi yüzülerek tulumu çıkartılmış bedenimin iş-

levini huzur içinde sona erdireceğim. Benim huzur ve sükut içinde ölmem, onlara sessiz akan bir yıldızı anımsatacak. Sessiz ve parlak gecede, gökyüzünden kayan şen bir yıldızı görecekler bende... Uçsuz bucaksız gökyüzünde, ebediyen sonsuz geceye karışmak için bir an parlayan ve sayılmayacak kadar çok göz kırpan ışıktan bir su tanesi gibi akıp gidecek. Ben, dünyada yaşayan küçük bir gerçeğim, babamdan anamın rahmine düşen. Güney sahilleri denizlerinin karanlıklarına indiğimde, büyük gerçeğin derin sessizliğini göreceğim.

Denizlerdeki suyun ne kadar derin ve karanlık olduğunu şimdiden hissediyorum. Uzaklarda, çok uzaklarda, bozulmamış bir cennet bulma tutkusu içindeyim. Göç davulu ölüm gümbürtüsünü arttırdı.

Son an

Başlangıçta her yan karanlıktı. Küçük bir pırıltıyla kargaşa başladı. Sonra, Yaradan en yüce yaratığını getirip ortaya koydu. Yumulmuş göz bebeklerimin diplerinde değişik silik renkler belirginleşip, yer değiştirerek sıralanıyorlar. Boş bir bal peteği düzenine giriyorlar. Petek yuvarlaklaşarak bir topa, ardından bir değirmen taşına dönüşüyor.

Gözlerimin perdesinde artık ortası delik bir değirmen taşı var. Taş, tenimde dolaşan keskin bıçağın çıkarttığı hışırtı ve beynimdeki uğultu ile dönüyor. Bir süre sultan hamamında keçi kılından örme kesenin verdiği rahatlığı hissediyorum. Göz pınarlarımda yaş birikiyor, akıtamıyorum. Taş, uzayarak ipekböceği kozasına dönüşüyor. Ve ardından yassılaşmış taş ortasından incelerek, kopuyor. Bir süre sonra iki parçanın da akibeti aynı oluyor, ikiye bölünüyorlar. Artık her bölünen parça aynı sonla, ikiye ayrılıyor. Uçuyorum. Yukarı, siyah gökyüzüne çıkıyorum. Öyle çok yıldız var ki. Bir hortuma girdim. Dönüyorum. Hâlâ yıldızları görebiliyorum. Mahmut ve Kuzguni de yanıma geliyor. Beraber dönüyoruz. Az sonra onlar kayboluyorlar ve yine yalnız kalıyorum. Taki... Taki neredesin?

Bulut tabakalarının arasından geçerek biraz daha yukarı çıkıyorum ve bir kadın görüyorum. "Ben" diyor, "Seninle evlendirilmek istenen saraylıyım." Ne kadar da güzel. Derin bakan iri kara gözleriyle gülümsüyor. Uzun, renkli tül içinde o kadar sakin ki... "Ben" dedim, "seni gizlice konağında gözlemiştim.

"Evet biliyorum. Sen beni gözetlerken ben de seni izliyordum."

"Nasıl olur? Hani gizliydi her şey?"

Güldü, hem de çok güldü.

"Hiçbir şey gizli değildir hayatta. Hele hele günümüzde hiç..."

"Sen beni beğenip, beğenmemek için gözetleyeceksin de, ben seni neden izlemeyecek mişim? Nerede o bolluk? Sen beni nasıl gözlersin?"

"Benim kabahatim yok, her şeyi Mehmet Bey düzenledi. Nasıl olsa, beğensem de, beğenmesem de evlenmeyecektim seninle."

"Öyle san" dedi.

"Ne demek istiyorsun?" dediğimde gülmeye başladı.

"Evlenmemiz karşı konulmaz bir kaderdi. Ne sultan olman ne de Mehmet Bey'in çabası... Evlenmemizi, hani rüyalarına giren, ay ışığı altıda parlayan yaşlı adam vardı ya, işte o istedi.

"Ne diyorsun? Gördüklerim rüyaydı. Ben onları gözkapaklarımın ardında gördüm. Gerçek olamaz."

Yeniden başladığı gülmesi bu kez acıydı. Başını yavaş yavaş sallayarak, "Biz daha doğduğumuzda, bacaklarımıza görünmez ve sihirli kırmızı bir iple bağlanmıştık. Yaşlı adam, biz büyüdüğümüzde bile ipin varlığından haberdar olmayacağımızı çok iyi biliyordu. Çok güçlü bağla birbirimizi çekiyorduk. Sen bunun farkında değildin ama ben biliyordum. Bu çekme, evlenmemiz için kaçınılmazın karşı konulmazıydı. Anladın mı şimdi karşı konulmaz kaderimizi?"

"Nasıl olur?" dedim safca, "nasıl olur, sen fark ediyorsun da, ben neden fark edemiyorum?"

"Sen hakikâten neşeli oyundaki kadar temiz ve safsın. Seni neden seçtiklerini şimdi daha iyi anlıyorum. Ay ışığı altında parlayan yaşlı adamın kızıyım ben, hâlâ anlamadın mı?"

Lafı değiştirmek için, "Benim halkam var, takarım" dedim.

Hüzünlenmişti. Duymamış ve utanıyormuşçasına bir edayla tane tane, "Beğendin mi, değdi mi bari beni gözetlediğine?"

"Evet. Ya sen?"

"Evet. Evet ama, ayakların içeri basıyor. Konaktan çıkarken cumbadan bakmıştım.

Bu da nereden çıkmıştı?

"Öyle de olsa kurtar beni, sana kul köle olayım, ne istersen yaparım inan. Çünkü, neredeyim, ne yapıyorum, neler oluyor, bu hız ve zaman nereden geliyor, sonum ne olacak? Bilemiyorum. Kurtar beni... Ne olursun kurtar beni..."

Gülerek, "Hani, o meşhur halkan nerede, göster bakalım?" diye sordu.

Elimi önüme, ardından kulak mememe götürdüm. "Yok" dedim, "yok, birisi çalmış ama kim olduğunu bilmiyorum. Hem ondan sana ne?"

Gözlerini kaydırarak yere indirdi. "Zora gelince takmıyor musun? Evet, ondan bana ne?" Ardından gülmeye başladı. Sesi çıkmıyordu ama omuzları titriyordu. Kim bilir? Belki de bu onun ağlama şekliydi.

"Belki bir şeyler yapabilirim. Ama, sonucu ne olur bilemem. Gene de bir denememde yarar var. İster misin?"

"Ne yapman gerekiyorsa yap. Beni yaşama döndür."

"Yaşama dönmenin bir tek yolu var."

"Nasıl?"

"İçime almam gerekiyor seni!"

Dövme desenli eliyle tuttu ve avuçlarının arasına aldı beni. Bir balmumu topağı gibi ezmeye başladı. Ezildikçe kartopu gibi ufalıyorum. Ufaldım, ufaldım ve kendimi karnının içinde buldum.

Büyümeye başladım. Karnı gerginleşiyordu. Dışarıdan gelen sesten, karnını avucuyla okşadığı anlaşılıyordu. Tıpkı, çalmadan önce, davulunun derisini germek isteyenin avuçlarını onun üzerinde gezdirmesi gibi. Karnının içine kadar gelen bir ses, nefesimi kesebileceğimi ve kendinden beslenebileceğimi söylüyordu. Sesin sahibinin yeni annem olduğunu anlamam

geç olmadı. Beni yeniden dünyaya kazandıracak, yaşama döndürecek olan annem...

Zaman yoktu... Zaman kaybolmuştu. Karnı ısınmaya başladı. Dayanılmaz bir hal aldı. Gerildi ve ikiye ayrıldı. Şimdi dışarıdaydım. İradem dışında yapacağım yolculuk başlamıştı.

Karanlık sonsuz derinlikte, sayamayacağım çoklukta, kenarları arı peteği, içi boş değirmen taşları birbirine değmeden uçuşmaktaydı. Taşlar, sayısız kereler büyüyüp küçülerek sonunda nokta halini aldı. Yapışarak birleşip, sıvı dolu bir kesenin içinde bir cenin oluşturdular. Ceninin başı büyüktü ve yüzünü gördüğümde irkildim.

Kendimdim. Cenin bendim ve uyuyordum.

Parmakları yeni oluşmuş cenin elimi, ağzıma götürdüm. Sıcaktılar. Başparmağımı emmeğe başladım. Gözlerim açıldı. Uyandım. Gözlerim maviydi. Taki'ninki gibi. Hayret ettim. Karanlığın içinde çipil çipil bakınmaktaydım. Sıvı dolu şeffaf torba karanlık sonsuzda uysal uysal dönüyordu.

Büyük kafamla torbanın çeperlerini zorlamaya başladım. Başımın ortasındaki kapanmamış bıngıldağın zorlanmasına karşın tüm gücümle yüklenmeme daha sonra el ve ayaklarım da yardımcı oldu. Bu durumumla, saray soytarılarına benziyorum.

Sonunda olan oldu, uyguladığım baskıya dayanamayan torba patladı. Çevreye kanlı usare dağıldı. Nereye bağlı olduğunu bilmediğim göbek bağım koptu. Şimdi, uçsuz bucaksız bir denizin derinliklerinden, ağzımda hava kabarcıkları dökülerek, gittikçe rengi açılmaya başlayan yukarıya, aydınlık yüzeye, güneşi seven balıklar gibi nefes almakta zorlanarak çıkmaya başladım.

Havaya. Hava almaya ulaşmalıyım. Dışarıya çıkmak kurtulmak istiyorum, ama kurtulamıyorum. Boğuluyorum. Soluğum kesiliyor. Yaradan'ım, neden buradayım, neden?.. Söz-

cükler dudaklarımdan döküldü ve ağzımdan içeriye oluk oluk sular dolmaya başladı. Su... Sen, yer ve göğün arasında sonsuzluğun özü değil misin? Yaşam ve temizlik duygusu su... Güçü ve besiyi yaydığın akış ortamınla sal beni... Bereketin anası, kaynağınla başlangıç ol ve beni tekrar yaşama sun... Yalvarmalarımı artık kendim de duyamıyordum.

Gölgemleyim. Gölge, nereye düşerse düşsün bir bedenin varlığını göstermez mi?

Gözlerimde şimşekler çaktı ve bir akanyıldız, gökyüzünden, ardında kızılkuyruk şeraresiyle kayarak hızla Çeç'e düştü. Çeç, beş Yaradan'ın gazabıyla sallandı. Yığmaları patlatıp, lavlarını, püsküren bir ulu dağ gibi elleriyle yıldızlara sunduğunda, altından o güne kadar bilinmeyen eski çağlara ait kral mezarları ortaya çıktı. Mermer lahitlerin çevrelerini süsleyen kabartma gürbüz atlar ki, gümüş tozlarıyla bezenmişlerdi, soğuk ve mat mermerlerin yüzeyinden yavaş yavaş hareketlenip ayrılarak, karanlıkta beş ayrı yöne, dörtnala uzaklaşmaya başladılar. Onlar, güzel atlar ülkesinin atlarıydılar ve arkalarında zarif toz bulutu bırakıp, küçük parlamalarla sonsuza doğru yok oldular...

Cihangir-Argos. Haziran, 2000

Yıl 1277.
Anadolu, tarihinin en karışık dönemlerinden birini yaşamaktadır...

Selçukiler, yurtlarının bağrını Moğollara açmış, beylikler başkaldırmaya başlamıştır. İşte bu kargaşada, başkent Konya'yı ele geçirmiş olan, Türkmen boylarıyla destekli Karamaniler'e, Selçuki soyundan kukla bir sultan gerekliydi...

Vecdi Çıracıoğlu, ikinci romanı ***Cimri Kirpi***'de, nerede yaşadığı ve ortadan nasıl kaybolduğu bilinmeyen Selçuki sultanlarından Siyavuş olarak iktidar koltuğuna oturtulan kalenderi derviş Zırzır'ın, tarihi dekora sahip günümüz sahnesindeki, çift anlatıcılı hazin hikayesini anlatıyor.

ISBN 975-6550-02-3
9 789756 550021